Punkt i protokollet PR 18/2017 rd

Plenum

Tisdag 7.3.2017 kl. 14.01—21.18

4. Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om inrättande av landskap och om en reform av ordnandet av social- och hälsovården samt till lämnande av underrättelse enligt artikel 12 och 13 i Europeiska stadgan om lokal självstyrelse

Regeringens proposition RP 15/2017 rd

Remissdebatt

Förste vice talman Mauri Pekkarinen: Ärende 4 på dagordningen presenteras för remissdebatt. Talmanskonferensen föreslår att ärendet remitteras till social- och hälsovårdsutskottet, som grundlagsutskottet, finansutskottet, förvaltningsutskottet och arbetslivs- och jämställdhetsutskottet ska lämna utlåtande till.

Efter familje- och omsorgsminister Juha Rehulas och kommun- och reformminister Anu Vehviläinens presentationsanföranden följer en snabbdebatt i fråga om de anföranden som ledamöterna anmält sig för i förväg. Gruppanförandena får vara högst 5 minuter långa och övriga på förhand anmälda anföranden högst 5 minuter långa.

Talmanskonferensen rekommenderar att även de anföranden som hålls efter snabbdebatten är högst 5 minuter långa. Dessutom ger jag enligt eget övervägande ordet för repliker som får vara en eller två minuter långa.

Debatt

14.15 **Perhe- ja peruspalveluministeri Juha Rehula** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ajan kuluessa meidän hyvinvointiyhteiskuntamme tukijalat sosiaali- ja terveyspalveluissa ovat alkaneet murentua: monta asiaa, monta kohtaa, jotka eivät vastaa enää tämän päivän tarpeisiin. Ammattilaisia ei ole saatavilla riittävästi, ja palvelujen tasaarvo perustuslain 19 §:n näkökulmasta on kärsinyt. Kustannukset ovat liian kovalla kasvuuralla, kuitenkin ilman selkeää laadun parantumista. Rahoitusmalli on pirstaloitunut, on seurannut päällekkäisyyksiä, ja ihmisiä pompotellaan luukulta toiselle.

Eduskunnan käsittelyssä on hallituksen esitys, 34 lakia, joissa keskeisimmät lait ovat: laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä, maakuntalaki, maakuntien rahoituslaki ja voimaanpanolaki — 30:tä muuta lakia yhtään väheksymättä.

Nykyisin lähes 200 eri kunnallista organisaatiota järjestää sosiaali- ja terveydenhuoltoa, jatkossa vastuullisia järjestäjätoimijoita on 18. Moni asia yhteiskunnassa on tämän lakikokonaisuuden myötä muuttumassa eikä vähiten se, että kunnilla ei jatkossa ole enää järjestämisvastuuta kuntalaisten palveluista ja toisaalta myös rahoitusvastuu siirtyy kunnalta maakunnille.

Ministeri Vehviläinen esittelee omalta osaltaan maakuntauudistusta, keskityn soteen.

Tässä maassa on yli kymmenen vuotta tehty valmistelutyötä siksi, että meillä on perustavaa laatua olevia ongelmia meidän nykyisissä toimintatavoissamme ja -malleissamme.

Keskeiset tavoitteet ovat ennallaan: väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen, peruspalvelujen vahvistaminen sekä palvelujen yhdenvertaisen saatavuuden turvaaminen. Menojen kasvukulma on liian jyrkkä, sitä menojen kasvukulmaa pitää kyetä 3 miljardin euron edestä taittamaan.

Uudistuksen lähtökohdat ja keskeiset keinot eivät ole valmistelun eri vaiheissa muuttuneet mihinkään. Olemme ensimmäisenä maailmassa tekemässä sotea. Ammattilaisten on toimittava yhteistyössä, ja ennen kaikkea ihmisille on taattava sujuvat palveluketjut, edetään ihmisen, ei järjestelmän ehdoilla.

Asiakaslähtöisyys näkyy myös siinä, että ihmisten mahdollisuutta valita palveluntuottaja sekä mahdollisuuksia osallistua ja vaikuttaa palveluihin lisätään. Samalla huolehditaan asiakkaiden palveluntarpeen kokonaisarvioinnista, palveluntuottajilla on iso vastuu tästä. On varmistettava joustava ja oikea-aikainen palvelujen saatavuus. Maakunnat velvoitetaan edistämään asukkaidensa osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksia. Samoin maakuntia velvoitetaan terveyden edistämis- ja ennaltaehkäisevässä työssä tekemään yhteistyötä kuntien kanssa.

Uudistuksessa sosiaali- ja terveydenhuollon palvelutuotanto monipuolistuu. Maakunnan omilla sekä yksityisillä ja kolmannen sektorin palvelujen tuottajilla on jatkossa tasapuoliset toimintaedellytykset tuottaa ihmisille heidän tarvitsemansa palvelut. Suomalaisen valinnanvapausmallin lähtökohtana on vahvistaa peruspalvelujen saatavuutta ja tätä kautta helpottaa hoitoon pääsyä. Poistetaan painetta erityistason palveluista. Tähän liittyen valmistellaan erikseen asiakkaan valinnanvapautta koskeva lainsäädäntö, joka annetaan eduskunnalle niin, että se on käsiteltävissä tämän nyt esittelyssä olevan lakikokonaisuuden kanssa samanaikaisesti.

Eduskunta tulee saamaan seuraavien kahden vuoden aikana useita lakiesityksiä, jotka liittyvät siihen, että tätä nyt esittelyssä olevaa peruskiviä luovaa lakikokonaisuutta toimeenpannaan. Iso vastuu on alueilla. Tämä lakikokonaisuus antaa raamit, ja paljon puhutut alueelliset erityispiirteet kyetään parhaiten huomioimaan siellä, missä ovat ihmiset ja ne erityispiirteet ovat osa arkea.

Arvoisa herra puhemies! Sote- ja maakuntauudistuksen osalta tavoitteena on kuroa julkisen talouden kestävyysvajetta umpeen 3 miljardilla eurolla vuoden 2029 loppuun mennessä. Sote-menot tulevat tässä maassa kasvamaan jatkossakin, mutta tuota menojen kasvukulmaa on saatava loivennettua. Välineitä tähän menojen kasvukulman loiventamiseen on lakikokonaisuudessa paljon.

Organisaatioiden ja hallinnon uudistamisella luodaan edellytykset tehokkaampien ja vaikuttavampien toimintatapojen käyttöönottoon. Sirpaloitumisesta ollaan matkalla kohti leveämpiä harteita. [Antti Lindtman: Mitäs asiantuntijat sanoo?] Vahvoina järjestäjinä maakunnat pystyvät kohdentamaan resursseja ja palveluja alueen tarpeen mukaan sekä hyödyntämään erikoistumista ja suuruuden ekonomiaa. [Ben Zyskowicz: Totta!] Ammattilaisten yhteistyön mahdollisuudet paranevat, kun hallinnollisia rakenteita puretaan.

Tätä tehostetaan maakuntien yhteistyöllä ja yhteisillä palveluyhtiöillä. Ammattijohdon alla toimivat palvelutuottajat luovat mahdollisuuden keskittyä väestön palvelutarpeiden täyttämiseen nykyistä yhtäläisemmin eri puolilla Suomea. Samalla mahdollistetaan julkisten ja yksityisten ja kolmannen sektorin palvelutuottajien uusien, asiakaslähtöisten yhteistyömallien kehittäminen ja niiden parantaminen.

Erottamalla sote-palvelujen järjestäminen ja tuottaminen toisistaan voidaan hyödyntää eri toimijoiden osaaminen. Tätä kautta on mahdollista parantaa niukkenevienkin resurssien aikana palvelujen laatua ja ennen kaikkea asiakas- ja ihmislähtöisyyttä.

Uudistuksen toimeenpano ja kustannusten hillintä toteutuvat kustannus- ja laatutietoisella johtamisella: parhaiden käytäntöjen nykyistä tehokkaammalla käyttöönotolla sekä tiukalla ohjauksella — tähän tulee joidenkin mielestä liiankin tiukka valtion ohjaus. Sillä tulee olemaan vaikutusta siihen, että perustuslainkin 19 §:n yhdenvertaisuus voi toteutua. On kyse isosta muutoksen johtamisen prosessista.

Useita palveluja samanaikaisesti käyttävät tarvitsevat heidän omista lähtökohdistaan suunniteltuja ratkaisuja. Työtä tuetaan tieto- ja viestintätekniikkaan investoimalla. Voi kysyä, onko meillä rohkeutta tehdä uudistus ja muutos, joka vastaa edes tämän päivän tilanteeseen siitä, minkälaisia mahdollisuuksia on asiakaslähtöisiin ja hyvinkin personoituihin, henkilökohtaisiin palveluihin. Meillä on käynnissä murros ja mullistus. Kyse on päätöksentekijöiden rohkeudesta ottaa käyttöön kaikki ne mahdollisuudet, joita käytettävissä on.

Tarvitaan useita toimenpiteitä kaikilla sosiaali- ja terveydenhuollon alueilla. Ehkäiseviä ja avohoitomuotoisia palveluja on kyettävä kehittämään. Perustasolla, joka on se meidän sosiaali- ja terveyspalvelujen suurin ongelmakohta, meidän on kyettävä löytämään ne uudet tavat, joilla mahdollistetaan yhtäältä ihmisten palvelujen saatavuus ja toisaalta myös niukkenevien resurssien paras mahdollinen hyödyntäminen. Erikoistuneissa palveluissa laadun ja vaikuttavuuden parantaminen tapahtuu osaamisen kokoamisella ja nykyistä selkeämmällä työnjaolla.

Kestävyysvajetavoitteen saavuttamista varmistetaan säätelemällä maakuntien kokonaisrahoitusta rahoituslakiehdotuksen 6 §:ssä esitetyllä tavalla. Valtion rahoitusta ei tarkistettaisi vuosittain toteutuneiden kustannusten perusteella vaan siten, että muutos vastaisi enintään maakuntaindeksin toteutunutta muutosta lisättynä puolella prosenttiyksiköllä. Tällöin saavutettaisiin vuoteen 2030 mennessä yhteensä 2,7 miljardin euron laskennallinen säästö.

Rahoituksen tason rajaaminen siten, että perusoikeuksien toteutuminen samalla turvataan, edellyttää sosiaali- ja terveydenhuollon toiminnan tehostumista, hyvien käytäntöjen ihan aitoa ja oikeaa käyttöönottoa sekä tuottavuushyötyjen realisoitumista. Lakisääteisten palvelujen tarkempaa määrittelyä, arviointeja ja tarvittaessa rajapintoja tulee arvioida tämän muutoksen aikana.

Arvoisa herra puhemies! Muutoksen myötä yhteisillä varoilla on saatavissa enemmän terveyttä ja hyvinvointia. Viime kädessä muutos tehdään maakunnissa työpaikoilla siellä arjen tasolla, ruohonjuuritasolla. Laki antaa raamit tälle muutokselle alueelliset erityispiirteet huomioiden. Arvoisat kollegat, tämän muutoksen mahdollistaminen ja kestävän pohjan antaminen sille on juuri nyt ja tästä eteenpäin eduskunnan käsissä.

14.25 **Kunta- ja uudistusministeri Anu Vehviläinen** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Maakuntauudistus on suurin julkisten palveluiden järjestämistä koskeva muutos 100-vuotiaan Suomen historiassa. Uudistus tehdään, jotta erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut voidaan järjestää nykyistä leveämmillä hartioilla. Samassa yhteydessä toteutetaan aluehallinnon uudistus. Hallitusohjelman mukaan aluehallinnon uudistamisen "ensisijaisena ratkaisuna on toimintojen keskittäminen tehtäviltään ja toimivallaltaan selkeille itsehallintoalueille". Monialaisiin maakuntiin kootaan hajanainen ja aluejaotukseltaan kirjava julkinen aluehallinto. Maakunnille siirretään tehtäviä noin 400 nykyiseltä

toimijalta. Uudistus vahvistaa alueellista demokratiaa ja suoraa kansanvaltaa. Samalla uudistus tarjoaa mahdollisuuden hallinnon sujuvoittamiseen, kustannustehokkuuteen, toimintatapojen uudistamiseen ja digitalisaation täysimittaiseen hyödyntämiseen. Tavoitteena on palvella nykyistä paremmin kansalaisia sekä tarjota elinkeinoelämälle ja yrityksille sujuvat julkiset palvelut. Uudistus mahdollistaa voimavarojen kokoamisen esimerkiksi TE- ja sote-palveluissa ja tuo näin uusia tapoja auttaa vaikeasti työllistyviä. Manner-Suomeen perustetaan 18 maakuntaa. Ne olisivat alueiltaan nykyisiä maakuntia vastaavia muutamaa kuntaa koskevin poikkeuksin.

Ehdotettu maakuntalaki on maakuntien toimintaa, taloutta, hallintoa ja demokratiaa koskeva yleislaki. Se luo puitteet itsehallinnollisuuden toteuttamiselle ja asukkaiden vaikutusmahdollisuuksille. Maakuntalaki on kuntalain tapaan luonteeltaan mahdollistava. Maakunnissa ylintä päätösvaltaa käyttää vaaleilla valittava valtuusto. Ensimmäiset maakuntavaalit järjestetään vuoden 2018 presidentinvaalin yhteydessä, ja sen jälkeen vaalit pidettäisiin aina yhtä aikaa kuntavaalien kanssa. Ensimmäisen maakuntavaltuuston kausi alkaisi maaliskuussa 2018. Ennen tätä maakunnan toiminnan ja hallinnon käynnistämisestä vastaisi jokaisessa maakunnassa väliaikaishallinto. Valtuuston lisäksi maakunnassa olisi maakuntahallitus ja tarkastuslautakunta. Muut toimielimet olisivat maakunnan päätettävissä. Maakuntaa johdettaisiin valtuuston hyväksymän maakuntastrategian mukaisesti.

Maakuntien on pidettävä huoli asukkaiden monipuolisista vaikutusmahdollisuuksista. Osallistumista voidaan edistää esimerkiksi keskustelutilaisuuksilla ja asukasraadeilla. Maakunnassa on oltava nuorisovaltuusto, vanhusneuvosto ja vammaisneuvosto sekä kielivähemmistön vaikuttamistoimielin. Laissa luodaan osallistumiselle vähimmäispuitteet. Maakunta voi lisätä omin päätöksin osallistumisen tapoja laajemmin kuin laissa säädetään. Maakuntien ja kuntien päättäjien on huolehdittava siitä, että kuntien ja maakuntien välille syntyy aito ja hyvä vuorovaikutus kansalaisten äänen kuulumiseksi alueen asioissa.

Maakuntien tehtävistä säädetään maakuntalain 6 §:ssä. Sote-palveluiden rinnalla maakunnat vastaavat muun muassa pelastustoimesta, ympäristöterveydenhuollosta, aluekehitys- ja rakennerahastotoiminnasta, elinkeinojen edistämisestä sekä alueiden käyttöön, maataloushallintoon, lomitukseen, alueelliseen tienpitoon, vesitehtäviin, rakentamisen ohjaukseen, kulttuuriympäristöön, maakunnalliseen identiteettiin ja kulttuurinedistämiseen liittyvistä tehtävistä. Maakunnille siirtyy tehtäviä kunnilta, kuntayhtymiltä, ely-keskuksilta, TE-toimistoilta ja aluehallintovirastoilta. Maakunnissa tehtäviä on kaikkiaan kahdeksan ministeriön hallinnonalalta.

Maakunnan palvelutuotannosta vastaisi sote-palveluissa ja pelastustoimessa maakunnan liikelaitos. Liikelaitos olisi osa maakuntaa, mutta se olisi maakunnan sisällä toiminnallisesti ja taloudellisesti eriytetty.

Maakuntauudistus tehostaa toimintaa asiantuntija- ja tukipalvelutehtävissä. Tavoitteen toteuttamiseksi perustetaan kolme maakuntien yhteistä palvelukeskusta toimitila- ja kiinteistö-, talous- ja henkilöstö- sekä ict-asioiden yhteensovittamiseksi. Palvelukeskukset ovat maakuntien yhteisesti omistamia osakeyhtiöitä.

Maakuntien rahoituslaissa säädetään valtion rahoituksesta maakunnille. Maakunnilla ei ole verotusoikeutta uudistuksen voimaan tullessa, joten niiden tulolähteenä ovat valtion rahoitus sekä asiakas- ja käyttömaksut.

Tänään keskustelussa oleva maakuntien rahoituslaki kattaa sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen tehtävien rahoituksen, yhteensä noin 17,4 miljardia euroa. Rahoituksesta 10 prosenttia tulee asukasmäärän ja 89 prosenttia maakunnan tarpeen ja olosuh-

detekijöiden perusteella. 1 prosentti rahoituksesta tulee hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen perusteella. Valtion rahoitukselle säädetään siirtymäaika vuosille 2019—2023. Tällöin siirrytään asteittain sosiaali- ja terveydenhuollon menoperusteisesta rahoituksesta tarveperusteiseen rahoitukseen. Maakuntien rahoitusta tarkistetaan julkisen talouden kantokyvyn mukaisesti siten, että vuoden 2029 loppuun mennessä saavutetaan noin 2,8 miljardia euroa matalampi rahoituksen taso.

Maakuntien rahoitus kerätään valtionverotuksen kautta sekä ohjaamalla kuntien nykyiset soteen liittyvät valtionosuudet maakunnille. Jotta kokonaisveroaste ei nouse, kuntien verotuloja alennetaan siten, että kunnilta maakunnille siirtyvät tulot ja menot vastaavat kokonaisuutena toisiaan. Tämä toteutetaan niin, että vuodelle 2019 kaikkien kuntien tuloveroprosenttia alennetaan 12,5 prosenttiyksikköä. Vuosien 2019—2023 siirtymäaikana varmistetaan, että yhdessäkään kunnassa uudistus ei muuta talouden tasapainoa enempää kuin plus miinus 100 euroa asukasta kohden. Näin kuntien veronkorotuspaineet jäävät alle yhden prosenttiyksikön suuruisiksi. On tiedostettava, että uudistuksen myötä sote-menojen kasvunhallinta siirtyy maakunnille.

Uudistus merkitsee myös mittavia omaisuusjärjestelyjä. Sairaanhoitopiirien ja muiden lakisääteisten kuntayhtymien omaisuus, varat ja velat siirtyvät maakunnille. Maakunnat vuokraavat kuntien omat sote-tilat vähintään kolmeksi vuodeksi. [Susanna Huovinen: Mustapekka kunnille!] Tavoitteena on erillistoimin huolehtia siitä, että siirtymäajan jälkeen tyhjilleen jäävien kiinteistöjen riski ei jää yksin kuntien vastuulle. Uudistuksen myötä 215 000 työntekijää siirtyy maakuntien palvelukseen. Henkilöstön asema ja oikeudet turvataan henkilöstön siirroissa.

Arvoisa puhemies! Nyt keskustelussa oleva lakipaketti sisältää 34 lakiesitystä. Keskeisimmät ovat maakuntalaki, maakuntien rahoituslaki, sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaki, kuntien peruspalveluiden valtionosuuslaki ja voimaanpanolaki. Ottaen huomioon maakuntien rahoituslain ja kuntien valtionosuuslain tässä lakipaketissa käsitellään yli 20 miljardin euron kokonaisuutta julkisessa taloudessa. Maakunnille siirtyviä muita tehtäviä koskevat muutokset lainsäädäntöön sekä valtion lupa- ja valvontaviraston perustaminen toteutetaan tästä lakipaketista erillisissä hallituksen esityksissä. Ne annetaan eduskunnalle tämän kevään ja alkusyksyn aikana. Rahoituslakia täydennetään parhaillaan maakunnille siirtyvien muiden tehtävien rahoituksen osalta. Se tulee eduskuntaan tänä keväänä, ja näin täällä voidaan käsitellä koko maakuntarahoituksen kokonaisuutta samaan aikaan. Uudistusta käsitteleville valiokunnille toivon paljon voimia ja intoa työhön, ja oman vastuualueeni osalta olen valmis valiokuntien kanssa tiiviiseen yhteistyöhön tarvittaessa.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Siirrytään ryhmäpuheenvuoroihin, jotka ovat enintään 5 minuuttia.

14.34 **Timo V. Korhonen kesk** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveyspalvelujen uudistus tehdään, jotta jokainen suomalainen saa tasa-arvoiset palvelut ympäri maata myös tulevaisuudessa. Maakuntauudistus tehdään, jotta alueitten elinvoima turvataan koko maassa vahvistamalla maakuntien ja alueitten kehittämisedellytyksiä. Tässä uudistuksessa myös valtion, kuntien ja nyt perustettavien maakuntien välillä jaetaan erilaisia palvelutehtäviä entistä järkevämmin. Nämä muutokset lähtevät siis ihmisestä, tasavertaisista palveluista, kansalaisten vaikuttamismahdollisuuksien lisäämisestä, byrokratian vähentämisestä sekä alueiden elinvoiman kehittämisestä koko maassa.

Punkt i protokollet PR 18/2017 rd

Sosiaali- ja terveyspalveluiden uudistamisen välttämättömyydestä meillä vallitsee suuri yksimielisyys. Tästä kielii jo se, että sote-uudistusta on maassamme yritetty eri hallitusten voimin yli kymmenen vuotta. Epävarmuuden jatkuminen olisi tavallisille suomalaisille epäoikeudenmukaista ja kävisi yhteiskunnalle aina vain kalliimmaksi.

Puhemies! Ratkaisut ovat nyt olemassa kansalaisten tarvitsemien palvelujen turvaamiseksi pitkälle tulevaisuuteen. Vuosien epävarmuus on selkenemässä. Raiteet ja polku ovat selvillä. Muutokset tehdään ihmisiä varten, ei hallintoa varten. Maakunnat, jotka perustuvat kutakuinkin nykyisiin sairaanhoitopiireihin, ovat kansanvaltaisia. Iso uudistus yksinkertaistaa järjestelmää radikaalisti: noin 400 viranomaisen tai toimielimen tehtävät siirtyvät 18 maakunnan vastuulle.

Muutokset koskettavat suoraan yli 200 000:ta ammattitaitoista työntekijää. Korostan tässäkin, että ilman heitä tämä hanke ei onnistu. Näiden ammattilaisten äänen on kuuluttava, ja heidän pitää aidosti pystyä osallistumaan siihen, miten uudistus käytännössä toteutetaan. Uusien maakuntien on oltava aidosti hyviä työnantajia.

Valtion aluehallinto siirretään maakuntien ihmisten hallintaan. Maakuntien päättäjät valitaan suorilla vaaleilla, ja maakunnat saavat rahoituksensa valtiolta yhtäläisin perustein koko maassa. On välttämätöntä, että uudistuksen myötä maakunnat voivat järjestää palveluita joustavasti, koska Suomessa on asukaspohjan, ikärakenteen, väestötiheyden ja etäisyyksien kannalta kovin erilaisia alueita.

Ihmisten arjessa sote-rakenneuudistus tarkoittaa — ja sen tulee tarkoittaa — että hoitoon pääsee nopeammin ja tarvittavan avun saa yhdeltä luukulta. Jokainen voi valita hoitopaikan, ja ihmisen tiedot siirtyvät nykyistä sujuvammin hoitopaikasta toiseen. Nykyteknologia mahdollistaa palveluiden käyttämisen ajasta ja paikasta riippumatta. Vaativimpia palveluja kootaan yhteen, mutta tärkein tavoite on parantaa peruspalveluita ja turvata hoitoon pääsy mahdollisimman lähellä koteja tulevissa sote-keskuksissa.

Keskusta tähdentää, että sosiaali- ja terveydenhuollon perustana ovat tulevaisuudessa maakuntien järjestämät julkiset palvelut. [Susanna Huovinen: Toivottavasti!] Palveluiden laatua ja saatavuutta vahvistetaan valjastamalla myös yksityisiä yrityksiä, osuuskuntia ja järjestöjä sote-palveluiden tuottajiksi. Keskustalle tämä valinnanvapaus on yksi keino huolehtia ihmisten yhdenvertaisuudesta. Valinnanvapaus ymmärrettävästi keskusteluttaa. Onkin aivan välttämätöntä, että valinnanvapauden jatkotyöstössä on — käsiteltäessä erillistä valinnanvapauslainsäädäntöä — huomioitava vakavasti lausuntokierroksen aikana kentältä ja asiantuntijoilta tuleva palaute sekä perustuslailliset näkökulmat. [Vasemmalta: Hyvä!]

Arvoisa puhemies! Tämän ison uudistuksen tarve ja tavoitteet ovat vastaansanomattomat. Tavoitteet on saavutettava, ja olemassa olevat ongelmat on selätettävä. Ongelmat eivät ratkea riitelemällä, vääristelemällä tai pelottelemalla. Suomea ei saada myöskään peruuttamalla kuntoon. Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä maakuntauudistuksen suunnan pitää olla eteenpäin. Toivon tässä kaikilta vahvaa yhteistyötä, yhteistä ymmärrystä ja ratkaisumyönteistä tahtotilaa.

Mehän kaikki haluamme laittaa Suomen kuntoon. Remontoimme hyvinvointiyhteiskuntaa viemällä vihdoinkin maaliin sosiaali- ja terveyspalveluiden uudistuksen ja rakennamme elinvoimaisten kotikuntien ja maakuntien Suomea. [Puhemies koputtaa] Tämä jos mikä on huolenpitoa — huomennakin.

14.39 **Vesa-Matti Saarakkala ps** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Käsittelyssämme on nyt ehkä Suomen historian suurin ja tärkein hallinnollinen uudistus, kun sote- ja maakuntauudistuksen seurauksena merkittävin osa kuntien tehtävistä siirretään maakuntien järjestettäväksi ja myös valtionhallintoa siirtyy maakuntiin vuoden 2019 alusta.

Perussuomalaisten mielestä tämä perusratkaisu on ainut oikea vaihtoehto, sillä yksittäisin kuntaliitoksin ei voida vastata siihen haasteeseen, että väestörakenteemme on paikoittain jopa seudullisesti epätasapainoinen ja tuo epätasapainoisuus ei ennusteiden mukaan ole ainakaan vähenemään päin. [Eero Heinäluoma: Mihin unohtui piirikuntamalli?] Vaaditaan vähintään nykyisten maakuntien kokoisia alueita, jotta pystymme suoriutumaan tarvittavien peruspalveluiden järjestämisestä riittävän yhdenvertaisesti. Nykyiset maakunnat ovat kuntien jälkeen monelle suomalaiselle myös alueita, joihin heidän omat identiteettinsä kiinnittyvät luonnollisesti. Minä ainakin olen vahvasti eteläpohjalainen, vaikka edustankin täällä eduskunnassa vaalipiirini myötä kolmen eri maakunnan asukkaita.

Viime vaalikaudella sote-ratkaisuksi esillä olleet maakuntia suuremmat jättikuntayhtymät olivat epäluonnollisia, epädemokraattisia, vastoin kuntalaisten itsehallintoa ja lopulta myös perustuslain vastaisia. [Susanna Huovinen: Itse olitte mukana tekemässä!] Toivottavasti kukaan ei haikaile sen paremmin kuntaliitosten kuin noiden järkyttävien jättikuntayhtymienkään perään, kun nyt meillä on vihdoin käsissämme perusratkaisu, joka ei sisällä mitään noista edellä mainitsemistani epäkohdista. Vaaranpaikat liittyvätkin nähdäksemme valmistelussa olevaan valinnanvapausmalliin, joka on tulossa eduskuntaan vasta myöhemmin keväällä, mutta sitä ei käsitellä vielä tänään. Perussuomalaisten mielestä olisi sääli, jos näin hyvä hallintomalli kaatuisi ongelmiin valinnanvapaushaaveiden muotoilemisessa lakipykäliksi, aikataulurajoitteista puhumattakaan.

Arvoisa puhemies! 18 maakuntaan on hyvä koota nykyisten 20 sairaanhoitopiirin, kymmenien ylikunnallisten yhteistoiminta-alueiden ja satojen kuntien sote-osaaminen ja voimavarat demokraattisen päätäntävallan alle. Uudistuksen myötä kansanvalta ottaa jättiläismäisen harppauksen eteenpäin. Voidaan puhua suorastaan vallankumouksellisesta ratkaisusta, ja tässä tapauksessa vallankumous on positiivinen asia. [Vasemmalta: Rahan valtaa!] Tavallisen kansalaisen vaikutusvalta suorien maakuntavaalien myötä kasvaa eksponentiaalisesti, ja byrokraattien vaikutusvalta pelotteluropagandasta huolimatta todellisuudessa vähenee. [Eero Heinäluoma: Oho!] Otamme niskalenkin kuntia piinaavasta demokratiavajeesta, joka on näkynyt äänestysprosenttien romahtamisena kuntavaaleissa. Ihmiset kunnissa ovat kyllästyneet siihen, että valta ei tunnu olevan enää valtuustoilla vaan jossakin muualla. [Jukka Gustafsson: Ovatko asiantuntijat näin väärässä?] Nyt on viimeinen hetki pelastaa demokratia, sillä emme voi vain katsoa vierestä, jos kohta enää alle puolet äänioikeutetuista kokee mielekkääksi ottaa vaaleissa kantaa siihen, miten yli puolet yhteiskuntamme julkisista varoista käytetään.

Arvoisa herra puhemies! [Hälinää — Puhemies koputtaa] Tällä hallituksen uudistuksella koko suomalaisen päätöksenteon horisontti muuttuu kertaheitolla: Paikallishallinnossa eli kunnissa voidaan keskittyä koulutuksen lisäksi entistä enemmän kunnan elinvoiman kasvattamiseen ja uuden ideoimiseen. Sitä me Suomessa tarvitsemme, jos aiomme säilyttää peruspalveluiden rahoituslähteet eli yritykset ja työpaikat maassamme. Kyllä aina riittää niitä päättäjiä, jotka keksivät menoeriä, mutta tässä ajassa tarvitaan päättäjiä, jotka keksivät lisää tulonlähteitä. Tästä on kyse. Lopetetaan turha taivaanrannan maalaaminen, mutta ei juututa myöskään pieniin yksityiskohtiin. Luodaan olosuhteet, joissa niin kansalaiset

kuin heitä edustavat päättäjät kykenevät keskittymään oleelliseen, toimivan tulevaisuuden rakentamiseen.

Arvoisa puhemies! Perussuomalaisten mielestä pian 100-vuotias Suomi ansaitsee nyt uudistuksen, jolla maamme demokraattinen käyttöjärjestelmä päivitetään vihdoinkin tälle vuosituhannelle. Emme voi surffata netissä Commodore 64:llä. Sote- ja maakuntauudistus on kuin demokratian aktiivisuusranneke, joka ohjaa valtiokehoa toimimaan järkevästi ja määrätietoisesti, ja sellaisena se on hallitukselta oiva syntymäpäivälahja kohta 100 vuotta täyttävälle Suomi-neidolle.

Arvoisa puhemies! [Puhemies koputtaa] Perussuomalaiset antaa nyt ja tässä tukensa tälle suurenmoiselle uudistukselle.

14.45 **Sari Raassina kok** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Käsillämme oleva sote- ja maakuntauudistus on yksi 100-vuotiaan Suomen merkittävimpiä uudistuksia. Mediassa ja tässäkin salissa on ehditty useaan kertaan kuulla, miksi uudistus on opposition mielestä huono ja joutaisi romukoppaan. [Päivi Räsänen: Asiantuntijoiden!] Kokoomuksen eduskuntaryhmä on eri mieltä. 100-vuotias Suomi ja ennen kaikkea sen kansalaiset ansaitsevat tämän uudistuksen, jolla me parannamme palveluita ja kavennamme terveyseroja.

Arvoisa puhemies! On siis syytä palauttaa mieliin sote-uudistuksen perimmäiset tavoitteet. Väestön ikärakenteen muutos on ollut tiedossamme jo pitkään. Se tarkoittaa niin palveluiden käytön kasvua kuin myös tulojen ja menojen epäsuhtaa. Kaikissa kunnissa ei ole enää voimavaroja kannatella sosiaali- ja terveyspalveluita, ja siksi ihmiset eivät ole saaneet yhdenvertaisia palveluja. [Eero Heinäluoma: Ei koske Helsinkiä!] Käsillämme on tilanne, jossa hyvinvointiyhteiskuntamme yksi peruspilareista rapistuu.

Terveyserot ovat hyvinvointiyhteiskuntamme häpeäpilkku. Jonoja ei saada kuriin, paljon palveluja tarvitsevia pomputellaan luukulta toiselle, ja samaan aikaan yhä useammat turvautuvat yksityisiin vakuutuksiin. Tämä tilanne vaatii ratkaisun, johon kokoomus on sitoutunut. Täytyy vain ihmetellä sitä vastuuttomuutta, jolla vasemmisto vihreät mukaan lukien uhoaa tämän uudistuksen kaatamisella. Uudistusta on tehty jo yli kymmenen vuotta. Nykytilanne ei ole vaihtoehto kokoomukselle. Siksi palvelujen eriarvoistuminen on pysäytettävä ja kustannusten kasvu on saatava taittumaan. [Susanna Huovinen: Mutta kun tällä esityksellä ei päästä näihin tavoitteisiin!]

Jos minun pitäisi jossain sairastua vakavasti, niin se olisi sitten täällä Suomessa. Täällä tiedän saavani ensiluokkaista hoitoa. [Susanna Huovinen: Pitää paikkansa vielä!] Suomalaisen terveydenhuollon laatu on esimerkiksi OECD:n arvioiden mukaan huippuluokkaa. Meillä on kuitenkin ongelmana hoitoonpääsy, ja siksi tarvitsemme suurempia hartioita ja vahvistusta perustason julkiseen terveydenhuoltoon. Jokainen voi päätellä, kuinka paljon inhimillistä kärsimystä ja kustannuksia aiheutuu, kun et tahdo päästä terveyskeskukseen ajoissa ja sen jälkeen odottelet hoitotoimenpiteitä kuukausia hoitojonoissa. Oikea-aikaisen hoidon on oltava hyvinvointiyhteiskunnan takuu veronmaksajille.

Paremmat perusterveydenhuollon palvelut ja nopeampi hoitoonpääsy mahdollistavat kustannussäästöä koko hoitoketjussa. Perus- ja erikoistason ja sosiaali- ja terveydenhuollon yhteensovittaminen puolestaan takaa sekä palvelujen sujuvuuden asiakkaan näkökulmasta että resurssien järkevän käytön. Erikoissairaanhoidon saatavuus viidessä yliopistosairaalassamme on turvattava myös taloudellisesti.

Arvoisa puhemies! Haluan vielä korostaa, että suomalaiset sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaiset, sairaanhoitajat, lähihoitajat, sosiaalityöntekijät, lääkärit ja fysioterapeu-

tit, ovat kivenkovia osaajia. He toimivat vaativissa olosuhteissa ja tekevät aina parhaansa meidän kaikkien hyvinvoinnin eteen. Mutta jos rakenne ei toimi, eivät huippuosaajatkaan voi loistaa. Henkilöstön rooli uudistuksessa on korvaamaton. Kokoomuksen eduskuntaryhmä haluaa huolehtia henkilöstöstä ja siitä, että henkilöstö on mukana uudistuksen toteuttamisessa joka vaiheessa.

Arvoisa puhemies! Kokoomus on lähtenyt tähän uudistukseen sote edellä. Liian moni puhuu hallinnosta, liian harva ihmisten palveluista. On kuitenkin selvää, että muutos on valtava myös hallinnollisesti. Kunta on edelleen ihmistä lähin yhteisö, ja kokoomukselle on tärkeää kunnan rooli hyvinvoinnin edistäjänä ja elinvoiman synnyttäjänä.

Uuden hallintotason täytyy taata kansalaisten vaikutusmahdollisuuksien säilyminen demokraattisesti. Maakuntauudistuksessa täytyy muistaa, että kasvavat kaupunkiseudut ovat talouden vetureita ja niiden roolin on oltava sen mukainen. Maakuntia tulevaisuudessa on arvioitava nimenomaan yhdenvertaisten ja laadukkaiden palveluiden näkökulmasta.

Arvoisa puhemies! Sote-uudistukseen kuuluva asiakkaan valinnanvapaus on valtava ajattelutavan muutos, jota ihmiset vahvasti kannattavat. Perinteinen tapa ajatella on se, että valtio tekee ratkaisut ihmisen puolesta. Tähän asti mahdollisuus valita on ollut vain hyväosaisilla. Kokoomus katsoo, että tämä oikeus kuuluu ihan kaikille.

Uudistukset herättävät aina vastarintaa, mutta Ruotsista emme löydä enää yhtään puoluetta, joka vastustaisi ihmisten valintaa terveyspalveluissa. Tulevaisuudessa ihminen on aktiivisessa roolissa päättämässä saamistaan palveluista. Valinta on aina mahdollisuus, ei pakko. Tukea ja ohjausta on saatava jatkossakin kaikkialla.

Kokoomus haluaa kaikki palvelujen tuottajat samalle viivalle. Hallittu kilpailu kirittää laatua ja innovaatioita. Näin on myös sosiaali- ja terveyspalveluissa. Sote-uudistus monipuolistaa palveluiden valikoimaa ja määrää, minkä myötä voimme toivottavasti sanoa hyvästit pitkille hoitojonoille.

Hyvä puhemies ja edustajakollegat! Meidän on aika laittaa piste kansalaisten kustannuksella jahkailulle. Tehdään yhdessä tämä historiallinen uudistus ihmisten parhaaksi.

14.51 **Sirpa Paatero sd** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Palataan ajassa takaisinpäin vajaat kaksi vuotta. Silloin kaikkien kahdeksan eduskuntapuolueen yhteinen tahto oli saada Suomeen entistä paremmat sosiaali- ja terveyspalvelut. Näistä seitsemän puoluetta halusi edetä julkisen palvelutuotannon pohjalta. Missä ollaan tänään? Meillä on edessä kolmen puolueen esitys maakuntauudistuksesta, jossa soten lisäksi maakunnille siirretään kymmeniä muita toimintoja, julkiset palvelut pakkoyhtiöitetään ja annetaan suurelta osin markkinoiden hoidettaviksi. Lisäksi kunnat rajataan täysin palvelutuotannon ulkopuolelle. [Jukka Gustafsson: Miksi näin?] Kyseessä on kansalaisten kannalta tärkein uudistus sataan vuoteen. Pelkästään sen täysimääräinen toteuttaminen kestää helposti 10—20 vuotta. Suomen juhlavuoden henki "Yhdessä" on siis täysin unohdettu. Tätä uudistusta ei tehdä yhdessä. [Eduskunnasta: Tulkaa mukaan!] Myöskään asiantuntijoiden palautetta ei tunnuta kuultavan. Merkille pantavaa on, että hallituksen esittämälle mallille — näillä talouden reunaehdoilla — ei löydy sote-asiantuntijoiden puolelta puolustajia, jotka uskoisivat palveluiden ja ihmisten hyvinvoinnin parantuvan tällä hallituksen mallilla. Epäilyjä sitä vastoin on esitetty paljon [Susanna Huovinen: Pilvin pimein!] palveluiden pilkkoutumisesta, epätasa-arvon lisääntymisestä ja hinnan kallistumisesta. Suomalainen sosiaali- ja terveydenhuolto on OECD:n mittareilla yksi maailman tehokkaimmista, ja toisaalta kuntalaisten tyytyväisyys julkisesti tuotettuihin palveluihin on kasvanut kaiken aikaa. Näillä tiedoilla

kuulostaa varsin kummalliselta, että niin sote- kuin muissakin palveluissa, muun muassa työllistämispalveluissa, uskotaan nyt markkinoiden voimaan — veronmaksajien rahoilla — ilman mitään näyttöä. [Ben Zyskowicz: Ihmiset saavat itse päättää!] Käsittämätöntä.

Arvoisa puhemies! Maakunnista puhutaan itsehallinnollisina toimijoina. Todellisuudessa itsehallinto jää kyseenalaiseksi. [Susanna Huovinen: Ei sitä ole!] Aiemmin kuntapuolen itsehallinnon määritelmän mukaan kolmesta kriteeristä on maakuntien kohdalla toteutumassa yksi eli vaaleilla valitut päättäjät — ei verotusoikeutta eikä yleistä tehtävää, ei mahdollisuutta tehdä kuntien kanssa yhteistyötä. [Sari Sarkomaa: Hyvät palvelut ensin!] Kun maakuntiin tulee ministeriöiden vahva ohjaus ja valtioneuvoston mahdollisuus puuttua toimintaan jopa enemmän kuin valtion omiin virastoihin, on pelko, että maakunnista tulee valtionhallinnon jatkeita. [Eduskunnasta: On, on!] Itsehallinnon lisäksi vajaaksi on siis jäämässä myös demokratia, jos tulevat maakuntavaltuustot päättävät vain strategiset linjaukset ja asiakasmaksujen tason. [Toimi Kankaanniemi: Nyt ei ole senkään vertaa!] Kaikki muu soten päätöksenteon osalta siirtyy liikelaitoksille ja yhtiöille, joissa päättäjinä eivät edes saa olla luottamushenkilöt. [Susanna Huovinen: Käsittämätöntä!] 18 maakuntaa ovat hyvin erilaisia. [Kari Uotila: Hyvästi, kansanvalta!] Niiden mahdollisuudet tuottaa palveluja eroavat toisistaan. Kun rahoitus on asiakasmaksuja lukuun ottamatta valtion armeliaisuuden varassa, tullaan näkemään tilanteita, joissa maakunnat eivät selviä näistä tehtävistään. Tällöin joudutaan joko anomaan lisää rahaa valtiolta tai leikkaamaan palveluita. Kun samaan aikaan on ajateltu kustannustasoa leikattavan 3 miljardilla, kuulostaa jälkimmäinen elikkä palveluiden leikkaus todennäköisemmältä. [Antti Rinne: Maksujen korotus!]

Nyt tavoiteltu tilaaja—tuottaja-malli on osoittautunut kaikissa esimerkeissä, niin Suomessa kuin muissa Pohjoismaissa, tehottomaksi ja kalliiksi. Jäänkin kysymään, onko se tässä mallina vain markkinoiden vahvistamisen vuoksi. Koko uudistuksen tavoite on ollut kaventaa terveyseroja, saada tasa-arvoisempia palveluita, riippumatta tulotasosta ja asuinpaikasta, kohtuullisin kustannuksin. [Sari Sarkomaa: Luette nyt väärää lakia!] Lainsäädännön arviointineuvoston mukaan tästä laista puuttuivat vaikutusarvioinnit uudistuksen vaikutuksesta palveluiden laatuun, saatavuuteen tai ihmisten hyvinvointiin. Epäilys valinnanvapauslainsäädännöstä tulee jatkamaan tätä linjaa, että palvelut karkaavat ja kustannukset nousevat.

Sosiaalidemokraatit haluavat soten, jossa terveyserot kapenevat, perustason palvelut vahvistuvat ja vaikuttavuus paranee. Tämä on mahdollista toteuttaa luottaen julkiseen palvelutuotantoon, hyödyntäen kolmatta sektoria, yrityksiä ja kuntia. [Puhemies koputtaa] Me haluamme valinnanvapauden palvelusetelimallia parantamalla ja [Puhemies koputtaa] henkilökohtaista budjettia kehittämällä.

14.57 **Olli-Poika Parviainen vihr** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Me kaikki tiedämme sanonnan laivasta, joka on suuri ja kääntyy hitaasti. Käsittelyssämme oleva sote- ja maakuntauudistus on näitä politiikan suuria laivoja. Sitä on rakennettu tässä muodossaan kuitenkin kireällä aikataululla, joskin itse työ on ollut käynnissä jo pitkään. Määränpää on kuitenkin ollut koko ajan selkeä: onnistuessaan uudistus vahvistaisi suomalaisten yhdenvertaisia mahdollisuuksia saada palveluita, lisäisi hyvinvointia, keventäisi hallintoa ja edistäisi yrittäjyyttä sekä säästäisi yhteisiä varojamme. Tämän sote-laivan rakenteissa tuntuu kuitenkin olevan sellaisia pahoja valuvikoja, ettei horisonttiin voi vielä kuvitella sinistä taivasta vaan pikemminkin lähestyvän myrskyn.

Hallitusta on kehuttava määrätietoisuudesta hankkeen kapteenina. Rajanveto määrätietoisuuden ja jääräpäisyyden välillä on kuitenkin häilyvä — etenkin kun hallitus tuntuu sivuuttavan useita asiantuntijoiden esittämiä huolia uudistuksen lopputuloksesta. Hallituksen esitystä on esimerkiksi kuvattu seuraavilla sanoilla: kaaos, hyppy tuntemattomaan, keskeneräinen, vaikeaselkoinen ja uudistuksen alkuperäisten tavoitteiden vastainen. Lyhytnäköisesti toteutettuna tämä uudistus voi muodostua vuosikymmenten mittaiseksi kalliiksi riesaksi meille kaikille. Vihreät ovatkin toistuvasti joutuneet muistuttamaan uudistuksen alkuperäisestä tavoitteesta: me vaadimme hyvän perusterveydenhuollon pelastamista ja laadukkaan hoitoketjun turvaamista kaikille suomalaisille. Kyse on lopulta aivan elintärkeistä palveluista, kirjaimellisesti.

Suurin huolemme liittyy hallituksen keskeneräiseen esitykseen valinnanvapaudesta. Koko uudistus on nyt rakennettu laajaa valinnanvapautta ajatellen, ja esitetyssä muodossa valinnanvapaus voi vaarantaa vakavasti kaikki soten alkuperäiset tavoitteet: niin terveyserojen kaventamisen, palvelujen hyvän integraation, kustannusten pitämisen aisoissa kuin myös palvelujen saatavuuden paranemisen. Yrityksille ei myöskään voi antaa huomattavia julkisia vastuita. Vihreät eivät vastusta valinnanvapautta itsessään, me vastustamme sen ideologista pakkosyöttämistä seurauksista välittämättä ja asiantuntijoita kuulematta. [Ben Zyskowicz: Te vastustatte sen toteuttamista!] Kokonaisuuden on pysyttävä julkisen vallan hallinnassa, mitä tulee laatuun, hintaan ja yhdenvertaisuuteen ihmisille.

Valinnanvapausmalli tyrmättiin myös hallituksen itselleen teettämässä vaikutusten arvioinnissa. Hallitus on onneksi todennut itsekin tämän esityksen vaativan vielä muutoksia. Koko paketin perusteellinen korjaus voi kuitenkin viedä niin paljon aikaa, että asia löytyy vielä seuraavankin hallituksen pöydältä, puhumattakaan poliittisista ristivedoista, joissa keskusta pitää kiinni itselleen edullisimmasta 18 maakunnan maakuntamallista, kokoomus korostaa itselleen sopivinta valinnanvapauden muotoa ja perussuomalaiset... No, perussuomalaiset puhuvat lähinnä maahanmuutosta.

Arvoisa puhemies! Olemme kuulleet myös vakavia varoituksia siitä, ettei Suomesta kannata tehdä sote-markkinoiden ja -bisneksen laboratoriota. Markkinat voikin avata vain kerran. Markkinoiden rakenne luodaan, kun ne avataan, ja tällöin ratkaistaan, millaiset toimijat markkinoilla voivat olla ja pärjätä. Siksi tällaisia muutoksia pitäisi tehdä asteittain ja kokeiluilla, ei kertarysäyksellä, jolloin voi tapahtua peruuttamattomia virheitä. Ruotsissa markkinaehtoiseen malliin siirryttäessä tiedettiin, että se nostaa kustannuksia. Ei ole näyttöä siitä, että markkinaehtoinen sote toisi tuntuvia säästöjä. Täällä Suomessa meidän pitäisi kuitenkin hillitä kustannusten kasvua 3 miljardia euroa tuosta vain. Kyse on nähdäksemme toiveajattelusta, jossa kaiken oletetaan menevän parhaalla mahdollisella tavalla. Kertokaapas, milloin politiikassa niin käy.

Samalla maakuntahallinnosta on tulossa heikko soten käsittelyssä ja ylipäätään koko kysymyksessä. Maakunnilta puuttuva verotusoikeus estää niitä tosiasiallisesti ohjaamasta palveluja riittävästi. Ylipäätään maakuntademokratian voi nähdä jäävän ohueksi. Kun valtio kontrolloi tiukasti maakuntien toimintaa, niillä ei ole verotusoikeutta ja palvelutkin yhtiöitetään, herää kysymys, mistä maakuntavaltuustot soten osalta tosiasiallisesti lopulta edes päättävät. Maakunnat sidotaan myös tilaaja—tuottaja-malleihin, vaikka monissa kunnissa mallista ollaan luovuttu, koska se on lisännyt byrokratiaa. Tarjoamme siis 2020-luvun maakuntiin parikymmentä vuotta vanhaa ideaa, jonka heikkoudet korostuivat juuri niissä palveluissa, joita maakuntiin nyt kunnilta siirretään.

Arvoisa puhemies! Kuukauden kuluttua Suomessa valitaan uudet kunnanvaltuustot tilanteessa, jossa tulevat valtuutetut ja heidän äänestäjänsä eivät voi tietää, miten heidän kuntansa käy. Miten kannustamme kuntia huolehtimaan ennalta ehkäisevistä palveluista? Miten järjestetään terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen ja sujuvat polut palveluihin yli kunta- ja maakuntarajojen? Jokainen julkiseen hallintoon perehtynyt tietää osaoptimoinnin ja siiloutumisen olevan todellisia haasteita.

Lopuksi: Muutoksen onnistunut läpivienti on yhteinen tavoitteemme. Nyt jos koskaan on aika muuttaa tämän hankkeen kurssia [Puhemies koputtaa] kohti onnistuneempaa lopputulosta. Se onnistuu, jos kuuntelemme asiantuntijoita, teemme päätökset tietoon pohjaten ja kokeilujen kautta, osallistamme asianomaiset ja pidämme ihmisten arjen tarpeet ylimpänä mielissämme. [Puhemies koputtaa] Tämä on tärkeintä.

15.02 **Aino-Kaisa Pekonen vas** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Entinen Kelan pääjohtaja Jussi Huttunen arvioi sotea näillä sanoilla: hyppy tuntemattomaan, palvelut vaarassa ajautua kaaokseen, yksikään tavoitteista ei näytä toteutuvan, maakunnilla ei käytännössä valtaa yhtiöihin, eriarvoisuus todennäköisesti lisääntyy, aikataulu täysin epärealistinen. Maan kovimmat asiantuntijat pelkäävät kaaosta. Hallitus sulkee korvansa tai kuvittelee asiantuntijoiden puhelevan lämpimikseen.

Kun puhumme maakuntauudistuksesta, on muistettava hallituksen sopimus, jossa keskusta sai maakunnat ja kokoomus palveluiden yhtiöittämisen ja yksityistämisen. Yhtä ei tule ilman toista. [Sari Sarkomaan välihuuto] Meillä on nyt käsittelyssä sopimuksen toinen puoli: maakuntauudistus ja sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestäminen. Maakunnat ja sote tulee käsitellä eduskunnassa yhtenä kokonaisuutena. Meidän on tiedettävä, mistä me päätämme. Virheen hallitus teki kuitenkin siinä, kun se sitoi tähän myös valinnanvapauden. Sopimuksen toinen puoli on kelvoton.

Julkiset rahahanat avataan yksityisille firmoille. Emme saa koko maassa tasapuolisia, saumattomia palveluketjuja. Nykyiset hyvin toimivat kokonaisuudet romutetaan, ja saamme sekalaisen kentän keskenään kilpailevia yksiköitä. Suurten kaupunkien keskustat ja hyvinvoivat kansalaiset hyötyvät. Koko Suomi ei hyödy. Huonommin pärjäävät maksavat paremmin pärjäävien lisääntyvät yksityiset palvelut — hintana harventuva palveluverkko ja korkeat asiakasmaksut. Myös sopimuksen parempi puoli eli maakuntauudistus jää vajaaksi. Kansanvalta kapenee, kun päätösvalta viedään demokraattisesti valituilta henkilöiltä yhtiöille.

Arvoisa puhemies! Olemme tänään julkaisseet vasemmistoliiton ehdotukset tämän uudistuksen toteuttamiseksi. [Eero Heinäluoma: Hyvä paperi!] Me esitämme, että sote korjataan parlamentaarisella yhteistyöllä kaikkien eduskuntaryhmien toimesta. Vastuu sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämisestä on maakunnilla. Palvelut rahoitetaan progressiivisen verotuksen kautta ja maakunnille annetaan verotusoikeus. Laaditaan lait kaikkien asiakasmaksujen kohtuullistamiseksi ja terveyskeskusmaksujen poistamiseksi. Me esitämme, että valinnanvapauden varjolla tehtävä yksityistäminen hylätään. Valinnanvapautta voidaan lisätä olemassa olevia säädöksiä täydentämällä sekä vahvistamalla asiakkaiden ja potilaiden itsemääräämisoikeutta ja osallisuutta heitä koskevassa päätöksenteossa ja valinnoissa. Me esitämme, että julkinen sektori pysyy sosiaali- ja terveydenhuollon kokonaisuutta ohjaavassa asemassa. Sosiaalihuoltolaissa ja terveydenhuoltolaissa estetään palvelujen laadun ja saatavuuden heikennykset. Hoitotakuulainsäädännöllä taataan ei-kiireellinen sairaalahoito kolmessa kuukaudessa. Kun vastuunjako on selkeä, emme tuhlaa rahaa hukkainvestoin-

teihin, markkinointiin, kasvavaan valvontaan, oikeusriitoihin ja muihin yksityistämisen ja huonon suunnittelun kuluihin. Ne rahat olisivat pois hoidosta.

Uusia kustannuksia säästäviä teknologioita voidaan ottaa käyttöön kaikkialla ilman, että yritykset omivat niitä liikesalaisuuksikseen. Eri toimijat pelaavat yhdessä joukkueessa, eivät kaikki toisiaan vastaan. Toteutetaan palveluiden integraatio ja palvelut yhdenvertaisesti kaikille Suomessa, myös suurten kaupunkien ulkopuolella, myös pienituloisille.

Arvoisa puhemies! Vasemmistoliitto kannattaa sellaista maakuntauudistusta, joka lisää demokratiaa. Me kannatamme myös vastuullista ja hallittua sote-uudistusta. Sen sijaan sellaista sote-uudistusta me emme hyväksy, joka vie epätasa-arvoon ja turvattomuuteen — maahan, jossa etuoikeutettujen kasvavat terveyskulut katetaan valtion varoista mutta koko maa ja pienituloiset unohdetaan. Sellaisen soten me hylkäämme.

Arvoisa puhemies! Lopuksi: Minä vetoan teihin vielä, hyvä Suomen hallitus, että Suomen edun nimissä tämä sote-uudistus vietäisiin maaliin yhdessä kaikkien puolueiden eduskuntaryhmien yhteistyöllä. Sellaisen mallin Suomi ja suomalaiset ansaitsevat 100-vuotisjuhlavuotenaan.

15.07 **Veronica Rehn-Kivi r** (ryhmäpuheenvuoro): Värderade talman! Vad är viktigt när man planerar en vårdreform? Patientperspektivet, tillgängligheten — att alla har likvärdiga möjligheter till god vård — minskad byråkrati, demokratisk insyn, samt fungerande vårdenheter som är goda arbetsplatser för en kunnig vårdpersonal. Det är åtminstone de här sakerna vanliga människor väntar sig av vårdreformen.

Arvoisa puhemies! On olemassa vaara, että maakuntamallista tulee raskassoutuinen ja byrokraattinen järjestelmä, jossa potilasnäkökulma helposti unohtuu. Ruotsalainen eduskuntaryhmä pitää suurena vaarana, että demokratia maassamme heikkenee, kun päätökset maakunnissa tehdään vahvassa valtion ohjauksessa. Ja lukuisia ovat ne kunnat, joilla ei tule lainkaan olemaan edustusta maakuntavaltuustoissa.

Se, että olemme nyt romuttamassa kunnat tai ainakin olennaisesti ajamassa niiden toimintaa alas, on Suomessa historiallinen kurssinmuutos. Tätäkö me todella haluamme? Tiedämme, että maakuntamalli on pitkään ollut keskustan toiveuni, ja ymmärrämme, että puolue haluaa nyt käyttää tilaisuutta hyväkseen mallin läpiviemiseen. Haluan kuitenkin kysyä: eikö keskusta ole myös perinteinen kuntapuolue?

Eurooppalaisessa vertailussa Suomen kunnallisella terveydenhuoltojärjestelmällä on tunnustetusti hyvä maine. Vaikuttaa ilmeiseltä, että maakuntamalliin siirtyminen osuu erittäin kipeästi kuntiin, jotka ovat hoitaneet terveydenhuoltonsa kustannustehokkaasti ja panostaneet ennalta ehkäisevään hoitoon, kun otetaan huomioon myös uudistuksesta aiheutuva vaje verovaroihin. Onko tämä oikeudenmukaista tai edes perustuslain mukaista?

Ruotsalainen eduskuntaryhmä on moneen kertaan pyytänyt hallitusta laittamaan kaikki kortit pöytään. Siitä huolimatta eduskunta joutuu nyt pala palalta käsittelemään tätä megauudistusta ilman mahdollisuutta saada uudistuksesta luotettavaa kokonaiskuvaa. Tässä meillä on nyt 1 000-sivuinen ehdotus, johon joudumme ottamaan kantaa tietämättä, mitä uudistuksen kohtalonkysymykselle — nimittäin valinnanvapaudelle — käy. Valinnanvapautta tarvitaan, mutta sillä on oltava selvät puitteet. Se ei saa vaarantaa julkista terveydenhuoltoa. Meidän on myös esitettävä yksinkertainen kysymys: haluaako potilas sellaista valinnanvapautta kuin hallitus suunnittelee?

Ruotsalaisen eduskuntaryhmän mielestä valinnanvapaus voitaisiin pitkälti toteuttaa palvelusetelien avulla. On syytä huomauttaa, että yhtiöittämismenettelyyn sisältyy aivan liian paljon riskejä, jotka koskevat niin kustannuksia, henkilökuntaa kuin potilasturvallisuuttakin. On syytä todeta, että tämä on poliittinen päätös — nyt tekeillä olevaa mallia ei voi kuvata muuksi kuin hallituspuolueiden toivottomaksi kompromissipäätökseksi.

Värderade talman! Det kommer tunga varningar från läkarkåren och hälsovårdsexperter angående lagpaketet. När kommer regeringen att lystra till dessa? Vårt råd till regeringen är att ta skeden i vacker hand och först testa landskaps- och valfrihetsmodellen i några landskap. Vi ser det som oansvarigt att införa ett hårt kritiserat system på en gång i hela landet. Vi borde inte slå sönder fungerande strukturer, för att i stället börja med något som ingen har testat och ingen kan kontrollera, och ingen heller senare reparera.

På fem minuter är det omöjligt att säga allt man önskar säga om detta mammutförslag. Är kostnadsinbesparingen alls realistisk? Hur blir det med fastigheterna, och hur går det för personalen? Varför har det varit så tyst om integrationen av vården — det som skulle vara en av de stora ledstjärnorna? Svenska riksdagsgruppen anser att vården borde integreras bättre, men vi tror ändå att det är klokare att äldreomsorgen och socialvården blir kvar på kommunens ansvar. Där finns kännedomen om individens behov.

Arvoisa puhemies! Valiokuntakäsittelyssä ryhmämme tulee ehdottamaan parannuksia valvontaan, joka koskee ruotsin kielellä annettavaa hoitoa. Kielivähemmistö tarvitsee lakisääteisen elimen, jolla on todellinen mahdollisuus vaikuttaa maakunnan päätöksiin.

Ruotsalainen eduskuntaryhmä pitää käsittämättömänä, että hallitus ehdottaa Ahvenanmaalle maksettavan könttäsumman pienentämistä ilman, että asiasta on mitenkään sovittu tai edes puhuttu Ahvenanmaan maakuntahallituksen kanssa. Näinkö sataa vuotta juhliva Suomi hoitaa suhteitaan Ahvenanmaahan?

Lopuksi: Ruotsalainen eduskuntaryhmä pelkää, että siitä, mistä alun perin piti olla kyse, eli yksittäisten ihmisten nopeammasta hoitoon pääsystä ja hoitojärjestelmästä, jossa sosiaalihuolto on paremmin perillä siitä, mitä terveydenhuolto tekee, on tullut [Puhemies koputtaa] puhdasta valtapolitiikkaa, jossa on liian paljon kysymysmerkkejä ja uhkakuvia. [Eero Heinäluoma: RKP:n paras puhe tällä vaalikaudella!]

15.13 **Päivi Räsänen kd** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitusta voi onnitella siitä, että se on saanut jätettyä eduskunnalle ensimmäisen sote-uudistukseen liittyvän esityksensä, kun hallituskausi on puolessavälissä. Haasteet eivät toki tähän lopu, ja on kai rehellistä todeta, että uudistuksen aikataulussa ei todennäköisesti pysytä.

Muistin virkistämiseksi todettakoon, että koko sote-uudistuksen alkuperäiset tavoitteet olivat ensinnäkin sujuvat palveluketjut perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon ja sosiaalipalvelujen integraation kautta ja samalla painopisteen siirtäminen kevyempiin palveluihin, toiseksi kansalaisten yhdenvertaisuus palveluiden saatavuudessa ja kolmanneksi 3 miljardin euron säästö kulujen kasvusta vuoteen 2029 mennessä. [Eero Heinäluoma: Se oli ennen se!] Sote-uudistuksen kokonaisuus ei sisällä uskottavia keinoja näiden saavuttamiseksi. Pikemmin näyttää siltä, että hallinnon määrää kasvattava maakuntahallinto yhdistettynä valinnanvapauteen pirstaloi palveluketjut samalla, kun kustannukset karkaavat käsistä. Kansalaiset saavat siis entistä epätasaisempaa laatua entistä kalliimmalla.

Sote-uudistuksen kokonaisuuden hahmottamista hankaloittaa se, että esitykset tuodaan ripotellen eduskuntaan. Jopa maakuntahallintoa koskeva osuus on jaettu useaan lakiesitykseen, joista nyt käsittelemme vasta ensimmäistä. Myös rahoituksesta tulee erillinen lainsäädäntönsä, vaikka nyt jo tässä esityksessä säädetään muun muassa kunnallisveron alentamisesta ja kuntien omaisuuden siirroista maakunnille. On kuitenkin välttämätöntä tarkastella koko uudistusta yhtenä kokonaisuutena, sillä esimerkiksi valinnanvapauden toteutus vaikuttaa oleellisesti koko sote-uudistuksen tavoitteiden toteutumiseen.

Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä yhtyy niihin asiantuntijanäkemyksiin, joiden mukaan hallituksen nyt ajama sote-uudistuksen malli ei vähennä hyvinvointieroja. Pienten maakuntien voi olla vaikeaa selvitä lakisääteisistä tehtävistä. Jo nyt julkisuudessa keskustellaan kriisimaakuntamenettelystä, vaikka koko lainsäädäntö on vasta valmisteilla.

Esitetyt linjaukset valinnanvapaudesta eriyttäisivät palveluja ja väestöä myös sote-alueiden sisällä. Kannatamme valinnanvapauden lisäämistä palvelusetelijärjestelmää laajentamalla. On myös tärkeää, että pienemmät yritykset ja järjestöt pysyvät jatkossakin mukana palvelutuotannossa. Hallituksen linjaama valinnanvapaus on kuitenkin johtamassa siihen, että yritykset valikoivat asiakkaansa. Samalla palvelujen taso eriytyy, eikä esillä ole ollut uskottavia keinoja niin sanotun kermankuorinnan estämiseksi. [Toimi Kankaanniemi: Asiakas valitsee!] Terveen väestönosan ylihoitamisen vaara on myös ilmeinen. Palveluja enemmän tarvitsevat sen sijaan ohjautuisivat edelleen julkiselta omistuspohjalta tuotettuihin palveluihin. Yhtiöittämispakko ja laaja valinnanvapaus heikentävät lisäksi tavoiteltua integraatiota.

Arvoisa puhemies! Uudistuksella tavoiteltujen säästöjen kannalta keskeistä on, että integraatio toteutuu ja että sen myötä palvelujen painopistettä aidosti kyetään siirtämään hyvinvointia ennakoivasti vahvistaviin sekä perustason palveluihin. Nyt hyvinvoinnin edistäminen jää pääsääntöisesti kuntien tehtäväksi, kun taas maakunta kantaa vastuun korjaavista palveluista. On selvää, että tässä yhtälössä on riskinsä. Kunnilla ei ole kannusteita panostaa veroeuroja hyvinvoinnin edistämiseen, sillä siitä muodostuu kunnille menoerä. Hyvinvoinnin edistämisen laiminlyömisen kulut taas puolestaan maksaa maakunta.

Vaikka demokraattista päätöksentekoa on pyritty vahvistamaan uusilla vaaleilla ja maakuntavaltuustolla, valta tosiasiallisesti karkaa kauas kansalaisilta, kun päätöksenteko siirtyy useamman ketjun päähän. Yhtiöittämispakko rakentaa hallintohimmelin, kun julkisestikin tuotetut palvelut ovat yhtiöhallitusten hallinnassa — eivät vaaleilla valittujen maakuntavaltuustojen. Maakuntavaltuuston jälkeen tulee maakuntahallitus, maakuntien palvelukeskusten yhtiöhallitus ja edelleen tuotantoyhtiöiden hallitukset, jotka todennäköisesti muodostetaan [Puhemies koputtaa] hyvin pienellä edustuksella.

Arvoisa puhemies! Eduskuntaryhmämme on pyrkinyt suhtautumaan rakentavasti hallituksen kaavailemaan sote-uudistukseen, [Puhemies koputtaa] sillä nykyisellä järjestelmällä emme voi jatkaa. Mutta huolemme uudistuksen suunnasta on kuitenkin suuri.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Arvoisat edustajat, tässä vaiheessa on varmaan aihetta pieneen debattiin. Ehdotan menettelyksi sitä, että ministerit, kumpikin, parissa minuutissa ensiksi sanovat sen ensimmäisen sanottavansa ja sen jälkeen seuraa debattivaihe, joka tällä kertaa on 1 minuutin mittaisin puheenvuoroin. — Ministeri Rehula, 2 minuuttia.

15.19 **Perhe- ja peruspalveluministeri Juha Rehula:** Arvoisa herra puhemies! Kirjasin 18 kohtaa kahteen minuuttiin.

Ensinnäkin tämän muutoksen tavoitteet ovat ihan ennallaan: hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen, peruspalvelujen vahvistaminen ja palvelujen yhdenvertaisen saatavuuden turvaaminen. On ollut ja on.

Toiseksi: Voimme me palata historiassa pidemmällekin kuin kahden vuoden taakse, mutta tänä päivänä kuulostaa siltä, että ei ole seitsemän eikä kahdeksan puolueen yhteistä näkemystä, jonka olisi mahdollista mennä myös perustuslakiarvioinnista läpi, siitä, millainen sote-malli tähän maahan oikein pitäisi tuottaa. Ei näytä olevan, koska perustuslaki koskee myös nykyisen opposition jäseniä siinä vaiheessa, kun yhteisessä pöydässä istutaan. Niin oli viime vaalikaudella meidän osaltamme, jotka oppositiossa olimme.

Yksi asia, joka on jäänyt koko keskustelussa erittäin pienelle huomiolle: Olemme tekemässä yhteiskuntapoliittisesti erittäin suurta muutosta. Julkisin varoin rahoitetut sosiaali- ja terveyspalvelut ja puhtaasti yksityisin varoin rahoitetut terveyspalvelut. Tässäkin keskustelussa jonkin verran tuntuu menevän sekaisin se, että jatkossakin julkisella vallalla on rahat ja vastuu siitä, että palvelut tuotetaan. Ei tässä olla yksityistämässä mitään. Tässä ollaan tekemässä lainsäädännön ja asetusten kautta mallia, jossa eivät yritykset valitse, arvoisa edustaja Räsänen, vaan ihmiset valitsevat. Pykälät niin, että tulee velvoitteet.

Valvonta: Tässä esityksessä on moittimisen arvoisia kohtia. Yksi kohta, josta en tähän asti ole kovinkaan paljon arvostelua kuullut, on se, että tässä olisi valvonnasta pula — päinvastoin väitteitä siitä, että voisi olla vähemmänkin.

Viimeisimmäksi: Arvoisat opposition edustajat, kaivatkaa tekin henkilöstöä mukaan kaikkeen siihen alueelliseen valmisteluun, mitä ollaan tekemässä, koska niin hyvä tästä tulee kuin alueella kyetään rakentamaan ne yhteiset palveluverkot ja tavat yhdessä henkilöstön kanssa.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ministeri Vehviläinen, 2 minuuttia.

15.21 **Kunta- ja uudistusministeri Anu Vehviläinen:** Arvoisa puhemies! Haluan tähän itsehallintoasiaan todeta, kun se nousi useammassa puheenvuorossa: Ensinnäkin totean, että perustuslain 121 §:n mukaan kuntaa suuremmalla itsehallintoalueella on erilaiset itsehallinnon tunnusmerkit kuin on kunnalla. Kunnalle ne on määritelty siellä perustuslaissa erittäin tarkasti, ja siihen kuuluu myös verotusoikeus, yleinen toimiala ja sitten suora kansanvaali. Minusta on hyvä, että me käymme täällä tätä keskustelua, mutta samalla haluan todeta sen, että kun me puhumme itsehallinnosta, niin myöskään muissa maissa toteutettu alueellinen itsehallinto, maakuntahallinto, ei ole aivan samanlainen joka maassa. Siinä on hyvin paljon erilaisuuksia sekä Pohjoismaissa että muissa länsimaissa. Yksi selkeä asia, joka yhdistää aina tätä itsehallinnollisuutta, on nimenomaan suora kansanvaali eli vaaleilla valittu valtuusto, mutta muuten se poikkeaa aika paljonkin sen mukaan, onko alueella yleistä toimialaa, onko sillä verotusoikeutta, onko sillä merkittävästi taloudellista valtaa ja jopa valvooko se kuntien toimintaa — sellaistakin alueellista itsehallintoa on täällä Euroopassa toteutettuna.

Verotusoikeudesta totean sen, että se on ollut meillä myös hallituksen piirissä keskusteluissa, mutta se ei tässä alkuvaiheessa ole mukana, kuten tunnettua on. Itse olen tullut siihen käsitykseen, että tämä muutos on niin massiivinen monella tavalla, että voi olla hyvä,

että se ei tässä ole. Mutta samalla olemme hallituksessa linjanneet, että tulemme selvittämään tarkasti ja perusteellisesti mahdollisen verotusoikeuden käyttöönottoa maakuntaan.

Sitten edustaja Päivi Räsäsen puheenvuoroon liittyen haluan vielä toistaa uudestaan sen, että kyllä täällä nyt on yli 20 miljardin euron edestä tätä päätettävää. Ainoastaan maakuntarahoituksen osalta puuttuu näitä muita tehtäviä koskeva osio, ja sekin tulee tänne vielä tämän kevään aikana.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Pyydän nyt niiden edustajien, jotka haluavat käyttää vastauspuheenvuoron, nousevan ylös ja painavan V-painiketta.

15.23 **Tuula Haatainen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Valiokunnan puheenjohtajana haluaisin ottaa esille yhden asian. Se liittyy tähän eduskunnan työskentelyaikatauluun. Nyt kun tämä hallituksen esitys vihdoinkin saatiin tänne, niin sehän tuli myöhemmässä aikataulussa kuin aiemmin oltiin suunniteltu. Nyt me olemme käsittelemässä hyvin laajaa kokonaisuutta, joka vaikuttaa hyvin laajasti ihmisten turvallisuuden tunteeseen. Siinä liikutaan sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa, jotka ovat kaikille tärkeitä. Minusta on hyvin tärkeää, että me pystymme asiallisesti käsittelemään tämän lain. Nyt kysyisin tästä toisesta lakiosuudesta, tästä valinnanvapauslakikokonaisuudesta: Mikä on sen aikataulu? Milloin se on tulossa eduskuntaan? Huolehditaanko siitä, että me saamme tälle koko kokonaisuudelle hyvän käsittelyajan, jotta valiokunnat kerkeävät kunnolla tähän perehtyä?

15.25 **Antti Kaikkonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt on hyvä muistaa, että tämä nykyinen sote-järjestelmä ei sittenkään toimi hirvittävän hyvin. Sitran sivuilla on pieni tositarina pienestä Villestä, joka on sairas ja hyvässä hoidossa erikoissairaanhoidossa. Nyt pojan tutkimustulokset viittaavat kuitenkin uuteen sairauteen, jonka hoito pitää aloittaa omalta terveysasemalta, mutta siellä harmitellaan tilanteen mahdottomuutta. Lapsella on järeät lääkkeet käytössä, ja terveyskeskuksen lääkäreitten on vaikea ottaa kantaa lapsen hoitoon. Sielläkin se voitaisiin ehkä tehdä, mutta perjantaisin on töissä vain nuoria lääkäreitä, ja lapsen hoidon tarve on akuutti. Vaikea tilanne, sanovat kaikki ammattilaiset. Laboratoriokokeita ei määrätä, ennen kuin potilas on nähty, mutta osaavia näkijöitä ei ole. Lääkärin kanssakaan ei voi puhua, koska puheluaikoja on vähennetty. Vaikea tilanne, vaikea tilanne, sanovat ammattilaiset.

Arvoisa puhemies! Jotain tarttis tehdä ja tarttee tehdä. Jos sote viedään onnistuneesti maaliin, niin vaikka tässä Villen tapauksessa ammattilainen katsoo, mikä on tilanne, tekee arvion, Villen äidin ei tarvitse ottaa asioista selvää ja ketju toimii niin kuin pitääkin. Näin toimiva uusi sote on sekä Villen että Villen äidin että koko kansakunnan etu, ja sitä meidän pitää nyt lähteä tavoittelemaan.

15.26 **Toimi Kankaanniemi ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tämä maakuntamalli, 18 maakunnan malli, on käytännössä ainoa mahdollisuus järjestää riittävän vahvoilla hartioilla tämä sote ja muu aluehallinto. Se on siis järkevä. Sosiaalidemokraatit edelleen näyttävät tässä inhimillinen sote -mallissaan rakentavan koko järjestelmän kuntien pohjalle, ja se ei mene perustuslaista läpi. Jos ajatellaan, että on riittävän isot alueet ja kunnilla on vastuu mutta ei ole valtaa, niin silloin se kaatuu perustuslakiin, niin kuin nähtiin kaksi vuotta sitten tässä salissa taikka oikeastaan eduskunnan perustuslakivaliokunnan

käsittelyssä. Tältä pohjalta saadaan maakunnallinen hallinto — ei voi ehkä puhua itsehallinnosta, mutta hallinto — selkeäksi ja saadaan demokratia sinne mukaan, kun alueen valtuutetut eivät edusta kuntia vaan maakunnan asukkaita, ja [Puhemies koputtaa] tätä kautta tilanne paranee merkittävästi.

15.27 **Sari Sarkomaa kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sotea on yritetty usean hallituksen, kaikkien puolueiden vuorovedoin kohta 20 vuotta. Meillä kaikilla on yksituumaisuus siitä, että tämä uudistus on täysin välttämätön. Vetoankin nyt oppositioon: Tulkaa yhteen. Viedään nyt tämä uudistus eteenpäin. [Välihuutoja vasemmalta] Tiedän, että tässä on meille kaikille kipeitä kohtia. Itselleni oli vaikea niellä 18 maakunnan mallia, mutta nyt tekemättä ei voi jättää. Asetetaan ihmisten etu, ihmisten palvelut etusijalle ja puhalletaan yhteen hiileen ja viedään tämä uudistus vihdoin maaliin. Se olisi koko kansakunnan etu. Vastatkaa: tuletteko mukaan? [Susanna Huovinen: Mihin voi ilmoittautua?]

15.28 **Antti Rinne sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On todella tärkeää se, että sosiaali- ja terveyspalveluissa saadaan edistystä aikaiseksi. Kansalaisten pitää päästä lääkäriin, ja ikäihmisten pitää saada hyvää hoivaa. SDP on valmis yhteistyöhön. Me olemme esittäneet opposition puolelta parlamentaariseen pöytään palaamista tämän asian yhteydessä, koska täällä on meidän mielestämme ongelmakohtia. Tämä hallituksen malli tulee käytännössä tarkoittamaan sitä, että on vähemmän nykyisellä verotuksen tasolla palveluita, on kalliimpia palveluita kansalaisten näkökulmasta. Tämä malli vie väärään suuntaan. [Harri Jaskari: Perusteluja!] Teillä oli ensimmäisessä esityksessä, joka oli käsittelyssä kunnissa, selkeä lista liitteenä niistä leikkauksista, jotka täytyy tehdä, koska palvelut pirstaloituvat. Tämä järjestely tulee kalliimmaksi. Siellä on muun muassa esitys siitä, että 734 miljoonaa euroa leikataan vanhuspalveluista laitospuolelta, jolla jo nyt on tällä hetkellä huonot palvelut.

15.29 **Ville Niinistö vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Se, että jottain tarttis tehdä, ei tarkoita sitä, että pitää tehdä huonoa. Tämä hallitus on kaikissa keskeisissä linjavalinnoissaan toimimassa täysin päinvastoin kuin asiantuntijat suosittelevat. Tässä näyttää nyt siltä, että hallitus on valinnut tämmöisen suhmuroinnin, jossa keskusta saa 18 maakuntaa ja kokoomus saa rajattoman valinnanvapauden, kertamarkkinallistamisen, jotka molemmat tässä muodossa vaarantavat meidän kansallisen sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen yhdenvertaisuuden turvaamisen ja näitten palvelujen turvaamisen jatkossa julkisessa hallinnassa.

Näistä 18 maakunnasta on tulossa liian heikkoja hoitamaan niille tarkoitettuja tehtäviä, ja samaan aikaan, kun on tämä pakkoyhtiöittäminen ja valinnanvapaus tässä mukana, [Hannakaisa Heikkinen: Yhteistyötä saa tehdä!] riski on se, että yksityiset yritykset pystyvät kyllä markkinoinnillaan saamaan itselleen sellaisia asiakkaita, jotka ovat heille huokeita ja edullisia, ja silloin kustannussyistä te tulette rajoittamaan sitä, mitä palveluita julkisesti ylipäätään korvataan. [Puhemies koputtaa] Oletteko valmiita kuuntelemaan vielä asiantuntijoita [Puhemies koputtaa] ja korjaamaan esitystänne?

15.30 **Li Andersson vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Sarkomaa haluaa varmaan kertoa, mihin meidän pitäisi tulla mukaan, kun kaikki oppositiopuolueet

ovat vaatineet tätä parlamentaarista valmistelua ja hallitus ei ole sellaista esittänyt tai tuonut pöytään.

Tässä on hyvin tuotu esille, kuinka tämä keskeisin ongelma hallituksen sote-mallissa on tämä valinnanvapaus-nimellä kulkeva pakkoyhtiöittämis- ja palveluiden ulkoistamismalli, joka käytännössä tarkoittaa sitä, että mikään soten alkuperäisistä tavoitteista ei ole mahdollista toteuttaa. Sen sijaan saadaan lähes 10 miljardin markkinat yksityisille yrityksille suomalaisessa sosiaali- ja terveydenhuollossa. Siitä tässä on kokoomukselle pohjimmiltaan kyse.

Sen lisäksi tämä malli tarkoittaa sitä, että tämä tuleva maakuntahallinto jää ontoksi. Jotta voidaan puhua aidosta itsehallinnosta maakuntien osalta, niillä pitäisi olla oma verotusoikeus, pitäisi olla suorat vaalit ja vaaleissa valituilla päättäjillä pitäisi myöskin olla päätäntävalta [Puhemies koputtaa] niistä palveluista. Tässä hallituksen esittämässä mallissa saadaan näistä vain yksi.

15.31 **Pekka Puska kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Minä ihmettelen näitä kuultuja puheenvuoroja, joissa kovin kiihkeästi keskustellaan tästä valinnanvapausasiasta. Nyt on kysymys siitä, miltä pohjalta toiminnot järjestään. Minä olen vuosikausia seurannut tätä keskustelua, ja se on viivästynyt erilaisten kuntaseikkailujen vuoksi. Nyt meillä on hyvä malli, joka toivottavasti saa hyvän pohjan. Mitä tulee tähän valinnanvapausasiaan, se tulee myöhemmin, se on vasta valmistelussa. Palataan siihen aikanaan.

15.32 **Anna-Maja Henriksson r** (vastauspuheenvuoro): Värderade talman! Om man inte vill lyssna på oppositionen så borde man åtminstone lyssna på de sakkunniga [Eero Heinäluoma: Just så!] och på läkarna. Det är många sakkunniga i dag som är oroliga för att man håller på att föra in hela vårt social- och hälsovårdssystem i ett kaos.

Elikkä ellei halua kuunnella oppositiota, pitäisi kuitenkin kuunnella asiantuntijoita ja niitä lääkäreitä ja professoreita, jotka ovat nyt olleet julkisuudessa ja kertoneet huolensa siitä, että nyt ollaan menossa kohti kaaosta. Pitäisi muistaa, minkä takia uudistus tarvitaan. Sen takia, että potilaan pitää päästä hoitoon ja hoivaan — ja monella paikalla se toimii jo tänä päivänä, kaksi kolmasosaa suomalaisista on aika tyytyväisiä. Pitäisi keskittyä siihen, mikä on se, mikä ei toimi, ja silloin vastaus ei ole se, että me tarvitsemme maakuntahallinnon. Hallinto ei ole vastaus siihen, että palvelut paranevat. Nyt pitäisi keskittyä siihen olennaiseen. Kysynkin ministeri Rehulalta: Tuleeko tällä uudistuksella lisää lääkäreitä sote-keskuksiin? Onko pääsy lääkärille [Puhemies koputtaa] taattu tämän uudistuksen myötä?

15.33 **Jaana Laitinen-Pesola kok** (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Sote-uudistus onnistuu tai epäonnistuu sen myötä, saadaanko hoitoketjut ja nämä prosessit toimimaan sujuvasti ja tuloksellisesti. Tämä onnistuminen merkitsee sitä, että me tarvitsemme moniammatillista yhteistyötä. Tätä valmistelutyötä minun mielestäni nyt tälle prosessien sujuvuudelle tehdään nimenomaan maakunnissa.

Kuten ministeri Rehulakin totesi, on erittäin tärkeätä, että henkilöstö otetaan mukaan tähän valmistelutyöhön, koska jotta me saamme tämän integraation hoitumaan sillä tavalla, että se on asiakasläheistä, se edellyttää uusia toimintamalleja ja sitä, että tämä koko henkilöstöosaaminen otetaan mukaan tähän työhön. Minä haluan korostaa sitä, että täällä puhutaan hirvittävän paljon siitä, pääseekö lääkärille jatkossa sujuvammin, mutta kysymys ei

ole pelkästään siitä — kysymys on siitä, otetaanko koko henkilöstöosaaminen käyttöön, pääseekö myös muiden terveydenhuollon ammattilaisten [Puhemies koputtaa] puheille.

15.34 **Sari Essayah kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oppositiosta olemme kyllä varmasti valmiita aitoon parlamentaariseen valmisteluun, jos sellaista lähdettäisiin vihdoinkin tekemään.

Tässä esityksessä on kyllä vaarana, että kaikki ne keskeisimmät tavoitteet, mitä koko sote-uudistukselle on asetettu, ovat vesittymässä, ja ilman tietoa siitä, mitä valinnanvapausmallia ollaan viemässä eteenpäin, koko tätä esitystä on todella vaikea käsitellä. Ensinnäkään yhdenvertaiset palvelut eivät toteudu, koska meillä ei ole maanlaajuista palvelulupausta olemassa. Tämä valinnanvapausmalli, mitä on pyöritelty, todennäköisesti johtaa palveluitten integraation hajaantumiseen, ja ihmiset tippuvat sinne hoitoketjujen väliin, eikä suinkaan integraatio parannu. Kolmantena säästöt, mitä on tavoiteltu: ollaan luomassa raskas hallintorakenne, maakunnat. On vaikea nähdä, että mikään näistä alkuperäisistä tavoitteista, mitä sote-uudistukselle on asetettu, tätä kautta olisi toteutumassa.

15.35 **Hannakaisa Heikkinen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tässä käydyssä keskustelussa ei ole ihan selville tullut, kumpaako oppositio haluaa: vielä tämän 1 200 sivun lisäksi valinnanvapautta, josta ministeri on sanonut, että se on tulossa? Jos me nyt aloittaisimme kuitenkin tästä. Minusta tuntuu, että meillä valiokunnissa ihan riittää hyvin työtä tämänkin paperin kanssa.

Arvoisa puhemies! Toinen asia, joka tässä Laitinen-Pesolan erinomaisessa puheenvuorossa tuli esille ja mitä täällä on tosi vähän nostettu esiin: tämä uudistus koskee yli 200 000:ta hoito- ja sosiaalialan ammattilaista, ja siitä, miten me saamme heidät mukaan, ollaan myös tässä salissa vastuussa. Jos kaikki ammutaan toistakymmentä vuotta alas, niin miten te kuvittelette, että henkilöstö lähtee luomaan uudenlaista organisaatiota, jossa palvelut ovat kaikkien saatavilla [Puhemies koputtaa] oikeaan aikaan?

15.36 **Susanna Huovinen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Rehula, kun viime kaudella saimme olla yhteisessä kahdeksan puolueen parlamentaarisessa työssä, niin ajattelin, että silloin meidän yhteinen näkemyksemme oli se, että me tarvitsemme sujuvammat palveluketjut siten, että kukaan ei tipahda kyydistä. Nyt minun on pakko kysyä tätä esitystä katsoessani, minne on kadonnut se kokonaisvaltaisen otteen tavoite, joka viime kaudella ohjasi koko meidän työtämme.

Näyttää siltä, että kansalaisten luukut tulevat vain lisääntymään ja kansanvalta tulee karkaamaan pakkoyhtiöihin piiloon. Voi kysyä, ovatko nämä enää niitä tavoitteita, joita tälle uudistukselle on asetettu. Asiantuntijat ovat huolissaan muun muassa siitä, että hoidon vaikuttavuus ja turvallisuus eivät voi toteutua todellisuudessa, koska mitään mittareita ei ole vielä ehditty laatia. Tuotanto-organisaatiot tulevat olemaan hyvin monimutkaisia, ja eriarvoisuus kasvaa. Kyllä näihin pitää löytyä vastauksia.

15.37 **Arja Juvonen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Hoidon turvallisuus — kyllä sen perään voimme kysyä tälläkin hetkellä. Meillä eivät potilasvahingot vähene Suomessa, päinvastoin ne pysyvät koko lailla samalla tasolla. Siitäkin syystä osaava henkilöstö, josta täällä on jo mainittu, on äärettömän tärkeässä roolissa. Me tarvitsemme osaavaa henkilöstöä, ja siitä tullaan myös käymään tulevaisuudessa kovaa kilpailua. Hoi-

toalan työllisyysnäkymät sen sijaan ovat hyvät, ja tämä sote-uudistus lisää työpaikkoja muun maussa naisille. Meillä on kuntasektorilla 80 prosenttia työntekijöistä naisia, [Välihuutoja vasemmalta] ja on erittäin tärkeää, että me saamme niitä työpaikkoja.

Minä en oikein pidä siitä, kun täällä niin rajusti laitetaan vastakkain yksityinen ja julkinen toimija. Olen työskennellyt molemmille, ja minun mielestäni yksityinen toimija ei ole mikään mörkö. Se tarjoaa hyvän työpaikan, ja siellä on hyvä myös tehdä työtä. Ja toki se vastaa siihen tarpeeseen, mikä meillä tällä hetkellä Suomessa on: me tarvitsemme hoivaalan toimijoita ja tekijöitä, koska ihmiset sairastavat ja jokainen ikääntyy.

15.38 **Johanna Karimäki vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sairaat ja heikot ihmiset eivät jaksa valita. Ihmisen on oikeasti päästävä hoitoon silloin, kun on hätä. Esimerkiksi olkapääleikkausta tarvitsevan pitää päästä terveyskeskuksesta leikkaukseen ja sieltä kuntoutukseen. Mutta nyt on niin, että teidän esittämässänne mallissa nämä palvelupolut pirstoutuvat ja palvelut uhkaavat jäädä monikansallisten yritysten markkinoiksi.

Nostan esiin vielä senkin, että kunnille jää terveyden edistäminen, kuten kulttuuri ja liikunta. Mutta täytyy ottaa huomioon se, että kuntien veroprosentit puolittuvat ja kuitenkin kunnille jäävät kaikki ne valtavat velat, mitkä ovat syntyneet siitä, että on tuotettu sote-palvelujen infraa ja rakenteita. Mitenkä ihmeessä kunnat tulevat selviämään tästä velvoitteestaan huolehtia hyvin terveyspalveluista ja hyvinvoinnin edistämisestä?

15.39 **Anna Kontula vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä koko sote-uudistuksessa minua huolestuttaa kaikkein eniten se linjaus, että budjetissa pysytään, vaikka sitten palvelujen leikkaamisen hinnalla. Ja kun asiantuntijat ovat melko lailla yksimielisiä siitä, että budjetti on vähintäänkin kunnianhimoinen, mahdollisesti jopa epärealistinen, niin on erittäin suuri riski, että me saamme jopa huonommat terveyspalvelut jatkossa kuin mitä meillä on tällä hetkellä. Maakunta ei voi päättää. Vaikka kaikki maakunnan asukkaat olisivat yksimielisiä siitä, että mieluummin maksamme pikkuisen enemmän veroja kuin luovumme nykyisen kaltaisesta hammashoidosta, niin maakunta ei voi päättää.

15.40 **Annika Saarikko kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jo tämän tovin debatin aikana paljon on piruja, mörköjä ja peikkoja heitelty seinille. [Välihuutoja vasemmalta]

Haluaisin todeta sen, että minusta tämän uudistuksen keskeisin tavoite on se, että me tulemme vahvistamaan perustason palveluja, sitä ensimmäistä ovenavausta terveydenhuollon tai sosiaalitoimen puolella, ja se on kaikkein keskeisin osa. Me tulemme tekemään kansainvälisestikin katsoen ainutlaatuista lähestymistapaa, jossa ihminen on keskiössä niin sosiaali- ja terveyspalveluiden osalta kuin myös perustason ja erikoistason vahvistamisen osalta. Tämä on kaiken ytimessä.

Haluan kysyä ensinnäkin vihreiltä, kun minulle on nyt aivan epäselvää tämä tilanne: kannatatteko te enää maakuntapohjaista sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämistä, mitä ymmärtääkseni joskus olette tehneet? Siitähän tänään täällä keskustellaan.

Ja sosiaalidemokraateille: Te kuvailette ikävästi sitä säästötarvetta, joka sosiaali- ja terveyspalvelujen kasvavaan käyttöön Suomessa liittyy. [Puhemies koputtaa] Onko tämä teille kysymys, jonka ohitatte? [Puhemies koputtaa] Me tarvitsemme myös kustannuskäyrän taittamista.

15.41 **Antti Lindtman sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä on niin, että tarvitsemme parempia palveluja, ennen kaikkea toimivampia hoitoketjuja, ja sitä kautta syntyy säästöä.

Mutta nyt, arvoisa puhemies ja arvoisa hallitus, kuunteletteko te asiantuntijoiden kritiikkiä? Asiantuntijat ovat erittäin laajasti todenneet, että tämä kokonaisuus, jonka te nyt olette tuomassa tänne, ei tule säästämään kustannuksia, päinvastoin. Tämä on suuri hyppy tuntemattomaan. Kun alkuperäisenä tavoitteena oli se, että sosiaali- ja terveyspalvelujen laatu paranee, lääkäriin pääsee helpommin, saatavuus paranee ja terveyserot kapenevat, niin esimerkiksi lainsäädännön arviointineuvosto on todennut, että me emme tiedä, miten näille käy tässä hallituksen esityksessä. Tämä on suuri hyppy tuntemattomaan. Täällä on kyllä suuria lupauksia ilmassa, mutta tässä kyllä kuuntelisin asiantuntijoita, jotka ovat varoittaneet siitä, että kaikki nämä teidän alkuperäiset tavoitteenne, jotka ovat yhteisiä tavoitteita, ovat tässä teidän esityksessänne kääntymässä päälaelleen. [Puhemies koputtaa] Tehdään sote, luovutaan pakkoyhtiöittämisestä.

15.42 **Outi Alanko-Kahiluoto vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edustaja Saarikko kysyi, kannattavatko vihreät tätä maakuntamallia. Sinänsä kyllä, mutta tämä nyt hallituksen esittämä malli on hyvin kaukana siitä, mitä asiantuntijat kannattavat. Ensinnäkin asiantuntijat ovat kannattaneet huomattavasti vähempää määrää maakuntia kuin hallitus nyt esittää. [Välihuutoja keskustan ryhmästä] Tästä teidän — jos saan puhua — esityksestänne seuraa se, että maakunnat ovat keskenään hyvin eriarvoisessa asemassa. On huomattavasti isompia ja paljon pienempiä maakuntia, ja tästä seuraa se, että kansalaisten ikään kuin yhdenvertaisuus ei toteudu. Tämä malli ei myöskään sisällä maakunnille oikeutta veronkantoon, mistä seuraa se, että todellinen itsehallinto ei toteudu eikä myöskään se demokratia, jota esimerkiksi perussuomalaisten ryhmäpuheessa niin kovin hehkutettiin. Harvoin tulee niin voimakkaasti se tunne, että teot ja puheet ovat räikeässä ristiriidassa, kuin tänään, kun kuunteli hallituksen edustajien puheenvuoroja. [Puhemies koputtaa] Tämähän oli kuin Pohjois-Koreasta ikään. [Välihuutoja]

15.43 **Harri Jaskari kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tässä on opposition puolelta tullut ensinnäkin sellainen toteamus, että tulee erittäin raskas hallintorakenne eli maakunnat. Juuri ministeri Rehula sanoi, että 200 sosiaali- ja terveydenhuollon järjestöä korvataan 18:lla. En minä tiedä, kuinka paljon raskaammaksi se sitten tulee. En tiedä, minkälainen näkökulma siinä on.

Toiseksi kysymyksenä sitten, että mikä rooli on maakunnilla. Sattumoisin maakunnalla on rooli, että se on se kauttakulku, jota kautta ne rahat menevät, sillä on valvontarooli, se pystyy tekemään analyyseja, tekee tietyllä tavalla arviota ja määrittelee sen tason, millä kriteereillä mennään. Nyt näyttää, että oppositiolla on selkeästi halua olla ensin siinä maakunnan puolella luottamushenkilönä mutta sitten vielä poliitikkona siellä tuottajapuolella. Ei siinä ole mitään järkeä, että itse itsellensä ohjaa rahaa — sattumoisin se ei ainakaan tuo kovin hirveästi tehokkuutta minun mielestäni, mutta mitä mieltä te olette?

15.44 **Joakim Strand r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Olen monta kertaa ääneen ihmetellyt, miksei näitä esityksiä edes pyritä arvioimaan yksityisten yritysten ja erityisesti vientiteollisuuden tulevaisuuden toimintaedellytyksiä silmällä pitäen. Millä hal-

litus kuvittelee meidän tulevaisuudessa rahoittavan palveluita, jos vaikutukset yritysten toimintaedellytyksiin ja toimintaympäristöön eivät kiinnosta?

Tässä on puhuttu paljon myös potilasturvallisuuteen ja terveyserojen kaventamiseen liittyvistä tavoitteista. Kuitenkin nyt halutaan heikentää erityisesti potilasturvallisuudessa monessa selvityksessä kärjessä olevan Pohjanmaan vientirannikon keskussairaalaa. Arvoisa ministeri, kenen potilasturvallisuus tässä maassa paranee sillä, että heikennetään potilasturvallisuudeltaan parasta keskussairaalaa? Mitä terveyseroihin tulee, eikö tavoitteena tulisi olla kaikkien suomalaisten terveydentilan parantaminen, vai tyytyykö hallitus myös siihen, että erot kapenevat joidenkin ryhmien palvelujen heikennyksen seurauksena?

15.45 **Ritva Elomaa ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Istuva hallitus on tehnyt välttämättömän päätöksen, jota aikaisemmat hallitukset eivät kyenneet tekemään. [Välihuutoja] Se aikoo viedä soten maaliin vuoteen 2019 mennessä. Tästä vastuunkannosta voimme kaikki olla kiitollisia. Itse olen ymmärtänyt, että soten tavoitteita on oikeastaan kaksi: se, että kansalaiset saavat perusterveydenhuoltoa nykyistä nopeammin, ja se, että uusi sosiaali- ja terveysjärjestelmä ei ole niin kuormittava julkiselle taloudelle. Kansalaisten yhdenvertaisuudesta on uudistuksessa pidettävä kiinni, varallisuus ja asuinpaikka eivät saa jatkossa muodostua esteeksi sosiaali- ja terveyspalveluiden saannille — julkinen terveydenhuolto edellä, jota yksityisessä täydennetään, niin olen käsittänyt.

Monille sosiaali- ja terveysalan pienyrittäjille keskeinen huoli on, miten heidän toimeentulonsa käy soten valmistuttua. Huolena on, että isommat toimijat vievät markkinat. Kysyisin vielä ministeriltä: miten pienten kotimaisten terveysalan toimijoiden mahdollisuudet kilpailla tasavertaisesti suurten toimijoiden kanssa varmistetaan?

Ja terveyden edistämisen kannusteet kunnissa, se on myös tärkeä peruste. [Puhemies koputtaa] Sairauksien ennaltaehkäisy on säästöä.

15.47 **Hanna Sarkkinen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt käsittelyssä olevia lakeja ei voida erottaa valinnanvapauslainsäädännöstä, sillä koko tämä tuotanto- ja hallintarakenne on rakennettu sen ehdoilla.

Arvoisa puhemies! Me tarvitsemme sote-uudistuksen, ja maakuntapohja on luonteva ja hyvä pohja sille. Valitettavasti nyt kuitenkin hallituksen käsissä nämä alkuperäiset uudistustavoitteet on unohdettu ja yksityistäminen ja pakkoyhtiöittäminen ovat tulleet itsetarkoitukseksi. Perustuslain kannalta kuitenkin olennainen kysymys kuuluu, tuleeko maakunnille todellista itsehallintoa, kun niillä ei ole omaa rahoitusta ja hallitus määrittää sen, millä hallintomallilla ja millä palvelurakenteella sote-tehtävät saadaan hoitaa. Nykyisin kunnat saavat päättää sen, paljonko ostetaan yksityiseltä ja miten palvelut organisoidaan, mutta maakuntiin pakotetaan järjestämään tuottajamalli, pakkoyhtiöittäminen ja tietty yksityistämismäärä. Haluankin kysyä: missä se todellinen itsehallinto nyt oikein lymyää, [Puhemies koputtaa] ja mistä ne säästöt oikein syntyvät?

15.48 **Martti Talja kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen keskeinen tavoite on vahva integraatio. Tällä hetkellä haastan maakunnat jo tekemään tätä vahvaa integraatiota keskuudessaan, saamaan ammattilaiset liikkeelle. Tätä samaa oppia on yritetty 10—20 vuotta, ja tällä hetkellä meillä on selkeä takalauta, jotta siinä onnistuttaisiin. Kuntien ja maakuntien yhteistyötä tarvitaan tulevaisuu-

dessa entistä enemmän terveyden edistämiseen ja omahoidon eteenpäinviemiseen, nimenomaan kansalaisen osaamiseen toteuttaa omaa hoitoaan etenkin kroonisissa sairauksissa.

Myös kansainväliset tutkimustulokset puoltavat vahvojen hoitoketjujen toimijoiden roolitusta monituottajamalleissa siten, että Suomessakin siirryttäessä monituottajamalliin täytyy sopia, miten eri palveluntuottajien palvelut sopivat yhteen kansalaisen palvelutarvetta rakennettaessa.

15.49 **Eero Heinäluoma sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on niin kovasti arvosteltu hallitusta, että haluan aloittaa myönteisesti. On nimittäin kaksi asiaa, joista hallituksen kanssa voi olla samaa mieltä: Ensimmäinen koskee tätä hallituksen arviota siitä, että tällaista uudistusta ei ole tehty missään muualla maailmassa. Sen voi allekirjoittaa — sitten on eri asia, kuinka viisasta se on. Toinen asia on, että tämä on Suomen historian suurin hallintouudistus. Sekin on kiistatta tosiasia — eri asia on, kannattaako yhtä aikaa ihmisten terveyden- ja sosiaalihuolto laittaa kokonaan uusille puille ja samaan aikaan laittaa uusiksi se hallinto, joka tätä tekee. Minusta se ei ole kovin viisasta.

Hallitus ei tunnu nyt kuuntelevan asiantuntijoita. Mietin kovasti, mistä se johtuu, koska tämä asiantuntijakritiikki on ollut erityisesti kevään aikana aika murskaavaa. Päädyn siihen, että hallitus on tehnyt niin kovia poliittisia kompromisseja, että se jää poliittisten arvovaltasyiden johdosta kykenemättömäksi enää korjaamaan tätä esitystään. Lohdutan kaikkia keskusteluun osallistuneita toteamalla, [Puhemies koputtaa] että tulemme kahden vuoden kuluttua näkemään, kuka tässä oli oikeassa.

15.50 **Ben Zyskowicz kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Opposition puheenvuorot ovat niin täynnä tahallista ja tahatonta väärinkäsitystä ja kauhistelua ja pelottelua, että tämä sali on nyt niin täynnä mörköjä, että kansanedustajien on vaikeata mahtua tänne mukaan. Täällä on tuomittu tilaaja—tuottaja-malli. Kuka sellaista on nyt esittämässä? Eivät maakunnat eivätkä kunnat mitään tilaa — asiakkaat valitsevat. Edustaja Paatero, te kerroitte, että ihmiset haluavat valita julkisen palveluntuottajan. No, mikäs ongelma se on? Ihmiset saavat itse valita. Mikä tässä on se ongelma?

Sitten täällä tehdään hirveä ongelma tästä yhtiöittämisestä, että olisi samalla viivalla julkinen ja yksityinen. No, mitä sillä on potilaalle merkitystä, mikä on se juridinen muoto sen tuotannon takana? Mitä merkitystä sillä on, onko se yhtiö vai onko se jotain muuta? Potilaalle on merkitystä sillä, että saa hyvät, tarpeelliset palvelut.

No, sitten kysyn vielä sieltä vasemmalta, vihreät mukaan lukien: jos tämä on niin surkea malli, mikseivät demarit ja vihreät Ruotsissa ole peruuttaneet siitä mallista, joka siellä [Puhemies koputtaa] kymmenisen vuotta sitten omaksuttiin? [Välihuutoja]

15.51 **Sirpa Paatero sd** (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Täällä jo kuuluu yleisöstä, että Ruotsissa ollaan koko ajan miettimässä, miten pystytään peruuttamaan siitä mallista, joka on osoittautunut kalliiksi ja epätasa-arvoiseksi niin, että niille ihmisille, joilla on lähellä palveluita ja jotka välittävät omasta terveydestään, tulee lisää palveluita ja niiltä alueilta, missä on heikommin, palvelut katoavat. Tätä ei haluta Ruotsissa jatkaa, ja sen takia sitä yritetään peruuttaa. [Oikealta: Vuosia ollut aikaa!]

Minulla oli muutama kysymys ministereille siellä:

Miksi tässä ei haluta pitää kuntia mukana? Miksi kunnat eivät saa olla tuottamassa palveluita? Miksi maakunta ei saa tehdä päätöksiä siitä, mitkä palvelut tehdään kuntien kans-

sa yhteisesti tai mitkä maakunta tuottaa tai mitkä kunta tuottaa? Tämä hämmentää minua koko ajan.

Toinen kysymys oli tähän alkuun: Me haluamme sote-uudistuksen. Miksi tätä ei jatkettu siltä edelliseltä pohjalta, niin että julkinen olisi se, joka vastaisi, [Oikealta: Julkinenhan vastaa!] ja sitten hyödynnetään kolmatta sektoria ja järjestöjä?

15.52 **Kari Uotila vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Raassina totesi kokoomuksen ryhmäpuheessa, että on syytä palauttaa mieleen uudistuksen tavoitteet. Professori Jussi Huttunen totesi, että neljä keskeistä tavoitetta ovat olleet perusterveydenhuollon ja sosiaalipalveluiden vahvistaminen, peruspalveluiden ja erikoissairaanhoidon yhteistyön kehittäminen, eriarvoisuuden vähentäminen ja kustannusten hillitseminen. Huttusen mukaan yksikään näistä tavoitteista ei näytä hallituksen esityksessä toteutuvan. Mitä auttaa näiden tavoitteiden mieleen palauttaminen, jollei niitä aiota toteuttaa hallituksen esityksessä? Tässä väkisinkin tulee mieleen, kun puhutaan kokoomuksesta ja kokoomuksen tavoitteista, että taisi olla muuta takana kuin nämä Jussi Huttusen mainitsemat neljä keskeistä tavoitetta elikkä ihmisten terveys- ja sosiaalipalveluiden altistaminen yritystoiminnan ja bisneksen rahastuksen kohteeksi.

15.53 **Sirkka-Liisa Anttila kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämän uudistuksen yksi keskeisin tavoite on integraatio. [Vasemmalta: Pitäisi olla!] Voin kertoa esimerkkinä, että vuodesta 2000 alkaen Forssan seudulla on yhdistetty perusterveydenhuolto, peruserikoissairaanhoito ja vuonna 2014 liitimme myöskin sosiaalipalvelut mukaan. Me olemme terveyden- ja vanhustenhuollon tarvevakioitujen menojen mukaan, joita Terveyden ja hyvinvoinnin laitos seuraa, kolmen kilpailukykyisimmän tuottajan joukossa olleet monta vuotta. Eli integraatiolla on kyetty säästämään melkoisesti näitä menoja ja silti tuottamaan palvelut lähellä ihmistä ja turvaamaan muun muassa 26 erikoissairaanhoidon poliklinikkaa aluesairaalassamme yhteistyössä keskussairaaloiden kanssa. Integraatio on se pääasia, ja se on se, joka meidän pitää yhdessä toteuttaa. Sitten tulen käyttämään oman puheenvuoroni siitä, mitä tämä merkitsee alueilla.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Vielä myönnän vastauspuheenvuoron edustajalle Östman, ja sen jälkeen ministeri Rehula — vaikuttaisi siltä — käyttää vastauspuheenvuoron.

15.54 **Peter Östman kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Niin kauan kuin Ruotsissa vielä pohditaan ja palaveerataan, josko ne peruuttaisivat sen koko heidän uudistuksensa, ja niin kauan kuin vielä Suomessa saa kysyä ilman, että syytetään siitä, että maalataan mörköjä, niin ajattelin kysyä, nimittäin onhan tässä esityksessä joitakin ongelmakohtia.

Miten olette ajatelleet valinnanvapauden toimivan pienillä paikkakunnilla? Voitteko luetella jonkun yksityisen toimijan, joka avaa terveyskeskuksen 3 000 asukkaan paikkakunnalla? Vanhustenhoidon järjestäminen... (Hälinää) — Anteeksi, puhemies, saanko puhua? [Puhemies koputtaa] — Vanhustenhoidon järjestäminen muuttui yhä haasteellisemmaksi myös omalla kotiseudullani silloin, kun päätöksenteko siirrettiin kuntayhtymälle. Miten käy nyt, kun päätöksenteko siirtyy vielä kauemmaksi?

Yksi kysymys vielä: Kysyn hallituksen edustajilta, kun te pyydätte oppositiota mukaan: Mitä te tarkoitatte? Oletteko te valmiit perustamaan parlamentaarisen työryhmän [Puhemies koputtaa] vai ette?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ministeri Rehula, kun tässä käytettiin noin 30 vastauspuheenvuoroa, niin ehkä 3 minuuttia sitten voisi olla paikallaan.

15.56 **Perhe- ja peruspalveluministeri Juha Rehula:** Arvoisa herra puhemies! 5. päivä maaliskuuta 2015, suora sitaatti: "että lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisjärjestyksessä vain, jos valiokunnan tässä asiassa tekemät valtiosääntöoikeudelliset huomautukset ehdotetun hallintomallin kansanvaltaisuudesta ja kuntien rahoitusvastuusta sekä niiden muodostamasta sääntelykokonaisuudesta otetaan asianmukaisesti huomioon." Perustuslaki 121 §, kunnallinen itsehallinto. Tässä yksi vastaus siihen, miksi me emme ole olleet rakentamassa kuntapohjaista mallia. Perustuslakivaliokunta tässä lausunnossaan, jonka antoi muuten ydinkohdiltaan kahteen kertaan noina viikkoina, kun tuolloista hallituksen esitystä käsiteltiin, antoi kolme vaihtoehtoa etenemisen tieksi. Tässä on myös yksi vastaus siihen, mikä on tämä määrä, joka maakuntia on. Tämä on aika laittamattomasti sanottu, ja kyllä näiltä osin se on yksi peruspilari ja tuki tälle valmistelulle, mikä on tehty.

Toisekseen, muuan toive edustajille: 1 002 sivua on paljon tekstiä, mutta on tuotettu 38 sivun lyhennelmä. Helpottaisi keskustelua ainakin jonkun verran tänäänkin, jos sen verran olisi harrastuneisuutta, että ainakin ne edustajat, jotka omissa valiokunnissaan tätä asiaa käsittelevät, tuon 38 liuskaa lukisivat. [Välihuutoja sosiaalidemokraattien ryhmästä] Valinnanvapauslainsäädäntö, johon useimmat näistä yli 30 debattipuheenvuorosta keskittyivät, tulee eduskuntaan, edustaja Haatainen, valiokunnan käsittelyyn. Ministeri on ilmoittanut, valtioneuvosto on ilmoittanut, että 27.4. Se on se aikaikkuna, jolloin valinnanvapauslaki on täällä.

Mitä tulee kuntien rooliin, kyllä se yksi "the bible" ja selkänoja sille työlle, jota tässä ollaan tekemässä, lähtee tästä asiakirjasta, joka on kertaalleen ja kaksi kertaa tässä tapauksessa perustuslakivaliokunnan läpikäynyt, lähtien siitä, että tarvitaan leveämmät hartiat, tarvitaan nykyisen pirstaleisen hallintomallin tiivistämistä, tarvitaan sellaisia toimijoita, jotka pystyvät kantamaan myös rahoitusvastuuta, ja tuotannon osalta meillä on kunnallinen itsehallinto, jossa kohdellaan kuntia yhdenmukaisesti. Riskit isolla ja pienellä kunnalla toki ovat erilaisia, mutta tarvitaan yhdenvertaisuutta kuntien kesken siinä, että kun niitä riskejä tähän aiheutuu — ainakin itse myönnän, että ei tämä ole ongelmaton, ei tuo 1 002 sivua eikä tuleva valinnanvapausmallikaan — niin riskinkantokykyä pitää myös olla. Mitä paremmin me kykenemme tekemään tulevaisuuden ratkaisun, pääsemään nykyisistä karttaharjoituksista ja karttapohjista irti, sen paremman soten ihmiset saavat — ei hallinto, ei organisaatio, vaan ihmiset.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ministeri Vehviläinen jatkaa hetken päästä sitten, jos sopii sillä tavalla. Mennään listassa eteenpäin.

15.59 **Anneli Kiljunen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Koko hallituksen sote-esitys perustuu markkinaehtoisuuteen, pakkoyhtiöittämiseen ja valinnanvapauteen. Tämä kokonaisuus ei kuitenkaan onnistu ilman yhteistä ja toimivaa ict-järjestelmää. Eri asiantuntijat ovat todenneet sen, että tämä hallituksen kokonaisuus ei tule onnis-

tumaan, ict-järjestelmä ei tule teknisesti onnistumaan hallituksen asettamassa aikataulussa. Nyt, ministeri Rehula, kysyisin teiltä: Onko hallituksessa varauduttu siihen, jos nämä tekniset ict-järjestelmät eivät toimi? Kuinka tämä hallitus ottaa vastuun sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksesta?

Toinen kysymys on se, onko hallitus varautunut kevään hallitusriihessä siihen, että tämä ict-järjestelmä edellyttää noin 1,5 miljardin tai 2 miljardin euron rahoituksen tulevan vuoden aikana. Onko siihen valmistauduttu? Ja jos tämän seurauksena ict-järjestelmä ei toimi, niin tuleeko meille tulevaisuudessa sote-uudistusta ja maakuntauudistusta, vai tuleeko tämä kaatumaan ict-järjestelmän takia?

16.00 **Seppo Kääriäinen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tähän tilanteeseen on tultu, missä ollaan, sen vuoksi, että suurkuntamalli karahti kiville ministerin äsken lukemalla tavalla. Käteen jäi tämä maakuntamalli, jonka pohjalta nyt pyritään ratkaisemaan näitä sote-ongelmia ja muita hallintoon liittyviä ongelmia, ja onhan se aika järkevää samalla yksinkertaistaa aluehallintoa, kun 400 viranomais- taikka toimielintä vähenee, siirtyy siis 18 maakunnan harteille. Kyllähän tässä on melkoinen muutos, myönteinen muutos, tapahtumassa. Minulla on ainakin tällä kertaa sanottavana vain kolme punktia tulevaisuuteen päin.

Ensimmäinen on se, että kun asiantuntijat, joihin viitataan, sanovat painavia sanoja laidasta laitaan tähän valinnanvapauteen, sen toteuttamiseen, niin kannattaa kyllä kuunnella, mitä siellä sanotaan. [Vasemmalta: Oikein!] Toisekseen [Hälinää] — oppositio, ottakaa rauhassa — maakunnissa kannattaa kyllä asioissa edetä ja pitää edetä, ja siellä pitää harjoittaa vahvaa yhteistyötä yli kaikkien rajojen. Ja kolmas on: ei pidä unohtaa harvaan asuttujen alueitten palvelutarpeita.

16.01 **Anders Adlercreutz r** (vastauspuheenvuoro): Värderade talman! Maakunta on ilmeisesti sen verran kaunis sana, että se riittää, koska eihän nyt olla synnyttämässä itsehallintoalueita vaan liuta rampoja ankkoja, maakunta ilman valtaa valtion tiukassa ohjauksessa. Tässä ollaan luomassa todella monimutkaista rahoitusmallia, jossa 12,47 veroäyriä siirretään kunnilta muualle. Se tarkoittaa, että niitä kuntia, jotka ovat hoitaneet asiansa hyvin, rangaistaan, niitä, jotka ovat panostaneet ennakoivaan työhön, rangaistaan. Alijäämä hyvitetään sitten 100 euroon asti per asukas. Säästettävää jää siis vielä reilusti.

Kirkkonummen tapainen kunta saa automaattisen 4 miljoonan alijäämän, joka pitää hoitaa siitä, mikä jää, eli koulusta, päiväkodista ja lumenluonnista. Nyt synnytetään siis loogisia hirviöitä. Esimerkiksi Kauniainen joutuisi selviämään reilulla 4 veroäyrillä, eli siitä tulee valtion tuen tarvitsija — eihän siinä ole mitään järkeä. Eikö tämä rahoitus pitäisi nyt luoda kerralla kuntoon, niin että saadaan demokraattinen, selkeä, läpinäkyvä ja oikeudenmukainen rahoitusmalli, arvoisa ministeri?

16.03 **Li Andersson vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on nyt useissa puheenvuoroissa todettu, että valinnanvapauslainsäädäntö tulee vasta myöhemmin käsittelyyn, mutta sehän liittyy myöskin siihen, minkälainen tästä tulevasta maakuntahallinnosta muodostuu. Kuten äskeisessä puheenvuorossa toin esille, ongelma tässä on se, että nyt valituilla maakuntavaltuutetuilla ei tule olemaan mitään todellista päätäntävaltaa sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden osalta. [Harri Jaskari: Miten niin?] Osa tästä vallasta katoaa tämän ulkoistamisen myötä näihin yksityisiin yrityksiin ja loput [Välihuutoja oikealta]

myöskin sen osalta, mitä jää julkiselle vallalle julkisia palveluita, sillä sitä todellista päätäntävaltaahan harjoittavat silloin tämän liikelaitoksen johtokunta ja yhtiön hallitus. Eli tässä hallituksen uudistusesityksessä on kyse myöskin äärimmäisen isosta kansanvallan vähentämisestä.

Mitä tulee Ruotsin malliin, niin Ruotsin hallitushan on nyt korjaamassa sen, mikä korjattavissa on. Eli ne ovat rajoittamassa yksityisten yritysten mahdollisuuksia ottaa voittoja ulos [Harri Jaskari: Ei muuten ole!] tästä verorahoitteisesta järjestelmästä. [Eduskunnasta: Siellä on aivan eri järjestelmä, ei voi verrata!]

16.04 **Touko Aalto vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Vihreät sitoutuvat toteuttamaan uudistusta, kun hallitus sitoutuu toteuttamaan uudistuksen alkuperäisiä tavoitteita sekä omaa hallitusohjelmaansa. Hoivaketjut pitää saada saumattomiksi, terveys- ja hyvinvointieroja pitää kaventaa, kustannuskehitystä pitää jarruttaa. Ratkaisuksi, koska ratkaisuja myös vaaditaan, esitän neljä toimea, joiden kautta nämä tavoitteet voidaan toteuttaa: sote- ja maakuntalait nykyistä pidemmällä siirtymäkaudella, irrotetaan valinnanvapaus omaksi erilliseksi lakikokonaisuudekseen, annetaan maakunnille verotusoikeus, otetaan koko eduskunta mukaan tähän valmisteluun. Näin tämä uudistus saadaan kestämään aikaa.

16.05 **Vesa-Matti Saarakkala ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Oppositiolla oli tässä aivan hyviäkin kriittisiä näkökantoja, mitä tuotiin esille. Esimerkiksi tämä valinnanvapaus, joka meillä on vasta lausuntokierroksella, tulee tänne sitten aikanaan, ja sitä tarkastellaan. Tässä on nyt 1 200 sivua [Vasemmalta: 1 002!] — 1 002 sivua — joihin kai jokainen on tutustunut, ja siinä on tässä vaiheessa varmaan ihan riittävästi pureskeltavaa. Valinnanvapauteen otetaan tarkemmin kantaa sitten aikanaan.

Mutta ainakin itselleni on tullut tästä keskustelusta nyt sellainen kuva, että suinkaan kaikki oppositiopuolueet eivät ole tyytyväisiä edes tähän perusratkaisuun, tähän maakuntamalliin, 18:n malliin, joka on kyllä perustuslain mukainen, joka on hyvin lähellä sitä, mitä edellisellä kaudella perustuslakivaliokunta antoi askelmerkeiksi toteuttaa. Ja itse asiassa silloin perustuslakivaliokunta ei edes vaaleja näihin edellyttänyt, mutta nekin nyt tässä ovat.

Verotusoikeus olisi hyvä lisä, mutta sitä ei tällä aikataululla pystytä tähän valmistelemaan. Olen ymmärtänyt niin, että siihen valtaosa puolueista [Puhemies koputtaa] suhtautuu myönteisesti, ja siihen pystytään sitten palaamaan, kunhan ensin saadaan tämä käyntiin.

16.06 **Markku Eestilä kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kokoomus ei asetu julkisen tai yksityisen palvelutuotannon puolelle millään tavoin, koska me haluamme olla neutraaleja ja haluamme, että sen valinnan tekee asiakas. Meitä vähän ihmetyttää tämä, että tämä valinnanvapaus nähdään tämmöisenä mörkönä, kun kuitenkin aina ja kaikkialla hoitoon pääsyn nopeus on yksi suurimpia laadun takeita. Ja nyt kun tämä valinnanvapaus tietenkin yhdistetään tähän kokonaisuuteen, niin kyllä minä ainakin itse näen, että jos ihminen kerran menee jonnekin ja saa siellä nopeaa palvelua ja tulee vielä takaisin, niin ilmeisesti se on hyvä osoitus siitä, että palvelu on toiminut. Mutta jos lähdemme suojelemaan ja asetumme jommankumman, joko yksityisen tai julkisen palvelutuotannon, puolel-

le, niin silloinhan meidän toimintamme ja puheemme ovat sellaisia, että valinnanvapaus ei ole hyvä asia, koska jos asiakas pääsee itse valitsemaan, niin se asiakas voi valita väärin.

Minun mielestäni kaikkina aikoina ne yritykset, jotka ovat nopeita, pärjäävät, ja se tulee kyllä tulevaisuudessa pätemään myös terveydenhuoltoon.

16.07 **Antti Kurvinen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Pitää palauttaa nyt vähän perusasioita mieleen tässä keskustelussa. Suomessa ovat olleet varmaan kymmenen vuotta epävarmuuden tilassa niin kuntien työntekijät kuin sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen asiakkaat. Viime kaudella yritettiin vimmaisesti toteuttaa sinipunaista suurkuntahaavetta, ja se törmäsi näihin perustuslakiongelmiin. [Välihuutoja] Ei paljon parlamentaarista työryhmää silloin näkynyt.

Maakuntapohja, 18 maakuntaa, on luonteva pohja toteuttaa erilaisia asioita: sosiaali- ja terveyspalveluita, pelastustoimea, maakuntien suunnittelua, yhdyskuntarakenteen ohjaamista, tienpitoa ja näin poispäin ja näin poispäin. Tämä jako vastaa suurin piirtein nykyisiä sairaanhoitopiirejä ja maakunnan liittoja. Toki tämä on kompromissi — me olemme hallituksessa tulleet kaikki vastaan ja löytäneet tällaisen mallin — mutta tällä pystytään asioita viemään eteenpäin.

Kysyisinkin nyt ministereiltä: onko sellainen tilanne, että tämän uudistuksen tavoitteena on turvata kaikille tasapuolisesti palvelut [Puhemies koputtaa] koko Suomessa? Ja kysyisin oppositiolta, kun ainakin edustaja Heinäluoma oli täällä jo kahden vuoden päästä palauttamassa lähtöruutuun ja sekaannukseen kaikkea: kun Trump aikoo repiä Obamacaren tuolla USA:ssa, niin onko SDP:ssäkin vähän tämmöisiä pikkutrumpeja, että te haluatte repiä myös soten siihen vanhaan, sekavaan tilanteeseen, [Puhemies koputtaa] mikä nyt on? [Ben Zyskowicz: Onko Heinäluoma Suomen trump?]

16.08 **Jukka Gustafsson sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Meillähän on täällä parlamentissa nyt menossa tämmöinen näyteoppitunti — itse asiassa tuplasellainen — siitä, miten täältä oppositiosta voi palvella isänmaata. Se nyt tästä vielä puuttuisi, että kun lähes kaikki asiantuntijat ovat tyrmänneet tämän — tai kritisoineet voimallisesti, en nyt halua ylisanoja käyttää, kritisoineet voimakkaasti hallituksen esityksen monia kohtia, [Toimi Kankaanniemi: Ei!] eivät nyt vähiten tätä vapauskohtaa, johon edustaja Kääriäinenkin täällä puuttui... Nyt minulla on mielessäni tämä Kela-sotku. En missään tapauksessa haluaisi, että tästä tulisi uusi sellainen. Sen takia nyt rauhallisuutta, perusteellisuutta ja oppositio mukaan korjaamaan nämä valuvirheet, jotka tässä hallituksen esityksessä ovat. [Puhemies koputtaa]

Edustaja Kääriäinen, lyödään yhteistyön kättä. Tehdään se.

16.10 **Olli-Poika Parviainen vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Toivon tietenkin, että edustaja Kurvisen kanssa molemmat olemme tässä salissa vielä vuosikymmenenkin kuluttua, ja oikeastaan kysyisinkin teiltä, edustaja Kurvinen, uskotteko vilpittömästi siihen, että nämä teidän vaatimanne 18 maakuntaa, ne kaikki maakunnat, aidosti ovat elinvoimaisia siten, että ne pystyvät hoitamaan nämä velvoitteet tältä pohjalta vielä tulevaisuudessakin.

Toinen huoleni liittyy juuri siihen, että maakuntien itsehallinnon kannalta verotus olisi aivan äärimmäisen tärkeää saada järjestymään. Ymmärrän kolmiportaisen verotuksen järjestämisen vaikeuden, ja ministeri Vehviläinen jo ansiokkaasti avasi sitä, että toivottavasti

maakuntien verotusoikeuskysymykseen voidaan palata myöhemmin. Uskoisin, että siihen ainakin vihreistä löytyy vahvaa tukea.

Viimeisenä haluaisin nostaa esille sen, joka muutamassa muussakin puheenvuorossa on jo nostettu, eli nämä palvelukeskukset ja tietojärjestelmät. Me näimme paljon pienemmässä mittakaavassa, millaista sotkua voi tulla, kun toimeentulotuki siirrettiin Kelaan. Nyt toivoisin, että saisimme joitain takeita [Puhemies koputtaa] siitä, että tässä uudistuksessa nämä karikot vältetään.

16.11 **Timo V. Korhonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Miksi ne 18 maakuntaa eivät voisi pärjätä? Pienet valtiot pärjäävät, miksi pienet maakunnat eivät voisi pärjätä? Kysymys on myös siitä, minkälaista yhteistyötä nämä maakunnat tekevät naapurimaakuntien kanssa, eli sitä yhteistyötä pystytään tekemään.

Mutta oli erittäin hyvä, että ministeri muistutti meitä myös tästä lähtökohdasta eli siitä, että raamit tälle uudistukselle luotiin viime vaalikauden aikana eduskunnan perustuslakivaliokunnan mietinnöillä. Siltä pohjalta tässä nyt sitten kaiken kaikkiaan edetään. Minä ymmärrän, että uudistuksen tavoitteet soten osalta ovat hyvin pitkälle samat kuin viime kaudella, mutta erona on nyt se, että nyt todella sitten mennään myös eteenpäin.

Minusta on myös hyvä huomata se, että siellä maakunnissa valmistelussa edetään erittäin rivakkaa ja hyvää tahtia. Henkilöstöt ovat erittäin hyvin monessa maakunnassa tässä valmistelussa mukana. Valmistelu on hyvin laajasti parlamentaarista. Minusta tuntuu hiukan siltä, että täällä vain pyritään hidastamaan sellaista uudistusta, [Puhemies koputtaa] jota maakunnissa halutaan viedä eteenpäin.

16.12 **Tiina Elovaara ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olemme käyneet pitkään keskustelua hallinnosta, ja se on varmasti tarpeen. Itse toivon, että pääsemme myös vielä pidemmälle käytännön asioihin näissä sote- ja maakuntauudistuskysymyksissä.

Katson, että keskustelu yksityisten ja julkisten toimijoiden vastakkainasettelusta on vanhanaikainen. Itse olen sitä mieltä, että me tarvitsemme molempia tahoja mukaan tuottamaan. Monituottajamalli tässä mielessä on nykyaikaa ja tulevaisuutta, mutta kannan kyllä huolta siitä, jos mukana on isoja terveysalan yrityksiä, jotka eivät maksa verojansa Suomeen, voivatko ministerit antaa tukensa asialle, että uudistuksessa edellytettäisiin niiltä yrityksiltä, joiden kanssa teemme yhteistyötä, että heidän verotietonsa olisivat julkisia, jotta tällaista... [Ben Zyskowicz: Tätä juuri esitetään!] — Hyvä! Haluaisin tälle vielä vahvistuksen ministereiltä.

16.13 **Outi Mäkelä kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä on todella historiallinen päivä paitsi tämän voivottelun määrässä etenkin siinä, miten pitkällä tässä sotessa jo ollaan. Tätä on todellakin melkein 20 vuotta jo yritetty saada aikaiseksi. Nyt kun puhutaan esimerkiksi siitä, mitä Ruotsissa on tapahtumassa, niin kannattaa päivittää tiedot. Tässä vieressäni edustaja Sarkomaa on ollut viime viikolla tutustumassa tilanteeseen ja on vakuuttanut, että siellä todellakaan ei olla peruuttamassa vaan päinvastoin. Mutta nyt kun tässä maakunnasta puhutaan ja suuremmista hartioista, on tärkeää muistaa, että meille jäävät myöskin vahvat itsehallinnolliset kunnat, ja on hyvä muistaa, että kuntauudistus ei ole ohi vaan meidän pitää pitää huolta siitä, että kunnat ovat jatkossakin terveellä ja toimivalla pohjalla.

Toinen asia, josta haluaisin oikeastaan kysyä, on nämä maakuntavaalit. Nämähän ovat uusi demokraattisempi tapa valita edustajat maakuntiin, mutta meillä on kuitenkin yksi maakunta, Uusimaa, jossa yhdistyy kaksi eduskuntavaalipiiriä, 26 kuntaa ja äänikynnyksen on arvioitu nousevan maakuntavaaleissa 6 000:een, kun se on eduskuntavaaleissa noin 3 000. [Puhemies koputtaa] Tämä on herättänyt huolta alueella. Onko pohdittu sitä, että alue jaettaisiin vaalipiireihin?

16.14 **Elsi Katainen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä esitetyssä mallissahan keskeisenä elementtinä ja lähtökohtana on se, että luotetaan jokaisen alueen ihmisten, päättäjien asiantuntemukseen ja myöskin paikallistuntemukseen. Maakunnissahan tätä valmistelutyötä on viety eteenpäin jo todella tomerasti, ja tästä tulee niin hyvä kuin siellä alueilla tehdään. En todellakaan vähättelisi sitä, mitä siellä alueilla on tehty — ja eikö niin, että sitä myöten myöskin se parlamentaarisuus toteutuu siellä, missä sitä asiaa myöskin tehdään? Tämähän perustuu myöskin perustuslakivaliokunnan viime kaudella antamaan lausuntoon. Minusta on tärkeää muistaa se, että Suomessa tämä meidän hallintomallimme on hyvin keskusjohtoinen, jos eurooppalaisittainkin verrataan, ja ihmettelen sitä, miksi siitä halutaan pitää kiinni.

16.15 **Maarit Feldt-Ranta sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On kyllä syytä nyt palauttaa mieleen, miten hallituksen sote-malli syntyi. Yön pimeinä tunteina kolme väsynyttä miestä, Juha Sipilä, Timo Soini ja kokoomuksen puheenjohtaja, tekivät sotesta poliittisen sopimuksen Valtioneuvoston linnassa, ja tähän sopimukseen kyllä sisältyy monia monia ongelmia. Miksi sanon näin? Koska olen kuunnellut maan parhaita asiantuntijoita:

"Tulella ei voi leikkiä, ja talon voi polttaa vain kerran. Pitää olla uskallusta peruuttaa ja ottaa aikalisä." Professori Anneli Anttonen.

"On myös todennäköistä, että suuret monikansalliset terveysyritykset tulevat Suomeen ja valtaavat markkinat. Ei pidä tehdä, jos ei tiedä, mitä tekee." Sosiaalityön professori Aila-Leena Matthies.

"Monet tärkeät yksityiskohdat ovat edelleen auki ja/tai ristiriidassa tavoitteiden kanssa. Uudistus nyt esitetyssä muodossa merkitsee hyppyä tuntemattomaan." Professori Jussi Huttunen.

Arvoisa hallitus: "Talon voi polttaa vain kerran." "Ei pidä tehdä, [Puhemies koputtaa] jos ei tiedä, mitä tekee." [Puhemies koputtaa] "Suuri hyppy tuntemattomaan." Aika tyly tyrmäys.

16.16 **Hannakaisa Heikkinen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Te puhutte aivan eri lakikokonaisuudesta kuin mikä on nyt käsittelyssä. [Välihuutoja vasemmalta] Te puhutte valinnanvapaudesta. Kyllä niitä asiantuntijoita löytyy. [Naurua] THL:n pääjohtajaa voisi pitää jonkinlaisena... [Hälinää — Puhemies koputtaa]

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Edustaja Heikkisellä on nyt puheenvuoro.

Voisin pitää THL:n pääjohtajaa jonkinlaisena asiantuntijana tässä asiassa. 2.3.2017 hän totesi: "Toivon sote-järjestämislain etenevän eduskunnassa. Sote-uudistuksessa on nyt tärkeätä päästä konkreettisesti eteenpäin. Maakunta- ja sote-järjestämislakiesitykset antavat

mielestäni aikaisempaa selkeämmät rakenteet palveluille ja vahvemman pohjan niiden järjestämiselle. Puutteineenkin lakiesitykset antavat hyvät eväät uudistuksen toteuttamiseen." Hän toteaa lopuksi: "Jos sote-uudistus olisi talo, nyt on luotu perustus. Katseet kääntyvät seinien rakentamiseen ja sisustuselementtien suunnitteluun." Onko teistä THL:n pääjohtaja [Puhemies koputtaa] Eskola asiantuntija?

16.18 **Maria Guzenina sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten edeltävä puhuja totesi, niitä puutteita todellakin on, niin kuin tämä teidän nostamanne asiantuntija totesi. Tämän uudistuksen... [Hannakaisa Heikkinen: Niin, minä puhuin tästä lakiesityksestä!] — Älkää huutako, rauhoittukaa, hyvä edustaja! [Naurua] Täällä voi keskustella aivan rauhallisesti, rauhallisella äänellä. [Puhemies koputtaa]

Arvoisa puhemies! Tämän uudistuksen keskiössä piti olla ihminen. Nyt tässä keskustan, kokoomuksen ja perussuomalaisten sote-mallissa uudistuksen keskiössä on monikansallisten yritysten voitontekomahdollisuuksien lisääminen ja näiden voittojen maksatus tavallisilla suomalaisilla ihmisillä. Tätäkö suomalaiset ovat tilanneet äänestäessään keskustaa, kokoomusta ja perussuomalaisia? En usko. Sotesta on tullut tälle hallitukselle arvovaltakysymys, ja te käytätte kaikkein pöhköimpiä argumentteja perustellaksenne tätä järjetöntä uudistusta — ja tämä siis ei ole opposition näkemys, vaan tämä on useiden asiantuntijoiden näkemys. Aivan ennakoidusti olemme täällä kuulleet tänään, kuinka hallituspuolueiden edustajat syyttävät meitä oppositiota pelottelusta. Me emme pelottele, me toistamme asiantuntijoiden näkemyksiä. Siinä hallitus on oikeassa, [Puhemies koputtaa] että tämä uudistus täytyy saada aikaiseksi — mutta ei näillä spekseillä, jotka hallitus on asettanut.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: No, nyt on mennyt 15 sekuntia yli. — Edustaja Sarkomaa, vastauspuheenvuoro. — Neljä vastauspuheenvuoroa vielä, ja sitten ministeri Vehviläinen.

16.19 **Sari Sarkomaa kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämän sote-uudistuksen keskiössä on ihminen, se, että jokainen suomalainen saisi yhdenvertaisesti sote-palvelut, asuu sitten missä tahansa Suomessa. Sen eteen tämä lakiesitys on tehty, ja toivon todellakin, että tulette mukaan. Tehdään tästä lakiesityksestä paras mahdollinen.

Huomaan, että te ette ole lukeneet tätä lakiesitystä. Huomaan, että oppositiolla ei ole yhtä yhtenäistä sote-mallia. 20 vuotta on tehty. [Välihuutoja vasemmalta] Ihmiset odottavat jonoissa. Sari Sairaanhoitaja ja muu terveydenhuoltohenkilöstö uupuu odottamaan tätä uudistusta. Tämä laki luo hyvät puitteet, sitten maakunnissa tehdään ne hyvät hoitoketjut ja uudistetaan sosiaali- ja terveydenhuoltoa. [Hälinää — Puhemies koputtaa]

Puhemies! Tämän uudistuksen täytyy olla aika hyvä, koska useammat väitteet, joita te esitätte, eivät pidä paikkaansa. Ja totean, että Ruotsissa ei valinnanvapaudessa peruta. [Puhemies koputtaa] Verorahoin kävin siellä ja toivon, että valiokunnan puheenjohtaja Haatainen kertoo puoluetovereilleen, mikä on totuus. Ei vääristellä Ruotsin mallia eikä Suomen mallia.

16.20 **Aino-Kaisa Pekonen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä meillä oli viime kaudella lähestulkoon yhtenäinen tai oikeastaan yhtenäinen malli, joka törmäsi sitten näihin perustuslaillisiin ongelmiin, jotka olisivat olleet korjattavissa tämän hallituskauden alussa, ja me olisimme jo pitkällä tässä uudistuksessa. Mutta tämä hallitus halusi

aloittaa tämän sote-uudistuksen kokonaan uudelta pohjalta, ja kokoomus halusi laajan valinnanvapauden, jota te esititte jo viime kaudella, mutta mikään muu eduskuntapuolue viime kaudella ei sitä kannattanut. Nyt te olette saaneet laajan valinnanvapauden tähän pakettiin mukaan, ja te ajatte tätä täällä kuin käärmettä pyssyyn.

Minua myös hämmästyttää se, että tässä eduskuntasalissa on moneen kertaan väitetty, että oppositio pelottelee, maalailee piruja seinille ja niin edelleen. Minun mielestäni demokratiaan kuuluu kritiikki, ja se on myös opposition tehtävä. Asiantuntijat ovat tämän saman kritiikin [Puhemies koputtaa] teille esittäneet. Te ette ole kuunnelleet asiantuntijoita, mutta ette te kuuntele meitäkään. Toivottavasti valiokunnassa nämä kaikki asiantuntijat tulevat kuulluiksi.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Vastauspuheenvuoro, edustaja Saarikko, sitten Lindtman, Henriksson, ministeri.

16.21 **Annika Saarikko kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen jäänyt miettimään tämän keskustelun kuluessa sitä, että oppositio kuvaa hallituksen ajavan tätä härkäpäisesti asiantuntijoista piittaamatta. Itselläni on aika vahva luottamus niihin asiantuntijoihin, työryhmän edustajiin ja pitkän linjan virkamiehiin, jotka ovat vastanneet tämän tuhannen sivun erittäin monen yksityiskohdan laatimisesta. Meillä on valiokuntaprosessi edessä, jossa kaikki nämä asiantuntijat kuullaan ja tämä laki perataan auki tarkoin yksityiskohdin, myös se jälkimmäinen paketti valinnanvapaudesta, joka tänne tulee perään.

Olen myös miettinyt sitä, kun tässä joku taisi viitata, että tästä on tullut hallitukselle arvovaltakysymys. Sanon vilpittömästi, että minusta tämä on koko suomalaisen poliittisen järjestelmän arvovaltakysymys. Tämä uudistus on ollut kesken, niin kuin on moneen kertaan todettu, liki parikymmentä vuotta. Suomalaiset eivät ehkä enää jaksa odottaa sitä, että tämä sote-soppa velloo ja epävarmuuden tila heikentää investointeja, kehittymistä ja myös työvoiman saatavuutta tietyillä alueilla, kun ei tiedetä, mitä tapahtuu. [Puhemies koputtaa] Siksi meillä on nyt vihdoin viimein laki [Puhemies koputtaa] eduskunnassa, ja tällä on täydet mahdollisuudet edetä todeksi.

16.22 **Antti Lindtman sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus on täällä syyttänyt oppositiota kovasta kritiikistä. Jos käy nämä asiantuntija-arviot läpi, niin täytyy sanoa, että tämä opposition täällä esittämä kritiikki on vielä aika mietoa niihin verrattuna. Tämä on vielä aika mietoa niihin verrattuna.

Täällä on sanottu, että täällä luotetaan näihin alueiden päättäjiin — esimerkiksi edustaja Katainen — mutta kun te ette, arvoisat ministerit, meitä oppositiota suostu kuuntelemaan ja kun te ette selvästikään myöskään lotkauta korvaanne asiantuntijoille, niin kuunnelkaa nyt vaikkapa edustaja Hoskosta, joka totesi, että todellinen päätösvalta siirtyy kunnilta valtiolle. Tämä johtaa palvelujen keskittämiseen ennemmin tai myöhemmin. [Välihuutoja] Arvoisa ministeri, miksi te ette luota alueen päättäjiin, miksi te täältä Helsingistä käsin pakotatte maakuntia yhtiöittämään toimintansa? Miksi te ette luota paikallisiin päättäjiin tässä asiassa, [Puhemies koputtaa] koska tämä pakotus johtaa siihen, että tämän uudistuksen tavoitteet vesittyvät? [Puhemies koputtaa] SDP luottaa alueen päättäjiin.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Tähän väliin vastauspuheenvuoro, edustaja Hoskonen.

16.24 **Hannu Hoskonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Olen todellakin ollut huolissani siitä, miten pienten kuntien tässä käy. [Vasemmalta: On syytäkin!] Se on selvä asia, että maakunnallista hallintoa me tähän asiaan tarvitsemme, että on maakunta. Tarvitsemme leveitä hartioita sitä varten, että palvelut pelaavat. Mutta kun kunnilta kuitenkin lähtee kaksi kolmasosaa verotuloja pois, niin meidän on tunnustettava itsellemme se, että kun kunnille jäävät velat ja rakennukset haltuun, siitä syntyy talousongelmia. Emme me sitä kiertämällä saa hävitettyä minnekään.

Toinen seikka sitten, hyvät ystävät, hyvät kollegat, on se, että kun valinnanvapaus aikanaan tulee, niin pakkohan meidän on tunnustaa, että pienillä paikkakunnilla, kuten kotikuntani Ilomantsi, ei siellä MedOne eikä Mehiläinen tule meille tarjoamaan palveluja. [Välihuutoja] Kyllä se on yhteiskunnan huolehdittava. Valtiolla on väestövastuu, ja me emme pääse siitä mihinkään irti. En halua olla uudistuksen vastustaja, mutta pitää olla realisti, koska se on ainoa tapa mennä asiassa eteenpäin. Minä en hyväksy sitä, että jätetään asiat ikään kuin leijumaan ja toivotaan, että mannaa sataa taivaalta. Siihen en ole koskaan uskonut enkä usko tänäkään päivänä.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Vielä vastauspuheenvuorot edustajille Henriksson ja Räsänen, ja sitten ministeri Vehviläinen.

16.25 **Anna-Maja Henriksson r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Totta kai se on niin, että tässä salissa pitää saada esittää kysymyksiä. [Ben Zyskowiczin välihuuto] — Nyt minä puhun, edustaja Zyskowicz, ja sanon, että meidän pitää saada tässä esittää kysymyksiä. Kansalaiset myös esittävät meille kysymyksiä, ja ellemme me pääse kysymään ministereiltä, niin ketkä pääsevät?

Sen takia kysyn: Kun olen lukenut nyt tämän pienen nipun, jossa on 1 002 sivua — sain jopa sen ruotsinkielisen version tänään — niin tässähän lukee myös suoraan, että ei voida taata, että näillä menetelmillä päästään siihen 3 miljardin säästöön. Kuitenkin hallitus viittaa tässä esityksessä Nordic Healthcare Groupin tekemään arvioon, ja Healthcare Group lähtee siitä, että terveyspalveluista voi säästää 1,7 miljardia, vanhuspalveluista melkein 700 miljoonaa, vammaispalveluista 200 miljoonaa ja lasten, nuorten ja perheiden palveluista 400 miljoonaa. Oletteko, ministeri Rehula, myös yhtä mieltä Nordic Healthcare Groupin kanssa näistä säästöistä? Onko olemassa joku [Puhemies koputtaa] ekonomisti tässä maassa, joka myös voisi vahvistaa, että pystytään säästämään se 3 miljardia?

16.26 **Päivi Räsänen kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä edustaja Anttila mielestäni hyvin muistutti meitä siitä, että keskeisin tavoite koko tälle sote-uudistukselle oli se palvelujen integraatio, jota kautta pystyttäisiin sitä painopistettä siirtämään varhaisiin ja ennalta ehkäiseviin palveluihin. Mutta juuri tämä tavoite on se, joka tässä sote-uudistuksessa on kaikkein pahiten hämärtymässä. Jos ajatellaan vaikkapa nyt Forssaa tai muita vastaavia alueita, niin me siirrymme järjestelmään, jossa hoitajat ja lääkärit ovat jatkossa erillisissä sote-osakeyhtiöissä, hammashoito taas muissa yhtiöissä, suurin osa sosiaalityöntekijöistä on taas siellä maakunnan liikelaitoksissa, osa perustason erikoislääkäreistä jalkautuu näitten maksuseteleiden kautta, vanhusten kotihoito menee asiakasseteleiltä, nykyinen vuodeosasto ei enää kuulu siihen sote-yhtiöön, vaan se on sitten maakunnan liikelaitoksen hoidossa. Toivon, että ministeri Rehula nyt tässä meille vakuuttaisi, millä tavalla

tällä järjestelmällä [Puhemies koputtaa] pystytään tämä integraatio ja sujuvat palveluketjut säilyttämään.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ministeri Vehviläinen, 3 minuuttia jos riittää, tarvittaessa vähän yli.

16.28 **Kunta- ja uudistusministeri Anu Vehviläinen:** Arvoisa puhemies! Ensinnäkin minäkin palaan sinne viime vaalikauden loppuun, kun olin sosiaali- ja terveysvaliokunnan jäsen ja tein hartiavoimin työtä myös siellä, että olisi saatu tämä sote-uudistus tehtyä. Tiedämme, että se ei onnistunut, ja siihen oli kaksi syytä perustuslakivaliokunnan lausunnossa: kansanvaltaisuuden puute ja se, että kunnille lykättiin rahoitusvastuuta. Ja sen jälkeen oltiin uudessa tilanteessa.

Nyt kun katson tätä — kun tätä on tehty maakuntapohjalta, 18:n pohjalta, joka on suurin piirtein saman verran kuin meillä on sairaanhoitopiirejä ja kuin meillä on maakuntia — niin minä olen ollut huomaavinani viime kuukausina, itse asiassa jo pidemmän aikaa, että ei tätä 18:aa ole tässä kritisoitu alueiden määränä.

Edustaja Karimäelle totean tästä kuntien roolista: Ensinnäkin tässä valtionosuusjärjestelmässä peruspalveluissa on ensimmäistä kertaa nyt mukana tämä terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen. Pieni alku, ja siihen suuntaan tulee kaiken kaikkiaan mennä.

No, sitten tähän kuntien talouteen: Ensinnäkin on hyvä muistaa se, että nyt kun tämä sote siirtyy maakunnille, niin myös sote-kustannusten riski lähtee kunnilta pois, mikä on äärimmäisen tärkeä asia. Sitten sen lisäksi haluan todeta sen, että kuntien pärjääminen tämän siirtymäajan jälkeenkin — siirtymäaikahan on itse asiassa viisi vuotta plus miinus 100 euroa asukasta kohden — on myös paljon kiinni siitä, minkälaisessa kunnossa kunnan talous on nyt ennen tätä uudistamista, mutta silti pidän vakavana ja perusteltuna sitä, että selvitetään, miten pystytään auttamaan myös näitten tyhjilleen jäävien kiinteistöjen osalta.

Ahvenanmaan osalta totean — tuli jo siellä aiemmin ryhmäpuheenvuorossa esille — että tämä uudistus pitää tehdä niin, että tämä on kustannusneutraali Ahvenanmaan kannalta. Tiedän, että täällä Ahvenanmaan asioita hyvin tuntevat edustajat tietävätkin sen, että on tarkoitus, että tätä maakuntavähennystä uudistetaan, että se pystyy turvaamaan tämän.

Ict-järjestelmistä. On ihan selvä asia, että ne maksavat, ja tämä aikataulu on myös tiukka. Meidän on varmasti käsiteltävä kehysriihessä huhtikuun lopulla sitä, miten tämä ict-järjestelmien rahoitus ja mahdollisesti pääomittaminen tullaan tekemään.

Edustaja Sarkkinen nosti esille myös tämän todellisen itsehallinnon. Minusta on hyvä, että täällä keskustellaan, mutta kuten jo äsken sanoin, missään ei ole kirjoitettu semmoista lopullista totuutta siitä, mitä kaikkia elementtejä itsehallinnollisuus pitää sisällään, joten totean, että me menemme tässä kohtaa realistisella, maltillisella tiellä kohti todellisempaa itsehallintoa.

Täällä tuli esille, että maakunnissa ei ole olemassa päätösvaltaa sotessa. Minä olen kyllä siitä eri mieltä: maakuntavaltuustoilla on oman yleiskatteellisen rahoituksen piirissä mahdollisuus vastata siitä, miten sote järjestetään sillä alueella, ja maakuntastrategiaan kuuluu myös palvelustrategia eli juuri se, minkälainen verkko siellä maakunnassa kaiken kaikkiaan on.

Maakuntavaaleista vielä totean edustaja Mäkelälle, että sitä selvitettiin valmistelun yhteydessä ja nyt kun valitaan vaaleilla maakuntiin edustajat, niin heidän tulee edustaa koko maakuntaa. Jos maakunnassa olisi sisäisiä vaalipiirejä, niin sieltä sisäisistä vaalipiireistä

tulisi helpolla juuri niitten vaalipiiriensä edustajia sinne maakuntaan, ja siitä halutaan tässä uudistuksessa päästä eroon.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ja ministeri Rehula, 2 minuuttia.

16.31 **Perhe- ja peruspalveluministeri Juha Rehula:** Arvoisa herra puhemies! Edustaja Heinäluoma on kiireiltään jo lähtenyt toiseen tilaan, mutta hän täällä kertoi, miten hän on kahden vuoden päästä oikeassa. On ihan selvää, että tässä ratkaisussa niin kuin kaikissa muissakin mahdollisissa ratkaisuissa, jotka olisivat tämän asian kohdalla eduskunnan käsittelyssä, tulee olemaan kohtia, joissa kritiikki osuu kohdalleen ja muutoksia joudutaan tekemään. Niin oli viime vaalikaudella, [Vasemmalta: Näin on aina!] niin tulee olemaan tässäkin esityksessä. [Ben Zyskowicz: Niin on kaikissa isoissa!] Viime vaalikauden loppupuolella yön, päivän kanssa yritettiin punnertaa ratkaisua, joka olisi mennyt perustuslaista läpi. Yksi suomalaisen parlamentarismin rikkaus on se, että oppositiosta voi todellakin vaikuttaa, ja oppositiolla voi olla tässäkin hankkeessa rooli lähtien siitä, että mietintövaliokunnan puheenjohtaja on opposition edustaja.

Toisekseen tämä valmistelu, jonka hallitus on valinnut, on ollut poikkeuksellisen avointa. Ei ole ensimmäinen, ei ole toinen, ei ole kolmas, ei ole viides eikä ole varmaan kahdestoistakaan keskustelu, kun tätä samaa aihepiiriä käydään läpi, kun me olemme kertoneet ääneen eri vaiheissa, miten valmistelu etenee. Se on ollut tietoinen ratkaisu. Hallitus olisi päässyt paljon helpommalla, kun asiat olisi valmisteltu kabinetissa ja tuotu tuo pumakka tänne yhdellä kertaa pöytään. Tähän liittyy esimerkiksi edustaja Henrikssonin kysymä arviointi siitä, miten tämä menojen tasaaminen, menojen kasvukulman leikkaaminen, toteutetaan. Tämä NHG:n raportti on yksi osa sitä valmistelua, jota on tehty, joka on tehty tuotannollis-taloudellisista lähtökohdista. Tuolla hallituksen esityksessä on perusteluja, joissa esimerkiksi kerrotaan siitä, miten Etelä-Karjalan integroitu malli tai miten muualla nämä integroidut mallit ovat tuottaneet kustannussäästöjä.

Valinnanvapaus on laki, jossa ihminen valitsee. Ei kilpailuta kunta, ei kilpailuta maakunta, vaan lakiin ja asetuksiin kirjataan perusteet, joissa muun muassa verotuksen avoimuuden tulee olla näkyvissä. Ihminen tekee ratkaisut sen mukaan, onko palveluntuottaja veroeurojen osalta avoin vai ei.

16.34 **Merja Mäkisalo-Ropponen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valinnanvapautta ei voi erottaa tästä keskustelusta, edustaja Heikkinen. Näistä asioista on puhuttava yhtä aikaa. Täällä on useammassa puheenvuorossa mainittu myöskin nämä Ruotsin kokemukset, ja todellakin me voisimme oppia naapurista, koska siellä esimerkiksi valinnanvapauden soveltaminen on johtanut lääkärissä käyntien lisääntymiseen niiden osalta, joilla on pieni lääkärihoidon tarve. Eli tämä kilpailu on kannustanut houkuttelemaan potilaaksi helppohoitoisia asiakkaita, ja sairaanhoidosta on tullut monella tavalla eriarvoisempaa, eli epätasa-arvo on lisääntynyt, ja erityisesti heikennyksiä on tullut niiden hoitoon, joilla on monimutkaisia ja vaativan hoidon tarpeita. Näin pelkään käyvän meilläkin, ja tätähän pelkäävät myöskin asiantuntijat.

16.35 **Timo Kalli kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kolme asiaa.

Ensimmäinen: erikoissairaanhoidon, sosiaalitoimen ja perusterveydenhuollon yhteenkokoaminen ja päätösvallan siirtäminen maakunnalle antaa mahdollisuuden suunnata resursseja sinne, missä niitä maakunnassa eniten tarvitaan — siis antaa mahdollisuuden.

Toinen asia: Nyt alkaa tämä parlamentaarinen asian käsittely monissa eri valiokunnissa. Yli puolet meistä edustajista alkaa käsittelemään kansanvaltaisesti tätä esitystä.

Kuitenkin kaikkein tärkein: Kaikkien niiden, jotka haluavat puolustaa julkista terveydenhuoltoa, pitää nyt valaa uskoa niihin työntekijöihin, jotka jatkossakin ovat tuottamassa näitä palveluja. Eli tukekaamme sitä maakunnassa olevaa valmistelutyötä, ja erityisesti tukekaa sitä henkilöstöä, joka tällä hetkellä on työsuhteessa julkisella sektorilla. Luokaa heihin uskoa ja pitäkää yllä se mahdollisuus, että jatkossakin on vahva julkinen terveydenhuolto.

16.36 **Pia Viitanen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä olen ollut erittäin pitkään täällä eduskunnassa ja hyvin harvoin olen nähnyt näin kummallista tilannetta sen suhteen, että yksiselitteisesti tätä uudistusta kohtaan on esitetty paljon epäluuloja, pelkoja asiantuntijoiden toimesta. Sote-virkamiehet ovat epäilleet kustannusten karkaamista käsistä. Taloustieteen professorit ovat varoitelleet siitä, että koelaboratorioita ei saisi tehdä, ja nyt tämä viimeisin musta kritiikki tuli todellakin professorilta otsikolla "kaoottinen nykytila saa professorit tuskan huutoihin".

Sanotaan, että taloa ei voi polttaa kuin vain kerran. Arvoisa puhemies, koska se talo on niin tärkeä, niin ei nyt polteta sitä, ei polteta sitä Suomen juhlavuonna, ja toivottavasti minään muunakaan vuonna emme polttaisi tätä taloa. Puhutaan siitä, että tämä uhkaa viedä sosiaali- ja terveyspalvelut kaaokseen, ja mikä kauheinta, palvelut heikkenevät ja kustannukset kasvavat [Ben Zyskowicz: Miksi?] arvioiden myötä täysin päinvastoin kuin piti tapahtua.

Puhemies! Minä arvostan edustaja Kääriäisen kommenttia siitä, että nyt pitää maltillisesti katsoa ja kuunnella näitä professoreita. Sille annan arvoa ja toivon, että myös muu hallitusväki salin siellä puolella kuuntelee opposition ja professorien varoitusääniä tässä.

16.37 **Eero Suutari kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluaisin kysyä ministeriltä sitä, onko tutkittu sitä puolta, miten kalliiksi tulee, jos nykymenolla jatketaan, jossa on tapauksia, joissa hoitoon jonot ovat niin pitkiä, että joutuu ennenaikaiseen kuolemaan ja sitten myös vammautumiseen niin, että niistä tulee kustannuksia sekä itselle että yhteiskunnalle jatkosta. Toisiko tämä valinnanvapausmahdollisuus parannusta tähän asiaan?

16.38 **Toimi Kankaanniemi ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Viitanen oli täysin virheellisillä linjoilla. Tätä pakettia ei ole juurikaan enää arvosteltu. Tällä hetkellä ei oikeastaan kukaan arvostele. [Naurua] Tämä on malli, joka kelpaa hyvin ja on oikeastaan ainoa mahdollinen. Sen sijaan valinnanvapauspaketti, joka nyt on valmistelussa, on saanut kritiikkiä, ja ilman muuta ministeriön on syytä ottaa se kritiikki hyvin tarkkaan huomioon ja muun muassa Kuntaliiton lausunto, joka on perusteellisesti tehty.

Arvoisa puhemies! Täällä on kannettu huolta, ihan oikein, pienten paikkakuntien palvelutarjonnasta. Ei siellä nytkään mitään valintamahdollisuuksia ole, mutta kun tulee laaja, vahva maakunta palvelujen järjestämisvastuuseen, niin sen tehtävä on taata sinne pienempäänkin kuntaan ihmisille ne tärkeät palvelut. Ict-palvelutoiminnot on joka tapauksessa

meidän uudistettava, ja verot pitää maksaa kotimaahan niin pitkälle kuin mahdollista, kuin tässä markkinataloudessa pystytään tekemään. Tämä paketti parantaa nykyistä tilannetta, johon sosiaalidemokraatit eivät puuttuneet millään tavalla aikaisemmin.

16.39 **Touko Aalto vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Keskusta voisi jo reilusti myöntää, että 18 maakuntaa on vain poliittinen ja väliaikainen ratkaisu, joka ei kestä edes vuosikymmentä. Keskusta voisi myös reilusti myöntää, että se on nyt itse toteuttamassa vastustamaansa kuntauudistusta. Kun pienet kunnat menettävät toimintansa edellytykset, jää vain maakunta, varsinainen suursuurkunta. Tätä kehitystä jouduttaa se, että maakuntien päätösvalta keskitetään käytännössä maakuntien keskuskaupungeille. Keskusta voisi reilusti jo myöntää, että kun raha ja ohjaus tulevat valtiolta ja palveluiden tuottajat pakkoyhtiöitetään, kansanvaltaisuudelle voi jättää hyvästit. Keskusta voisi reilusti myöntää, että valinnanvapaus johtaa samaan kuin kauppojen aukioloaikojen vapauttaminen: pienet kaupat häviävät, ja palvelut keskittyvät kasvukeskuksiin. Keskusta voisi myös reilusti myöntää, että poliittinen tavoite 18 maakunnasta oli huono vaihtokauppa sille, että palvelut keskittyvät, [Puhemies koputtaa] alueiden välinen eriarvoisuus kasvaa ja kansanvaltaisuus heikkenee.

16.40 **Antti Rantakangas kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oli todella historiallinen uudistus, että Suomessa siirryttiin eurooppalaiseen maakuntahallintoon, ja tässä pitää antaa kyllä kiitos koko hallitukselle. Tehtiin oikea hyppy, jossa maakuntien omaa päätösvaltaa vahvistettiin ja myös mahdollisuutta vaikuttaa tähän kehitykseen. Edellisille puhujille sanon, että pienten kuntien kannaltahan oli ongelmallista, että sote-kustannukset vaihtelivat vuosittain ja ne, esimerkiksi erikoissairaanhoidon kustannukset, olivat täysin ennakoimattomia. Nyt on maakuntatason hartiat, jolloin pystytään paremmin tasaamaan näitä vaihteluita, ja on erinomaisen hieno asia, että hallitus kykeni tähän ratkaisuun.

Kyllä minä ymmärrän, että oppositiota harmittaa, kun te olette useamman vaalikauden olleet vääntämässä asiaa ja nollatulos on ollut lopputuloksena. Nyt te sumutatte vielä kansalaisia siitä, että tätä kustannusten säästöä, kustannusten kasvun hillintääkään ei tarvita. Te puhutte vain, että kun säästetään. Mutta jos siinä ei onnistuta, niin kyllä meidän julkisen talouden ongelmat kasvavat ja me joudumme ottamaan lisää velkaa. Mutta sehän on opposition pääviesti ollut joka keskustelussa: lisää velkaa, korkeampia veroja.

16.42 **Johanna Ojala-Niemelä sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Täällä edustajat Sarkomaa ja Mäkelä peräänkuuluttivat, että katsottaisiin, mitä Ruotsissa tapahtuu. No, kyllä on katsottu Ruotsiin. Naapurimaassa tapahtui massiivinen hoidon yksityistäminen porvaripuolueiden toimesta, ja viime vuoden loppupuolella julkaistiin Svenska Dagbladetin tekemä selvitys Tukholman maakäräjiltä näistä sote-kuluista, ja vapautetuilla aloilla kustannukset ovat nousseet jopa 50—100 prosenttia, kun julkisen sairaanhoidon piirissä pysyneillä aloilla kustannusten nousu on ollut 4,1 prosenttia. [Vasemmalta: Näin siinä käy!] Tässä mallissa terveys on uhrattu bisneksen alttarille. Meillä Suomessa julkisesti rahoitettuja sosiaali- ja terveyspalveluja ei tule tämän uudistuksen varjossa heikentää. Meillä oli selkeitä tavoitteita tälle uudistukselle, [Puhemies koputtaa] integraation toteutuminen, terveyserojen kaventaminen ja ylikansallisten yhtiöitten [Puhemies koputtaa] suitsiminen, ja nyt on vaarana, että tässä mallissa ne eivät toteudu.

16.43 **Sari Sarkomaa kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomessa tehdään suomalainen valinnanvapausmalli, emme ota suoraan Ruotsin mallia. [Vasemmalta: Mennään vielä pidemmälle!] Kun täällä niin monta kertaa on virheellisesti kerrottu Ruotsin mallista, niin käykääpä katsomassa THL:n sivuilta. Siellä on, mitä Ruotsin valinnanvapausmalli on. Sen ovat THL:n asiantuntijat juuri sen takia kirjoittaneet, koska täällä niin usein vääristellään Ruotsin mallia. Ruotsissa kaikki eduskuntapuolueet ovat tyytyväisiä. Valinnanvapausmallia on laajennettu sen takia, että sillä on haluttu vahvistaa peruspalveluita. Juuri kävimme arvoisan sosiaali- ja terveysvaliokunnan puheenjohtajan kanssa Ruotsissa, ja siellä todettiin, että kustannuksia ei riittävästi ole seurattu, mutta tämän tyyppisiä kustannuslaskelmia ei todellakaan ole ollut. On tärkeää, että Suomessa kustannusvaikutuksia sitten arvioidaan, kun valinnanvapautta viedään eteenpäin. Mutta syvästi ihmettelen, miten niin vastenmielistä oppositiolle on se, että ihmisten osallistumismahdollisuuksia, vaikutusmahdollisuuksia lisätään. [Puhemies koputtaa] Julkinen valta vastaa Suomessa jatkossakin terveyspalveluista ja siitä, minkälaiset kustannukset ovat, eivät yksityiset yritykset.

16.44 **Katja Hänninen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Olemme tänään todellakin keskustelemassa Suomen historian yhdestä suurimmasta ja tärkeimmästä uudistuksesta. Olemme, halusimme tai emme, tässä samassa veneessä puoluekannoistamme riippumatta. Avoin ja rakentava ja eteenpäinvievä keskustelu olisi nyt kyllä tärkeä viesti niin henkilöstölle ja kuntapäättäjille kuin myös Suomen kansalaisille, joista aika monelle tämä koko maakunta- ja sote-uudistus on vielä yhtä kysymysmerkkiä.

Arvoisa puhemies! Uudistusta ovat todellakin kritisoineet monet asiantuntijat hyvin voimakkaasti. Alkuperäisistä tavoitteista ei näytä yksikään toteutuvan, ja eriarvoisuuden pelätään entisestään kasvavan. Eikö tässä tosiaankin olla aika vakavan paikan edessä? Me vasemmistossa haluamme maakunnille todellista päätösvaltaa ja verotusoikeuden. Haluamme kestävän, pienen ihmisen tarpeisiin vastaavan uudistuksen. Harmi, ettei hallituksella näytä olevan sama tahtotila. Kysyn teiltä, arvoisa ministeri: oletteko valmis viemään maaliin uudistuksen parlamentaarisessa yhteistyössä ja vetämään pois kansanvaltaa romuttavan pakkoyhtiöittämis- ja yksityistämisvelvoitteen julkisten palveluiden osalta?

16.45 **Markus Lohi kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olin viime kaudella perustuslakivaliokunnassa käsittelemässä silloista sote-uudistusta, joka — niin kuin täällä ministerit ovat todenneet hyvin — kaatui lähinnä kansanvaltaisuuden puutteeseen. Nyt meillä on sitten käsillä historiallinen maakunta- ja sote-uudistus, ja olen vähän ihmetellyt, kun täällä sanotaan, että keskusta sai maakunnat. Minusta suomalaiset ihmiset saivat demokraattiset maakunnat ja kansanvaltaisen järjestelmän — tai ovat nyt saamassa. Mutta vielä tärkeämpää kuin nämä maakunnat on se, että tällä järjestelmällä turvataan suomalaisten ihmisten tärkeät sosiaali- ja terveyspalvelut.

Minusta paljon kertoo se, mikä näissä esityksen säätämisjärjestysperusteluissa on otsikkona: Uudistuksen tarve yhdenvertaisten palvelujen turvaamiseksi. Kun täällä on epäilty, kykenevätkö pienemmät maakunnat turvaamaan nämä palvelut, niin meillähän on käytännön esimerkkejä vaikkapa Kainuusta, Pohjois-Karjalasta, Etelä-Karjalasta, jotka ovat jo pitkälle toteuttaneet tätä mallia. [Eduskunnasta: Joka nyt romutetaan!] Uusimaa suurimpana maakuntana on jälkijunassa kaikista, kun verrataan maakuntia keskenään.

16.46 **Veronica Rehn-Kivi r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt olen rohkea. Tässä on kielletty puhumasta valinnanvapaudesta, mutta kun nähdäkseni se on kuitenkin niin oleellinen osa tätä sotea, niin puhun siitä. On myöskin verrattu Ruotsiin. Niin kuin tässä todettiin, valiokunta oli viikko sitten Ruotsissa tutustumassa valinnanvapausmalliin, ja kuten arvata saattaa, Tukholmassa on ylitarjontaa palveluntarjoajista, kun taas tietyillä haja-asutusalueilla ainut vaihtoehto on julkinen terveyskeskus. Ylipäätään systeemi suosii suhteellisen terveitä ihmisiä. Monisairaat eksyvät ja väsyvät pirstaloituneessa systeemissä, eikä heillä ole resursseja käyttää valinnanvapautta. Hoidon integraatio on heikentynyt merkittävästi, kun esimerkiksi vanhustenhuoltoon osallistuu eri tahojen työntekijöitä. Myös byrokratia ja kustannukset ovat ennustetusti lisääntyneet. Kysynkin: onko hallitus tutustunut tähän Ruotsin malliin ja sen ongelmiin, ja miten on torjuttu uhka, että ne eivät toteudu myöskin täällä?

16.47 **Krista Kiuru sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täytyy sanoa, että viime hallituskaudella ja tällä hallituskaudella toteutettujen sosiaali- ja terveydenhuollon linjausten ero on erityisesti siinä, että tämä hallitus päätti, että näin suurta uudistusta Suomessa ei tarvitse tehdä yhdessä. Siis se on minusta aika kova juttu, kun kuitenkin täällä juhlavuotenakin me julistamme, että kaikkia asioita, isoja uudistuksia viedään eteenpäin yhdessä. Se oli arvovalinta.

Toisaalta ikävää on todeta, että tässä on nyt pelkona, että sairaat eivät tule hoidetuiksi. Minusta jonkun pitää tässä salissa käyttää ääntä myös siitä, mistä sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksessa pitäisi olla kysymys: siitä, että palvelut paranevat. Nyt jo on tullut julkisuuteen, että 3 miljardilla palveluita leikataan. Me halusimme antaa palvelulupauksen suomalaisille, [Hälinää] että parantamalla palveluita ihmiset pääsisivät hoitoon. Mutta tämä hallitus päätti säästää näissä talkoissa 3 miljardia euroa. Minun maakunnassani huolehditaan siitä, loppuvatko terveyskeskukset. Minusta olisi nyt reilua, että ministeri sanoisi, [Puhemies koputtaa] aiotteko te leikata palvelulupauksesta 3 miljardia euroa ja laittaa ilman voittoja kaikki nämä yksityiset yritykset tienaamaan. Aivan käsittämätöntä!

16.48 **Olavi Ala-Nissilä kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On tärkeää, että pääsemme liikkeelle täällä eduskunnassa myöskin sekä sote- että maakuntauudistuksessa. Niin kuin edustaja Kalli totesi, yli puolet kansanedustajista valiokunnissa tätä käsittelee. Itse asiassa verojaostossa jo oli tämä paketti tänään esillä ja se käsittely viikon päästä alkaa.

Tässä on totta kai haasteita. Minusta tärkeätä tässä maakunta- ja myös sote-uudistuksessa on muistaa se, että todellakaan maakuntahan ei ole vain maakuntakeskus vaan se on koko maakunta eli myöskin nämä seudut ja seutukaupungit, jotka ovat tässä ehkä kaikkein haasteellisimmassa asemassa. On tärkeätä, että ne palvelut myöskin verkottuvat sinne koko maakunnan alueelle. Tämä on tietysti maakunnan oma asia, mutta täältäkin sitä voidaan nyt, kun vaikuttavuusarvioita tehdään, evästää. Se on tärkeätä.

Sitten tulevat vielä nämä perimmäiset maakuntien rajojen kirot. Saattaa olla, että kahden maakunnan rajoille jää sellaista tilaa, että palvelut eivät riittävästi ole yhdenvertaisia näiden asukkaiden kannalta.

Mutta kuten sanoin, on tärkeätä, että päästään liikkeelle, ja tehdään nyt töitä täällä eduskunnassa oman työmme osalta, tämän paketin osalta, [Puhemies koputtaa] joka nyt tänään on tänne annettu.

16.50 **Mats Löfström r** (vastauspuheenvuoro): Värderade talman! Yllätyin kovasti hallituksen esityksen Ahvenanmaata koskevista osista. On sanottu, että uudistus on Ahvenanmaalle neutraali, mutta nyt ehdotettavat ratkaisut, joista ei edes ole keskusteltu etukäteen Ahvenanmaan kanssa, ovat kaukana neutraaleista: Muun muassa tasoitusperuste eli könttäsumma ehdotetaan muutettavaksi. Sitä ei edes voida muuttaa ilman Ahvenanmaan maakuntapäivien suostumusta. Eikö valtiovarainministeriö ole tarkistanut kirjauksia etukäteen oikeusministeriöstä ja sitä, mitä itsehallintolaissa todetaan? Eilen valtiovarainministeriön virkamiehet ilmoittivat minulle lisäksi, että ehdotettu summa oli väärin laskettu. Hallitus esittää yksipuolisesti könttäsumman reilua alentamista. Olen sekä yllättynyt että hämmentynyt.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Myönnän vielä tässä keskustelun vaiheessa puheenvuorot edustajille Harakka, Andersson, Korhonen, Tanus ja sitten ministereille, ja arvioidaan sen jälkeen, onko aihetta ja tarvetta vielä jatkaa.

16.51 **Timo Harakka sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kyllähän tämä hallituksen esitys kiteytyy kolmeen asiaan: sote-malli vähentää palveluita, Suomeen jää vähemmän verorahoja, ja se vähentää paikallista päätösvaltaa.

Miten niin vähentää palveluita? Konsulttiyhtiö Nordic Healthcare Group on laskenut, että vanhustenpalveluista leikataan lähes miljardi euroa vuodessa, 10 miljardia 10 vuodessa. Ja koska maakunnilla ei ole omia tuloja, valtiovarainministeriö päättää, mihin hoitoon on varaa tai sitten ei ole. Paikallinen päätösvalta heikkenee, kun sen sijaan pitäisi antaa ihmisten itsensä päättää.

Ja miten niin yhteiset varat päätyvät yksityisille? Ruotsissa sote-yritysten liikevaihto oli noin 150 miljoonaa euroa, josta veroa maksettiin 1 prosentti. Suurten yritysten voitot karkaavat maasta. Tämä vastauksena perussuomalaisille kysyjille: aggressiivinen verosuunnittelu on täysin mahdollista.

Moni onkin kysynyt, mistä tämä "sote" oikeastaan on lyhenne. No, "sote" on lyhenne sanoista "sotku" ja "temppu". Maakuntamalli on se sotku, ja yksityistäminen on se temppu. Sotkun ja tempun tilalle tarvitaan aito, inhimillinen sosiaali- ja terveysuudistus.

16.52 **Li Andersson vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi ei tosiaankaan ole Ruotsi, ja näiden maiden välisissä terveysjärjestelmissä on merkittäviä eroja. Ruotsissa työterveyshuolto on pitkälti järjestetty julkisen järjestelmän puitteissa — ei niin kuin täällä Suomessa, jossa nämä isot firmat, jotka myöskin tarjoavat työterveydenhuollon palveluita, hyvin todennäköisesti myöskin tulevat haalimaan samoja asiakkaita tämän valinnanvapausjärjestelmän kautta. Ruotsissa sosiaalipalvelut eivät ole valinnanvapausjärjestelmän piirissä, ja Ruotsissa, kun se otettiin käyttöön, lähtökohta oli se, että lisätään resursseja terveydenhuoltojärjestelmään. Te olette tekemässä päinvastoin. Teillä on 3 miljardin säästötavoite, minkä te olette kytkeneet tähän uudistukseen. Kahdeksan kymmenestä ruotsalaisesta kannattaa suuryritysten voittojen rajoittamista. Enemmistö ruotsalaisten porvaripuolueiden äänestäjistä kannattaa suuryritysten voittojen rajoittamista. Onko hallitus tuomassa jotain sellaista lainsäädäntöä Suomeen? [Ben Zyskowicz: On!] Ei ole. — Voittojen rajoituksiinko liittyen, edustaja Zyskowicz? [Puhemies koputtaa] Oletteko sellaista tuomassa?

16.53 **Timo V. Korhonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tietysti on hyvä, että arvostelun lisäksi tulisi myös hyviä vaihtoehtoja.

Mutta nyt sorrun, arvoisa puhemies, vanhan muisteluun edustaja Kiurun puheenvuoron perusteella, kun hän sanoi, että viime kaudella kaikki oli toisin. Viime kaudella hallitus ajoi 70—100 suurkunnan mallia, sote niitten pohjalle. Ette te silloin kuunnelleet oppositiota, ette te kuunnelleet kuntia, ette te kuunnelleet ketään. Minusta tilanne on nyt tällä hetkellä aika lailla erilainen, mutta tässä on hyvä muistuttaa kuitenkin siitä, että esimerkiksi pääministeri on selkeästi todennut sen, että nyt on kuultava asiantuntijoita. Niin on tehty tämän maakuntalakipaketin osalta, joka tänään on käsittelyssä, ja niin on, totta kai, tehtävä myös sen valinnanvapauslainsäädännön osalta, joka tulee tänne saliin myöhemmin.

16.54 **Krista Kiuru sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä minun mielestäni tämä oli hyvä puheenvuoro, jonka Korhonen äsken totesi, koska se osoittaa sen, että tämä hallitus siis käytännössä aikoo toimia kuuntelematta asiantuntijoita, kuuntelematta muiden puolueiden näkemyksiä ja toimii ainoastaan kolmen puolueen voimin ja tekee uudistuksen, josta Suomessa epäillään, ettei se vie siihen lopputulokseen, joka yhteisesti asetettiin.

Viime hallituskauden loppupuolella lähdettiin juuri siitä kahdeksan puolueen voimin, että sosiaali- ja terveydenhuollossa pidetään huolta siitä, että palvelulupaus annetaan. Nyt te olette purkaneet sen palvelulupauksen, koska tavoittelette 3 miljardin säästöä. Silloin myöskin lähdettiin siitä, että aidosti annetaan oikeus asioista päättämiseen, ja näin ei tule tulemaan näille maakunnille, joita te ajatte täällä ihan käsittämättömällä tavalla.

Sitten kolmanneksi: Te ette tule rajoittamaan näitä sosiaali- ja terveydenhuoltoalan yritysten voittoja millään tavalla. Minä ihmettelen, miksi. [Puhemies koputtaa] Ei koskaan pidä tehdä tällaista lainsäädäntöä, jossa ajatellaan, että terveys on kaupan.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Vastauspuheenvuoro vielä edustaja Tanuksella, ja sitten ministereiden puheenvuorot.

16.56 **Sari Tanus kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Yksi pieni käytännön kysymys: Terveyden ja sairaanhoidon ja sosiaalipuolen peruspalvelut läheltä, joustavasti ja oikea-aikaisesti — oikein hyvä tavoite. Hyvin toimivissa peruspalveluissa voidaan hoitaa monet vaivat ja ongelmat, kunhan asiakas, potilas, on keskiössä ja saa esittää asiansa riittävän ajan kanssa ja hänet huomioidaan riittävän kokonaisvaltaisesti. Kysyisinkin: miten varmistetaan, että yksiköissä on riittävät hoitoresurssit, riittävästi aikaa, jotta potilaan, myös sen monisairaan ikäihmisen tai esimerkiksi sosiaalista tukea tarvitsevan perheenäidin, asiat todella hoituvat jo heti hoitoketjun alkupäässä ilman, että häntä pompotellaan?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Nyt ministeri Rehula, riittäisikö 3 minuuttia, ja samalla tavalla ministeri Vehviläinen, 3 minuuttia.

16.57 **Perhe- ja peruspalveluministeri Juha Rehula:** Arvoisa herra puhemies! Palvelulupaus on annettu. Se on ensiksikin perustuslaissa, toisekseen se on luettavissa maakunnittain tuolta sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaista, ja sitten kolmas asia, joka on ihan olemassa olevaa palvelulupausta: meillä on jatkossakin terveydenhuoltolaki, vanhuspalve-

lulaki, lastensuojelulaki, vammaispalvelulaki, omaishoitolaki ja niin edelleen ja niin edelleen ja niin edelleen. Väitteet siitä, että ollaan tekemässä jotain hirmuja, jotta tuo 3 miljardia euroa saadaan kasaan, eivät kerta kaikkiaan pidä paikkaansa. Meillä on jatkossakin substanssilainsäädäntö subjektiivisine oikeuksineen, joka ohjaa esimerkiksi vammaispalveluja. Jatkossakin on näin.

Toisekseen, tämän valmistelun aikana, jota on nyt tehty tämän hallituksen aikana semmoiset 21 kuukautta, on toimittu hyvin avoimesti. On tuotettu aineistoa, joka on saatettu julkisuuteen kerta toisensa jälkeen, ja on jo etukäteen tiedetty, että kun se on julkisuuteen annettu, hallitus ottaa niin sanotusti hittiä kylkeensä. Mutta on tehty tarkoituksella valinta siitä, että kerrotaan avoimesti valmistelun etenemisen aikana esimerkiksi siitä, millä tavalla tuohon 3 miljardiin voidaan päästä. Näin on tehty, ja onko se sitten hyvä vai huono asia? Olisihan tässä päässyt hallitus helpommalla, kun olisi toiminut toisin, mutta on haluttu toimia näin, jotta ihmisille syntyisi edes jonkunlainen kuva, mistä tässä on kysymys. [Vasemmalta: Ei ole syntynyt!]

Kaiken tämän keskustelun keskellä ymmärrän, että on asioita, jotka kiinnostavat kuntien päättäjiä, kuntajohtajia, kuntayhtymien ihmisiä. Minulla on erityinen huoli 200 000:sta sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisesta. Nyt alkaa olemaan viimeiset hetket saada se joukko mukaan alueitten valmisteluun. Jotkut maakunnat ovat esimerkillisellä tavalla tilanteessa, jossa tuleva lainsäädäntö valinnanvapauksineenkin tulee olemaan hyvin helppo ottaa maakunnassa vastaan.

Toinen asia: En lähde arvioimaan, kuka pelottelee tai kuka mitäkin. Tavalliselle ihmiselle jatkossa on kaksi puhelinnumeroa ja yksi nettiosoite tärkeä. 112, kun on hätä, ja sitten toinen puhelinnumero tai nettiosoite, josta pystyy ottamaan ja hankkimaan ne palvelut, kun vähän kolottaa tai on semmoinen olo, että tarvitsisi tukea ja apua. Kaksi puhelinnumeroa ja yksi nettiosoite. Ja niitä varten, jotka eivät pysty itse nettiin menemään, pykälät on kirjoitettu siihen malliin, että palveluntuottajien on ensinnäkin kannettava vastuu ihmisestä ja toisekseen huolehdittava siitä, että integraatio toteutuu. [Timo Harakka: Toinen nettiosoite!]

Sitten tästä sotkusta, muutama sana hallinnosta, jota nyt sotkuksikin väitetään: Meillä on hyvän matkaa yli 100 järjestämisvastuussa olevaa organisaatiota. Koko tässä savotassa on yli 400 organisaatiota. Jatkossa meillä on 18 toimijaa, jotka vastaavat niin rahoituksesta kuin sitten siitä, että palvelujärjestelmät toimivat.

17.00 **Kunta- ja uudistusministeri Anu Vehviläinen:** Arvoisa puhemies! Ensinnäkin edustaja Aallolle, kun sanoitte, että 18 maakuntaa on vain väliaikainen ratkaisu: Se ei kyllä todellakaan ole sellaiseksi tarkoitettu. Se on tehty aivan vakavalla mielellä ja niistä perusteluista lähtien, jotka täällä ovat tulleet esille, eivätkä tässä myöskään ole takana kuntaliitokset. Sellaisia ei ole tämän ratkaisun takana. Minä haluan myös muistuttaa sen, että ei tätä maakuntauudistusta yleisesti ottaen kyllä pienissä kunnissa vastusteta. He tietävät sen, että tätä myötä ne raskaat sote-menot menevät leveämmille hartioille ja se erikoissairaanhoidon riski poistuu. Se kannattaa meidän kaiken kaikkiaan muistaa.

Sitten edustaja Ala-Nissilä kantoi huolta näistä seutukaupungeista. Minä haluan tässä kohtaa todeta, että pidän tärkeänä, että kunnille, seutukaupungeille, isommille kaupungeille tulee hyvä yhteistyö maakuntien kanssa. Maakunnat ja kunnat ja kaupungit eivät ole toistensa vastakohtia missään tapauksessa. Pitää kulkea samaan suuntaan työllisyyden,

palveluiden turvaamisen, elinkeinoelämän vireyttämisen pohjalta. Vain sitä kautta saadaan taloudellista kasvua myös sinne maakuntiin.

Sitten edustaja Löfströmille vielä tästä Ahvenanmaa-kysymyksestä. Tunnen sitä myös tästä viime päiviltä ja tiedän, että keskusteluja on käyty. Haluan todeta kyllä koko hallituksen puolesta, että hallituksella ei ole minkäänlaista aikomusta Ahvenanmaan tilannetta tässä kohtaa heikentää, mutta olen tietoinen siitä, että on ollut erilaisista yksityiskohdista keskustelua, joka on ollut vähän vaikeaa, ministeriön ja Ahvenanmaan edustajien välillä. Ja myös sen tiedän, että nyt on aivan tässä lähiaikoina tarkoitus, että ministeriön ja sitten Ahvenanmaan edustajat neuvottelevat keskenään. Mutta sen totean, että hallituksella ei ole kyllä tarkoitus Ahvenanmaan taloudellista asemaa tässä kohtaa millään tavalla vaikeuttaa, vaan se pyritään hoitamaan juuri tämän maakuntavähennyksen uudistamisen kautta.

Kiitoksia tässä kohtaa keskustelusta.

Puhemies Maria Lohela: Näyttää siltä, että täällä on vielä kovasti innokkaita puhujia paikalla. Käydään tätä debattia vielä parikymmentä minuuttia. Täällä on joitakin henkilöitä, jotka eivät ole saaneet käsitykseni mukaan yhtään puheenvuoroa, eli aloitetaan heistä.

17.03 **Niilo Keränen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun täällä on muutamissa puheenvuoroissa arvosteltu sitä, että maakunnat ovat liian pieniä ja heikkoja, tässä yhteydessä kannattanee muistuttaa, että 18 maakuntaa ovat kuitenkin pikkuisen isompia kuin tähän saakka toimineet yli 200 kunnallista terveyskeskusta. Totta kai meillä on isoja ja pieniä maakuntia, mutta meillähän saa olla erilaisia maakuntia. — En tiedä, miten on siellä Pohjois-Koreassa, johon aikaisemmin täällä viitattiin.

Arvoisa puhemies! Tärkeintä asiakkaan kannalta on tietenkin se, miten maakunnassa lähtee tämä sosiaali- ja terveydenhuolto uudessa järjestelmässä toimimaan. Ja se on asiakkaan kannalta tärkeää, että siellä toiminta ja rakenteet suunnitellaan sen mukaan, että asiakkaat saavat palvelunsa kunnolla. Esimerkiksi omassa maakunnassani Pohjois-Pohjanmaalla on tällä hetkelläkin töissä 22 työryhmää, yli 400 ihmistä, jotka suunnittelevat tätä maakunnallista ratkaisua. Siellä ne lähiratkaisut selviävät.

17.04 **Satu Taavitsainen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Maakunnissa kyllä ihan aiheellisesti tällä hetkellä pelätään palveluiden leikkauksia ja asiakasmaksujen nousua. Täällä hallituksen esityksessä, tässä pinkassa sivulla 331, kerrotaan valtion ja maakunnan neuvottelusta liittyen tähän taloudenpitoon ja täällä kerrotaan hyvin yksityiskohtaisesti siitä, kuinka neuvottelua käytäisiin valtiovarainministeriön johdolla jokaisen maakunnan kanssa erikseen. Kysyisinkin nyt ministeriltä, kuinka näette maakunnan asukkaiden itsehallinnon toteutuvan tässä. Kun kuitenkin meillä kunnissa on totuttu siihen, että valtuusto päättää talousarviosta ja siitä toimintasuunnitelmasta, niin miten tämä valtiovarainministeriön neuvottelu tulee tähän väliin? Eli toteutuuko itsehallinto?

17.05 **Lasse Hautala kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täällä käydyssä keskustelussa on unohdettu se, että tämä maakuntalainsäädäntö sisältää myöskin paljon muita palveluja kuin yksinomaan sosiaali- ja terveyspalvelut. [Vasemmalta: Valitettavasti!] On tärkeää, että päästään leveämmille harteille.

Monissa puheenvuoroissa on kiinnitetty huomiota tähän valinnanvapauteen ja unohdetaan se tosiasia, että valinnanvapauttahan on itse asiassa jo nyt sillä erotuksella, että vali-

tessaan yksityisen palveluntuottajan ihmiset maksavat sen omasta lompakostaan. Jatkossa se tulee olemaan niin, että rahoitetaan yhteisesti ja ihmiset sitten valitsevat sen oven, mistä palvelun hakevat.

On tietysti muistettava totuuden nimissä se, että julkinen liikelaitos tulee olemaan haasteellisessa tilanteessa sen johdosta, että heillä on korkeammat työvoimakustannukset, heillä on suurempi kiinteistömassa alkavina vuosina ja myöskin sitten reuna-alueiden osalta ikärakenne on sellainen, että siellä on vanhempi väestö. Eli nämä ovat ne kolme haastetta, mutta uskon niin, että leveämpien harteiden ja hyvän yhteistyön kautta tästäkin selvitään.

17.06 **Katri Kulmuni kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lähestulkoon jokaisessa eurooppalaisessa valtiossa on olemassa keskiportaan kansanvaltainen hallinto. Nyt sellainen tulee vihdoin myös Suomeen. Minua ihmetyttää se, miten vihervasemmisto täällä koko ajan vastustaa tätä demokraattista, kansanvaltaista porrasta, joka kaikkialla muualla Euroopassa on havaittu toimivaksi.

Sote-uudistusta on viety vuosikausia eteenpäin. Aikaisemmissa malleissa on aina törmätty perustuslakiin nimenomaan tämän seurauksena, miten ihmiset ovat voineet itse päättää. Ei se ole ollut kovinkaan kunnallista itsehallintoa, jos sairaanhoitopiiri vuosittain lähettää sinne kuntaan laskun, että tämän verran pitää nyt maksaa — tämän verran pitää nyt maksaa. Tässä mallissa voidaan nimenomaan helpottaa niitten pientenkin kuntien asemaa. Ei ole ollut helppoa alle tuhannen asukkaan Pelkosenniemellä vastata samoista asioista kuin suuressa pääkaupungissa. [Krista Kiuru: Ja nyt te viette sieltä terveyskeskuksenkin!] — Tilanne on sen kaltainen, että itse asiassa varmaan monet palvelut tulevat takaisin niille seutukunnille, missä nyt on jouduttu koko ajan perusterveydenhuollosta säästämään erikoissairaanhoidon kustannuksella.

17.07 **Stefan Wallin r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on viitattu muutamassa puheenvuorossa tähän Ruotsin malliin, Ruotsiin, ja eihän se heidän mallinsa virheetön millään tavalla ole. Mutta siitä olisivat kyllä poimittavissa ehkä ne parhaimmat palat, ja niitä kyllä löytyy, esimerkiksi se, että tietoisesti päätettiin, kun sitä mallia luotiin, jättää sosiaalitoimi ja vanhustenhuolto kuntatasolle, jonne se luontevalla tavalla kuuluu, ja tästä olisi vaikka voinut ottaa esimerkkiä.

17.08 **Mikko Savola kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Maakuntahallinnon uudistusta ja sote-uudistusta tehtäessä tulee huomioida myös toimivat ja kustannustehokkaat mallit, jotka tuottavat sote-palveluita tällä hetkellä. Esimerkiksi täälläkin paljon puhutut, yksityisten palveluntuottajien kanssa toimivat yhteiskunnalliset yritykset ovat tällaisia. Niistä on myös hyviä kokemuksia. Näiden avulla palvelut voivat olla lähellä myös siellä maakuntien reuna-alueilla maakuntakeskusten ulkopuolella. Pohjois-Pirkanmaalla ja Etelä-Pohjanmaalla tästä on hyviä kokemuksia. Yksi malli ei toki sovi joka paikkaan, mutta voin oppositiolle kyllä vakuuttaa, että eivät nämä ulkoistukset aina ole pahasta.

17.09 **Vesa-Matti Saarakkala ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Niin kuin aiemmin jo sanoin, ymmärrän kyllä opposition huolenaiheet tästä valinnanvapaudesta, mutta tänään käsitellään, niin kuin esimerkiksi pitämäni perussuomalaisten ryhmäpuheenvuoro käsitteli, tätä meillä tänään käsittelyssä olevaa lakikokonaisuutta ja sitten erikseen myöhemmin arvioidaan se valinnanvapaus.

Esimerkiksi ministeri Risikko kokoomuksesta on STT:lle antanut kuun vaihteessa haastattelun, jossa hän sanoo, että nämä ongelmakohdat, mitä tähän liittyy — se tiedetään, että niitä on — korjataan. Tietenkään meillä perussuomalaisilla ei ole mitään sitä vastaan, että me etsimme ne virheet, ne korjataan, ja tarvittaessa sitten aikataulu joustaa, jos näin on pakko toimia.

Mutta siitä kiitos oppositiolle — vihreät olivat mielestäni rakentavia pois lukien Alanko-Kahiluodon Pohjois-Korea-puheenvuoro — että teillä oli esittää malli, ja hyvin pitkälti se pohja on sama. Se pohja on sama kuin mitä tänään tässä käsitellään. Ja sitten tämä valinnanvapauspropaganda on oma asiansa.

17.10 **Touko Aalto vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitän edustaja Saarakkalaa, ja kun hallituksen puolelta pyydettiin niitä ratkaisuvaihtoehtoja, nimenomaan vaihtoehtoja, niin totesin, että tehdään tämä uudistus niin, että ensin nämä sote- ja maakuntalait viedään pidemmällä siirtymäkaudella läpi. Irrotetaan tämä valinnanvapauskokonaisuus omaksi erilliseksi kokonaisuudekseen, tuodaan se sitten vasta, kun tämä sote- ja maakuntalaki on kunnolla valmis ja käytössä. Annetaan maakunnille verotusoikeus ja tuodaan oppositio kokonaisuudessaan mukaan. Muuten helposti käy näitten yhdenvertaisuus- ja kansanvaltaisuuspykälien takia niin, että tämä uudistus törmää taas perustuslakivaliokuntaan ja perustuslakivaliokunnasta tulee ikään kuin joku riitojenratkaisumekanismi, joka ratkaisee kokoomuksen ja keskustan maakunta—valinnanvapaus-riidan. Ja siinä ei ole mitään järkeä.

17.11 **Harri Jaskari kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olen kyllä aika suuresti ihmetellyt sitä, kuinka negatiivisesti oppositio suhtautuu ajatuksiin valinnanvapaudesta, kun 65 prosenttia ihmisistä suhtautuu, että se on todella hieno asia, että voi valita itse ja pystyy tietyllä tavalla tekemään. Kaikkihan ymmärtävät sen, että valinnanvapaus ei oikein synny ilman kilpailua niin, että on monia tuottajia. Edustaja Kiuru sanoi, että on huolestuttavaa, kun tuleekin enemmän tuottajia. Kyllähän se homman nimi on se, että kun voi valita useampien kanssa, niin silloin tulee sitä kilpailua, sitten laatua sen seurauksena, kun ihminen valitsee siinä. Voisimmeko me loppujen lopuksi ajatella siinä, että nykyisiä palveluja voidaan jopa täydentää uudenlaisilla malleilla, kotiin tuotavilla palveluilla, liikkuvilla palveluilla, digitaalisilla palveluilla, muilla? [Susanna Huovinen: Sitä tehdään jo!] Kun meillä on useita tuottajia ja kokeillaan erilaisia malleja, tulee erilaisille ihmisille parhaat palvelut. Älkää nyt tehkö sitä monopolia, mikä tässä nyt on ollut.

17.12 **Krista Kiuru sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä tämä on aika uskomatonta, kuinka paljon suomalaiselle yhteiskunnalle tulee maksamaan tämä poliittinen kompromissi, jonka te teitte. On olemassa kompromisseja, sitten on niitä kompromisseja, jotka ovat moraalisesti paljon vähemmän perusteltuja. Äsken kävi suoraan sanottuna ilmi, että te haluatte siis pirstoa tämän tuottamisen tässä yhteiskunnassa moneen palaseen. Meillä erikoissairaanhoito perinteisesti ei ole ollut muuta kuin hyvin harvoissa käsissä. Eduskunnassa tehtiin juuri ennen joulua päätös, että se on vielä harvemmissa käsissä. Nyt te olette kuitenkin sitä mieltä, että sitä erikoissairaanhoitoa voisivat tuottaa melkein kaikki kynnelle kykenevät, [Sari Sarkomaa: Ei pidä paikkaansa!] koska se toisi paremmat palvelut. Se tarkoittaa juuri sitä, että 3 miljardia euroa säästetään ihmisten terveydestä. Tämä ei ole sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus, jos sen tarkoituksena on säästää 3 miljardia eu-

roa ihmisten terveydestä. Minusta ihmisten terveys ei ole kaupan eikä sillä pitäisi tehdä tällaista bisnestä, jota millään tavalla ei rajoiteta. Tämän bisneksen ja voiton tekemisen rajoittamisen pitäisi olla lähtökohta myös Suomen eduskunnan käsittelyssä. Kysynkin vielä kerran: [Puhemies koputtaa] tuleeko sitä?

17.13 **Sari Sarkomaa kok** (vastauspuheenvuoro): Kunnioitettu rouva puhemies! Nyt en oikein tiedä, mitä edustaja Kiuru on lukenut. Ainakaan kun teitä kuuntelee, niin sillä ei ole mitään tekemistä tämän hallituksen esityksen kanssa.

Arvoisa rouva puhemies! Kysyn nyt, arvoisa oppositio: oletteko te valmiit tulemaan yhteistyöhön valiokuntatyössä ja eduskuntatyössä ja viemään tämän lakiesityksen eteenpäin? Me olemme täällä kuulleet hallituksen korvin opposition puheenvuoroja, ja on aivan selvää, että teillä ei ole yhtä yhtenäistä näkemystä. RKP jättäisi sosiaalipalvelut ja vanhustenpalvelut kuntaan, kun taas hallitus haluaa vahvasti laajat hartiat ja integroida palvelut sillä tavalla, että jokainen saa yhdenvertaisesti palvelut. Kun on vain yksi yhtenäinen toteuttamiskelpoinen esitys, jota on 20 vuotta yhdessä tehty, niin toivon, että tulette yhdessä valiokuntatyössä rakentamaan tätä esitystä ettekä repimään, niin että saadaan sote-uudistus maaliin. Sitten tulevaisuudessa maakunnat ja henkilöstö siellä toteuttavat niitä hyviä hoitoketjuja ja varmistavat sen, että tämä uudistus onnistuu, kun yhdessä nyt luomme puitteet. Oletteko te valmiita [Puhemies koputtaa] yhteistyöhön vai revittekö te tätä uudistusta?

17.14 **Päivi Räsänen kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen ymmärtänyt, että kaikki eduskuntapuolueet ovat sitoutuneet siihen tämän rakenneuudistuksen tavoitteeseen, että kustannusten kasvua hillitään 3 miljardilla eurolla mutta niin, että se saadaan siirtämällä palvelujen painopistettä peruspalveluihin ja ennaltaehkäisyyn.

Mutta, ministeri Rehula, te ette vastannut kysymykseen, miten tällä uudistusmallilla parannetaan tätä perus- ja erikoispalvelujen, sosiaali- ja terveyspalvelujen integraatiota, siis niitä sujuvia palveluketjuja. Miten saadaan kannusteita tähän peruspalvelujen vahvistamiseen, mikä olisi kuitenkin aivan oleellista, jos halutaan näitä kustannuksia hillitä? Sote-uudistus on välttämätön, se on kiireellinen, mutta sellaista uudistusta ei kannata tehdä, joka ei toteuta tätä kaikkein tärkeintä tavoitetta.

17.15 **Hanna Sarkkinen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Sarkomaalle sanottakoon, että odotamme kutsua parlamentaarisen työryhmän kokoukseen ja osallistumme siihen myöhemmin. Otan tämän lupauksena siitä, että kutsu on tulossa.

Mutta ministerille voisi sanoa, että on ala-arvoista vähättelyä yrittää mitätöidä opposition pääosin hyvin perusteltua, asiantuntijakritiikkiin nojaavaa kannanilmaisua väittämällä, että emme ole tutustuneet esitykseen. Se ei pidä paikkaansa. Vasemmistoliitto on tänään julkaissut oman mallinsa maakuntapohjaisesta sote-uudistuksesta. Toivon, että luette sen ja otatte siitä onkeenne hyviä ehdotuksia.

Arvoisa puhemies! Uudistus koskee kansalaisten lisäksi myös yli 200 000:ta julkisen sektorin sosiaali- ja terveyspalvelun työntekijää, joista valtaosa on naisia. Kun suuri osa julkisen sektorin sote-rahasta siirtyy yksityisille tuottajille, tarkoittaa se sitä, ettei jatkossa enää heille kaikille riitä palkkarahoja maksettavaksi. Haluaisin kysyä: miten arvioitte pakkoyksityistämisen ja valinnanvapauden aiheuttavan vähennyspainetta [Puhemies koputtaa] julkisen sektorin työpaikoille?

17.16 **Sirkka-Liisa Anttila kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä jo aikaisemmin kerroin, miten me olemme tehneet tehokkaan integraation ja olleet kolmen parhaimman ja tehokkaimman tuottajan joukossa yli 10 vuotta Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen tilastojen valossa. Mutta nyt on valitettavasti sitten todettava niin, että tämä sote-uudistus on Forssan mallille aika kohtalokas. [Eduskunnasta: Kyllä!] Eli minun toivomukseni on, että kun valiokunnassa käsittelette tätä uudistusta, niin selvittäkää nyt ihmeessä, minkä takia täytyy sellaiset mallit ajaa alas, jotka ovat 10 vuoden aikana osoittaneet toimivuutensa. Ja se, mikä tässä on pahinta, on se, että meidän seutukuntamme kokee tätä kautta hyvin merkittävän taloudellisen menetyksen. Me nimittäin menetämme 95 miljoonaa euroa verotuloja maakuntatasolle, mutta kun meiltä terveydenhuoltolaki siirtää sen erikoissairaanhoidon ja sitä kautta myöskin 18 miljoonaa sinne maakuntatasolle, niin 16 prosentin työttömyysasteen Forssassa me olemme tosi kovien asioiden edessä, ja olemme parhaamme tehneet viimeiset 10 vuotta. [Krista Kiuru: Viisasta puhetta! — Jukka Gustafsson: Se oli asiaa!]

17.17 **Susanna Huovinen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Erittäin hyviä kysymyksiä kokeneelta edustaja Anttilalta tässä, ja on sanottava, että hän nosti nyt esille saman asian kuin edustaja Räsänen tuossa aiemmassa puheenvuorossaan. Todella toivoisin, että ministeri voisi vastata tähän aivan keskeiseen osaan tätä uudistusta, joka on tämän integraation toteuttaminen. Siis jotta kansalaisten palvelut voidaan järkevästi näin pienessä maassa toteuttaa sillä tavalla, että meillä riittää osaavaa henkilöstöä ja että meidän rahamme eivät lopu kesken, on aivan keskeinen asia tämä, miten voidaan tämä kokonaisvaltainen ote toteuttaa. Ja asiantuntijoiden, joihin me olemme täällä viitanneet, keskeinen huoli on juuri se, että tällä esitetyllä mallilla tämä toimijoiden viidakko, joka tässä synnytetään, on tavattoman vaikea hallita — ellei jopa mahdoton hallita.

Sitten on pakko, puhemies, vielä sanoa sekin, että kun täällä sanotaan, että miksi tällaista julkista monopolia täällä puolustetaan, niin samanaikaisesti esimerkiksi OECD [Puhemies koputtaa] on todennut meidän mallimme, nykyisen mallimme, varsin tehokkaaksi. Eikö tässä ole sisäistä ristiriitaa? [Jukka Gustafsson: Siinä puhui entinen ja tuleva ministeri!]

17.19 **Toimi Kankaanniemi ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Sotekustannukset kasvoivat viime vaalikaudella, viime vuosina, keskimäärin 3,4 prosenttia vuodessa. Bruttokansantuote aleni vuosina 12—14 keskimäärin 0,7 prosenttia vuodessa. Nyt tällä esityksellä pyritään painamaan sote-menojen kasvu 1,9 prosenttiin vuodessa eli puolitoista prosenttiyksikköä alemmaksi kuin se on viime vuosina ollut. Tämä puolitoista prosenttiyksikköä tekee 300 miljoonaa euroa vuodessa eli 3 miljardia euroa 10 vuodessa. Meillä ei ole väestökehitys huomioon ottaen mitään muuta mahdollisuutta kuin tehdä uudistus, jolla saadaan sote-menot kuriin, niiden kasvu painettua nykyistä selkeästi alemmaksi. Sitä kautta tulee tämä säästö.

Arvoisa puhemies! Sote-menojen kasvu taittuu, jos integraatio ja tiedolla johtaminen toteutuvat, hallinto kevenee ja päätösvastuu selkiytyy. Ennaltaehkäisy, nopea hoitoon pääsy, oikea hoitopaikka ja kuntoutus ja kotiin annettavat palvelut [Puhemies koputtaa] muodostavat ketjun, ja se on tärkeää.

17.20 **Thomas Blomqvist r** (vastauspuheenvuoro): Ärade talman! Den första frågan har redan framförts här i två repriser, av ledamot Räsänen, och också ledamot Anttila exemplifierade den. Det gäller alltså möjligheten till integration, och jag ser fram emot ministerns svar.

Toinen asia koskee sivulla 279 olevaa toteamusta: "Kun organisaatioiden koko kasvaa ja kielivähemmistön suhteellinen osuus pienenee, voi esitys johtaa siihen, että ruotsin käyttö hallintokielenä maakunnille siirtyvillä tehtäväaloilla vähenee ja siten voi heikentää kielellisten oikeuksien toteutumista käytännössä." Pelkään pahoin, että tämä toteamus pitää paikkansa tulevaisuudessa, jos tämä ehdotus toteutuu, ja kysynkin ministeriltä: minkälaisilla rakenteilla tai miten ylipäätänsä hallitus on ajatellut, että pystytään turvaamaan palvelut ruotsiksi myös käytännössä?

17.21 **Hannakaisa Heikkinen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täällä tuota Ruotsin mallia aika usein nostetaan. Olin siellä minäkin, meitä oli koko sosiaali- ja terveysvaliokunta viime viikolla Tukholmassa tutustumassa hyviin ja huonoihin asioihin Ruotsin mallissa, mutta pitää muistaa, että me olemme tekemässä Suomen mallia. Ruotsissa kuviot on toteutettu hyvin toisella tavoin. Siellä terveyspalvelut ovat valinnanvapauden piirissä mutta sosiaalipalvelut pitkästi kunnilla. Ja asia, mikä minulle jäi tuosta vierailuista erityisesti mieleen, on se, että kun Ruotsissa ei näitä uudistuksia eikä varsinkaan valinnanvapautta oltu lähdetty edes tekemään ajatellen säästöjä, niin mitenkä siellä oli onnistuttu. Siellä livahtivat sanat "Norrtäljen kunta" ja "Tukholman lääni". Siellä oli saatu aikaan parhaiten säästöjä sillä, että siellä on tehty yhteistyötä. Jokainenhan aina poimii omaan ideologiaansa sopivimmat viestit sieltä Ruotsista, mutta tärkein viesti, minkä minä haluan täällä jakaa kaikkien kanssa, on, että lähdetään yhdessä tekemään Suomen mallia, joka on paras maailmassa.

17.22 **Maria Guzenina sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Anttila, entinen ministeri, puhui viisaasti ja syvällä rintaäänellä. Tämä oli aivan upeaa kuultavaa. Tässä on nyt paljon puhuttu siitä, mitä lyhyellä aikavälillä ollaan tekemässä. Myös uudistuksen pitkän aikavälin vaikutuksia olisi hyvä käydä läpi ihan rehellisesti.

Terveys ja hyvinvointi ovat ihmiselle hyvin henkilökohtaisia ja kallisarvoisia asioita, ja hyvinvointiyhteiskunnassa niiden vaalimisen ei pitäisi olla kiinni pankkitilin saldosta. Sote-valmistelun keskeinen hahmo, professori Mats Brommels, on jo varoittanut hyvän aikaa, että terveydenhuollon asiakasmaksut tulevat tämän uudistuksen myötä kasvamaan ja yksityiset terveysvakuutukset niin ikään yleistymään. Tässä hallituksen sote-mallissa yhteiskunta laitetaan aluksi maksamaan niidenkin yksityiset terveyspalvelut, jotka ovat tähän mennessä maksaneet ne osittain tai kustantaneet itse yksityisillä vakuutuksilla, mutta ennen pitkää sitten, kun kustannukset kasvavat niin paljon, palveluja aletaan karsimaan. Tämä meidän järjestelmämme, joka tällä hetkelläkin on OECD:n mukaan epätasa-arvoinen, tulee epätasa-arvoistumaan [Puhemies koputtaa] entisestään. Haluaisin ministerien kommentit [Puhemies koputtaa] tähän.

Puhemies Maria Lohela: Sanoin aluksi, että käydään tätä debattia vielä se parikymmentä minuuttia, mutta täällä on vastauspuheenvuorolistalla 18 pyydettyä puheenvuoroa, eli otetaan nämä. Kaikki näistä edustajista eivät kyllä näytä olevan paikalla, mutta käytetään

nämä vuorot, ja sen jälkeen sitten [Ben Zyskowicz: Saako muut jakaa sen ajan? — Naurua] ministereiden kautta puhujalistalle. — Seuraavana edustaja Zyskowicz.

17.24 **Ben Zyskowicz kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kukaan ei ole vastannut minulle kysymykseen siitä, mitä sille potilaan kannalta on merkitystä, onko se palveluntuottaja yhtiömuodossa vai eikö se ole yhtiömuodossa.

Toiseksi: Täällä kauhistellaan, että miljardien markkinat yksityissektorille. Oletteko huomanneet, että sellaisista peruselämäntarpeista kuin ravinto ja katto pään päälle meillä on myös miljardien markkinat yksityissektorilla? Miksi ette, demarit ja vihreät, esitä vaikka kunnallisia ruokakauppoja?

No, sitten tulee tämä edustaja Hoskosen puheenvuoro: Nyt on vain niin, että tänä päivänä Helsingissä, jos asut Helsingin keskustassa, 20 kilometrin säteellä on 25 terveyskeskusta, joista voit valita. Sen sijaan jos asut vaikka Kaavin kunnan Maarianvaaran kylässä, missä edustaja Tolppasen ja minun sukulaisia asuu, niin siellä ei ole 20 kilometrin säteellä yhtään terveyskeskusta, ja tämä tilanne on ollut, tämä tilanne on, ja tämä tilanne tulee aina olemaan, eli sellaista yhdenvertaisuutta, mistä puhutaan, ei voi olla olemassa. [Susanna Huovinen: Silloin semmoista ei pitäisi myöskään olla lupaamassa!] — Ei pitäisi. [Eduskunnasta: Kukaan ei ole luvannut!]

17.25 **Anneli Kiljunen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Zyskowicz, ensinnäkin yhtiömuotoon pakottaminen ja palveluiden pilkkominen luo väistämättä erilaisia hallinnollisia rajoja eikä mahdollista palveluiden kokonaisuuksien muodostamista sekä sitten heikentää näitten palveluprosessien sujuvuutta, minkä kautta sitten palvelut heikentyvät. Tämä on yksi syy, minkä takia kyse on paljon isommasta kysymyksestä kuin mitä te äsken totesitte.

Ministeri Rehula, olen arvostanut teitä suuresti aina vuosien varrella siitä, että integraatio, ei ainoastaan tiedon siirto vaan myös sosiaali- ja terveyspalvelun alan ammattilaisten yhteinen tekeminen, on ollut teille kunniakysymys, ja se on ollut teille myös kuningasajatus monella tapaa. Nyt edustaja Anttilan tavoin kannan erittäin suurta huolta Eksoten tulevaisuudesta, jossa nämä palvelut on koottu vastaavalla lailla yhteen kuten Forssassakin. Nyt tämän seurauksena tämä todellinen integraatio ei enää toteudu vaan tätä kautta nämä palvelut pilkkoutuvat pieniin palvelukokonaisuuksiin ja palveluprosessit tulevat heikkenemään. [Puhemies koputtaa] Nyt kysyisin teiltä: mitä te vastaatte Forssalle ja Eksotelle tämän palvelun pilkkoutumisen myötä?

17.26 **Marisanna Jarva kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hyvin erikoista keskustelua esimerkiksi valinnanvapauden osalta, joka tulee siis myöhemmin käsiteltäväksi omana pakettinaan. Nykyäänhän meillä on valinnanvapaus: hyväosaiset voivat tällä hetkellä valita työterveyshuollon kautta, yksityisen terveysvakuutuksen kautta. Minä olen huolissani niistä köyhistä ja huono-osaisista suomalaisista, jotka eivät saa tällä hetkellä valita palveluita. Tässä on toivottavasti tarkoitus jatkossa myöskin se, että jokainen suomalainen myös pääsee aidon valinnanvapauden piiriin.

Mutta sitä ennen on olennaista se, että me saamme ne riittävät hartiat myös sinne julkiselle palvelutoimijalle ja sille päättäjälle, sille maakuntavaltuustolle, joka tulee valittavaksi myöhemmin. Tämä on erittäin hyvä asia, että Suomessa vihdoinkin mekin pääsemme muun Euroopan tielle. Nämä byrokraattiset moninkertaiset hallintohimmelit, jotka ny-

kyään väliportaan hallinnossa meillä toimivat, kaiken kaikkiaan 400 toimijan joukosta saadaan kiteytettyä 18 toimijaan, jotka järjestävät vahvasti alueellaan jatkossa nämä sote-palvelut. Itse tulen Kainuusta, jossa on pitkään tehty jo näitä palveluita. [Puhemies koputtaa] Siellä on pystytty palvelut turvaamaan, emmekä edes odota siellä, että pieniin kuntiin tulee näitä... [Puhemies keskeyttää puheenvuoron puheajan ylityttyä.]

17.27 **Johanna Karimäki vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvostan suuresti sitä valmistelutyötä, mitä nyt maakunnissa tehdään, kun haetaan juuri omaan maakuntaan parasta mallia. Uskon, että tältä pohjalta asiat menevät eteenpäin, ja sote-uudistus on tärkeä, ja sitä todellakin tarvitaan.

Mutta minusta hallituksen olisi syytä kuulla asiantuntijoiden kritiikkiä. Todella suuret riskit liittyvät tähän julkisen tuotannon pakkoyhtiöittämiseen ja siihen, että valinnanvapaus todellakin uhkaa vaarantaa terveyspalvelujemme laadun ja saatavuuden.

Edustaja Sarkomaa on täällä peräänkuuluttanut oppositiota mukaan uudistukseen. Ilman muuta vihreät ovat valmiita osallistumaan parlamentaariseen ryhmään, jos perustatte tällaisen, ja ratkomaan näitä jatkohaasteita.

Valinnanvapaus: Tässä keskustelussa on noussut todella hyvin esille se, että se voidaan toteuttaa muun muassa palveluseteleillä ja henkilökohtaisella budjetoinnilla. Näin voidaan parantaa pienten yritysten toimintamahdollisuuksia ja edistää kestävällä tavalla valinnanvapautta.

17.29 **Arto Pirttilahti kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En tiedä, kannattaako aina lähteä merta edemmäs kalaan. Meillä on Suomessa todellakin hyviä toimintamalleja. Ollaanhan 15 vuotta tätä remppaa jo yritetty tehdä, eli meillä on Eksote ja Kainuun ja Forssan malleja. Nostan tuottajamallista esille tämän yhteiskunnallisen yrityksen. Meillä on Mänttä-Vilppulassa tällä hetkellä yhteiskunnallinen yritys yhdessä Pihlajalinnan kanssa. Me saimme 3 miljoonaa alennettua kustannuksia heti ensimmäisen vuoden aikana. Se johtuu siitä, että meillä on hyvä hoitoonohjaus ja hyvät hoitoketjut sen jälkeen. Se on sote-integraatio tällä hetkellä meillä. Jos se 10 000 asukkaan 3 miljoonaa laitettaisiin tähän peliin kaikissa kunnissa samalla lailla, se tekisi noin 1,5 miljardin säästöt jo pelkästään tällä tempulla eli hoitoonohjauksen ja hoitoketjujen avulla. Nyt kun me saamme tähän vielä hallinnon kevennystä, niin minä uskon, että me pääsemme sinne 3 miljardin tasoon. Ei tee heikkoakaan.

Tähän maakunnalliseen yhteistyöhön, mitä edustaja Karimäki nosti esille: Olen samaa mieltä siinä, että meillä on maakunnissa useita ihmisiä tällä hetkellä töissä. Pirkanmaallakin 500 ihmistä on tekemässä ja pohtimassa, miten tulee sinne omaan maakuntaan se malli sopimaan. Annetaan tänne toimintarauha. Mutta minä toivon kumminkin, [Puhemies koputtaa] että tämä lakipaketti saadaan lävitse, niin että se antaa pohjan sille maakunnalliselle työlle.

17.30 **Anne-Mari Virolainen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täällä on aika paljon heitelty uhkakuvia, mutta minusta tämä uudistus tarjoaa valtavan paljon mahdollisuuksia. Kun me mietimme palvelutuotannossa monituottajamallia, niin se on erityisesti kolmannen sektorin järjestöille aivan valtava uusi työkenttä ja mahdollisuus. Otan esimerkin Turusta, jossa Lounais-Suomen Lihastautiyhdistys on jo yli 20 vuoden ajan tarjonnut avustajapalveluita vaikeavammaisille ihmisille. Silloin kun täällä säädimme vam-

maispalvelulaissa oikeudesta henkilökohtaiseen apuun, niin palveluiden kysyntä kasvoi aivan valtavasti. Koska kunnat eivät pysty itse tuottamaan niitä palveluita, niin he valitsevat kumppaniksi juuri sellaisen, jolla on vahvaa osaamista siitä nimenomaisesta toimialueesta. Tässä uudistuksessa aivan erinomaista on, että henkilökohtainen budjetointi tulee osaksi valinnanvapautta. Tällä mahdollisuudella me annamme mahdollisuuden vammaisten itsemääräämisoikeuden kunnioittamiseen ja ennen kaikkea heidän osallisuutensa vahvistamiseen. [Puhemies koputtaa] Silloin kuulemme myös vammaisia ihmisiä.

17.31 **Merja Mäkisalo-Ropponen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! SDP hyväksyy hallituksen alkuperäiset tavoitteet sote-uudistukselle ja sen, että järjestämisvastuu siirtyy sinne laajemmille hartioille. Mutta hallituksen mallissa nämä alkuperäiset tavoitteet eivät toteudu. Siellä ei toteudu integraatio, eivät hoitoketjut, tasa-arvo, byrokratian purkaminen eikä edes tämä kustannusten kuriin saaminen. Tämä hallituksen malli johtaa pakkoyhtiöittämiseen ja palveluketjujen hajoamiseen, mikä vaikeuttaa sitten myöskin kustannusten hillintää.

Meillä Pohjois-Karjalassa on siirrytty yksimielisesti vuoden alusta Siun soteen. Olen kuitenkin melko varma niiden monien keskustelujen kautta, joita olen kuntapäättäjien kanssa käynyt, että meillä ei ole kyllä kovin montaa päättäjää, jotka haluavat pakkoyhtiöittämistä kahden vuoden kuluttua. Haluaisimme jatkaa sillä omalla mallillamme, mutta se ei taida nyt olla sitten mahdollista.

17.32 **Elsi Katainen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten tuossa edustaja Pirttilahti aiemmin jo avasi, ei ole ollut tarkoituskaan, että tämä 3 miljardin säästö, joka tuntuu olevan jonkun verran keskustelussa mukana, kerralla tuosta vain saataisiin leikattua pois, vaan vuoteen 29 mennessä. Tämän voi tarkistaakin siitä hallituksen esityksestä sivulta 227.

Minusta olisi myös tärkeää, että täällä ei sivuutettaisi sitä tosiasiaa, että sote-palvelujen ydin säilyy edelleen julkisella puolella. Tämä yksityistämisellä ja ulkoistamisella pelottelu haittaa varmasti myöskin niitä ihmisiä, jotka todella miettivät omaa terveyttään ja sitä, miten palveluja jatkossa saadaan. Ei anneta väärää käsitystä ihmisille! Nämä yksityiset toimijat tuntuvatkin olevan kaikista suurin mörkö. Minä en näkisi tätä kilpailua pelkästään negatiivisena asiana. Totta kai se tsemppaa näitä palveluitten tuottajia parhaaseen mahdolliseen, ja minä kyllä luulen, [Puhemies koputtaa] että siellä, missä ihmisillä on mahdollisuus valita, [Puhemies koputtaa] he myös sitten valitsevat parhaan palvelun mukaan.

17.33 **Mats Löfström r** (vastauspuheenvuoro): Värderade talman! Ensin haluan kiittää ministeri Vehviläistä hänen vastauksestaan minun aiempaan kysymykseeni. Ahvenanmaan vähennysesitys on hyvä, mutta ei ongelmaton, ja on tärkeää selvittää kaikki kysymysmerkit. Jos tasoitusperustetta muutetaan tai se korvataan osittain, pitää tason ensinnäkin olla oikea. Ahvenanmaan vähennys tarvitsee myös yhtäpitävät suojamekanismit itsehallintolaissa kuin nykyinen könttäsummakin, sillä muutenhan uudistus ei ole neutraali. Mitään muodollisia keskusteluja ei ole käyty Ahvenanmaan kanssa etukäteen siitä huolimatta, että kyse on asioista, jotka vaativat Ahvenanmaan suostumuksen. Hallituksen tulisi tämän vuoksi vetää takaisin lakiehdotuksen tämä osa, muotoilla ehdotus yhdessä Ahvenanmaan kanssa ja palata sitten asiaan.

17.34 **Jaana Laitinen-Pesola kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kovin vähän mahdollisuuksia täällä salissa on nostettu näkyviin tämän sote-uudistuksen kohdalta. Nyt viimeksi nostettiin esille myös se, että julkiselta sektorilta saattavat loppua rahat henkilöstön palkkojen maksamiseen. Minä olen kuitenkin sitä mieltä, että sosiaali- ja terveysalan henkilöstöllä on tässä maassa parhaat tulevaisuudennäkymät oman työnsä säilyttämiseksi. Heitä tarvitaan niin julkisella, yksityisellä kuin kolmannellakin sektorilla, osaavaa, ammattitaitoista henkilöstöä. Ja usein on niin, että jos palvelut siirtyvät, siirtyy myös henkilöstö. Sitähän kukaan ei voi missään taata, että juuri se sama työpaikka säilyy sinulla elämän loppuun asti, että siinä mielessä tämä keskustelu on vähän turhaakin. Minä olin viimeksi eilen sellaisessa tilaisuudessa, jossa nimenomaan sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstö sanoi, että tehkää nyt vihdoinkin jotain.

17.35 **Johanna Ojala-Niemelä sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kyllähän tässä esityksessä kävi niin, että ensin tämä markkinoitiin kansalaisille valinnanvapauden nimissä, kunnes sanottiin, että tämä vaatiikin pakkoyhtiöittämistä. Ja kun pohditaan yhtiöittämistä, niin sitähän sanelevat osakeyhtiölainsäädännön lähtökohdat.

Yhtiön toiminnan tarkoituksena on aina tuottaa voittoa osakkeenomistajille. On selvää, että osingoille haluavat yksityiset terveysalan yritykset, mutta vain silloin, kun toiminta on kannattavaa. Julkisen sektorin kontolle tässä mallissa jäävät kuitenkin ne osat palveluista, jotka eivät yrityksiä kiinnosta, koska tuotto on olematonta tai jopa miinusmerkkistä. Markkinalogiikkaan liittyy olennaisesti voitto, ja perustavaa laatua oleva kysymys tässä onkin se, tuleeko julkisesti verovaroin tuotetuilla palveluilla tuottaa voittoa yksityisille yrityksille. Tämä on, Ben Zyskowicz, tämä syy tässä osakeyhtiölain taustalla.

17.36 **Martti Talja kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tavoitteena on noin 1,5 prosentin säästöt seuraavien 12 vuoden aikana sosiaali- ja terveydenhuollon kehityksessä. Keskeinen keino tämän saavuttamiseksi on vahva integraatio. Nyt maakuntien tulee löytää yksimielisyys siitä, miten omaa toimintaa lähdetään kehittämään, ja saada myös palvelu- ja hoitojonot lyhennettyä siten, että maakuntalaiset tulevat vakuuttuneiksi siitä, että julkinen toimija on se heidän tulevaisuuden toimijansa, jonka varaan he luottavat. Tämä myös vähentää yksityisten yhtiöiden tuloa markkinoille ja täällä esiin tuotua katteiden siirtämistä yksityiseen palvelutuotantoon. Näkisin, että keskeisenä välineenä, mitä ministeriöltä tällä hetkellä edellytetään, on se, että meille rakennetaan yhtenäinen kertomusjärjestelmä, integraatioalusta nykyisten kertomusten alle, jonka pohjalta voidaan toteuttaa sitten vahva integraatio hoidossa.

17.38 **Outi Mäkelä kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä tämä voivottelu tässä salissa on nyt ollut melkoista tänään, mutta ei taida silti olla tahoa, joka olisi sitä mieltä, että tätä uudistusta ei tarvittaisi. Kyllä se niin on, että uudistus tarvitsee rohkeutta katsoa eteenpäin. Vaikuttaa hieman siltä, että tässä oppositiolle, erityisesti SDP:lle, on tärkeintä, että vanhat rakenteet suojellaan. Tästä kysyisinkin: onko todella näin?

Mutta vielä haluaisin kysyä ministeriltä tästä vaalipiirikysymyksestä. Ymmärrän hyvin, että aluetta pitää edustaa kokonaisuutena, mutta kysyisin vielä, kun te olette tätä demokratia-asiaa pohtineet: Onko huomioitu vaalikustannusten kasvut alueella? Onko pohdittu tämä äänikynnyksen hurja nousu? Onko huomioitu kokemukset esimerkiksi HOK-Elannon vaaleista, jotka osoittavat, että näiltä kehysalueilta on todella vaikea nousta valtuus-

toon? Ja onko pohdittu, että tässähän on useaan otteeseen mietitty Uudenmaan jakamista kahteen eduskuntavaalipiiriin ja nyt toisaalta ollaan yhdistämässä kaksi suurta piiriä? Nyt kun odottelemme tätä pääkaupunkiseuturatkaisua muutoinkin, niin olisiko syytä vielä pohtia tämä erityisalue myös demokratian näkökulmasta [Puhemies koputtaa] ja koota vaikkapa puoluesihteerit saman pöydän ääreen?

17.39 **Sirpa Paatero sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kun puhutaan nyt juuri tästä lakipaketista ja äsken todettiin, että siihen ei ole mitään kritiikkiä ja että lausuntoja on huomioitu: Varmaan osin, mutta tarkistin äsken, että suurin osa lausunnonantajista viime syksynä oli hyvin kriittisiä integraation toteutumista kohtaan tällä mallilla, mutta sitä ei muutettu. Hyvin suuri osa oli kriittisiä sitä kohtaan, mitä tapahtuu kuntien kiinteistöille tällä mallilla. Sitä ei muutettu. Suurin osa oli hyvin kriittisiä pakkoyhtiöittämistä kohtaan, ja sitä ei muutettu. Sen takia tämä usko siihen, että aina parannetaan sen jälkeen, kun lausunnot on saatu, ei ole ihan paras mahdollinen tällä hetkellä. Ja tämä keskustelu johtaa myöskin siihen valinnanvapauskeskusteluun.

Minulle ei vielä ole myöskään selvinnyt, kun me olimme tekemässä siis kaikki kahdeksan puoluetta yhdessä sote-uudistusta, miksi nyt näihin ihan tavallisiin ihmisten lähipalveluihin on pakko samaan hallintoon samalla päivämäärällä liittää valtionhallinnon palveluita, valvontatehtäviä, liikennettä, ympäristöä [Puhemies koputtaa] ja kaikkea muuta. Minä en nyt ymmärrä.

17.40 **Timo V. Korhonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vähän yhteenvedonomaisesti: Minä ymmärrän nämä uudistukset joka tapauksessa kahdella tavalla. Ensinnäkin soten osalta kysymys on siitä, että näin me pystymme turvaamaan palvelut myös pitkälle tulevaisuuteen, ja maakuntauudistuksen myötä kysymys on siitä, että pystytään kehittämään sitten maakuntien elinvoimaa.

Vaikka keskustelu täällä nyt tänään on ollutkin aika kriittistä, niin kaikesta huolimatta minä jaksan kyllä toivoa, että löytäisimme vahvan yhteistyön täällä ja löytäisimme yhteistä ymmärrystä ja myös ratkaisumyönteistä tahtotilaa, että nämä isot uudistukset saadaan vietyä eteenpäin — siis samanlaista tahtotilaa viedä näitä uudistuksia eteenpäin kuin tuolla maakunnissa on hyvin laajasti.

Täällä on monta kertaa jo kiinnitetty huomiota tähän kuulemiseen, ja kyllä minä siihen yhdyn sillä tavalla, aivan samoin kuin pääministerikin, että näissä uudistuksissa on kuultava asiantuntijoita ja niitä näkemyksiä, mitä näistä esitetään, mahdollisimman pitkälle.

17.41 **Antero Laukkanen kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täällä herää paljon ihan asiallisia kysymyksiä, ja olisi hyvä, että ei olisi niin paljon tätä vastakkainasettelua vaan enemmän pyrittäisiin vastaamaan näihin kysymyksiin. Täältä esimerkiksi käy esittelytekstistä ilmi, että eri alueille olisi tulossa erisuuruiset asiakasmaksut. Ne pohdittaisiin kunta kerrallaan. Tämä herättää kysymyksen yhdenvertaisuudesta.

Sitten täällä on kunnallisveron vähennys kaikilta kunnilta 12,47 prosenttia, ja kuitenkin kunnat ovat hyvin erilaisia siinä, miten ne rahoittavat palvelujaan tällä hetkellä.

Sitten tämä kolmannen sektorin rooli: Kolmas sektori on erittäin huolissaan tällä hetkellä siitä, että heidän tulevaisuudestaan puhutaan tosi vähän. Se on kuitenkin merkittävä sosiaalisektorin täydentäjä kaikissa kunnissa, mutta heidän koko toimintakenttänsä on kokonaan auki tässä uudistuksessa, ja he eivät pysty semmoiseen muutokseen, että [Puhemies

koputtaa] kuukautta tai puolta vuotta ennen esitetään jotain, vaan he tarvitsevat jotain pitkäjänteisempää.

17.42 **Jari Leppä kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus ja maakuntauudistus ovat välttämättömiä, jotta pystymme säilyttämään palvelut ja takaamaan ne myös tulevaisuudessa ja myöskin huolehtimaan eri maakuntien ja eri alueiden elinvoimasta. Se on päivänselvä asia. Ja niin kuin ministeri Rehula täällä totesi, on maakunnista erittäin paljon kiinni ja riippuu niistä asioista, mitä tässäkin on tuotu esille, miten maakunnat ja erva-alueet nämä asiat päättävät: minkälainen on työnjako, halutaanko sitä tehdä, halutaanko olla yhteistyössä vai ei. Tästä on myös erittäin hyviä esimerkkejä jo tässä vaiheessa. Vaikka tämä laki ei ole edes voimassa, monissa maakunnissa on liikkeelle lähdetty ja valmistaudutaan tähän. Samalla on havaittu, että se tehostaa toimintoja ja säilyttää lähipalveluita ja myöskin potilaan kannalta on entistä parempi ja edullisempaa. Ehdottoman hyvä ja välttämätöntä.

Sitten, puhemies, samalla lailla on tärkeää myöskin, että maakunnat saavat lisää valtaa toimia, ja se, että laki on riittävän väljä, niin että erilaisuudet saadaan myöskin hyväksikäytettyä ja sitä kautta elinvoimaa rakennettua, ettei valtio määrää kaikkea.

Puhemies Maria Lohela: Viimeinen puheenvuoro ennen ministereitä, edustaja Kiljunen.

17.43 **Anneli Kiljunen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kysyisin nyt uudestaan ministeri Rehulalta sitä kysymystä, johon jo täällä osittain vastattiinkin. Elikkä kun meidän ict-järjestelmät ovat erittäin oleellinen osa näitten palveluiden kokonaisuutta ja tiedonkulkua, niin mitenkä on varauduttu näissä palveluprosesseissa siihen, että nämä ict-järjestelmät toimivat? Jos sinne tulee vuoden 2018 loppupuolella ongelmia ja nämä ict-järjestelmät eivät toimikaan, niin miten tämä kokonaisuus sote-järjestelmässä tullaan toteuttamaan ja miten huolehditaan sitten se tarvittava tiedonsiirto eri yhtiöiden välillä? Ja sitten jos ict-järjestelmässä tulee ongelmia ja aikataulussa ei pysytä, niin miten käy tämän sote-uudistuksen?

Puhemies Maria Lohela: Ministeri Rehula aloittaa. Riittääkö 3 minuuttia? [Juha Rehula: Ilman muuta!]

17.44 **Perhe- ja peruspalveluministeri Juha Rehula:** Arvoisa rouva puhemies! Meillä on sinä päivänä sote ja meillä on sinä päivänä valinnanvapaus, kun tieto kulkee. Ja jos syntyy tilanne, että tieto ei kulje, niin se toimeenpano viivästyy niiltä osin niillä alueilla, missä tieto ei kulje. Meillä on sinä päivänä sote, meillä on sinä päivänä valinnanvapaus, kun tieto kulkee.

Hallitus yrittää omalta osaltaan toimia — niin kuin täällä ministeri Vehviläinen kertoi — seuraavat selkeät linjauspäätökset tullaan tekemään huhtikuun 20. päivän tienoilla. Sieltä tuli välihuuto, ettei voi olla niin. Tämä on hyvin pragmaattinen suhtautuminen.

Samoin tähän yhtiöittämiskeskusteluun: Ensinnäkin, olen pahoillani, jos puheeni ovat kuulostaneet ylimielisiltä. Olen yrittänyt pitää itseni kasassa tilanteessa, jossa aavistuksen verran hankalaa on, kun ihan alku-, perusasioista on tilanne, jossa on vain yritettävä muistaa kertoa sama asia kymmenennen kerran.

Me olemme tekemässä lainsäädäntöä, jossa yksityinen, julkinen ja kolmas sektori ovat samalla viivalla. Ja kyllä minä tässä roolissa kysyn, kuka pelkää sitä tilannetta, että meidän julkiset palvelut eivät yksityisten kanssa pärjää. Todennäköisesti oppositiolla on nyt jotakin salattua tietoa, mitä minulla ei ole tai mitä maan hallituksella ei ole. Mutta minun nenäni sanoo sen, perustumatta ensimmäiseenkään laskelmaan, jonka olisin nähnyt, että meidän julkinen palvelutuotantomme tulee muuten yllättämään tässä keississä. Meillä on hyvin kilpailukykyiset palvelut. Niiden saatavuus on hyvä.

Mutta sitten tullaan siihen tilanteeseen, mihin myös verrataan. Täällä edustaja Jaskari kävi pitkän listan läpi asioita siitä elävästä elämästä, joka on jo tätä päivää, saatikka sitten pitäisi olla tulevaisuutta. Palvelut, sellaiset, jotka tänä päivänä — puhumattakaan 10 tai 15 vuotta sitten — ovat terveysasemilla ja jopa sairaaloissa, ne palvelut huolehditaan tai hoidetaan kotona, puhumattakaan, kun me menemme tulevaisuuteen eteenpäin. Esimerkiksi haja-asutusalueitten, laajojen etäisyyksien alueitten parasta sotea on tällä hetkellä se, että rakennetaan laajakaistayhteydet, joilla varmistetaan se, että tieto kulkee.

Sitten tämä kysymys integraatiosta. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 13 §, 14 § ja 23 § ainakin ovat pykäliä, joissa puhutaan integraatiosta. Tämä lainsäädäntö on raami, tämä on puitteet sille työlle, jota alueilla pitäisi tehdä.

Kolmannen kerran tämän keskustelun aikana totean, että nyt on aivan ensisijaisen tärkeää ottaa matkaan henkilöstö ja toisekseen paljon puhutut alueelliset erityispiirteet, ne maakunnat, joissa vielä mietitään, että mitähän tässä nyt pitäisi oikein tehdä. Pitäisi lähteä rakentamaan sitä maakunnan palveluverkkoa, sitä integroitua palveluverkkoa. Integraatio on aivan ytimessä tässä, jonka keskeisenä draiverina on se, että tieto kulkee.

Ruotsin malliin on tutustuttu.

Sitten ihan yksi kommentti vielä: Tämän lakikokonaisuuden perustuslaillisen arvioinnin tekee tämän eduskunnan perustuslakivaliokunta kuultuaan asiantuntijoita. Mitä sieltä tulee, meistä ei vielä kukaan sitä tiedä. Annetaan perustuslakivaliokunnalle työrauha.

Puhemies Maria Lohela: Ministeri Vehviläinen, 3 minuuttia, olkaa hyvä.

17.48 **Kunta- ja uudistusministeri Anu Vehviläinen:** Arvoisa puhemies! Täällä edustaja Taavitsainen otti tärkeän asian esille myös maakuntien ja valtion välisistä neuvottelumekanismeista. Ja niitähän itse asiassa on aika moneen kohtaankin. Mutta ensinnäkin totean sen, että kun maakunnat ovat keskeinen osa julkista taloutta ja 90 prosenttia suurin piirtein maakuntien rahoituksesta tulee valtiolta, niin on aivan luonnollista, että siinä on myös omaa yhteistä neuvottelumenettelyä. Valtion puolelta ne välineet, joilla keskustellaan ja myös osittain ohjataan maakuntia, ovat tietysti julkisen talouden suunnitelma, talousarvio ja lainsäädäntö.

Sitten tästä neuvottelusta. Sen tarkoitus on nimenomaan se, että siinä yhdessä katsotaan, että maakuntien rahat riittävät eli toteutuu niin sanotusti rahoitusperiaate siihen, että niihin tehtäviin, mitä maakunnilla on, myös rahoitus riittää. Samoin investoinnit, isot investoinnit, ja myös se, minkälaista lainsäädäntöä tullaan kehittämään, ovat niitä, joista maakuntien ja valtion pitää keskenään keskustella. Erikseen tulee vielä maakuntatalouden neuvottelukunta, joka on vastaavanlainen kuin kuntien kanssa on kuntien ja valtion välinen tämmöinen jatkuva neuvottelu merkittävistä lainsäädäntöasioista ynnä muista asioista.

Sitten edustaja Mäkelä palasi vielä tähän vaalipiirikysymykseen Uudellamaalla. Minä toistan sen, että mitä enemmän maakuntaan laitettaisiin erilaisia vaalipiirejä — tai jos olisi

jopa niin, kuten Kainuussa aikanaan kokeiltiin, että kuntien edustus turvataan — sitä hankalammin se koko maakunnan ääni toteutuisi. Eli itse kannatan kyllä sitä, että se vaalipiiri olisi yhtäläinen. Samalla haluan todeta sen, että tämä maakuntien koko 59—99 on vähimmäismäärä. Jos maakunta katsoo, että sillä vähimmäismäärällä ei tule toimeen — siis Uudellamaalla se on 99 tietysti, koska kun Uusimaa on suurin, niin sillä on totta kai maksimimäärä näitä edustajia — niin valtuustolla on mahdollisuus myös suurentaa sitä maakunnan kokoa.

Sitten vielä tähän edustaja Paateron kysymykseen näistä kiinteistöistä. Kyllä me tunnistamme hyvin, että siellä on riskejä, mutta se riski ei ole tulossa ihan 2019 vaan useamman vuoden päästä. Ja kuten on tiedossa, aluksihan ne vuokrataan, mutta siitä huolimatta minä pidän todella tärkeänä sitä, että meillä on antaa apuvälineitä, asiantuntijuutta siihen, miten yksittäisten kiinteistöjen osalta tehdään, plus sitten kehyksissä varaudutaan harkinnanvaraisella avustuksella tähän.

Vielä sitten ystävyydellä totean näistä muista tehtävistä eli siitä, miksi tehtiin näitä muita tehtäviä: Kyllä minä sanon, että jos te rupeatte tutustumaan tähän meidän alue- ja maakuntatason hallintoon valtion puolelta ja myös kuntayhtymien puolelta, niin se on erittäin sirpaleinen. Jos joku pitää sitä hyvänä järjestelmänä nyt, niin minä olen kyllä jyrkästi siitä eri mieltä. Sen takia on viisautta, että se hoidetaan tässä samassa yhteydessä, [Puhemies koputtaa] kun tehdään tämä sote-uudistus.

Puhemies Maria Lohela: Ja nyt käymme puhujalistan pariin.

17.51 **Tuula Haatainen sd:** Arvoisa rouva puhemies! Tämän sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen keskeisiä tavoitteita on oltava terveyserojen kaventaminen ja palvelujen saatavuuden ja laadun varmistaminen sekä integraation vahvistaminen. Tämän kaiken yhdessä pitäisi myös tuottaa kustannussäästöjä, ja olen varma, että niitä myös löytyy, jos tämä järkevällä tavalla tehdään. Näistä esitetyistä ja laajalti kannatetuista tavoitteista ja lähtökohdista tätä kokonaisuutta pitää myös nyt sitten tarkastella eduskunnan käsittelyssä.

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistusta tarvitaan. Siitä olen aivan vakuuttunut, ja luulen, että me kaikki olemme siitä samaa mieltä.

Edellinen hallitus valmisteli esitystä parlamentaarisesti. Tuolloin tämä kuntapohjainen uudistus kaatui perustuslakivaliokunnan lausuntoon, eikä vaalien läheisyyden vuoksi ollut enää sitten aikaa tehdä tarvittavia muutoksia. Olin asiantuntijaroolissa tuolloin mukana tuossa valmistelussa, ja tietenkin oli harmi, että sitä ei silloin saatu menemään eteenpäin. Nyt on tietysti tärkeää, että sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus näin ollen voisi edetä ja se saataisiin tehdä siten maaliin, että se tuottaa niitä tavoitteita, joita on asetettu.

Sosiaali- ja terveyspalvelut ovat ihmisten arjen ja hyvinvoinnin keskiössä, ja monella tapaa ne tulevat hyvin lähelle meitä kaikkia. Väestö ikääntyy ja myös eriarvoistumisen uhka on tosiasia meidän yhteiskunnassamme. Sote-uudistuksesta kuitenkin valitettavasti puhutaan hyvin usein pelkkänä terveydenhuollon uudistuksena. Se on tietenkin lähellä ihmisiä, koska moni kokee ne terveyspalvelut kaikkein useimmin arjessaan. Kuitenkin me tiedämme, että ihmisten hyvinvointiin ja terveyteen vaikuttaa keskeisesti se, miten sosiaalinen oikeudenmukaisuus toteutuu. Sillähän on suora yhteys työllisyystilanteeseen, koulutuksen tasa-arvoon ja myös ympäristön tilaan.

Tähän saakka näistä kaikista asioista, tavoitteista ja tehtävistä ovat huolehtineet ja vastanneet kunnat. Nyt tämä sote-uudistus siirtää jatkossa sosiaali- ja terveydenhuollon palve-

lut suuremmille alueille. Suuremmat sote-alueet ovat mielestäni kannatettavia. Niiden kautta turhia raja-aitoja voidaan kaataa ja rahoitus sekä toiminnan organisointi sekä tietojärjestelmät saadaan samoihin käsiin.

Nyt on kuitenkin huomio kiinnitettävä siihen, millainen raja-aita syntyy tämän tulevan valinnanvapauslainsäädännön myötä, josta emme vielä tarkkaan tiedä sisältöä. Erityisesti kannattaisi nyt tarkastella ja kantaa huolta tähän järjestämislakiin ja kuntien palvelutehtäviin liittyen siitä, että nyt kuntiin jäävän terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen on siis kunnissa, ja toisaalta maakunnissa sitten huolehditaan tästä paikkaavasta ja hoitavasta toiminnasta ja maakuntiin siirtyy myös sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstö. Ehkä sellainen konkreettisin esimerkki tästä nousee käytännön elämässä esiin lasten ja nuorten hyvinvointipalveluista. Koulut ja varhaiskasvatus jäävät edelleen kuntiin, mutta esimerkiksi sitten neuvolat ja lastensuojelu ovat jatkossa maakuntien vastuulla. Tätä kokonaisuutta pitääkin tarkastella hyvin perusteellisesti ja huolehtia siitä, että konkreettiset, toimivat mallit löytyvät niin, että kuntien osaaminen on käytössä ja kuntien ja tämän sote-alueen yhteistyö toimii saumattomasti ja myös tieto kulkee.

Eniten huolta herättää kuitenkin palvelutuotannon eriytyminen näihin tuleviin yhtiöihin, joita kaavaillaan tämän valinnanvapauslainsäädännön myötä. Jos tämä korjaava toiminta siirtyy yhtiön vastuulle, niin pitää kysyä, mikä on niiden intressi käyttää resurssejaan ja asiantuntemustaan maakuntien ja kuntien vastuulla olevaan terveyttä ja hyvinvointia edistävään toimintaan.

Arvoisa puhemies! Valiokunnat saavat nyt kevään työlistalleen valtavan kokonaisuuden. Sosiaali- ja terveysvaliokunnan työ alkaa heti huomisaamuna, jolloin vietämme koko aamupäivän perehtyen lakikokonaisuuden yksityiskohtiin. Aikataulu on kireä erityisesti siksi, että tämä valinnanvapauslainsäädäntö tulee sitten myöhemmin keväällä. Kuitenkin tämä kokonaisuus, järjestämislaki ja valinnanvapauslaki, on voitava käsitellä yhtä aikaa, jotta tämä pysyy hallinnassa näiden lakien osalta. Eduskuntatyön kannalta on tärkeää, että hallituksen suunnittelema valinnanvapauslainsäädäntö saadaan nyt riittävän ajoissa eduskuntaan, jotta valiokunnat saavat tarpeeksi aikaa tämän lakipaketin asianmukaiselle käsittelylle.

17.57 **Pekka Puska kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Tämän kiihkeän keskustelun jälkeen palaisin eräisiin perusasioihin. Olen seurannut läheisesti näitä sote-uudistuksen vaiheita sen alusta alkaen, jollaiseksi voi lukea niin sanotun Risikon mallin vuonna 2009. Sitä ennen oli toki muutakin, muun muassa Kansallinen terveyshanke vuonna 2003. Useat seikat ovat puoltaneet järjestelmämme uudistamista. Sitä ennen on kuitenkin todettava, että suomalainen terveydenhuolto on ongelmista huolimatta kansainvälisesti katsoen edelleen varsin korkeatasoista ja pärjää monilla mittareilla hyvin. Ne mittarit, joilla pärjäämme huonommin, sisältävät mukana myös kuolleisuus- ja sairastuvuustekijöitä. Tässä suhteessa on muistettava, että kannamme edelleen historiallista rasitusta maailman huippuluokkaa olleista sydän- ja verisuonitautikuolleisuudesta ja miesten tupakkasyöpäkuolleisuudesta. Nämä ovat asioita, jotka ovat onneksi huimasti muuttuneet parempaan suuntaan ja joiden syyt ovat suuresti terveydenhuollon ulkopuolella.

Uudistuksen tarpeellisuus on näyttäytynyt erityisesti perusterveydenhuollon ja vanhustenhuollon ongelmissa. Vaikeudet päästä lääkäriin ja terveyskeskusjonot ovat puhuttaneet. Tämä taas on johtunut pirstoutuneesta järjestelmästä, joka terveydenhuollossa on johtanut resurssien painopisteen siirtymiseen erikoissairaanhoidon suuntaan ja peruspalvelujen jää-

miseen heikommalle osalle. Kuitenkin juuri hyvä perusterveydenhuolto vähentäisi kalliin erikoissairaanhoidon tarvetta, tukisi parhaiten kansanterveyttä ja on myös sitä, mitä kansalaiset erityisesti painottavat. Uudistuksen tarpeellisuutta korostaa myös huoli kustannusten kasvusta, mikä johtuu paljolti lääketieteen kasvaneista mahdollisuuksista, kalliimmasta hoidosta ja väestön kasvaneista toiveista. Poliittisissa puheissa korostuva väestön vanheneminen toki vaikuttaa mutta puhuttua vähemmän. Unohdetaan, että vanheneva väestö on myös paljon aiempaa terveempää, ja niin sanottu huoltosuhdehan riippuu eläkkeellesiirtymisiästä.

Koko prosessin aikana olen korostanut, niin kuin kovin moni muukin taho, tarvetta järjestää palvelut riittävän isolla alueella integroidusti yhtenäisen hallinnon alla. Tällöin sama hallinto hoitaa ilman väliaitoja sekä peruspalvelut että erikoispalvelut ja sekä terveys- että sosiaalipalvelut. Tällöin voidaan yhtenäisesti ja tarpeen mukaan päättää resurssien painopisteistä maakunnan sisällä. Tältä pohjalta nyt esitetty järjestämislaki on historiallinen ja minun mielestäni erinomainen. Aiempien vuosien ajatukset ja valmistelut erilaisista kuntapohjaisista malleista niin sanottuine isäntäkuntineen valitettavasti hidastivat paljon uudistuksen toteuttamista. Menetettiin tärkeitä vuosia. Maakunnat ovat mielestäni Suomessa luonnolliset alueet vastaamaan integroidusta palvelujärjestelmästä. Toki ne ovat usein aika pieniä vastaamaan joistakin erityispalveluista, mutta tätä varten tarvitaan maakuntien yhteistyösopimuksia ja niin sanottuja yhteistyöalueita.

Tähän alueiden lukumääräkeskusteluun vaikuttaa olennaisesti se, katsooko asioita erikoissairaanhoidon vai peruspalvelujen näkökulmasta. Jos kaiken perustana pidetään perusterveydenhuoltoa, maakunnat ovat Suomen oloissa mielestäni ilman muuta se luonnollinen alue. Maakuntien kokonaisuuden merkitys korostuu myös, kun halutaan edistää tautien ehkäisyä ja terveyden edistämistä. Tässä ovat erilaiset maakuntapohjaiset järjestöjen ja kuntien toiminnot yhdessä sote-palvelujärjestelmän kanssa avainasemassa. Tietysti on myönnettävä, niin kuin ymmärrätte, että vuosikymmenien kokemukseni Pohjois-Karjalasta ovat vaikuttaneet näkemyksiini.

Pidän siis ehdotettua sote-uudistuksen järjestämismallia hyvin onnistuneena. Kuten lakiehdotuksen 1 §:ssä sanotaan, tavoitteena on varmistaa yhdenvertaiset, kustannusvaikuttavat ja tuottavuudeltaan hyvät palvelut. Juuri integroidulla maakuntamallilla voidaan oikein toteutettuna parhaiten edistää tavoitetta tasa-arvoisesta palvelujen saannista, ja huomautan: puhun nimenomaan tasa-arvoisesta palvelujen saannista. Tässäkin keskustelussa on usein puhuttu terveyserojen kaventamisesta, joka on tietysti tärkeä, mutta sitä paraskin sote voi saada aikaan vain hyvin rajoitetusti. Terveyserot tulevat tutkitusti erityisesti eroista alkoholin, tupakan, ravinnon ja elinolosuhteiden mukaan. Sitä koskevia ratkaisuja tehdään muun muassa tulevan alkoholilain yhteydessä. Tämän sote-lakipaketin merkitystä korostaa, että näin voidaan olennaisesti yksinkertaistaa järjestämisvastuuta, jossa nykyiset yli 300 kuntaa ja lähes 200 järjestäjätuottajaa korvataan 18 maakunnalla. Vaikka siis meidän nykyinen järjestelmämme on kohtalaisen hyvä, muutostarpeet ovat suuret, ja ennen kaikkea, kun järjestelmää, toimijoita ja väestöä on jo vuosia pidetty epätietoisina, on nyt kiireellistä päättää uudistuksesta vielä tämän eduskunnan aikana.

Arvoisa rouva puhemies! Se, miten palvelut maakunnan sisällä järjestetään niin, että saadaan hyvä uudistus, tulee pohdittavaksi nyt sitten myöhemmin tämän niin sanotun valinnanvapauslain mukana, joka on vasta lausuntokierroksella ja valmistelussa. Se onkin, niin kuin vanha sanonta sanoo, aikanaan ihan toinen juttu.

18.03 **Sari Sarkomaa kok:** Arvoisa puhemies! Käsittelyssä olevan esityksen ydintavoite on terve ja hyvinvoiva ihminen ja se, että siihen tarvittavat palvelut ovat yhdenvertaisesti jokaisen saatavilla.

Tämä sote-lakipaketti on poikkeuksellisen pitkän valmistelun tulos — se on usean hallituksen, kaikkien puolueiden vuorovedoin valmistelema, lähes 20 vuotta yhdessä yrittämä tulos — ja kaikki me olemme täällä yhtä mieltä siitä, että nyt tämä uudistus on välttämätön, joten eikö nyt kansakunnan edun nimissä olisi vastuullista yhdistää voimat ja viedä tämä vuosikausien yhteisurakoinnin tulos eduskunnassa, valiokuntatyössä, yhteistyössä maaliin? Varsinkin vasemmiston esille nostama soten palauttaminen lähtöruutuun ei ole kenenkään etu. Vähiten se on tuolla jonoissa palveluita odottavan ihmisen etu, mutta ei se ole kyllä yhdenkään puolueen etu. Mielestäni tässä sote-uudistuksessa ja siinä onnistumisessa on nyt kyse koko politiikan uskottavuudesta. Me suomalaiset olemme vaikeissa asioissa yhdistäneet voimamme, ja nyt tässä on taas sen paikka. Sote-uudistus tehdään palveluita tarvitseville ihmisille, ja heidän etunsa pitäisi nyt koko eduskunnan asettaa etusijalle. Ja on sanottava, että tämä seisova sote-vesi kyllä jäytää koko hyvinvointiyhteiskuntamme perusteita. Uudistus on nyt tehtävä. Täällä on kokoomuksen ryhmäpuheenvuorossa ja meidän ryhmän puheenvuoroissa hyvin nostettu esille myöskin se, että sote-henkilöstö on lopen uupunut vatvomiseen, eli tätä uudistusta ei enää voi jättää tekemättä.

On aivan selvää, että tämä käsittelyssä oleva malli ei varmasti täytä kaikkien 200 edustajan toiveita, ei se ole myöskään yhdenkään puolueen oma malli. Myönnän itse avoimesti, että vaikeaa on ollut niellä tuota kantokyvyltään eri mittaisten 18 maakunnan mallia. Mielestäni isompien lihasten viisi sote-aluetta olisi vastannut parhaiten tulevaisuuden haasteisiin. Totta kai mieluummin olisin ottanut valinnanvapauslain eduskuntaan yhtä aikaa tämän maakunta-, sote-järjestämislain kanssa, mutta ymmärrän erittäin hyvin hallituksen aikataulun valmistella tuo valinnanvapauslaki laajan kansalaiskeskustelun kautta kuntoon. Ja kyllähän kaupunkilaisjärkikin sanoo, että sitten eduskunnassa katsomme tämän koko paketin kokonaisuutena ja sen arvioimme. Pettymyksiä varmasti on lakiesityksessä. Se ei välttämättä ole ihan sellainen kuin moni meistä olisi ajatellut. Itse ehkä olisin halunnut nähdä pääkaupunkiseudun sote-erillisratkaisun. Eli jokaisella meistä on tähän lakipakettiin liittyviä kipeitä kohtia, mutta siitäkin huolimatta, ja juuri siksi, on todella tärkeää, että tämä lakiesitys nyt viedään eteenpäin.

Toivon, että jatkossa keskustelemme niistä asioista, jotka lakiesityksessä ovat, emmekä niistä asioista, joita joku pelkää tai joita tähän olisi saattanut kirjoittaa. Aika monessa opposition puheenvuorossa puhuttiin sellaisista asioista, joita tässä lakiesityksessä todellakaan ei ole. Kaikkiin näihin kysymyksiin pureudumme valiokuntatyössä, ja totta kai kaikki uudistuksen tavoitteita eteenpäin vievät korjausehdotukset — ainakin me kokoomuksen ryhmässä ajattelemme — ovat yhtä lailla tervetulleita, tulevat ne oppositiosta tai hallituksesta. Opposition tehtävä on esittää kritiikkiä, ja sitä on esitettykin. Tehtävä on myöskin esittää vaihtoehto, mutta kun tätä keskustelua kuulin, niin on aivan selvää, että oppositiolla ei ole yhtä yhtenäistä vaihtoehtoa. Ainut toteuttamiskelpoinen esitys tämän parinkymmenen vuoden jälkeen on nyt tämä hallituksen esitys, ja toivon, että tätä voimme yhdessä viedä eteenpäin. Toivon todella, että kun yhdessä paneudumme tähän lakiesitykseen, voimme todeta, että tässä on käsillä historiallinen, iso uudistus. Ja kun olen tätä lukenut ja katsonut, niin kyllä voin sanoa, että tämä esitys luo puitteet sille, että me turvaamme tulevaisuudessa yhdenvertaiset ja kustannustehokkaat palvelut. Toki jos tässä matkan varrella eduskuntakäsittelyssä löytyy parannusehdotuksia, ainakin itse olen niihin täysin valmis, samoin koko

eduskuntaryhmämme. Kysynkin nyt oppositiolta: Oletteko te valmiit yhteisrintamaan, viemään tätä uudistusta eteenpäin? Oletteko te valmiit repimisen sijaan rakentamaan yhteistä suomalaista sosiaali- ja terveydenhuollon uudistusta?

Selvä on, että tämä uudistus ei tule koskaan valmiiksi. Uudistuksen yhteydessä on päätettävä myöskin, miten tämän uudistuksen vaikutuksia seurataan, ja uudistusta on jatkuvasti parannettava ja korjattava. Se, mikä on hyvä siinä valinnanvapauslainsäädännössä, erityisesti kun se tänne eduskuntaan tulee, on se, että se mahdollistaa sen, että uudistus on jatkuvaa ja se tapahtuu ihmisten näkökulmasta. Eli valinnanvapaus vauhdittaa jatkuvaa sosiaali- ja terveydenhuollon uudistumista sen jälkeenkin, kun tämä uudistus on täällä hyväksytty.

Ihan lopuksi vielä vetoan, arvoisa puhemies, oppositioon, ettei teidän vastenmielisyytenne ihmisten osallisuuden lisäämiseen olisi syy, minkä takia te tätä uudistusta kaadatte. Suomi oli ensimmäinen maa, joka potilaslailla vahvisti ihmisten osallisuutta, ja nyt tämä valinnanvapauslaki on taas harppaus siihen, että pääsemme samaan, minkä muut Pohjoismaat ja Eurooppa ovat jo tehneet: siellä on täydellistä ja toimivaa arkipäivää, että ihmiset voivat valita ja vaikuttaa omiin palveluihinsa.

18.09 **Thomas Blomqvist r:** Värderade fru talman, arvoisa puhemies! Hela den offentliga sektorn i Finland står nu inför en omvälvande förändring. Jag tycker riksdagen absolut borde ha fått ta ställning till hela den här reformen som en helhet. Nu tvingas vi att, lite så här bit för bit, ta ställning till en megareform utan att — åtminstone jag — ännu ha kunnat förmå se helheten. För till exempel social- och hälsovården vet vi ännu inte vad det slutliga förslaget till valfrihet blir. Det skulle vara viktigt att redan nu veta det för att kunna utvärdera vilka effekter den här reformen kommer att ha på den enskilda patienten, medborgare, personalen som flyttas på kommunerna och på statsfinanserna. Det är därför mycket problematiskt att vi inte kan ta ställning till hela paketet på en gång.

Arvoisa puhemies! Työsarkaa tässä muutosprojektissa riittää. Esimerkiksi Uudenmaan sote- ja maakuntauudistuksessa on kyse 1,6 miljoonan asukkaan palveluista, mikä on noin kolmannes kaikista suomalaista, ja vajaan 60 000 työntekijän työpanoksesta. Mittakaavaltaan Uudenmaan maakunnan pystyttäminen vastaa melkein pienen valtion perustamista. Esimerkiksi maakunnan budjetti tulee olemaan lähes 70 prosenttia Viron valtion budjetista ja henkilöstö 2,5-kertainen Viron julkisen sektorin työvoimaan verrattuna. Uudenmaan sote- ja maakuntauudistuksen käynnistämisvaiheessa tehdyt riskianalyysit ovat paljastaneet isoja riskejä, jos sote käynnistetään Uudellamaalla hallituksen asettaman aikataulun mukaisesti. Uusimaa on täysin poikkeava, ylivoimaisesti suurin, ja siitä seuraa myös se, että vaikeusaste on aivan omaa luokkaansa ja aikataulu näin ollen vaikuttaa kyllä kestämättömältä.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksestä saamme lukea seuraavaa: "Uudistuksella arvioidaan olevan merkittäviä vaikutuksia demokratiaan, asukkaiden vaikutusmahdollisuuksiin sekä poliittiseen toimintakulttuuriin ja -järjestelmään." Tästä on helppo olla samaa mieltä. Tämä voi tietysti tarkoittaa myös hyviä asioita. Pari asiaa vaikuttaa täysin selvältä: maakunnista, ainakin useimmista, tulee hyvin suuria, ja paikalliset vaikutusmahdollisuudet tulevat olemaan aika rajallisia. Tämä koskee tietysti erityisesti Uuttamaata. Tässä yhdistetään kaksi isoa vaalipiiriä, ja on olemassa, minun mielestäni ainakin, suuri vaara syntyä huomattava demokratiavaje, kun lisäksi muistamme, että päätökset maakunnissa tul-

laan tekemään valtion vahvassa ohjauksessa. Näin ollen monet kunnat tai alueet maakunnissa ja suuret väestöryhmät tulevat jäämään kokonaan vaille edustusta maakuntavaltuustossa ja tietenkin vielä useammat maakuntahallituksessa.

Ärade fru talman! Reformen påverkar också direkt möjligheten för den svenskspråkiga befolkningen att delta i beslutsfattandet. Eftersom den procentuella andelen minskar i landskapen i jämförelse med i kommunerna leder det till att den svenskspråkiga befolkningen, utgående från regeringens förslag kommer att ha försvinnande små möjligheter, förutom då i ett landskap i Österbotten, att påverka beslut som rör dem själva. En sådan här inskränkning av de demokratiska rättigheterna är problematisk, och jag vill säga oacceptabel.

För att de grundläggande språkliga rättigheterna ska förverkligas förutsätts att nationalspråken både formellt och faktiskt är likställda och att rättigheterna förverkligas på ett sätt som fungerar i praktiken. Det här förslaget uppfyller inte de kriterierna.

Arvoisa puhemies! Kuten aikaisemmin tässä salissa totesin, tässä ehdotuksessa todetaan, että ruotsin käyttö hallintokielenä maakunnille siirtyvillä tehtäväaloilla vähenee ja että tämä voi heikentää kielellisten oikeuksien toteutumista käytännössä. Tämä esitys tuleekin johtamaan siihen, että palveluiden saaminen ruotsin kielellä vaikeutuu entisestään. Olisin toivonut, että hallituksella olisi ollut ratkaisuja, tai se olisi näkynyt tässä tekstissä, että yritystä on ollut etsiä ratkaisuja, joilla tätä voisi hoitaa, mutta minä ainakaan en ole löytänyt vastausta tästä lakipaketista, valitettavasti.

Ärade talman! Påverkansorganet som förelsås för den språkliga minoriteten har inte den beslutanderätt som är bindande för landskapet, och det här räcker inte. I lagstiftningen bör man skapa strukturer som har en verklig kapacitet att ge varje finländare service på sitt eget modersmål. Jag tycker inte att regeringen i sitt förslag har tryggat tillräckliga resurser och inflytande för det här påverkansorganet för att det ska kunna genomföra sin uppgift, och därför borde dess ställning stärkas på flera punkter. Det är en förutsättning för att den språkliga minoriteten ska ha faktiska möjligheter att utöva sin demokratiska rätt. — Tack, kiitos.

18.15 **Harri Jaskari kok:** Arvoisa puhemies! Hyppy tuntemattomaan, kehitys saattaa mennä taaksepäin, yksityistäminen, valta pois poliitikoilta, rahat maailmalle — me elämme vähän niin kun pelon yhteiskunnassa tässä, että minkä ihmeen takia, mitä kaikkea pahaa voi tapahtua, jos jotain uudistusta tässä maailmassa, tässä Suomessa tapahtuu.

Yksi professori sanoi myöskin sen, että nykyinen järjestelmä on erittäin kilpailukykyinen. Sitten kun miettii tuloksia, minkälaisia nykyisessä järjestelmässä on, kun on kysytty, että miten tämä toimii, niin tietyllä alueella perusterveydenhuollossa on 6—8 viikon jonot, hammaslääkäreille saattaa olla vuoden jonot, hoidon saatavuus eri puolilla Suomea on hyvinkin epätasaista. Tuottavuuserot erilaisten terveysasemien, terveyskeskusten, välillä ovat jopa kymmeniä prosentteja. Sote-hallinto, voi sanoa, on aika paljon tietyllä tavalla keskiosastaan lihava. Ja voi sanoa, että aika paljon löytyy tehottomia toimintatapoja, joita oikeastaan ei pystytä kunnolla vertaamaan, kun ei olla samalla tasolla ja katsottaisiin sitä, mitkä olisivat parhaat toimintatavat, joita voitaisiin ottaa käyttöön eri puolilla Suomea. Eli tuntuu siltä, että jopa tämä professoriryhmä, joka ehdotti, että halutaan lisäaikaa, näyttää pelkäävän aitoa laatukilpailukykyä kuin ruttoa.

Minä aidosti ihmettelen todellakin, minkä takia myöskin tämä valinnanvapaus, jossa ihmiset pääsevät valitsemaan useampien tuottajien välillä, on niin voimakkaasti ollut opposition hampaissa. Kuten jo aikaisemmin puheenvuorossa sanoin, 65 prosenttia suomalaisista kannattaa valinnanvapautta, haluaa katsoa, missä olisi paras palvelu juuri hänelle. Ja kaikki me tiedämme, että valinnanvapautta ei kerta kaikkiaan ole, jos ei ole, mistä valita. Ja laatukilpailukyky tulee hyvin usein siitä, että on kilpailua keskenään uusista ideoista, erilaisista toimintatavoista.

Minä aidosti ihmettelen sitä myöskin, miksi sanotaan, että täytyisi pysyä, olla ainoastaan julkisen sektorin tuottajien piirissä, koska todellakin sinä voit sen valita. Sinä voit tehdä sen ideologisen valinnan, että olet ainoastaan julkisen sektorin tuottajien piirissä. Joku valitsee sen, ja sitä pitää arvostaa. Minä olen samaa mieltä myöskin ministeri Rehulan kanssa, että tämä julkinen sektori voi muuten yllättää tosi paljon. Siellä on nyt näkymät, että siellä on into päällä tehdä, että näytetään, miten tämä homma toimii. Siinä voi muuten tehdä tiukkaa muilla. [Sirkka-Liisa Anttila: Korkeammat eläkevastuut, ne täytyy hoitaa!] — Se täytyy katsoa juuri tällä tavalla. [Sirkka-Liisa Anttila: Se on yksi kustannustaakka!] — Juuri näin.

Samoin on haluttu luoda tietynlainen mörkö myöskin terveydenhuollon ammattilaisten keskuuteen. Voin kyllä ihan vakuuttaa, että eivät ne ihmiset, jotka tarvitsevat terveydenhoitoa, katoa tämän yhteydessä. Varmasti ihan samanlainen tarve löytyy palveluille. Ja toisaalta voisi miettiä terveydenhuollon henkilökunnan näkökulmasta, että hehän tietyllä tavalla saavat enempi vaihtoehtoja. On useampia työnantajia. Voidaan valita se paras johtaminen — johtaminenhan on yksi oleellinen seikka tässä, miten organisaatiot toimivat — ja valita ne parhaimmat työpaikat. Tämähän antaa huomattavasti lisää mahdollisuuksia myöskin terveydenhuollon henkilökunnalle katsoa, missä todellakin ovat ne hyvät toimintatavat ja eteenpäinvienti.

Ja sitten vielä, kun niin paljon on puhuttu valinnanvapaudesta, korostan, että nyt se on lähtenyt vasta lausuntokierrokselle. Hyvä kun tästä keskustellaan, mutta toivon, että keskustellaan rakentavasti, koska todellakin tämä uusi ajattelutapa ja nämä uudet valinnanvapauden muodot antaisivat mahdollisuuden myöskin miettiä uuden tyylisiä palveluita. Kuten jo sanoin, esimerkiksi kotiin tuotavia palveluita, liikkuvia palveluita, digitaalisia palveluita, vastaavia. Voi olla, että jotkut tietyt sote-keskukset keskittyvät aivan erilaisiin palvelukulttuureihin kuin nykyään on. Ihmiset ovat jopa tyytyväisempiä. Ja jos eivät ole tyytyväisempiä, niin valitsevat jonkun toisen.

18.20 **Katja Hänninen vas:** Arvoisa rouva puhemies! Kansanedustajana pääsee harvoin keskustelemaan yhtä tärkeästä uudistuksesta kuin se, mitä tänään käsittelemme. Sote- ja maakuntauudistus on koko hyvinvointivaltion säilymisen kannalta keskeinen asia. Valitettavasti hallitus esittelee meille mallin, jolla voi olla peruuttamattomia vaikutuksia järjestelmämme toimivuuteen ja kansalaisten yhdenvertaiseen terveydenhuoltoon.

Suomalaiset ovat pääosin tyytyväisiä sosiaali- ja terveyspalveluihin, mutta erityisesti palveluiden hinta ja luukulta luukulle juoksutus koetaan ongelmaksi. Siksi sote-uudistus on välttämätön toteuttaa. Hallituksen esityksessä on kuitenkin unohdettu nämä alkuperäiset tavoitteet. Sen sijaan on lähdetty tekemään mallia säästöt ja yksityisten terveysjättien etu edellä. Hallituksen ajama malli on uhka kansanterveydelle. Siinä ei ole todellakaan kyse valinnanvapaudesta vaan järjestelmämme hyvin toimivien osien romuttamisesta pakkoyhtiöittämisen tieltä.

Sen lisäksi, että harvoin pääsee keskustelemaan näin tärkeästä uudistuksesta, harvoin käsittelemme eduskunnassa lakiesitystä, joka on yhtä kautta linjan asiantuntijoiden jyrkästi tuomitsema kuin tämä hallituksen sote-esitys. Saamme lukea päivittäin lehdistä, kuinka maan johtavat sote-asiantuntijat toinen toisensa perään varoittavat hallituksen esitykseen liittyvistä riskeistä. Nyt jos koskaan pitäisi hallituksen niellä ylpeytensä, kuten se on jo monta kertaa aiemminkin tehnyt, keskeyttää kokoomuksen junttaaman pakkoyhtiöittämismallin läpivieminen ja palauttaa sote-uudistus parlamentaariseen käsittelyyn.

Esimerkiksi Yleisradio pyysi viikko sitten viittä arvostettua, sote-uudistusta seurannutta professoria arvioimaan hallituksen esitystä. Vastaus oli tyrmäävä. Professorien mukaan lausunnolla oleva lakiluonnos niin sanotusta valinnanvapaudesta ei ratkaise sote-järjestelmämme ongelmia, vaan päinvastoin se saattaa viedä kehitystä taaksepäin. Nyt käsiteltävä maakuntauudistus on oleellinen osa sote-uudistusta, eikä niitä voi käsitellä toisistaan irrallisina lakiesityksinä.

Vasemmisto haluaa maakuntauudistuksen lisäävän demokratiaa. Kannatamme myös vastuullista ja hallittua sote-uudistusta. Kuitenkaan emme kannata epätasa-arvoistavaa esitystä, jossa rikkaiden terveyskulut katetaan verovaroista ja kansainvälisten veroa kiertävien terveysjättien annetaan tehdä bisnestä kansamme terveydellä samaan aikaan, kun köyhät unohdetaan.

Arvoisa puhemies! Haluan yksityiskohtana nostaa esiin myös turvakotien tilanteen maakunta- ja sote-uudistuksen jälkeen. Esimerkiksi Ensi- ja turvakotien liiton mukaan hallituksen ajama yhtiöittämisvelvoite on vakava riski sote-uudistuksessa. Uudistusten jälkeen on varmistettava, että liian pieneen turvakotipaikkojen määrään tehdään riittävän radikaali korjausliike. Tästä on Suomelle toistuvasti huomauttanut esimerkiksi ihmisoikeusjärjestö Amnesty.

Vasemmistoliitto haluaa kestävät ja laadukkaat sosiaali- ja terveyspalvelut myös kaikista heikoimmassa asemassa oleville kansalaisille asiakasmaksujen tai välimatkojen sitä estämättä. Haluamme edistää kansalaisten todellista valinnanvapautta ja itsemääräämisoikeutta. Valitettavasti nämä tavoitteet eivät hallituksen esityksessä toteudu. Esityksen puutteellisuuden — jonka myös hallituspuolueiden edustajat ovat täällä keskustelun aikana myöntäneet — takia uudistus tulisi palauttaa huolelliseen parlamentaariseen valmisteluun. Tämä olisi kansalaisten ja koko Suomen kannalta paras ratkaisu. Suomen itsenäisyyden 100-vuotisjuhlavuoden teema "Yhdessä" on tehtävä konkretiaksi myös maakunta- ja sote-uudistuksessa.

18.24 **Anne-Mari Virolainen kok:** Arvoisa rouva puhemies! Valinnanvapauteen liittyy pelkoja, kuten olemme iltapäivän aikana kuulleet, mutta edustaja Hännisen kommentti siitä, että kokoomus pakkojunttaisi valinnanvapautta, on jo melko lailla väärää todistusta lähimmäisestä. Minusta potilaan valinnanvapaus on hyvä asia, mutta nykyisin valinnanvapauden käyttö, vaikka se toimii julkisella sektorilla yksiköiden välillä, on edelleen melko vähäistä, joskin jatkuvasti lisääntyvää. Se ei ole kuitenkaan onnistunut juurikaan helpottamaan suomalaisen terveydenhuollon keskustelluinta ongelmaa elikkä pitkää pääsyaikaa hoitoon. Valinnanvapaus on juuri siksi perusteltua ja erittäin toivottavaa.

Tässä esitetyssä mallissa on kuitenkin vielä kohtia, jotka arveluttavat erikoissairaanhoidossa työskenteleviä. Siksi siihen on mielestäni keskityttävä erityisellä huolellisuudella. Jos ammattilaiset epäilevät, että hoidon vaikuttavuus heikkenee tai että hoidon integraatio hajautuu, niin on varmistettava, etteivät nämä asiat etene.

Me tiedämme eri tutkimuksista, että Suomessa on suuret alueelliset erot hoitokäytännöissä ja erikoissairaanhoidon väestökohtaisissa kustannuksissa. Nämä erot eivät ole selitettävissä väestörakenteella tai sairastavuudella. Useissa selvityksissä on myös tuotu esiin alueellista erikoissairaanhoidon ylikäyttöä. Meidän hoitokäytänteet ovat hyvin erilaiset eri puolilla maata ja samallakin alueella eri toimijoiden kesken. Esimerkiksi leikkausmäärät asukasta kohden vaihtelevat erikoisaloittain merkittävästi ilman lääketieteellistä perustetta.

Erikoissairaanhoidossa on viime aikoina kansainvälisesti kiinnitetty huomiota hoidon vaikuttavuuteen. Tällä tarkoitetaan sitä hyötyä, minkä potilas tai yhteiskunta annetusta hoidosta saa. Vaikuttavuutta tulisi mitata nimenomaan tehokkuutta arvioitaessa. Tehoa ei tulisi mitata vain käyntien tai muiden suoritteiden määrällä vaan näiden käyntien tuottamalla terveyshyödyllä. Merkittävä osa ylikäytöstä on nimittäin juuri näitä vaikuttamattomia käyntejä. Eri arvioiden mukaan erikoissairaanhoidon diagnostiikasta ja hoidosta merkittävä osa, jopa 20—40 prosenttia, on vaikuttamatonta toimintaa. Myös selvitysten mukaan erikoissairaanhoidon kustannusten nousun rajoittamisessa suuri mahdollisuus on vaikuttamattoman hoidon vähentämisessä. Oikeat asiat oikeassa paikassa oikeaan aikaan, sitä tällä uudistuksella haetaan.

Myös päivystysuudistuksella ja operatiivisen hoidon keskittämisellä pyritään laadun parantamisen lisäksi nimenomaan hoitolinjojen yhdenmukaistamiseen. Keskeinen edellytys hoitolinjojen yhtenäistämiseen on läheteliikenteen hallinta, joka mahdollistaa potilaan ohjaamisen oikeaan hoitoon ja hoitopaikkaan heti tämän hoitoketjun alussa.

Arvoisa puhemies! Hoidon koordinaatiossa on varmistettava, ettei päätöksenteko hoitolinjauksista hajoa tai toimintatapojen kirjo kasva nykyisestään. Nyt esitetyssä valinnanvapausmallissa yksittäisen palveluntuottajan insentiivi on suoritteissa, ei vaikuttavuudessa, ei terveyshyödyn tuottamisessa, ja juuri tästä syystä hoitopaikan valinnanvapauden sijaan pelätään, että syntyy hoitolinjan valinnanvapaus, ja silloin me voimme unohtaa terveyshyödyt.

Arvoisa puhemies! Annan täyden tukeni sote-uudistukselle ja kannustan tässä vaiheessa, kun saamme valinnanvapauslakiluonnosten lausuntoja, erityiseen huolellisuuteen niiden tutkimisessa ja niistä parhaitten kommenttien ottamiseen.

18.29 **Sirkka-Liisa Anttila kesk:** Arvoisa puhemies! Käsittelemme parhaillaan Suomen itsenäisen ajan taloushistorian suurinta uudistusta: sote-uudistusta. Tässä salissa ollaan hyvin laajasti yhtä mieltä siitä, että uudistus tarvitaan. Sisällön osalta löytyy erilaisia näkemyksiä. Nyt kuitenkin uudistus tarvitaan ja silloin puheet parlamentaariseen valmisteluun siirtämisestä voidaan unohtaa. Oppositio voi palvella isänmaataan myöskin valiokunnassa. Valiokunnissahan kaikki puolueet ovat mukana tätä uudistusta käsittelemässä. Todella suosittelen, että siellä löydetään mahdollisimman laaja yhteisymmärrys viedä tämä uudistus satamaan. Itsekin olen sitä mieltä, että uudistus tarvitaan.

Käsittelen kuitenkin tätä uudistusta nyt hyvin vahvasti oman maakuntani ja sen elinvoiman näkökulmasta. Tulen Hämeestä, noin 180 000 asukkaan maakunnasta, johon ei kuulu yhtäkään niistä kahdestatoista täyden palvelun keskussairaalasta, vaan meillä on niiden kuuden joukkoon kuuluva keskussairaala maakunnassamme. Sen lisäksi meillä on Hämeenlinnan seudun rinnalla myöskin Riihimäki ja Forssan seutu.

Olemme tehneet Forssan seudulla uraauurtavaa työtä jo 17 vuotta pistäessämme perusterveydenhuollon ja peruserikoissairaanhoidon vuoden 2000 alusta samaan kuntayhty-

mään ja rakensimme hoitoketjut tavalla, joihin ihmiset ovat olleet erittäin tyytyväisiä. Taloudelliset tulokset ovat olleet myöskin erinomaisia, koska olemme olleet noin kymmenen vuoden ajan Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen tilastoissa kolmen parhaan palveluntuottajan joukossa tästä integraation hyvästä onnistumisesta johtuen.

Sitten vuoden 2014 alusta siirsimme myöskin kuntien sosiaalipalvelut tähän kuntayhtymään, ja nyt meillä on ollut sitten neljä vuotta kokemusta siitä, miten integroidaan myöskin sosiaalipalvelut tähän mukaan. Edelleen meidän taloudelliset tuloksemme ovat terveyden- ja vanhustenhuollon tarvevakioituja menoja verrattaessa kunnittain siellä ihan huipulla, eli olemme onnistuneet myöskin saamaan palveluketjut kuntoon sillä tavalla, että sosiaalipalvelut integroitiin tähän yhteen. Se otti oman aikansa, mutta nyt ketjut ovat toimivia ja ihmiset ovat palvelun käyttäjinä tyytyväisiä.

Nyt olemme sitten tietysti tarkkaan selvittäneet, mitä tämä uusi tilanne meille käytännössä merkitsee. Yritimme ensin maakunnan valmistelussa vahvasti saada kaksi muuta seutukuntaa mukaan siihen, että toteutettaisiin Forssan malli myöskin Riihimäen seudulla ja Hämeenlinnan seudulla, jolloin meillä olisi tämä sama malli toiminnassa, mutta siinä emme onnistuneet. Nyt sitten olemme laskeskelleet, mitä tämä uudistus merkitsee maakunnan seutujen näkökulmasta.

Ensinnäkin tässä viiden kunnan verotuloja siirtyy seudultamme maakunnan päätettäväksi, 95 miljoonaa kuntien verotuloista vuositasolla, kun kuntien veroprosenttia leikataan. Pelkästään sairaalamme leikkaustoiminnan alasajo, mikä nyt tapahtuu terveydenhuoltolain muutoksen johdosta, tulee merkitsemään 18 miljoonan euron menetyksiä seutukunnallemme, ja siitä noin 200 naisvaltaisen työpaikan tulevaisuus on uhattuna. Erikoissairaanhoidon päivystys kuuluu myöskin tähän, jota olemme menettämässä.

Meillä on pohjalla 16 prosentin työttömyys Forssassa, ja seutukunnalla tämä kehitys hyvin helposti johtaa näivettymiseen. Sitten kun sairaalan leikkaustoiminta ajetaan alas, niin sen jälkeen myöskään Hämeen ammattikorkeakoulun sairaanhoitajakoulutus ei voi Forssassa jatkua, koska meillä ei ole silloin enää opetussairaalaa.

Tätä taustaa vasten toivonkin, että kun valiokunnassa tätä uudistusta käsitellään, onko mitään mahdollisuutta ajatella, että sellaiset mallit, jotka ovat kymmenen vuotta toiminnallaan näyttäneet toimivuutensa, voisivat olla niitä, jotka voisivat jatkaa toiminnassaan. En tiedä, onko se mahdoton toivomus, mutta seutukunnan edustajana tällaisen toivomuksen valiokunnalle esitän.

18.34 **Hanna Sarkkinen vas:** Arvoisa puhemies! Suomeen tarvitaan sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus, ja uudistus on hyvä ja luontevaa rakentaa maakunnalliselle pohjalle ja samalla siirtää itsehallinnollisille maakunnille muitakin niille luontaisesti asettuvia tehtäväkokonaisuuksia. Tänään on jo kuultu paljon hallituksen sote-mallin vakavista ongelmista liittyen sosiaali- ja terveyspalveluiden tarkoituksenmukaiseen ja kustannustehokkaaseen järjestämiseen. Haluan kuitenkin nostaa keskusteluun vielä pari näkökulmaa liittyen maakuntien tosiasialliseen itsehallintoon sekä tukipalveluiden tuottamiseen.

On kyseenalaista, tuleeko maakunnille tosiasiallista itsehallintoa ja kykyä vastata niillä olevaan palvelutehtävään. Maakuntien toimintavapautta rajoitetaan monta kautta. Maakunnille ei tule tosiasiallista vapautta päättää siitä, kuinka ne järjestävät palveluitaan. Jatkossa sote-palveluista vastaavat maakunnat eivät saa itse päättää tuotantorakenteesta ja palvelujärjestelmän hallintomallista. Maakunnat pakotetaan siirtämään peruspalvelut niin sanotun valinnanvapauden piiriin ja yhtiöittämään oma palvelutuotanto. Sen lisäksi maa-

kunnat velvoitetaan ostamaan myös muista palveluista tietty prosenttiosuus yksityisiltä tuottajilta riippumatta siitä, onko se järkevää palveluiden järjestämisen ja kustannustehokkuuden näkökulmasta. Maakunnan on pakko yksityistää tietty osa palveluista, vaikka se tulisi kalliiksi ja olisi kokonaispalveluketjujen kannalta epätarkoituksenmukaista. Tämä jos joku linjaus osoittaa, että näyttää siltä, että hallitus ei tavoittele hyviä ja kustannustehokkaita palveluketjuja vaan toteuttaa ideologisia yksityistämistavoitteita.

Arvoisa puhemies! Maakunnat pakotetaan eriyttämään palveluiden järjestäminen ja tuottaminen toisistaan. Maakuntiin siis pakotetaan monissa kunnissa huonoksi todettu tilaaja—tuottaja-mallin mukainen organisaatiorakenne. Esimerkiksi meillä Oulussa oli käytössä järjestämisen ja tuottamisen eriyttävä tilaaja—tuottaja-malli sote-palveluissa muutaman vuoden ajan. Siitä kuitenkin päätettiin luopua, sillä mallin todettiin olevan byrokraattinen ja kallis ja hankaloittavan saumattomien palveluketjujen järjestämistä. Nyt tämä Oulussa ja monessa muussa kunnassa epäonnistuneeksi, huonoksi ja kalliiksi todettu malli pakotetaan koko valtakuntaan. Sen sijaan Kainuussa rakennetun maakunnallisen sote-mallin integroidut palveluketjut joudutaan hajottamaan, kun hallitus pakottaa maakunnat järjestämisen ja tuottamisen eriyttämiseen, pakkoyhtiöittämiseen ja osittaiseen yksityistämiseen.

Maakuntien toiminnallinen liikkumavara on kapea myös taloudellisesti. Maakunnille ei anneta verotusoikeutta, vaan niiden on tultava toimeen valtion vuosittain niille osoittamalla rahoituksella. Myöskään kykyä pitkäaikaiseen lainanottoon ei ole. Maakunnille ei tiukassa valtionohjauksessa jää työkaluja rakentaa palvelujärjestelmäänsä kansalaisia parhaiten palvelevaksi, alueen elinolosuhteita vastaavaksi ja kustannustehokkaaksi. Herääkin kysymys, toteuttaako tämä malli perustuslain vaatimaa itsehallintoa. Maakunnille ei jää tosiasiallisia työkaluja hillitä kustannustason kasvua palvelujärjestelmää parantamalla, joten ainoaksi mahdollisuudeksi jää asiakasmaksujen nostaminen tai palveluiden karsiminen. Vaikuttaa siltä, että maakuntavaltuustojen päätettäväksi jää lähinnä, mistä kunnasta terveyskeskus seuraavana lakkautetaan.

Arvoisa puhemies! Hallituksen linjauksen mukaisesti tilahallinto, ict-palvelut ja henkilöstön tukipalvelut siirretään valtakunnallisiin palvelukeskuksiin. Tähän linjaukseen liittyy muutama kysymysmerkki:

Ensinnäkin: tarkoittaako se tosiasiassa suurta tukipalveluiden keskittämistä pääkaupunkiseudulle? Toivottavasti ei. Nythän tukipalvelut tuotetaan pääasiassa alueilla. Herää myös kysymys: kuinka valtakunnallisesti keskitetyt palvelut vastaavat joustavasti maakuntien tarpeisiin, ja kuinka vältetään Senaatti-kiinteistöjen kaltainen mammuttiorganisaatio, johon oikein kukaan ei ole tyytyväinen?

Iso kysymys on, kuinka valtakunnalliset ja maakunnalliset tukipalveluyhtiöt voivat toimia uuden hankintalain ja valinnanvapauslainsäädännön puitteissa. Hankintalain rajauksen mukaan julkiset sidosyksikköasemassa olevat yhtiöt voivat myydä ulos palveluita vain 5 prosenttia tai 500 000 euroa vuosittain. Tämä tulee ilmeisesti tarkoittamaan sitä, että tukipalveluyhtiöt eivät saa tarjota lainkaan palveluita maakunnan omistamille valinnanvapausyhtiöille. Eli maakunnan yhtiöitetyille terveyskeskuksille ei saa myydä valtakunnallisten tai maakunnallisten palvelukeskusten tarjoamia tukipalveluita. Kaikki valinnanvapausyhtiöiden tukipalvelut henkilöstöhallinnosta ja tilapalveluista siivoukseen ja ateriaan on ilmeisesti ostettava yksityiseltä yritykseltä tai tuotettava itse yhtiössä. Tämä käsittämätön hallituspuolueiden äänin hyväksytty lakipykälä tulee todennäköisesti tarkoittamaan valtavia käytännöllisiä ongelmia tukipalveluiden järjestämisessä ja historiallisen suurta tukipalveluiden yksityistämistä. Tämä pykälä tulee myös johtamaan siihen, etteivät maakun-

nat voi ostaa tukipalveluita kuntien omistamilta yhtiöiltä, eli vaikka vanhustentalon vieressä olisi kunnan keskuskeittiö, kunnan ateriayhtiö ei saa myydä ruokaa siitä maakunnan järjestämään vanhuspalveluun. Tähän ongelmaan tulee valiokuntakäsittelyssä saada selkoa ja ottaa kantaa.

18.39 **Niilo Keränen kesk:** Arvoisa puhemies! Suomessa on nykyisinkin varsin hyvin toimiva sosiaali- ja terveydenhuolto. Kansainvälisessä vertailussa se on jopa edullinen ja tehokas. Silloin kansanterveyslain alkuaikoina, jolloin itse aloitin oman perusterveydenhuollon lääkärin urani, terveydenhuolto oli myöskin tasa-arvoinen ja tasapuolinen.

Terveydenhuoltoon liittyy myös ongelmia toki. Perusterveydenhuolto ei ole tänä päivänä houkutteleva uravalinta lääkäreille, päinvastoin kuin esimerkiksi Isossa-Britanniassa tai joissakin Benelux-maissa. Tämä on johtanut tilanteeseen, että etulinjassa työskentelee pääasiassa nuoria lääkäreitä. Heillä on toki valtavasti lääketieteellistä tietoa ja osaamista, mutta sen käyttö nykyisessä maailmassa siellä terveyskeskuksessa on mahdotonta, eikä väestö oikein jaksa luottaa terveyskeskusten osaamiseen.

Ihmisten tietämys terveydestä ja sairaudesta on hurjasti lisääntynyt, ja tämä on omalta osaltaan saanut terveydenhuoltoa kehittymään yhä enemmän erikoissairaanhoidon suuntaan. Kunnille, terveyskeskusten omistajille ja järjestäjille, on jäänyt vain maksumiesten osuus. Terveyskeskukset ovat kehittyneet läpijuoksupaikoiksi, ja erityisesti pienten kuntien on ollut vaikea suunnitella talouttaan.

Myös terveydenhuollon tasa-arvoisuus on hävinnyt: hyvinvoiva ja rahakas väestö käyttää suhteellisen edullisia yksityispalveluita, kun taas heikompiosainen väestö joutuu turvautumaan terveyskeskuksiin, kaikkein heikoin osa ei edes niihin, kun asiakasmaksut ovat hinautuneet vuosikymmenten aikana varsin korkeiksi.

Ja eihän sinne lääkäriin edes pääse. Jos pääseekin, vie aikansa ennen kuin pääsee erikoistutkimuksiin — sosiaalitoimen ja terveydenhuollon tietojärjestelmät eivät pelaa yhteen, kunnassa toinen virkailija ei tiedä, mitä toinen tekee, syntyy katkeamia ja päällekkäisyyksiä hoitoketjuihin.

Arvoisa puhemies! Näissä asioissa on jo kyllin syytä sote-uudistukselle. Sen perustavoitteet on jo moneen kertaan täällä tänään toistettu, enkä lähde niitä toistamaan. Mutta tässä yhteydessä on erityisen luontevaa, että samanaikaisesti tehdään myös maakuntauudistus. Sosiaali- ja terveydenhuollolle saadaan leveäharteinen järjestäjä ja samalla kootaan hajallaan olevaa kuntien, kuntayhtymien ja valtion aluehallinnon palapeliä maakuntiin. Maakuntien liitothan ovat tähän asti olleet varsin vähävaltaisia, pääasiassa hankerahojen jakajia, eikä niiden hallinto ole ollut kovinkaan demokraattinen.

Arvoisa puhemies! Viidessä minuutissa ei tuota 1 002-sivuista pakettia käydä läpi, joten otan tässä vain muutamia kriittisiä huomioita paketista: 1) Miten käy vähäväkisille syrjäseuduille? [Vasemmalta: Hyvä kysymys!] Kustannuspaineessa on kyllä suuri vaara, että palvelun tarjonta supistuu. 2) Miten käy asiakasmaksuille? Meillä on edelleen ne kustannuspaineet. 3) Toteutuuko integraatio? Perussote-keskuksiin tulee sosiaalitoimesta pääasiassa vain ohjaus ja neuvonta. Millä tavalla vaativampi sosiaalityö pystytään järjestämään niin, että katkeamia ei tule? 4) Valinnanvapaus. Sehän ei ole tänään käsittelyssä, mutta se liittyy oleellisena osana tähän sosiaali- ja terveydenhuollon uudistukseen. Asiasta tuleva laki on vasta lausunnolla. Mutta sitä toteutettaessa on pidettävä huoli siitä, että julkisesta monopolista ei siirrytä isojen, kansainvälisten, voittoja hakevien firmojen monopo-

liin. On myös huolehdittava siitä, että laaja valinnanvapaus ei johda päällekkäisiin rakenteisiin ja tyhjäkäyntiin ja että pienillä sote-yrityksillä on se todellinen mahdollisuus toimia.

18.44 **Merja Mäkisalo-Ropponen sd:** Arvoisa puhemies! Ensinnäkin haluan kiittää ministeri Vehviläistä siitä, että olette priorisoinut tämän lähetekeskustelun tärkeäksi ja olette kuuntelemassa täällä näitä puheenvuoroja. (Susanna Huovinen: Se on arvostuksen paikka!) — Niin on, arvostuksen paikka. — Mutta nyt sitten tähän varsinaiseen asiaan.

Juuri kun olemme puhuneet täällä eduskunnassa lainsäädännön tasosta, niin sitten meille tulee käsittelyyn valtavan suuri ja yhteiskunnallisesti merkittävä lakiesitys, joka ei välttämättä täytä laadukkaan lainsäädännön valmisteluprosessia. Lakiesitys on osa laajaa kokonaisuutta, joka tuodaan tänne eduskuntaan pieninä palasina. Olennainen osa esimerkiksi sosiaali- ja terveyspalvelujen uudistusta eli valinnanvapauslainsäädäntö puuttuu nyt vielä kokonaan. Siksi tätäkin esillä olevaa lakiesitystä on osittain vaikea arvioida, kun siitä siis puuttuu tärkeitä osia. Huonoa lainvalmistelua on myös se, että hallitus on kuuro asiantuntijoiden arvioinnille. En ole kuullut kovin montaa asiantuntijaa, joka kannattaisi esimerkiksi hallituksen valinnanvapausmallia.

Hallitus on rakentamassa suurta maakunta- ja sote-laboratoriota, jossa kokeillaan sellaista mallia, jota suurin osa asiantuntijoista vastustaa. Kannatan toki kokeilukulttuuria, mutta sitä ei ole tarkoitettu näin suuriin yhteiskunnallisiin muutoksiin. Myöskään näin monen asian yhteen kytkeminen ei ole järkevää. Olisi ollut paljon parempi rakentaa ensin sote-uudistus ja miettiä sitten vasta näitä muita muutoksia.

Toimeentulotuen siirtämisen Kelalle ja siihen liittyvien ongelmien pitäisi viimeistään herätellä hallitusta hidastamaan vauhtia. Kyseessä oli paljon pienempi muutos, ja sen seuraukset näkyvät kansalaisten elämässä dramaattisella tasolla.

Kuten debatissakin jo sanoin, SDP hyväksyy hallituksen alkuperäiset tavoitteet sote-uudistukselle ja myös sen, että järjestämisvastuu siirretään laajemmille hartioille, mutta valitettavasti hallitus on itse unohtanut osan näistä alkuperäisistä tavoitteista, koska nyt tässä mallissa eivät toteudu palvelujen integraatio, eheät hoitoketjut, tasa-arvo, byrokratian purkaminen eikä edes tämä kustannusten kuriin saaminen. Hallitus on rakentanut mallin, joka johtaa pakkoyhtiöittämiseen ja palveluketjujen hajoamiseen, mikä sitten vaikuttaa osaltaan myöskin kustannusten hillintään.

Valinnanvapaus on sinällään hyvä asia, ja jo nyt kansalaiset voivat valita terveysaseman ja erikoissairaanhoidossa lääkäri asiakkaan kanssa yhdessä miettii, missä sairaalassa esimerkiksi jokin toimenpide olisi järkevää tehdä. Tämänkaltainen valinnanvapaus on kannatettavaa, ja sitä on syytä edistää. Valinnanvapaus voitaisiin toteuttaa siis myös nykylainsäädännön pohjalta niin, että jokaisella olisi oikeus valita esimerkiksi oma sote-keskuksensa. Yksityistä palvelutuotantoakin voidaan lisätä muun muassa palveluseteleitä käyttämällä ja ottamalla käyttöön henkilökohtainen budjetointi. Näille ideoille asiantuntijatkin ovat näyttäneet vihreää valoa. Erittäin tärkeää olisi, että maakunnat voisivat itse päättää toimintatavoistaan. Esimerkiksi Pohjois-Karjala on siirtynyt maakunnalliseen Siun soteen lähes yksimielisesti, mutta harva meillä kyllä haluaa pakkoyhtiöittämistä.

Arvoisa puhemies! Hallitus haluaa tuoda markkinat sellaisiinkin yhteiskunnan toimintoihin, joihin ne eivät kerta kaikkiaan sovi. Olemme työelämä- ja tasa-arvovaliokunnassa aloittaneet maakuntauudistukseen liittyvän työvoimapalvelujen muutoslainsäädännön ennakkokuulemiset, ja jo nyt parissa kuulemisessa on tullut esille se, että hallituksen suunnittelemissa työvoimahallinnon yksityistämisen tavoitteissa ovat kokonaan unohtuneet pitkä-

aikaistyöttömien ja vaikeasti työllistettävien erityistarpeet. Myös harvaan asuttujen seutujen palvelut näyttävät heikentyvän huomattavasti näissä työvoimapalveluissa. Sama huoli on sote-uudistuksessa, eli miten käy niille, joilla ei ole mahdollisuutta valita, ja miten käy valinnanvapauden suurien kaupunkiseutujen ulkopuolella? Hallituksen toimet tulevat johtamaan sosioekonomisen ja alueellisen eriarvoisuuden kasvuun. Tätäkö me todella haluamme?

18.49 **Touko Aalto vihr:** Arvoisa puhemies! Kun puhutaan sotesta, puhutaan ennen kaikkea ihmisten hyvästä hoidosta ilman jonoja, lompakon paksuudesta tai postinumerosta riippumatta. Jotta tämä varmasti meidän kaikkien yhteinen tavoite voidaan toteuttaa, meidän täytyy puhua myös rakenteista. Ei ole yhdentekevää, minkälainen rakenne luodaan. Kyse on vuosikymmeniä eteenpäin vaikuttavasta uudistuksesta.

Vihreät allekirjoittavat Sipilän hallitusohjelman sote-kirjaukset, niin uudistuksen tavoitteet kuin myös hallitusohjelmaan kirjatun tavan toteuttaa itse uudistusta. Vihreät eivät kuitenkaan allekirjoita hallituksen esitystä valinnanvapaudesta. Myös maakuntarakennelaissa on merkittäviä ongelmia, jotka toin esille tuossa debatin aikana.

Arvoisa puhemies! Koska niin moneen kertaan tässä salissa on tänään jo valinnanvapauteen viitattu, niin... [Toimi Kankaanniemi: Ei sitä ole vielä täällä!] — Tänään on niin monta kertaa puheissa siihen viitattu, että muutama sana liittyen siihenkin, mitä vihreät ajattelevat asiasta, kun sitäkin kysymystä on monta kertaa penätty. — Vihreät ovat samaa mieltä johtavien sosiaali- ja terveysalan professorien kanssa. Vihreät ovat samaa mieltä hallituksen oman vaikutusarvion kanssa. Vihreät ovat samaa mieltä hallitusohjelman kanssa. Mitä tulee koko sote- ja maakuntauudistukseen: Kuten toin debatissa esiin, vihreät sitoutuvat toteuttamaan uudistusta, kun hallitus itse sitoutuu toteuttamaan uudistuksen alkuperäisiä tavoitteita ja omaa hallitusohjelmaansa. Uuden sote-järjestelmän on turvattava ihmisten yhtenäinen hoitoketju, niin terveyskeskuksesta tarvittaessa keskussairaalaan, sieltä kuntoutukseen ja aina kotihoitoon asti, kuin myös ihmisten yhtenäinen, asiantunteva palveluketju sosiaali- ja terveyspalveluiden verkostossa aina palvelutarpeen arvioinnista ihmisten toimintakyvyn palauttamiseen asti.

Arvoisa puhemies! Uuden sote-järjestelmän on vähennettävä ihmisten terveys- ja hyvinvointieroja niin eri ihmisryhmien kuin myös eri alueiden väliltä. Uuden sote-järjestelmän on myös hillittävä kustannusten kasvua, koska nyt käytävä velkakeskustelu on vielä pientä verrattuna 2020-luvun jälkeen käytävään velkakeskusteluun. Jos vähemmällä ei saada enemmän, heikoimpien ja eniten apua tarvitsevien palveluiden määrää joudutaan karsimaan ja palveluiden tarvetta rajoittamaan muun muassa asiakasmaksujen ja omavastuiden korottamisen kautta, kuten edustaja Keränen toi tässä juuri äsken esiin. Siksi on tärkeää ja olennaista, että tämänkaltainen kehityskulku on ensin tunnistettava, myönnettävä, sitten estettävä.

Arvoisa puhemies! Jos hallitus ei muuta olennaisesti esitystään valinnanvapaudesta, se toimii asiantuntijatiedon sekä omien vaikutusarviointiensa ja oman hallitusohjelmansa vastaisesti, ja se johtaa siihen, että hallitus on pattitilanteessa. Jos kokoomus ei saa valinnanvapauttaan, keskusta ei saa maakuntiaan. Jos Sipilän puheet pitävät paikkansa ja valinnanvapausesitykseen on tulossa muutoksia, uudistuksen jo ennestään mahdottomat aikataulut paukkuvat ja se lykkääntyy helposti seuraavalle vaalikaudelle.

Arvoisa puhemies! Hallitus voi vielä pelastaa uudistuksen tämän vaalikauden aikana, ja siihen myös vihreät omalta osaltaan sitoutuvat. Siksi toin aikaisemmin esiin sen, että teh-

dään nämä sote- ja maakuntalait nykyistä pidemmällä siirtymäkaudella ja keskusta voisi reilusti myöntää, että 18 maakuntaa on vain poliittinen ja väliaikainen ratkaisu, joka ei kestä edes vuosikymmeniä. Isoja uudistuksia ei voi tehdä vain seuraavia vaaleja silmällä pitäen vaan tulevia sukupolvia varten. Siksi on syytä harkita pikemminkin alkuperäistä vanhaa läänijakoa, 12 alueen mallia.

Arvoisa puhemies! Hallituksen tulisi irrottaa valinnanvapaus pois koko prosessista, tästä sote- ja maakuntarakennelakiprosessista omaksi erilliseksi lakihankkeekseen, jonka se voisi toteuttaa myöhemmin, kun järjestelmä on muuten valmis ja markkinat ovat kehittyneet. Kokoomus voisi reilusti myöntää, että valinnanvapausmalli on täysin keskeneräinen ja riskialtis esitys, koska kustannuksia pitää hillitä ja byrokratiaa purkaa. Valinnanvapautta toteutetaan asteittain, hallitusti ja suppeammin. Silloin se on ihan ok. Hallituksen pitäisi myös pystyä antamaan maakunnille verotusoikeus. Tämä on myös sinne perustuslakivaliokunnan perusteluihin kerrottu, mietintöön kerrottu, että jos vedetään maakuntamallipohjalta, niin verotusoikeus kuuluu siihen itsehallinnon toteuttamiseen.

Jos nämä kaikki asiat saadaan yhdessä ikään kuin tiekartaksi sovittua, niin silloin kannattaa ottaa koko eduskunta tähän valmisteluun mukaan. Kun koko eduskunta on mukana tässä valmistelussa, niin silloin voidaan taata se, että ei ikään kuin heti seuraavalla vaalikaudella ruveta repimään mitään vanhoja sopimuksia pois, koska jokainen vaalikausi ei voi kulua siihen, että kulloisetkin hallituspuolueet pyrkivät [Puhemies koputtaa] tekemään tyhjäksi edellisten päätöksiä. Suomi ja suomalaiset ansaitsevat enemmän. Puolueiden on myös lunastettava kansalaisten luottamus takaisin, [Puhemies koputtaa] ja aloitetaan sotesta.

18.55 **Johanna Karimäki vihr:** Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveyspalvelujen uudistus tarvitaan, ja sen tavoitteet ovat tärkeitä: turvata hyvät palvelut koko maassa, kaventaa terveyseroja ja panostaa varhaiseen puuttumiseen ja perusterveydenhoidon vahvistamiseen. Kun ihminen saa nopeasti apua eikä häntä pompoteta luukulta toiselle, tarve raskaammille, korjaaville palveluille vähenee. Palvelut täytyy siis yhdistää toimivaksi kokonaisuudeksi.

Hallituksen malli uhkaa tehdä palveluista monikansallisten yritysten markkinat. Järjesti palvelut sitten kuka tahansa, on pidettävä huoli hyvistä terveyspalveluista, joiden on oltava pääsääntöisesti julkista tuotantoa. Tämä siksi, että voimme taata julkisen terveydenhuollon laadun ja parantaa puutteet. Tarpeen mukaan voidaan täydentää julkista terveydenhuoltoa ostopalveluilla esimerkiksi tilanteissa, joissa lääkärijonot ovat kasvaneet liian pitkiksi. Pitäisin myös järkevänä, että osa sosiaalipalveluista jäisi kunnille. Esimerkiksi vanhustenhoivan voisi vielä jättää kuntien vastuulle, jottei se jää uudistuksessa jalkoihin. Nyt tuntuu siltä, että hallituksen uudistus on kerralla niin suuri, että uhkana on siirtymävaiheen kaaos.

Hallituksen esitys tuo mammuttimaiset tilaaja—tuottaja-organisaatiot. Ne tuovat himmelin ja hallintobyrokratiaa. Julkinen palvelu pakkoyhtiöitetään valinnanvapauden nimissä. Tätä ei voi hyväksyä. Yhtiömuoto liikesalaisuuksineen ei sovi julkiseen palveluun. Julkista terveydenhuoltoa ei pidä murentaa, sillä yksityinen monopoli vasta kalliiksi tuleekin.

Pakkoyhtiöittämisestä ja ideologisesta valinnanvapausmallista on luovuttava. Pienten yritysten mukanaolo palvelujen tuottajina voidaan turvata antamalla asiakkaalle julkisen palvelun vaihtoehtona palveluseteli. Usein palveluja tarvitsevat henkilöt voisivat henkilökohtaisen budjetoinnin kautta valita itselleen sopivia palvelukokonaisuuksia. Vammainen ihminen saisi itse päättää, kenen kanssa asuu ja missä asuu. Julkisten palvelujen on oltava

hyvällä tolalla, sillä on paljon heikkoja ja sairaita ihmisiä, jotka eivät jaksa tehdä valintoja ja vertailla palveluntuottajia.

Myös monet sosiaalipalvelut ovat lähipalveluja, ja niiden organisointi olisi selkeämpää pienemmillä tuotantoalueilla erityisesti isossa Uudenmaan maakunnassa. Näistä palveluista esimerkkejä ovat kotihoito ja sen tukipalvelut sekä vanhusten laitos- ja asumispalvelut. Vaativissa sosiaalipalveluissa, kuten vammaispalvelussa ja lastensuojelussa, voidaan olettaa, että suuremmat tuottamisalueet tuovat osaamista sekä tasapuolisuutta palvelujen saatavuuteen.

Lasten ja nuorten palveluissa onnistuneella integraatiolla on erityinen tarve, sillä lasten palvelussa keskeistä on varhainen ote ja palvelun helppo saatavuus. Pienet asiakkaat tarvitsevat palvelut heti ja helposti. Neuvoloiden palvelutarjontaa voidaan kehittää yhä laajemmaksi lasten ja perheiden tarpeiden mukaan.

Sähköisten palvelujen lisääntyminen auttaa syrjäisemmillä seuduilla, mutta on oltava myös innovatiivisia ratkaisuja ihmisten kohtaamiseen, kuten jalkautuvat asiantuntijat ja monipalvelubussit. Ihmisen on oltava uudistuksen keskiössä ja intressinä sotessa kustannusten kohtuullisuus, palveluiden laatu ja saatavuus sekä palveluiden hyvinvointi- ja terveysvaikutukset.

Kuntien vastuulla tulevaisuudessa ovat ainakin varhaiskasvatus, päivähoito, perusopetus, kaavoitus, maapolitiikka, asuntopolitiikka, kotouttaminen, kulttuuri, liikunta ja nuorisotoimi. Hallitus ei tunnu vielä miettineen sitä, miten kunnat selviävät näistä tärkeistä palveluista tulopohjan kaventuessa. Kun sote-palvelut siirtyvät maakuntiin, kuntiin jää silti suuret velat ja lukuisia kiinteistöjä, joilla ei ole enää käyttöä, ja veropohja on jatkossa pienempi.

Hallituksen on ratkaistava tämä kuntien kannalta reilusti. Muutoksessa on myös kuunneltava työntekijöitä, osallistettava heidät muutokseen ja huolehdittava kuntatyöntekijöiden oikeuksista. Uudenmaan osalta on laaja valmistelutyö käynnissä, kun pohditaan Uudenmaan kannalta parasta mallia. Hallituksen on nyt kuunneltava asiantuntijoita, jotta voimme ajoissa muuttaa sote-uudistuksen suuntaa ihmisten kannalta paremmaksi.

19.00 **Mats Löfström r:** Värderade herr talman! Ahvenanmaa on jo tehnyt sote-uudistuksen, ja terveydenhuolto kuuluu Ahvenanmaan lainsäädäntövaltaan. Ahvenanmaalla tapahtuva sairaanhoito maksetaan sataprosenttisesti Ahvenanmaan omista rahoista. Tämän vuoksi uudistuksella ei pidä olla vaikutuksia Ahvenanmaalla.

Käytännössä uudistus vaikuttaa valtavasti Ahvenanmaahan, koska koko valtion rahoitusjärjestelmää muutetaan. Ahvenanmaalaiset maksavat valtiolle veroja aivan samoin kuin kaikki muutkin. Ahvenanmaa saa nykyisessä itsehallintojärjestelmässä takaisin 0,45 prosenttia valtion tuloista. Viime vuonna Ahvenanmaan maksuosuus oli 0,71 prosenttia, mikä tarkoittaa järjestelmän olevan huono kauppa Ahvenanmaan kannalta, koska se maksaa niin paljon veroja. Jos Ahvenanmaa kuitenkin maksaa yli 0,50 prosenttia valtion tuloista, se saa takaisin tämän ylijäämän. Tätä summaa kutsutaan verohyvitykseksi tai ahkeruusrahaksi. Koska Ahvenanmaa maksaa paljon enemmän veroja valtiolle kuin mistä järjestelmässä on lähdetty, tänä vuonna se saa 23,9 miljoonaa euroa ahkeruusrahana takaisin.

Ahvenanmaa on jo pitkään maksanut enemmän veroja valtiovarainministeriön kirstuun kuin se saa takaisin könttäsummana. Tämän vuoksi Ahvenanmaa haluaa laajempaa taloudellista itsehallintoa ja mahdollisuutta elää omilla veroillaan. Tämän vuoksi meitä Ahvenanmaalla harmittaa, kun meitä joskus syytetään iltapäivälehdissä ja internetin palstoilla

siitä, että eläisimme valtion maksamilla avustuksilla. Se ei ole totta. Maksamme paljon enemmän kuin saamme takaisin. Tämän valtiovarainministeriö tietää, ja sen vuoksi se on historiallisesti ollut vastentahtoinen laajentamaan Ahvenanmaan taloudellista itsehallintoa. Olen sen vuoksi iloinen, että ministeri Berner nosti tämän asian esiin viime syksyn budjettiriihessä ja ehdotti Ahvenanmaan könttäsumman korottamista. Näin sen vuoksi, että Ahvenanmaan nopean väestönkasvun vuoksi könttäsumma pienenee koko ajan henkeä kohden.

Valtiovarainministeriö esittää, että Ahvenanmaa alentaisi könttäsumman vaihtokauppana Ahvenanmaan vähennyksestä. Eduskunta ei kuitenkaan voi muuttaa könttäsummaa ilman maakuntapäivien suostumusta. Tämän vuoksi ensin on neuvoteltava valtion ja Ahvenanmaan välinen ratkaisu. Ahvenanmaa haluaa ilman muuta olla mukana hakemassa toimivaa ratkaisua, mutta valtiovarainministeriölle esitetyistä toivomuksista ja yhteydenotoista huolimatta ministeriö ei ole ottanut tarpeellista aikaa asiasta keskustelemiseen. Ensimmäinen Ahvenanmaan ja valtiovarainministeriön kokous pidetään ensi viikolla, mutta nythän esitys on jo eduskunnassa. Tämä on todella ikävää ja harmittaa minua. Jos hallituksen puolelta vain olisi keskusteltu näistä asioista alun pitäen, olisi kaikki voitu saada heti kohdalleen. Suosittelen tämän vuoksi, että hallitus vetää esityksensä takaisin tasoitusperustetta koskien uuteen valmisteluun sen jälkeen, kun keskustelut Ahvenanmaan maakunnan hallituksen kanssa on käyty. Kyse on vain hyvin pienestä asiasta koko uudistuksessa, ja asia sisältyy erillislakiin, joka ei vaikuta uudistuksen muihin osiin. Se on siis helposti vedettävissä takaisin.

Pari sanaa Ahvenanmaan vähennyksestä ja könttäsummasta: Ahvenanmaan kannalta joidenkin asioiden pitää olla kunnossa, jotta Ahvenanmaan vähennys voidaan ottaa käyttöön väliaikaisratkaisuna. Jos Ahvenanmaan vähennys otetaan käyttöön, sen on saatava sama itsehallinnollinen suoja kuin nykyisen könttäsummankin. Ei ole mahdollista alentaa könttäsummaa, joka vaatii Ahvenanmaan suostumuksen, Ahvenanmaan vähennyksen saamiseksi, jota sitten eduskunta voisi yksin muuttaa. Tähän Ahvenanmaan maakuntapäivät tuskin suostuu, koska se heikentää nykyistä itsehallintoa. Tämän vuoksi itsehallinnollinen suoja on sisällytettävä mahdolliseen Ahvenanmaan vähennykseen.

Ahkeruusrahaan — tai verohyvitykseen, joksi sitä virallisesti kutsutaan — [Puhemies koputtaa] on myös saatava ratkaisu. Se on nykyiseen itsehallintojärjestelmään sisältyvä ainoa dynaaminen osa.

19.05 **Katri Kulmuni kesk:** Arvoisa puhemies! Käsissämme on tämän vaalikauden ehkä tärkein, laajin hallituksen esitys, kun kysymyksessä on sosiaali- ja terveyspalvelu- ja maakuntauudistus. Se on valtava kokonaisuus, ja niinpä se vaatiikin meiltä erittäin suurta tarkkuutta. Kysymyksessä siitä, miten huolehditaan kaikille ihmisille laadukkaat sosiaali- ja terveyspalvelut, kansalaisten vaikuttamismahdollisuudet ja alueiden elinvoima, kaikki itse asiassa nivoutuvat tässä lakiesityksessä yhteen.

Jatkossa vahvat maakunnat vastaavat sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämisestä, jolloin niitä resursseja ja ammattilaisia voidaan ehkä paremmin ohjata myös seutukunnallisesti ja suunnitella kokonaisuutena. Toivottavasti. Ja tavoitehan on, että palvelujen saavutettavuus paranee ja valinnanvara kasvaa. Eihän tällä hetkellä kovinkaan moni varsinaisesti ole pystynyt valitsemaan palveluitaan, eikä tarvitse välttämättä tulevaisuudessakaan. Repertoaarissa on julkisia toimijoita, on yrityksiä, on kolmannen sektorin toimijoita, ja ku-

kaan ei jää ilman palveluita. Jos ei sitä valintaa halua itse tehdä, niin silloin se lähin sotekeskus osoitetaan.

Arvoisa puhemies! On tärkeää, että hallituksella on nyt yhteinen näkemys, miten tämä suuri ja massiivinen paketti hoidetaan. Laki, josta tänäänkin on paljon puhuttu näiden 1 002 sivun ohessa, eli kysymys valinnanvapauslainsäädännöstä, on nyt kuukauden loppuun asti lausuttavana, ja toivottavasti siihen tulee hyviä näkökulmia ja lausuntoja ja palautetta. Ei keskustalle valinnanvapaus ole mikään itseisarvo, vaan se on yksi keino yhdeltä osin päästä niihin sote-uudistuksen tavoitteisiin, ja kuten on todettu, varmasti muokkauksiakin tulee näihin lakeihin tapahtumaan. Lisäksi on tärkeää tietenkin, että pienemmät kolmannen sektorin palvelut tulevat myös mahdollisiksi tuottajiksi valinnanvapauden myötä.

Tärkeää on tietenkin se, että hoitoon pääsisi ajoissa, ennaltaehkäisy, josta on paljon puhuttu, ja nimenomaan se painopisteen siirto sieltä erikoissairaanhoidosta sinne perustasolle toivon mukaan tapahtuu nyt. Näinhän ei toistaiseksi valitettavasti ole ollut, nimittäin kunnat ovat yleensä saaneet sairaanhoitopiiriltä laskun, että nyt pitäisi maksaa näin monta miljoonaa ja näin monta miljoonaa, ei niihin ole käytännössä pystynyt vaikuttamaan. Mutta tässä uudistuksessa vihdoinkin tulee matkaan myös sitten demokraattinen malli, jolloin maakunta päättää niistä palveluista. Ja kuten täällä debatin aikana tuli todettua, myös jatkovalmistelut ja kehitysajatukset siitä, miten verotusta pitäisi kehittää, ovat valmistelussa.

On esitetty paljon pelkoja siitä, että nyt ylikansalliset veroparatiisiyhtiöt tulevat meidän sote-markkinoillemme. Heitä koskee erittäin tiukka laki. Sama laki on kaikille muillekin siitä, että tuottajana täytyy maksaa verot Suomeen, täytyy toimia avoimesti. Nämä ovat julkisia yhtiöitä, niitä koskevat julkisten yhtiöiden säännöt, ja ne ovat julkisuuslain piirissä. Ja sote-palveluntarjoaja velvoitetaan ilmoittamaan, minne veroeurot maksetaan — kontrolli säilyy. Suomeen ei saa syntyä muutaman yhtiön monopolimarkkinoita, ja siitä me kyllä pidämme kiinni. Keskusta lähteekin siitä, että ennen kaikkea pienten ja keskisuurten kolmannen sektorin järjestöjen mahdollisuuksien täytyisi olla hyvät, ja luo tämä myös osaltaan työtä.

Arvoisa puhemies! Ei ehkä ole enää varaa tällä vaalikaudella kompuroida ja jättää tekemättä tätä vuosisadan suurinta uudistusta — niin valtavasta asiasta on kysymys. Me haluamme, että hyvinvointi- ja terveyserot kaventuvat, ihmiset saavat hoidon, pääsevät siihen ajoissa, kustannukset säilyvät kurissa, palveluiden saanti on yhdenvertaista, tasa-arvoisempaa ja lisäksi myös demokraattisempaa. Yksityiskohtia varmasti hiotaan.

Haluan vielä loppuun todeta sen, että kansainvälinen arviointipaneeli arvioi viime vuonna hallituksen siinä vaiheessa olevia esityksiä, siellä oli mukana asiantuntijoita WHO:sta, OECD:stä, eurooppalaisista yliopistoista, ja senkin paneelin mukaan [Puhemies koputtaa] järjestämisvastuun siirto maakunnille on hyvä ratkaisu, integraatio parantaa kustannusten hallintaa, asiakaskeskeisyyttä ja laatua. On meidän käsissämme, onnistuuko tämä uudistus — toivottavasti.

19.11 **Martti Talja kesk:** Arvoisa puhemies! Maakunta- ja sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädäntöuudistuksessa siirretään vastuuta laveammille harteille. Ståhlbergin perustuslaissa jo vuonna 1919 väliportaan hallinnolle oli oma paikkansa. Miksi sitten sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus, sitä kysyvät myös monet kansainväliset asiantuntijat. Eurooppalaisen Euro Health 2015 -kuluttajatutkimuksen mukaan Suomessa saa parhaan vastineen rahalle terveydenhuollosta. Samaan aikaan laatu on Euroopan kärkimaiden tasoa syö-

vänhoidossa ja erikoissairaanhoidossa ja kansalaiset arvostavat Suomen terveydenhuollon toiminnallisesti neljännelle sijalle 35 maan joukossa. Ongelmamme on huonosti toimiva perusterveydenhuolto, ja omalle lääkärille ei pääse samana päivänä.

Sote-uudistuksen keskeiset tavoitteet ovat kansalaisen tarvitsemien palveluiden saatavuuden parantaminen, niiden vahva yhteensovittaminen, yksikanavaiseen rahoitukseen siirtyminen ja kansalaisen valinnanvapauden lisääminen palveluissa. Tällä hetkellä kansalainen voi maassamme valita peruspalveluiden tuottajan laajasti ja erikoissairaanhoidon palveluiden tuottajan julkiselta sektorilta yhdessä lähettävän lääkärin kanssa neuvoteltuaan.

Arvoisa puhemies! Maakunnan omassa toiminnassa on erotettava sosiaali- ja terveydenhuollon järjestäminen ja palveluiden tuottaminen. Maakunnan liikelaitos on osa maakunnan organisaatiota, mutta se on toiminnallisesti ja taloudellisesti eriytetty maakunnan sisällä tulevan lainsäädännön mukaisesti. Liikelaitos toimii paitsi palveluntuottajana myös julkista valtaa käyttävänä viranomaisena usein portinvartijana. Portinvartijatehtävässä hallitaan myös kustannuksia ja pidetään hoidon perusteet yhdenmukaisina. Maakunnan liikelaitos tuottaa asukkaille julkiset sosiaali- ja terveyspalvelut myös silloin, kun niitä ei ole muuten saatavilla. Esimerkiksi jos syrjäseudulla ei ole muita palveluntuottajia, maakunnalla on oikeus ratkaista myös yksityiseltä palveluntuottajalta hankittavien palveluiden vähimmäismäärä.

Voidaan kysyä, ovatko kansalaiset yhdenvertaisessa asemassa palveluiden saatavuuteen ja laatuun nähden. Voidaanko varmistaa, että tuottavuutta varmistavat ja kustannuksia säästävät palvelukokonaisuudet toteutuvat tulevaisuudessa ja palveluketjut toimivat sovitusti? Onko näin myös yksityisten palveluntuottajien kesken tai yksityisen ja julkisen kesken, jos meillä ei ole yhteensopivia asiakastietojärjestelmiä edes terveydenhuollon sisällä saatikka sitten terveydenhuollon ja sosiaalihuollon yhdistäviä kertomusjärjestelmiä? Miten voidaan tehdä asiakaskeskeinen hoito- ja palvelusuunnitelma ja miten annetaan palautetieto vastuulliselle potilasta hoitavalle taholle ilman yhtenäistä tiedostoa? Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelustrategiassa on lisäksi otettava huomioon asiakkaan valinnanvapauden piirissä olevien palveluiden ja muiden sosiaali- ja terveyspalveluiden sovittaminen yhteen siten, että asiakkaiden tarvitsemat palvelut muodostavat tarpeenmukaisen kokonaisuuden.

Arvoisa puhemies! Lailla sosiaali- ja terveyspalveluiden tuottamisesta halutaan varmistaa asiakkaan ja potilaan turvallisuus sekä laadultaan hyvät palvelut. Lisäksi halutaan edistää yrittäjyyttä vähentämällä yrittäjien hallinnollista taakkaa. Lakiluonnoksen mukaan nykyisistä palveluntuottajan toimintamuodoista riippuvaisista lupa- ja ilmoituskäytännöistä luovutaan. Sen sijaan siirrytään kaikkia palveluntuottajia yhtenäisesti koskevaan rekisteröintiin ja toimivaan omavalvontaan, joka perustuu palveluntuottajan ja viranomaisen väliseen luottamukseen. Edellytetään siis palveluiden asiakaslähtöistä integraatiota ja maakunnalle sälytetään vastuu kustannusten kohdentamisesta oikein asiakkuuksittain huomioiden palveluiden käyttö ja laatu monituottajamallissa.

Sosiaali- ja terveydenhuollosta puuttuvat tällä hetkellä pääosin myös maakunnittaiset yhtenäiset kertomusjärjestelmät, kuten aiemmin totesin. Meillä ei ole kansallista yhteensopivuutta laisinkaan. Vuodesta 2007 on ollut tähän velvoittava lainsäädäntö. Nyt on viimeinen hetki onnistua tässä lainsäädännön tavoitteessa. Kelan ylläpitämä Kanta-tietojärjestelmä on toiminnallisesti arkistojärjestelmä ja ei sovi sellaisenaan ammattilaisten aktiiviseen kliiniseen käyttöön. Kanta sisältää erinomaiset osiot potilaiden oman tiedon saantiin, Oma-

kannan ja sähköisen, hyvin toimivan reseptiosion. Nyt Suomessa tulee pikaisesti käynnistää palveluväylätyyppisen alustan rakentaminen Kanta-alustan rinnalle, jotta ammattilaisten tiedonsaanti turvataan ja samaa järjestelmää voidaan käyttää [Puhemies koputtaa] kansalaisten tarvitsemien palveluiden yhteensovittamiseen, palveluiden saannin arviointiin ja kustannusten hallintaan sekä laatutiedon tuottamiseen.

19.16 **Krista Mikkonen vihr:** Arvoisa puhemies! Kaikki olemme yhtä mieltä siitä, että sote-uudistus on välttämätön. Kyse on vuosisadan uudistuksesta, joka on tehtävä, jotta voimme turvata palveluiden saatavuuden kaikkialla maassa, pystymme kaventamaan terveys- ja hyvinvointieroja, parannamme apua tarvitsevien yhdenvertaisuutta ja pystymme hillitsemään kustannusten kasvua.

Sote-uudistusta on tehty pitkään ja hartaudella useamman hallituksen toimesta. Moni on jo korviaan myöten täynnä koko sotea. Se on kuitenkin huono syy nostaa kädet pystyyn ja hyväksyä nyt esitetty sote-ratkaisu sellaisenaan. On tyhmää tehdä sellaista mallia, joka jo syntyessään sisältää valuvikoja ja suuria riskejä.

Sote-uudistusta tehtäessä puolueiden muut poliittiset agendat ottavat helposti etusijan. Näin kävi tälläkin kertaa. Keskusta kytki uudistukseen tavoitteensa maakuntahallinnon luomisesta, kokoomus laajasta valinnanvapaudesta ja terveysmarkkinoiden avaamisesta. Nämä sivuagendat ovat nyt määritelleet koko uudistuksen sisällön, ja samalla se kaikkein tärkein, apua ja hoitoa tarvitseva ihminen, on jäänyt paitsioon.

Sote-uudistukseen liittyy useampi lakipaketti. Nyt käsittelemme ensimmäistä. Vaikka paljon arvostelua saanut hallituksen esitys valinnanvapaudesta tulee tähän saliin myöhemmin, on selvää, että nyt käsittelyssä oleva esitys on rakennettu niin, että se jo lyö lukkoon laajan valinnanvapauden. Kaikkien kolmen sote-uudistuksen lakiesityksen tulisi olla käsittelyssä samanaikaisesti.

On hyvää tässä esityksessä se, että sote-palveluiden järjestäminen tulee laajemmille harteille. Maakunnat ovat kuntia vahvempia toimijoita, eikä kunta enää jatkossa vaikuta siihen, millaista apua ja hoitoa saa. Erot maakuntien välillä ovat kuitenkin suuret niin asukasmäärän, taloudellisen kantokyvyn kuin sote-markkinoiden toimivuuden osalta.

Kun nyt jo yleisesti puhutaan siitä, että jatkossa sote-alueiden määrä tulee olemaan nyt esitettyä 18:aa pienempi, niin miksi ihmeessä tätä ratkaisua ei tehty saman tien? Sote-hoitoketjujen sujuvuuden kannalta on hyvä, että järjestäjien määrä vähenee. Ketjun toisessa päässä eli tuottajien määrässä sen sijaan tapahtuu moninkertaistuminen. Tämä ei palvele hoitoketjun sujuvuutta ja sosiaali- ja terveyspalveluiden yhteensovittamista, päinvastoin: palvelut pirstaloituvat lukuisille eri toimijoille, ja kokonaishallinta uhkaa kadota.

Arvoisa puhemies! Esityksellä ollaan luomassa itsenäistä maakuntahallintoa. Se jää kuitenkin torsoksi, sillä maakunnilta puuttuu verotusoikeus. Valtio antaa rahat ja sitovat ohjeet. Maakuntiin valitaan kyllä päättäjät suorilla vaaleilla. Valitettavasti näille päättäjille jää vain varsin niukasti päätettävää, kun palvelutuotanto yhtiöitetään ja siten niiden päätösvalta karkaa valtuuston ulottumattomiin ja valtio puolestaan voi tehdä päätökset maakunnan puolesta palveluverkosta ja investoinneista.

Maakuntauudistus synnytettiin kiireellä ja pääministerin uhkauksien avulla. Se on edennyt sote-kaavun alla niin, että kaikki muu siihen liittyvä on jäänyt melkoiseen pimentoon. Osa tehtävistä on rytäkässä häviämässä kokonaan, kuten se, että jatkossa jokin valtion tai maakunnan taho valvoisi kuntien maankäyttöön liittyvien päätöksien laillisuutta.

Arvoisa puhemies! Kuntien vastuulle jää jatkossa hyvinvoinnin edistäminen. Se on tärkeä tehtävä, joka on tähän saakka jäänyt liian usein juhlapuheiden varaan. Kysymykseksi kuitenkin nousee, miten kuntia kannustetaan, kun hyvinvointiin panostaminen ei näy suoraan heidän omassa taloudessaan vähentyneinä hoitokustannuksina. Lainsäädännössä pitäisikin olla vahvemmat velvoitteet ja rakenteet kuntien ja maakunnan yhteistyölle ja kumppanuudelle.

Iso kysymysmerkki on kuntien tuleva rahoituspohja. Miten jäljelle jäävä kunnallisverokertymä riittää kattamaan palvelutarpeita? Ongelmissa ovat etenkin kunnat, jotka ovat nyt tarjonneet laajasti palveluita koko seutukunnan tarpeisiin ja kantavat suurimman vastuun seudun työttömistä. Yhtä lailla hankala tilanne on kasvukunnissa, joiden tulisi lisätä palvelutarjontaa ja infraa kasvavan väestön tarpeisiin. Rahoitusmallissa tulisi huomioida kuntien erilaiset tarpeet, etenkin kun tiedämme, että kuntien oma lainanotto- ja takaisinmaksukyky tulevat heikkenemään, kun puolet liikevaihdosta siirtyy maakuntiin ja velat jäävät täysimääräisenä maksettavaksi. Ongelmaa pahentaa kuntien omistukseen jäävä kiinteistömassa, jonka tarpeesta päätökset tekee jatkossa maakuntahallinto.

Arvoisa puhemies! Lopuksi haluan vielä muistuttaa, mitä sote-uudistuksella lähdettiin tavoittelemaan. Sen oli tarkoitus 1) kaventaa terveys- ja hyvinvointieroja, 2) parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta kaikkialla maassa, 3) pienentää julkisen talouden kestävyysvajetta. Valitettavasti tämä lakiesitys ei näihin tavoitteisiin vastaa.

19.22 **Toimi Kankaanniemi ps:** Arvoisa herra puhemies! Maakunta- ja sote-uudistus on historiallinen uudistus. 25 vuotta sitten maakunnan liitot ja seutukaavaliitot yhdistettiin. Se oli hyvä ja EU-jäsenyyden vaatima. Sen jälkeen 90-luvun lopulla muodostettiin viisi suurlääniä. Se oli onneton ratkaisu, joka maksoi paljon ja kumottiin kymmenkunta vuotta myöhemmin, jolloin perustettiin avit ja elyt. Paras-hanke pantiin vireille 2005 näihin aikoihin hallituksen kehysriihessä. Siitä ei paljon hedelmiä syntynyt, joitakin kuntaliitoksia ja ammatillisten koulutuskuntayhtymien yhteenliittymiä. Paras-hanke ei sisältänyt merkittävää parannusta soten osalta. Viime vaalikaudella yritettiin lähinnä sosiaalidemokraattien johdolla luoda sote-uudistusta, mutta se ei onnistunut, ja nyt olemme tässä tilanteessa.

Onneksi meillä on nyt hallitus, joka tekee töitä ja panee myös virkamieskunnan tekemään ehdotuksia. Nyt meillä on tuo yli tuhannen sivun paketti tästä perusmallista. Se vastaa perussuomalaisten ehdottamaa mallia vuodelta 2012, peruskunta—piirikunta-mallia, nimenä on maakuntamalli, koska sillä on perinteensä ja meillä on jo maakunnat-merkitys, joten se sopii ihan hyvin.

18 maakuntaa on luonnollinen määrä ja jako. Voi olla, että se vähenee aikaa myöten, mutta nyt se on lähtökohtana. Maakunnat takaavat leveät hartiat, ja vaalit niissä tuovat demokratian. Erilaisten toimintojen kokoaminen demokraattisesti johdetun maakuntahallinnon alle on viisasta, ja se tässä toteutuu. Hallinto kevenee. Kun esimerkiksi meillä Keski-Suomessa lakkautuu noin 30 soten ja pelastustoimen ja muuta toimielintä ja tilalle tulee yksi, niin se on merkittävä muutos hallinnossa. Luottamushenkilöitä on tällä hetkellä varsinaisina luottamushenkilöinä noin 450 ja uudistuksen jälkeen noin 100.

Hajautunut systeemi ei ole tällä hetkellä kenenkään käsissä. Onkin ihmeteltävä, että täällä vielä haikaillaan laajojen kuntayhtymien perään. Niissä demokratia ei toimi: se on välillistä, ja kunnat ovat täysin juoksupoikina, laskujen maksajina. [Susanna Huovinen: Niin se tulee olemaan tässä maakuntamallissakin!]

Kuntien kannalta tämä maakuntauudistus on hyvä, koska se siirtää kuntien suurimmat menoerät, jotka ovat myös yllättäviä, erikoissairaanhoidon ja lastensuojelun menot, maakunnille. Kuntatalous tulee ennakoitavaksi paljon paremmin kuin tällä hetkellä, ja kunnat voivat keskittyä elinvoiman ja koulutuksen kehittämiseen ja muihin vastaaviin toimintoihin.

Maakuntamallissa on vajavaisuuksia, koska verotusoikeus ei vielä tällä kertaa toteudu, toimiala on rajattu ja valtionohjaus on vahvaa. Lisäksi maakuntalain 6 §:n tehtäväluettelo on kattava, ja 2 momentissa 3 kohta voisi mielestäni olla väljempi. Maakuntaverotukseen siirtyminen edellyttää laajaa verotuksen uudistamista. Siihen ei tällä hetkellä ollut aikaa. Edessä on vero- ja valtionosuusjärjestelmän uudistaminen. Se pitää panna vireille mahdollisimman nopeasti ja mielellään parlamentaarisen valmistelun pohjalta.

Maakunnat ovat jatkossa vahva osapuoli myös yksityisille toimijoille. Nyt kunnat ovat heikkoja ja usein rahastuksen kohteena. Suuret terveysalan yhtiöt vievät nytkin verotulonsa ulkomaille, eikä siihen esimerkiksi edellinen hallitus mitenkään puuttunut. Mutta kun tulee vahvat maakunnat niitten vastapuoleksi ja julkisuusvelvoite talouden osalta, niin on arvioitavissa, että tilanne paranee merkittävästi.

Arvoisa puhemies! Valinnanvapaus ei nyt ole käsittelyssä. Sen valmistelussa on otettava asiantuntijoiden huomautukset huomioon. Sote-menojen kasvu taittuu, jos ja kun integraatio ja tiedolla johtaminen toteutuu, hallinto kevenee ja päätösvastuu selkiytyy. [Puhemies koputtaa] Ennaltaehkäisy, nopea hoitoonpääsy, oikea hoitopaikka, kuntoutus ja kotiin annettavat palvelut muodostavat hyvän ja edullisen ketjun.

19.27 **Hannakaisa Heikkinen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Ensinnäkin kiitoksia ministereille Vehviläinen ja Rehula, kohta ollaan kuusi tuntia täällä oltu, ja vielä näytätte hyvävoimaisilta. Keskustelua on vielä edessäkin päin, mutta on todella mukava, että olette paikalla, tehdäänhän täällä tämän vaalikauden nähtävästi isointa juttua.

Keskustelu on ollut monisäikeinen, ja tuossa alun debatissa puhuttiin ja kritisoitiin sitä, että tässä tehdään jotakin taikatemppua taikka silmänkääntötemppua ja yritetään ennestäänkin harmaantuvan Suomen sosiaali- ja terveysmenoista leikata 3 miljardia euroa. Tällä lakikokonaisuudella ei ole tarkoitus leikata vaan taittaa noitten sosiaali- ja terveysmenojen koko ajan hyvin voimakkaasti nousevassa kasvukulmassa olevia miljardimääriä niin, että vuoteen 2030 mennessä tuo kasvukulma taittuisi sen verran, että meillä näihin kuluihin menisi nykymenosta poiketen 3 miljardia vähemmän. Mitenkä tuo syntyy? Rakenteita muokataan niin, että nykyistä paremmin pystymme antamaan ihmisille terveysneuvontaa, tukemaan heidän terveysvalintojaan, tukemaan niitä sosiaali- ja terveysasemia, jotka ovat lähellä ihmistä, että ihmiset pääsevät siellä nykyistä paremmin lääkärin ja muitten asiantuntijoitten vastaanotolle, että noilla ihmisillä olisi aikaa, osaamista ja mahdollisuutta antaa heille niitä palveluja kuin he siinä hetkessä tarvitsevat.

Täällä on kannettu voimakkaasti huolta ja puhuttu ohi tämän päivän aiheen valinnanvapaudesta. Tuo lainsäädäntö tulee myöhemmin tänä keväänä, ja me ehdimme käsitellä sen yhtä aikaa tämän tänään käsillä olevan lakipaketin kanssa. Täällä on ehkä vähän irvailtukin siitä, mitä tuo valinnanvapaus tuo esimerkiksi Ilomantsiin taikka johonkin muuhun pieneen, syrjäiseen kuntaan. Kenties — ja niin voin todeta — maakuntien ihmiset olemme toki tottuneet siihen, että meillä sitä valinnanvapautta ei hyvin laajasti ole, mutta me voimme iloita tämän tänään käsillä olevan sote-paketin yhteydessä siitä, että tämä turvaa sitä,

että meillä ne lääkäripalvelut, terveyskeskuspalvelut, sosiaalipalvelut turvataan laajemmilla hartioilla. Se on se meidän ilomme tästä paketista.

Näin uskon, että siellä paikallistasolla, lähipalvelujen parissa pystymme laadukkaammin kohtaamaan myös erikoissairaanhoidon ihmisiä. Ihmiset eivät kulje taksikyydein keskussairaalaan, vaan niissä palveluissa, mitkä on järkevää tarjota lähellä ihmistä, lääkäri kulkee lähelle ihmistä. Toissa vuonna, jos oikein muistan, Kelan maksamat taksikyydit olivat 156 miljoonaa euroa. Harvempi on parantunut taksin takapenkillä, muutamia synnytyksiä varmasti tulee vuosittain, mutta varsinaisesti parantunut ei varmaan kukaan ole. On järkevää, kun maakunnalla on yhteinen kukkaro, että ei ole erikseen enää jatkossa mahdollisuutta hakea rahoja näihin Kela-taksikyyteihin, vaan kun siitä samasta kukkarosta menevät nämä kaikki sosiaali- ja terveydenhuollon menot, niin silloin pitää järkevästi miettiä, mitkä palvelut on parempi järjestää niin, että ne ovat lähellä ihmistä, sen henkilön muodossa taikka sitten huimasti kehitettävien ict-palvelujen muodossa, että myös päätteen kautta pystytään näkemään ja kohtaamaan se ammattilainen.

Mutta, arvoisa puhemies, mitä sitten hallitus aikoo panostaa tuohon terveyden edistämiseen? Tästä asiasta olen vuosien varrella jaksanut puhua joka käänteessä, onhan ennalta ehkäisty sairaus paras sairaus siinä mielessä, että se ei ole keneltäkään poissa, säästää ja tuo hyvinvointia.

Todellakin, arvoisa puhemies, kunnille ja maakunnille osoitetaan vuosittain lähes 250 miljoonaa euroa rahoitusta hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen [Puhemies koputtaa] kriteereiden perusteella. Aika iso juttu, sanoisin näin.

19.32 **Markus Lohi kesk:** Arvoisa puhemies! Kuten täällä on monessa puheenvuorossa todettu, olemme nyt historiallisen uudistuksen äärellä. Suomeen ollaan synnyttämässä kolmas kansanvaltainen demokraattinen taso, maakunnat, joihin valitaan vaaleilla maakuntavaltuusto, ja sosiaali- ja terveyshuolto siirretään näiden vastuulle, järjestämisvastuulle, ja varmasti myös maakunnan oma organisaatio, liikelaitos on se, joka tulee myös päävastuun siitä tuottamisesta kantamaan.

Mutta tämä uudistus ei kuitenkaan ole tehty eikä sitä tehdä maakuntia varten eikä järjestelmää varten, vaan suomalaisia ihmisiä varten ja sitä varten, että tämän kautta pystytään tulevaisuudessakin turvaamaan kaikille suomalaisille riittävät palvelut. Minusta tästä kuvaavaa on se, että tämän valtavan paksun lakipaketin sivulla 647 on todettu säätämisjärjestysarvioinnissa otsikkotasollakin: "Uudistuksen tarve yhdenvertaisten palvelujen turvaamiseksi." Muistan erittäin hyvin viime vaalikaudelta, kun perustuslakivaliokunnassa kävimme pariinkin otteeseen läpi silloista sote-uudistusta, eikä se ollut ensimmäinen kerta, kun Suomeen yritettiin näitä palveluita uudistaa. Silloin keskeinen seikka, mihin kaatui viime metreillä se uudistus, oli tämä kansanvaltaisuus. Kunnat olisivat rahoittaneet, maakunnat olisivat olleet siinä mukana, mutta tätä järjestelmää ei silloin saatu sillä aikataululla toimimaan niin, että se olisi voinut tämän perustuslain seulan läpäistä.

Sekin täytyy todeta, että ei varmasti tämäkään esitys ole täydellinen. Tänne varmasti tulee jäämään, kun puhutaan näin massiivisesta paketista, sellaisia ongelmakohtia, joita käytännössä sitten huomataan. Mutta voi sanoa niinkin, että paras on hyvän pahin vihollinen. Jos me odotamme täydellistä mallia, me saamme odottaa maailman tappiin saakka. [Hannakaisa Heikkinen: Se on totta!] Sen takia voidaan todeta, että tämä malli on kuitenkin kyllin hyvä, että se voi edetä tänne eduskuntaan ja tästä valiokuntien mahdollisten pienten viilausten jälkeen myös eteenpäin.

Voi sanoa niinkin, että kun on tämmöisen ison paketin ääressä ja on harvinainen paketti, että siellä on 1 000 sivua lainsäädäntötekstiä, niin tämän äärellä voi todeta, että minulla ainakin on vahva luottamus kahteen asiaan: Toinen on se, että Suomen tulevat maakunnat, jotka nyt perustetaan, uudet maakunnat, kyllä kykenevät alueellaan tekemään päätöksiä ja turvaamaan kansalaisille palvelut. Siellä on erittäin kova tahto maakuntien sisällä turvata asuinpaikasta riippumatta kaikille maakunnan asukkaille riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut. Toinen asia, johon luotan erittäin voimakkaasti, on se — kuten sanoin, että tämä ei varmasti ole täydellinen esitys, ja käytännössä ihan varmasti tulee tilanteita, joissa ilmenee, että tarvitsee korjata tätä mallia, hieman säätää joltakin osin — että minä uskon suomalaiseen yhteiskuntajärjestelmään niin, että ne ongelmat, jotka tulevat esille, kyllä korjataan täällä Suomessa ja saadaan tästä entistä parempi malli.

Nyt kuitenkin olemme siinä tilanteessa, että tätä uudistusta on hiottu vuosikausia, ja tämä paketti on laadittu juuri niillä suuntaviivoilla, joita viimeinen perustuslakivaliokunnan lausuntokin, voi sanoa, yhdenvertaisuuden ja kansanvaltaisuuden näkökulmasta viitoitti. Siellä tuotiin esille kolme erilaista mallia, ja voi sanoa, että tämä malli, jota nyt ollaan viemässä eteenpäin, jossa maakunnat ottavat järjestämisvastuun, oli se, jossa nähtiin vähiten ongelmia ja joka on helpoiten toteutettavissa, ja sen takia olen itse henkilökohtaisesti erittäin tyytyväinen, että tällä mallilla ollaan lähdetty viemään uudistusta eteenpäin.

Mutta kuten totesin, kärkenä ei saa olla järjestelmä eivätkä maakunnat, vaan kärkenä pitää olla ihmisten palvelut ja niiden turvaaminen, se pitää muistaa myös tässä toteuttamisessa. Olen omassakin maakunnassa korostanut sitä, että tämä muutos on niin valtava, kun henkilöstöjäkin, jotka siirtyvät eri työnantajalle, on tuhansia, että tässä tilanteessa onnistuminen vaatii paitsi hyvää lakia myös erittäin hyvää ja onnistunutta muutosjohtamista. Jos tässä epäonnistutaan, niin on olemassa riskejä, että menetetään niitä etuja, joita tällä muutoksella haetaan, ja tämä koskettaa koko valtakuntaa.

Eli kysymys on viime kädessä johtamisesta ja siitä, että tässä vaikeassa ja haastavassa muutostilanteessa onnistutaan myös johtamisen kannalta niin, että emme turhaan, voi sanoa, kuluta tai hassaa taloudellisia resursseja, puhumattakaan inhimillisiä resursseja ja työpanoksia henkilöstöltä.

19.38 **Jani Mäkelä ps:** Arvoisa puhemies! Tässä on nyt eduskunnan käsissä iso uudistus, ja täytyy sanoa, että tämä hallitus tekee, mitä lupaa, ja varsin nopeastikin. Eli tämmöinen uudistus on saatu tänne meidän käsiteltäväksemme ihan melko lailla aikataulussa. Olettaisin, että kaikki oleellinen sanottava tästä asiasta on jo sanottu ja kaikki parhaat väärinymmärrykset on jo väärinymmärretty ja jopa ymmärrykset ymmärretty, ja keskitynkin puhumaan sellaisesta, mikä saattaisi olla jollain tavalla uutta tämän asian kannalta.

Muutamia kommentteja pidettyihin puheenvuoroihin.

Itse tulen alueelta, missä tämän tyyppinen sote-ratkaisu eli täysin integroitu sosiaali- ja terveyspiiri on ollut käytössä jo vuosikaudet, elikkä Eksote ja Etelä-Karjala. Siellähän henkilöstö on jo siirtynyt piirin palvelukseen ja monet näistä asioista on jo tehty, mitä tässä nyt tultaisiin tekemään monissa muissa paikoissa. Kokemukset siitä ovat olleet varsin hyviä, ja itse asiassa nyt tämän maakuntauudistuksen myötä tietyt asiat siirtyvät parempaan suuntaan tässä meillä käytössä olleessa mallissa.

Kun päätöksenteko on ollut kuntayhtymäpohjaista, niin se demokraattisuus on jossain suhteessa ollut varsin, sanoisin, kyseenalaista puoluepukaroinnin vuoksi, koska sinnehän ne paikat on jaettu kuntakohtaisin kiintiöin, jotka eivät ole välttämättä vastanneet mak-

suosuuksia. Jotkut kunnat ovat saaneet suhteettoman painoarvon. Sinne on kerääntynyt tiettyjä henkilöitä, joiden keskinäiset suhteet eivät ole ehkä olleet parhaita mahdollisia. [Susanna Huovinen: Miten jatkossa?] Suorassa kansanvaalissakin tällaiset ongelmat tietysti voivat olla olemassa, mutta niiden todennäköisyys on pienempi, kun puolueet eivät pääse niin selvästi peukaloimaan niitä henkilöitä, jotka näistä asioista päättävät. Omasta mielestäni on siksi vain hyvä, että vastuuta siirtyy maakunnalle mitä erilaisimmista asioista, sote-asioiden ohella myöskin koulutusasioista. Ainakin meidän maakunnassamme nämä asiat osataan mielestäni hoitaa paremmin kuin valtion ohjauksessa pystyttäisiin tai mitä itsenäiset kunnat pystyisivät tekemään.

En sano, että uudistus olisi ongelmaton. Mutta ei tätä tekemättä kannata jättää sillä verukkeella, että on kehittämistä matkan varrella. Siihen meillä ei ole varaa veronmaksajien ja kansalaisten suuntaan. Kyse on kuitenkin pohjimmiltaan siitä, että meidän täytyy löytää kustannustehokkaampia tapoja tuottaa nämä välttämättömät sosiaali- ja terveyspalvelut kansalaisille. Siinä täytyy olla ennakkoluuloton sen asian katsomisessa, miten ne palvelut voidaan tuottaa, koska tulevaisuudessa meidän kantokykymme ei riitä tähän kustannusrakenteeseen. Kustannusten nousu pitää lopettaa ja mieluummin jopa taittaa vähän alaspäin. Tähänhän esimerkiksi meillä on pystytty, ja itse asiassa on tiettyjä pelkoja siitä, voisiko tämä uudistus johtaa jopa kehityksen menemiseen taaksepäin, jos nyt tehtyjä integraatioita joudutaan hajottamaan sote-uudistuksen myötä. Toivon mukaan näin ei tapahdu.

Se, että tämä valinnanvapaus, joka oikeastaan ei edes kuulu koko tähän asiaan, tulee erikseen, on mielestäni oikeastaan jopa hyvä asia siinä mielessä, että se on ainakin itselleni kaikkein epäilyksiä herättävin kohta tässä sosiaali- ja terveysuudistuksessa. [Susanna Huovinen: Samoin!] Valinnanvapaushan on sanana tietenkin erittäin kaunis ja hyvä, ja me kaikki sellaista kannatamme, mutta kuten me tiedämme kaikki, piru asuu yksityiskohdissa. Nyt täytyy pitää huoli siitä, että ne yksityiskohdat tulevat hiotuksi sillä tavalla, että se palvelee kansalaisten etua. On toisaalta totta, niin kuin on sanottu, että valinnanvapaus koskee nyt vain varakkailla ja anteliailla työnantajilla töissä olevia tai sellaisia, joilla on varaa maksaa yksityislääkärin palveluista. Eli valinnanvapaus oikein ja hyvin toteutettuna voi johtaa siihen, että valinnanvapaus koskee myöskin muita kansalaisia. Mutta tässä pitää olla tarkkana.

Sitä myös korostan, että nämä tietotekniset ratkaisut, mitkä monissa puheenvuoroissa on mainittu tässä keskustelussa, täytyy toteuttaa erityisesti kustannustehokkaasti, koska niihin saa uppoamaan rahaa. Tämän tiedän omasta ammattitaustastani, että tietotekniikkaan pystyy käyttämään rahaa ja sitä rahaa pystyy todella myös tuhlaamaan sinne. Pidän tärkeänä, että näissä asioissa ollaan tarkkana tämän sote-uudistuksen eteenpäinviennin kanssa.

19.43 **Sami Savio ps:** Arvoisa puhemies! Lähetekeskustelussa on tänään mittava lakipaketti sote- ja maakuntauudistuksen viemiseksi eteenpäin. Sote-uudistuksen tavoitteena on yhdenvertaisten palveluiden saatavuus koko Suomen alueella, ja tämän uudistuksen tavoitteena on tietysti myös saada aikaan 3 miljardin euron säästöt ensi vuosikymmenen loppuun mennessä. Nämä mainitut tavoitteet ovat todella kunnianhimoisia, mutta ne ovat myös välttämättömiä sekä ikääntyvän väestön kasvavan palvelutarpeen että maamme taloudellisen kestokyvyn näkökulmasta käsin tarkasteltuna.

Vuoden 2019 alussa toimintansa käynnistäville 18 maakunnalle siirtyy lukuisia tehtäviä, muun muassa pelastustoimi, ympäristöterveydenhuolto, aluekehitys, alueiden käytön ja rakentamisen ohjaus sekä työ- ja elinkeinopalvelut. Hyvinvoinnin ja terveyden edistä-

minen jää kunnille, vaikka niiltä viedäänkin merkittävä osa nykyisistä tehtävistä. Kuntien lakisääteisistä tehtävistä siirtyy noin puolet maakunnille, kuntien menoista keskimäärin 57 prosenttia. Samassa yhteydessä alennetaan lakisääteisesti kuntien tuloveroprosenttia noin 12,5 prosenttiyksiköllä ja tehdään muutoksia valtion tuloveroasteikkoihin. Muutoksen yhteydessä on varmistettava, ettei kenenkään tuloverotus kiristy.

Kunnille muutoksesta aiheutuva yli- tai alijäämän muutos on rajattu 100 euroon asukasta kohti neljän vuoden siirtymäajalla. Kuntien taloudellinen asema ei siis tässä mielessä muutu kovinkaan paljon, mutta niiden tulee luonnollisesti huolehtia talouden tasapainoon pääsemisestä jo hyvissä ajoin ennen uudistuksen toteutumista. Omaisuussiirrot kunnilta ja kuntayhtymiltä maakunnille on toteutettava siten, ettei siirroista aiheudu ongelmia kuntatasolla. Myös käyttämättä jäävien kiinteistöjen osalta on löydettävä ratkaisu jatkovalmistelun kuluessa.

Tämän uudistuksen myötä puretaan parisataa kuntayhtymää ja lukuisia muita toimielimiä. Maakuntien luottamushenkilöt valitaan jatkossa demokraattisilla vaaleilla, mikä on erittäin suuri parannus nykyjärjestelmään verrattuna. Tähän positiiviseen seikkaan kiinnitti huomiota aiemmin myös edustaja Saarakkala pitämässään perussuomalaisten ryhmäpuheenvuorossa.

Kansalaisille tärkeimpiä asioita ovat luonnollisesti hoitoonpääsyn nopeutuminen ja aiempaa paremman hoidon saaminen. Ne ovat toivottavia uudistuksen lopputuloksia. Rakenteet ovat tavallisen ihmisen näkökulmasta sivuseikka. Tietenkin kansalaiset arvostavat myös palvelutuotannon kustannustehokkuutta, johon tällä uudistuksella tähdätään. Se edellyttääkin merkittäviä rakenteellisia uudistuksia nykyjärjestelmään verrattuna. Sote-uudistuksen yhteydessä on onneksi huomioitu myös järjestöjen näkemykset, mikä näkyy muun muassa vammaisjärjestöjen toivoman henkilökohtaisen budjetoinnin käyttöönotossa.

Arvoisa puhemies! Valinnanvapaus on kannatettava periaate, kunhan varmistetaan pienten palveluntuottajien toimintaedellytykset. Markkinatalous on hyvä renki muuallakin yhteiskunnassa. Tälläkin esitetystä kritiikistä huolimatta toimiva valinnanvapausmalli olisi merkittävä askel kohti terveydenhuollon tasa-arvoa, jossa pienituloisillakin henkilöillä on mahdollisuus valita itselleen sopivat palveluntarjoajat kohtuullisin kustannuksin.

Uudistuksen yhteydessä perustetaan myös palvelukeskuksia, jotka helpottavat tukipalveluiden organisointia. Toimivat tietotekniset palvelut tuovat merkittäviä säästöjä nykyjärjestelmään verrattuna. Tiedän tämän, koska olen aiemman ammattini tiimoilta tutustunut terveydenhuollon tietojärjestelmiin. Kuten edustaja Mäkelä edellä viittasi, alaa on vaivannut hajanaisuus. Sitä on tässä yhteydessä mahdollisuus karsia merkittävästi ja saada tieto kulkemaan kustannustehokkaasti.

Arvoisa puhemies! Kansalaiset ovat kyllästyneet vuosikausia jatkuneeseen sote-veivaukseen. Nyt on korkea aika viedä uudistus kunnialla maaliin. Valitettavasti siinä ei onnistuttu viime vaalikaudella kovasta yrityksestä huolimatta. Tällä kertaa uudistus on vietävä läpi kunnianhimoisesti ja määrätietoisesti paikkaamalla lakiesityksissä mahdollisesti vielä olevat puutteet valiokuntakäsittelyn aikana.

19.48 **Sinuhe Wallinheimo kok:** Arvoisa herra puhemies! Käsittelyssä todellakin on monellakin tapaa historiallisen tärkeä esitys. Kyseessä on Suomen julkisen sektorin isoin uudistus. Kyseessä on uudistus, jonka tavoitteisiin jokainen tässä salissa edustetuista puolueista on sitoutunut. Jokaisessa puolueessa on ymmärretty ainakin joskus se, että väestön

ikääntyessä tällä hetkellä käytössä oleva pirstoutunut, byrokraattinen ja monikanavaisesti rahoitettu sosiaali- ja terveyspalveluiden kokonaisuus on uudistettava, jotta me voimme 2020- ja 2030-luvuillakin tarjota kansalaisille heidän tarvitsemansa laadukkaat sosiaali- ja terveyspalvelut.

Siksi tänään, arvoisa puhemies, kun noin tuhannen sivun mammuttiesitys on vihdoin saatu tänne saliin käsiteltäväksi, on erityisesti punavihreän opposition kritiikki koko päivän ollut erikoista kuultavaa. [Susanna Huovinen: Mitenkä niin?] Puheet siitä, että uudistus pitäisi nyt lopettaa tai että valmistelu pitäisi aloittaa alusta, ovat kaukana vastuullisuudesta, kansalaisten kannalta kun tärkein asia olisi nyt päästä vihdoin liikkeelle niiden lupauksien lunastamisessa, joita jokainen täällä edustettu puolue on viimeisten vuosien aikana sote-uudistukseen ladannut.

Arvoisa puhemies! Esittämäni huomiot punavihreän opposition puheista eivät tarkoita sitä, että sote-esitys olisi kaiken kritiikin yläpuolella. Yhtä vähän se tarkoittaa sitä, että uusi sosiaali- ja terveyspalvelujärjestelmä toimisi täydellisesti ensimmäisestä päivästä alkaen, pikemminkin päinvastoin. Paljon pohdittavaa ja valuvikojakin tässä kokonaisuudessa tulee olemaan tämänkin esityksen jälkeen. Esimerkiksi se, miten uudistuksen vaatima tiedon vapaa liikkuvuus toteutetaan, on yksi uudistuksen kriittisimmistä kokonaisuuksista. Silti järkevämpää kuin yksittäisten epäkohtien kauhistelu ja riidan haastaminen olisi tässä salissa etsiä vastauksia ja yhteistyötä mahdollisimman toimivan kokonaisuuden luomiseksi määräaikaan mennessä. Kunhan uudistuksen pääkohdat saadaan paikalleen, aikaa on yksittäisten kipukohtien ratkaisemiseen.

Arvoisa puhemies! Tärkeintä on nyt päästä liikkeelle. Annetaan sotelle ja Suomelle nyt siis mahdollisuus.

19.51 **Hannu Hoskonen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Lähetekeskustelussa käsittelyssä oleva uudistus koskien maakuntia ja sosiaali- ja terveyspalvelujen tarjoamista on varmasti Suomen itsenäisyyden ajan suurimpia uudistuksia ellei suurin. Maakuntien perustamista koskeva lakipaketti on tärkeä asia, ja uskon, että sillekin saadaan järkevät puitteet uuden lain myötä, ja valiokuntakäsittelyssä sitä lakia toki pitää vielä viilata. Sama koskee terveydenhuollon järjestämistä koskevaa lakia. On selvä asia, että Suomi tarvitsee uudistamista myös terveyspalveluissa, ja maakunta organisaationa on riittävän iso vastuunkantaja terveyspalveluita järjestämään. 18 maakuntaa on siinä riittävä paketti.

Maakuntahallinnon perustaminen on hyvä asia. Se vain on valitettavaa, että maakuntauudistus jää tavallaan hieman kesken, kun maakunnat eivät saa verotusoikeutta ja näin ollen valtion rahahana on sitten tässä asiassa se, joka ratkaisee pelin. Jos rahahanat menevät kiinni, maakunta joutuu rahoitusvaikeuksiin ja sitä koskevat samat kriisikuntamenettelyä koskevat pykälät, jotka moni kunta Suomessa on jo joutunut kokemaan. Torpparin asemassa oleminen ei mukavaa ole, jos sattuu olemaan keljumainen isäntä.

Sitten sosiaali- ja terveydenhuollon uudistamisesta muutamia asioita:

Jotta ei kukaan luule, että olen vastarannan kiiski: minä kannatan uudistuksia. Se on ainoa tie mennä eteenpäin. Mutta uudistamisen aikana pitää ottaa seuraavia asioita huomioon, ja kuten edustaja Savio puheenvuorossaan mainitsi, se kuuluu valiokunnan tehtäviin. Perusterveydenhuollon kehittäminen Suomessa loppui valitettavasti 1990-luvun loppupuolella ja 2000-luvun alussa. Kaikki panokset keskitettiin suuriin keskuksiin ja keskussairaaloiden rakentamisiin. Kotimaakunnassani Joensuussa Pohjois-Karjalassa tästä on hyvä esimerkki: Tikkamäelle on rakennettu keskussairaalaa. Se alkaa olla valmis, kun tont-

tikin loppuu. Enää ei voi rakentaa, mutta on sinne kyllä taloja tullut, ja maakuntien terveyspalvelut ovat kylmästi sanoen heikentyneet. Iso ongelma uudistamisessa on kuitenkin se karmea tosiasia, että tämä keskittää järjestelmää varmuudella, ja voittajina ovat maakuntakeskukset ja häviäjinä maaseutukunnat.

Muutama asia siitä:

Valinnanvapaus koskee käytännössä vain suuria kaupunkeja. En jaksa vielä tällä valvomisella uskoa, että pienissä maaseutukunnissa palveluista syntyisi kilpailua. Sitä en usko. Rahat ja päätösvalta ovat kiistatta tässäkin tapauksessa suurissa keskuksissa. Näin on käynyt kaikissa uudistuksissa Suomen Euroopan unionin jäsenaikana. Tämä on kylmä tosiasia, ja joka muuta väittää, saa puheensa toteen näyttää. Kunnat menettävät verotuloistaan kaksi kolmasosaa, mikä käytännössä tarkoittaa sitä, että huonossa taloudellisessa asemassa olevat kunnat joutuvat hyvin nopeassa aikataulussa kriisimenettelyyn ja niiden olemassaolo lakkaa. Kun velat jäävät ja vastuut jäävät ja sote-kiinteistöt tyhjenevät, sen tietää, että pienevillä rahoilla sitä pakettia ei hoida kukaan. Jokainen voi omassa taloudessaan testata, miten siinä käy, laittamalla kaksi kolmasosaa tuloista pois.

Biotalous ja muut kasvualat tarvitsevat sosiaali- ja terveyspalveluita ja nimenomaan niin, että ne ovat sitten kaikkialla Suomessa saatavissa. Siksi kannatan uudistamista, mutta toivon, että tähän maaseutukuntien tilanteeseen otetaan vakavasti kantaa valiokuntakäsittelyssä. Hyvät palvelut tarvitaan niin Ilomantsissa kuten Utsjoellakin. Ei siinä ole mitään eroa. Tämähän oli koko sote-uudistuksen suuri idea, ja siitä pitää pitää kiinni. Lähtökohdasta on pidettävä kiinni. Valinnanvapauden myötä suuret ylikansalliset yhtiöt valtaavat aivan varmasti markkinat. Nehän pystyvät muun muassa verokikkailuun, mitä tavan pieni yritys ei koskaan pysty tekemään. Toivon, että nämä pienet yhtiöt, jotka maakunnissa toimivat, saisivat myös hankintalain hengessä mahdollisuuden kilpailla näistä palveluista. Ylikansallisilla yhtiöillä on niin valtavat taseet... Muun muassa kaksi suurinta ruotsalaista, joissa muun muassa Wallenbergin suvun raha vaikuttaa, pystyvät tekemään semmoista jälkeä, että suomalaiset pienet yrittäjät eivät siihen koskaan pysty. Ne voivat kiusallaan tehdä vaikka alihintaisen tarjouksen saadakseen kilpailijat pois markkinoilta.

Toinen asia on sitten päivystyksen hoitaminen. Jo tänä päivänä päivystyksessä on suuria ongelmia maaseutukunnissa, ja toivon, arvoisa puhemies ja arvoisat ministerit, että tähän päivystysasiaan kiinnitetään vakavaa huomiota. Jos päivystysasiaa ei hoideta kunnolla, se tarkoittaa lääketieteen tason laskemista, ja muun muassa akuuttihoidossa se tarkoittaa sitä, että maaseutukunnissa olevat ihmiset ovat suuremmassa hengenvaarassa esimerkiksi veritulpan sattuessa kuin kaupungissa asuvat, ja tämä ei ole oikein.

Demokratiakysymyksen näen myös ongelmaksi, koska päätösvalta siirtyy maakuntakeskuksiin ja se on iso päättäjä, jolla on isoin äänivalta ja jolla on suuri raha. Demokratiassa tämä on totta kai ratkaistu, mutta juttu on vain niin, että isot [Puhemies koputtaa] keskukset aina voiton vievät. — Palaan asiaan seuraavassa puheenvuorossa.

19.57 **Susanna Huovinen sd:** Arvoisa puhemies! Haluan minäkin kiittää alkuun ministereitä, jotka sitkeästi täällä istuvat ja kuuntelevat näitä meidän näkemyksiämme, se on tärkeää meille kaikille.

Hyvät kollegat, olen varmasti yksi niistä, joka kyllä kaikkein kiivaimmin tässä porukassa toivoisi, että ratkaisuja saataisiin aikaiseksi, koska jonkin verran työtä myös viime kaudella tämän yhteisen ison savotan eteen tehtiin. Niin kuin ministeri Rehula tuossa hymyilee, niin sehän pitää paikkansa, että tässä lakiesityksessä on hyvin paljon itse asiassa pohjia

siitä edellisellä kerralla, viime kaudella, täällä olleesta lakiesityksestä. Joitakin isoja muutoksia valitettavasti on menty tekemään, mutta aika paljon siitä työstä, jota viime kerralla, viime kaudella, eduskunnalle teimme, on voitu hyödyntää myös tämän hallituksen esityksessä. Kyllä voi sanoa, että vieläkin harmittaa se, että emme päässeet maaliin. Tuo perustuslakivaliokunnan kannanotto viime kaudella tarkoitti sitä, että epävarmuus niin sote-henkilöstön kuin myös palveluiden käyttäjien kannalta on jatkunut. Jaan kyllä sen huolen, mikä täällä on moneen kertaan jo kerrottu, kuinka pystymme pitämään osaavan henkilöstön mukana tässä työssä, saamaan heidän panoksensa tähän työhön mukaan, mikäli ratkaisut edelleenkin vain venyvät. On totta se, että meidän järjestelmämme kaipaa uudistusta. Aivan yhtä totta on se, että tämä ei ole helpoin mahdollinen rasti millekään hallitukselle. Tässä ovat erittäin vahvat lobbyt takana, jotka ovat vaatimassa omaa osuuttaan milloin mihinkin asiaan, ja tämä koko sote-keissi olisi ratkaistu, jos tämä helppo olisi ollut, mutta toivotaan, että ratkaisuja saadaan aikaiseksi.

Sote siis tarvitaan, mutta ei mikä tahansa sote. Niin kuin tuossa debatissa jo totesin, puhemies, suurin huoleni liittyy kyllä siihen, saavutetaanko hallituksen itse itselleen asettamat tavoitteet tässä tärkeässä asiassa. Eli jotta kansalaisten palvelut saadaan järkevästi toteutettua näin pienessä maassa kuin Suomi siten, että osaavaa henkilöstöä meillä riittää ja että rahatkin riittävät, on aivan keskeinen asia se kokonaisvaltainen ote, josta käytämme myöskin sanaa "integraatio". Niin kuin moni asiantuntija on sanonut, huolena on nyt juuri se, että tällä mallilla, jota hallitus tässä tarjoaa, ei pystytä näihin tavoitteisiin pääsemään, vaan päinvastoin, tämä toimijoiden viidakko tulee olemaan melkoinen, ja sen hallitseminen on tavattoman vaikeaa, ellei peräti mahdotonta. Kuten esimerkiksi Jussi Huttunen on eräässä esityksessä sanonut, tämä on eräällä tavalla hyppy tuntemattomaan. Ja tässä kohtaa toivoisin tietenkin, että vielä eduskunnassa löytyisi mahdollisuutta harkita uudelleen niitä osia tästä esityksestä, joissa liikutaan siihen suuntaan, että tämä integraation toteutuminen ei välttämättä näillä esityksillä täysimääräisesti toteudu.

Lisäksi on kansalaisen kannalta oleellista sekin, jos luukut kovasti lisääntyvät: mitä se tarkoittaa paljon palveluja tarvitsevien ja käyttävien näkökulmasta? Ja pidän kyllä aika ongelmallisena myös sitä — jos sitten pakkoyhtiöittäminen halutaan välttämättä tehdä — että kansanvalta karkaa kyllä näihin pakkoyhtiöihin aika herkästi sellaisten sermien taakse, että itse asiassa tuosta maakuntahallinnosta tulee vain samankaltainen kumileimasin kuin täällä joku kuvasi nykyisenkaltaisia kuntayhtymiä. Se ei ole mielestäni myöskään järkevää, kun katsomme sitä, millä tavalla ihmiset tänä päivänä luottavat kansanvaltaisiin järjestelmiin, ei vain täällä Suomessa vaan myös muualla.

Puhemies! Haluan vielä loppuun sanoa keskeiset huoleni: Toteutuuko integraatio? Pystymmekö pitämään huolta monisairaista, köyhistä ihmisistä? Voimmeko päästä tiedolla johtamiseen, jossa nämä järjestelmät myös pysyvät jollakin tavalla perässä? Miten käy alueelliselle eriarvoisuudelle, joka on osin totta tänä päivänä — pystymmekö puuttumaan tällä mallilla siihen? Erityisen tärkeänä pidän sitä, että huolehtisimme nykyisen järjestelmämme kruununjalokivestä eli erikoissairaanhoidon toimivuudesta. Siihen liittyy tämän muutoksen [Puhemies koputtaa] myötä isoja uhkia, jotka toivon, että valiokuntakäsittelyssä perataan huolella läpi.

20.02 **Pertti Hakanen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Täällä tänään on puhuttu paljon ja vahvaa asiaa. Puhuttiin historiallisesta, suuresta uudistuksesta, joka etenee aikataulussa. Se

on hieno osoitus siitä, mitä hallitus on pystynyt oikeasti tekemään tämän kovan paineen alla, mikä kentällä on saatu kokea päivittäin, kun tästä asiasta kansalaisten kanssa juttelee.

Toki täällä salissakin tänään on ollut vähän käsittämätön tunnelma, kun yksimielisyys varmaan kaikilla on siitä, että uudistus tarvitaan, mutta siitä, millä tavalla tai mitkä ovat sanamuodot, tulee pelottelua ja vaatimuksia jopa keskeytyksestä, ja ne ovat niitä ikäviä asioita, joita meidän keskusteluamme seuranneet kansalaiset tuolla ihmettelevät ja kummastelevat, onko tämä oikealla tavalla tuotu esille ja millä tavalla tätä arvostellaan. Totta kai kritiikki on sallittua ja niin pitää olla, mutta me olemme kuitenkin viemässä sellaista uudistusta eteenpäin, jossa on oikeasti ihminen keskiössä, se asiakas, eikä enää hallinto. Tässä selkeytetään merkittävästi myös hallintoa ja tuodaan oikeasti se mahdollistava uudistus nyt jokaiselle kansalaiselle. Toivottavasti myöskin tämä valinnanvapausproblematiikka pystytään ratkaisemaan niin, että joka niemessä ja notkelmassa Suomessa pystytään myöskin siihen sitoutumaan.

Tämä tuo myöskin demokratiaa sillä tavalla, että tämä vahvistaa kansalaisten suoraa demokratiaa ja päätöksentekoa siellä lähellä ihmistä. Se on hyvin tärkeä asia myöskin tänä päivänä, kun puhutaan siitä, kuka päättää meidän asioistamme tuolla paikallisella tasolla. Tämä on aivan hyvä, mallitulos siinä.

Täytyy muistaa aina myös sekin, että kyllä tässä myöskin sopimisen vapaus tulee sinne maakunnille ja myös suhteessa ministeriöiden suuntaan. Että tässä on monta äärettömän hyvää elementtiä. Toki täytyy muistaa myös se, että valmistelutilanne eri maakunnissa on edistynyt eri tasolla, ja siitä minä olen ainakin huolissani, onko tätä kritiikkiä liikaa viljelty tuolla maakunnissa.

20.04 **Eerikki Viljanen kesk:** Arvoisa puhemies! Tätä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen lakipohjaa on valmisteltu jo useilla vaalikausilla ja erittäin värikkäin vaihein, niin kuin täällä on tänään keskustelussa moneen kertaan todettu. Valmistelu on tehty monen hallituksen toimesta ja niin, että kaikki eduskuntapuolueet ovat ainakin jossain vaiheessa olleet tiiviisti valmistelussa mukana. Nyt meillä on käsissämme tähänastisista paras ehdotus siitä, miten sosiaali- ja terveyspalvelut järjestettäisiin tulevaisuudessa turvaten laadukkaat ja tehokkaasti tuotetut lähipalvelut ikääntyvän väestön maassamme.

Olen nyt tunteja kuunnellut täällä kollegojen puheenvuoroja hieman ristiriitaisin tuntein. Viime vaalikaudella kaikki puolueet taisivat olla samaa mieltä siitä, että uudistus tarvitaan. [Sirpa Paatero: Vieläkin!] Tämän päivän keskustelun perusteella en ole aivan enää varma, nähdäänkö sote-uudistus oppositiossa enää välttämättömänä. Jopa aivan perusasiasta tuntuu olevan epätietoisuutta. Sote-uudistusta ei tehdä vain uudistamisen vuoksi. Sote-uudistus tehdään, jotta kykenemme turvaamaan laadukkaat sosiaali- ja terveyspalvelut kaikille suomalaisille myös tulevina vuosikymmeninä. Ainakin tähän päivään asti muutoksen välttämättömyys on tunnustettu yli puoluerajojen.

Uudistuksen keskeisenä keinona on saada palveluiden rapautumiskehitys pysähtymään ja antaa palveluiden järjestämisestä ja rahoittamisesta vastuu samalle taholle. Tämä poistaa päällekkäisyyksiä ja luo pohjan sujuville palveluketjuille. Uskon, että palveluketjujen sujuvoittaminen tuottaa sekä laadullisesti että inhimillisesti parempia ja oikea-aikaisempia palveluita ja taloudellista tehokkuutta. Uudistuksessa tulee muistaa, mitä ministeri Rehulakin on todennut, että sosiaali- ja terveydenhuollon uudistamisessa on kyse vuosien muutostyöstä. Muutos tapahtuu vähitellen ennen kaikkea käytännön työssä toimintatapojen muutosten, ammattilaisten lisääntyvän yhteistyön ja ohjauksen virtaviivaistumisen kautta.

Mutta tunnustaa pitää, että osalla alueista tulee vielä kiire. Onkin tärkeää, että maakuntien palvelutuotanto on vahvassa valmiudessa vastaamaan tuleviin haasteisiin. Keskeistä on myös se, että julkisella toimijalla on hyvät lähtökohdat valinnanvapauden toteutuessa.

Arvoisa puhemies! En malta olla kommentoimatta täällä salissa useita kertoja kerrattua 3 miljardin säästöä. Jos emme tekisi nyt mitään, sote-menot kasvaisivat vuoden 2018 luvusta 18 miljardia 27 miljardiin vuoteen 2029 mennessä. Nyt uudistuksella tavoitellaan sote-menojen kasvun käyrän loiventamista 3 miljardilla eurolla vuoteen 29 mennessä, eli sote-menot olisivat tuolloin 24 miljardia euroa. Kyseessä siis ei ole 3 miljardin leikkaus nykytasoon, kuten täällä on erittäin monta kertaa tänään annettu ymmärtää, vaan se, että kymmenessä vuodessa menot kasvaisivat 9 miljardin sijasta 6 miljardia elikkä menojen kasvua hillittäisiin, ei suoranaisesti leikata 3 miljardilla.

20.09 **Timo V. Korhonen kesk:** Arvoisa puhemies! Kuten moneen otteeseen tänään on todettu, edetään kohti historiallista uudistusta. Meillä on työn alla merkittävin kunnallishallinnon ja kunnallisen palvelutuotannon kehittämishanke sitten, olisiko se jotain, vuoden 1865 tai jotain sinnepäin. Edellinen vastaava merkittävin uudistamishanke oli epäilemättä vuonna 2005 käynnistynyt Kainuun hallintokokeilu, jossa perusterveydenhuolto kunnilta ja erikoissairaanhoito sairaanhoitopiiriltä siirrettiin yhdessä maakuntahallinnon kanssa samaan kuntayhtymään.

Arvioin itse tätä nykyistä uudistusta myös monella tavalla Kainuun hallintokokeilun näkökulmasta. Itse totesin jo kesällä 2006, siis 1,5 vuotta maakuntakokeilun käynnistymisen jälkeen, että samanlainen ratkaisu toimii koko Suomessa, ja mitä pidemmälle Kainuun hallintokokeilussa edettiin, sitä varmempi myös olin siitä, että tämä samantyyppinen toimintamalli sotessa, aluekehittämisessä ja niin edelleen toimii myös koko maassa. Mekin olisimme halunneet silloin valtion aluehallinnon maakunnan poliittiseen ohjaukseen. Emme siinä onnistuneet, mutta nyt sitten tässä maakuntahallinnon kehittämisessä edetään tältäkin osin Kainuuta pidemmälle. Toki sosiaali- ja terveydenhuollon sisältö tällä erää tässä valtakunnallisessa sote-uudistuksessa on jossakin määrin erilainen kuin mitä se oli Kainuussa, mutta näitten kokemusten pohjalta, mitä itselläni on, olen täysin vakuuttunut siitä, että tämä uudistus on oikea. Se on välttämätön. Sote-uudistus turvaa tarvittavat palvelut myös pitkälle tulevaisuuteen, ja maakuntauudistuksella luodaan sitten lisää elinvoimaa. On aivan selvä asia, että kyllä maakunnissa itse tiedetään parhaiten, mikä oman maakunnan kehittämisessä on oikea tie ja parasta.

Nyt on välttämätöntä, että maakunnille annetaan etenemismahdollisuus. Kuten todettua, monet maakunnat ovat tässä edenneet jo erittäin hyvässä järjestyksessä hyvällä vauhdilla, henkilöstö on mukana, uudistukset ja valmistelut ovat hyvin hyvin parlamentaarisia, laajoja, eli on välttämätöntä, että täältä nyt saadaan nämä uudistukset eteenpäin — toki tietysti niin, että nämä mahdolliset ongelmat, joita muun muassa tässä sote-uudistuksessa kenties on, pitää korjata. Olen myös vakuuttunut siitä, että 18 maakuntaa on oikea pohja näille uudistuksille. Jonkin verranhan tämän päivän aikana on keskusteltu siitä, onko näitä maakuntia nyt sitten liikaa. Nämä 18 maakuntaahan on nyt perustettu lähes sairaanhoitopiirien pohjalle, joten voidaan ajatella myös niin, että tämä integraatio perustuu hyvin vahvasti erikoissairaanhoidon ja perusterveydenhuollon pohjalle näissä nykyisissä maakunnissa, mutta kysymys on myös hyvin pitkälle siitä, mikä on tämä tarkastelunäkökulma. Jos näiden maakuntien määrää arvioidaan perussairaanhoidon näkökulmasta, niin näitä maakuntia on varmasti ihan oikea määrä — näillä saadaan perusterveydenhuoltoon leveämmät

hartiat — mutta jos arvioidaan sitten erikoissairaanhoidon näkökulmasta, niin on totta kai selvää, että kaikki maakunnat eivät ole erikoissairaanhoidon osalta riittävän suuria, ja sen takiahan täällä sote-uudistuksessa on mukaan otettu myös sitten tämä maakuntien välinen yhteistyö, joka esimerkiksi Pohjois-Suomessa neljän maakunnan kesken etenee vapaaehtoisesti erinomaisen hyvää vauhtia.

Sitten, puhemies, aivan lyhyesti: Täällä on päivän aikana keskusteltu myös siitä, toteutuvatko maakuntaitsehallinnon elementit. On epäilty sitä, että kun maakuntavero puuttuu, niin se on ongelma itsehallinnon kannalta. Olen toki samaa mieltä, mutta on myös muistettava, että nyt maakunnille annetaan yleiskatteellinen rahoitus, jonka jakamiseen maakunnilla on sitten päätösvalta, on suorilla vaaleilla valittavat maakuntavaltuustot, maakunnilla on oikeus päättää organisoitumisesta, [Puhemies koputtaa] keskushallinnon suora ohjausvalta on vähentynyt ja niin edelleen, eli, puhemies, olen vahvasti sitä mieltä, että näillä uusilla maakunnilla on myös hyvin vahvoja itsehallinnollisia elementtejä.

20.14 **Sirpa Paatero sd:** Arvoisa herra puhemies! Tässä hetki sitten käytettiin puheenvuoro, että kaikki puolueet eivät ole haluamassa sote-uudistusta. En vain tiedä, mitkä ovat ne puolueet, jotka eivät halua sote-uudistusta, koska siitä kahdeksan puolueen joukkueesta, joka oli viime kaudella, kaikki olivat kyllä yhtä mieltä, enkä ole minkään puolueen nähnyt peruuttavan tätä ajatusta. Toinen asia on se, että meillä on toisenlainen ajattelu siitä. Me olemme yhä edelleen niiden seitsemän joukossa, jotka halusivat sen pohjaksi julkiset palvelut. Silloin halusi vain kokoomus sen yksityisen puolen.

Jotta nyt tulee selväksi: sosiaalidemokraatit haluaa sote-uudistuksen. Meidän ero nykyiseen hallituksen malliin on se, että meidän omassa ajattelussamme meidän mallimme on sama kuin Hannes Mannisen ja Kimmo Sasin elikkä aluekuntamalli, joka voidaan tehdä kuntalain pohjalta. Meillä on kuntalaki, joka olisi huomattavasti kevyempi järjestelmä kuin perustaa erillinen maakuntahallintolaki. Siinä joka tapauksessa olisi vaalit, siinä joka tapauksessa olisi rahoitusoikeus, verotusoikeus, ja siinä joka tapauksessa olisi päätösvalta alueen omissa asioissa niin, että voitaisiin tehdä kunnan kanssa yhteisellä sopimuksella päätös, missä mikin palvelu tuotetaan. Tämä on yksinkertaisesti sosiaalidemokraattien malli. — Mutta tätä ei siis olla nyt esittämässä, vaan ollaan esittämässä maakuntamalli, jossa suurimmalta osin yksityistetään nämä palvelut sen jälkeen, kun julkisetkin palvelut on pakkoyhtiöitetty. Meidän mallissa siis ei järjestäjää ja tuottajaa erotettaisi eikä pakkoyhtiöitettäisi.

Tässä on keskusteltu illan aikana, että näitten hallinnollisten toimijoiden määrä vähenee huomattavasti, kun siirrytään pois tästä noin 400:sta 18:aan. Kyllä, soten osalta, mutta ei kai mikään puolue ole lopettamassa kuntia. Vaikka kunnat eivät tulevaisuudessa ole vastuussa sotesta, niin kunnat yhä edelleen ovat olemassa, jotenka ei se hallinnollisesti häviä se kunta. Se vastaa terveyden edistämisestä, sivistyksestä, teknisistä toiminnoista ja kaikesta muusta, jotenka eivät meillä hallinnollisesti häviä tässä muut kuin ne sairaanhoitopiirit ja muut kuntayhtymät, jotka on tällä hetkellä tehty. Mutta ei niitä ole 400:aa, jotenka pitää pysyttäytyä nyt jotenkin tämmöisessä rehellisemmässä mallissa.

Valmistelussa on tällä hetkellä käytännön ongelmia. Muun muassa kaikki maakuntajohtajat ovat kritisoineet ja lähettäneet valtioneuvostolle, hallitukselle, kirjelmiä siitä, että rahat eivät riitä. Valmisteluun tarvittaisiin huomattavasti lisää työvoimaa. Hallituksen tarjous olisi ollut valmisteluun 400 000 tälle vuodelle. Minä en tiedä mitään muuta kuin yhden maakunnan, jonka nimi on Kymenlaakso, jonka kulut tälle vuodelle ovat 2 miljoonaa, ja

vähän epäilen, että meidän maakunnassa kunnat haluavat maksaa sen 2 miljoonaa siitä syystä, että rakentavat maakuntaa. Ja tämän takia, että se valmistelu vaatii todella paljon, Uusimaa on erittäin hankalassa tilanteessa.

Sitten tämä pakkoyhtiöittäminenhän ei liity pelkästään näihin maakunnan yhtiöihin, joissa siis normaali, tavallinen erikoissairaanhoito tai normaali, tavallinen terveyskeskus pakkoyhtiöitetään, vaan se liittyy myöskin näihin valtakunnallisiin palvelukeskuksiin. Maakunnilla ei ole vaihtoehtoa. Maakuntien on osallistuttava näihin yhtiöihin, mitkä tarkoittavat kiinteistöjä, henkilöstöä, ict:tä. Maakunnat eivät siis saa tehdä päätöksiä. Mistä? Tekevätkö henkilöstöhallintoa, palkkalaskentaa tai mitä muuta? Se on tehtävä tämän yhtiön kautta. Ostojen osalta, hankintojen osalta päästiin onneksi ratkaisuun, että Hanselin lainsäädäntö avataan, jotenka valtion puolelta voidaan tukea hankintoja myöskin maakunnille tai kuntahankintojen kautta voidaan. Mutta tämä pakkoyhtiöittäminen liittyi siis myöskin tähän valtakunnan tason hallintaan. Ja minä epäilen, anteeksi vain kollegat, että kun meille tulee Senaatti kakkonen, johonka siirretään nämä kaikki kiinteistöt, niin toivottavasti sen tuottotavoitteet eivät sitten ole samat kuin tämän Senaatti ykkösen, joka tulee aika kalliiksi nykyisin valtionhallinnon toimijoille. [Puhemies koputtaa]

Palaan ehkä hetken päästä vielä tähän, mutta yhden asian sanon, puhemies.

Tämä tulee tarkoittamaan satoja sopimuksia: maakuntien välillä, maakuntien ja kuntien välillä, maakuntien ja valtion välillä. Kysyimme eräässä tilaisuudessa Tuomas Pöystiltä, kuinka paljon meillä on tällä hetkellä tämmöisiä sopimusalan asiantuntijoita, jotka pystyvät sitten tämän lainsäädännöllisen kehikon tekemään, jotta ne sopimukset ovat päteviä. Ehkä kymmenkunta, oli muistaakseni se vastaus. Valitettavasti niitä tarvitaan satoja, jotta me pystymme tämän sopimusviidakon tulevaisuudessa hoitamaan.

Kuntien asioista puhun hetken päästä uudelleen.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Otetaan yksi vastauspuheenvuoro. Edustaja Korhonen.

20.20 **Timo V. Korhonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa puhemies! Jäin vain tätä edustaja Paateron erinomaista puheenvuoroa ja tätä SDP:n aluekuntamallia miettimään, että miten se niin kuin käytännössä oikein siis tapahtuu. Eli yhdelle aluekunnalle siirrettäisiin sote-palvelut [Sirpa Paateron välihuuto] mutta sitä nimitettäisiin sitten maakunnaksi. Mitä tapahtuu nykyisten maakuntien muille tehtäville? Mutta ennen kaikkea kiinnitin huomiota näihin satoihin sopimuksiin. Tällä hallituksen mallillahan nyt siis poistetaan lähes 200 sote-järjestäjää, 136 kuntayhtymää tehdään tarpeettomaksi ja myös useita tuhansia kuntien välisiä sopimuksia tehdään tarpeettomaksi — siis tehdään tarpeettomaksi sellaisia sopimuksia, joita minä itse kutsun kuntademokratian harmaaksi alueeksi, koska sinne eivät kunnalliset luottamushenkilöt [Puhemies koputtaa] käytännössä pääse juuri millään tavalla. Eli kyllä tämä hallituksen malli on huomattavasti selkeämpi ratkaisu tässä suhteessa.

20.21 **Johanna Ojala-Niemelä sd:** Arvoisa herra puhemies! Pitkät jonot, asiakkaan pompottelu, palvelujen epätasaisuus saatavuudessa ja laadussa ovat valitettavasti arkipäivää sosiaali- ja terveyspalveluissa. Niistä maksetaan paitsi inhimillistä myös kansantaloudellista hintaa joka päivä — siksi uudistus on välttämätön.

Mutta suuri ero SDP:n ja SOS-hallituksen politiikan välillä on suhde julkiseen sektoriin. SDP:n linja on se, että uudistuksen kivijalka ovat yhteisistä verovaroista rahoitetut julkiset palvelut, joita voidaan täydentää yksityisillä palveluilla. Hallitus markkinoi sote-uudistuksen kansalaisille valinnanvapauden nimissä, kunnes paljasti, että valinnanvapaus vaatii palveluiden yhtiöittämistä. Yhtiöittämisen vaarana on, että mallista hyötyvät eniten hyvinvoivat ja hyvätuloiset, kun taas maksajiksi jäävät vähävaraiset ja paljon sairastavat. Myös palvelujen saumattomat hoitoketjut uhkaavat jäädä kilpailun varjoon.

Naapurimaassamme Ruotsissa tehtiin massiivinen hoidon yksityistäminen porvaripuolueiden toimesta. Viime vuoden lopulla julkaistiin Svenska Dagbladetin tekemä selvitys sote-uudistuksen kuluista Tukholman maakäräjillä. Sen mukaan sairaanhoidon kustannukset ovat kasvaneet rajusti niillä aloilla, jotka on vapautettu yksityiselle kilpailulle, ja vapautetuilla aloilla kustannukset ovat nousseet jopa 50—100 prosenttia vuodessa, kun julkisen sairaanhoidon piirissä pysyneillä aloilla kustannusnousu on ollut keskimäärin 4,1 prosenttia. Tässä mallissa terveys on uhrattu bisneksen alttarille.

Meillä Suomessa julkisesti rahoitettuja sosiaali- ja terveyspalveluja ei tule uudistuksen varjossa heikentää. Kun pohditaan yhtiöittämistä, on hyvä muistaa osakeyhtiölain lähtökohdat. Yhtiön toiminnan tarkoituksena on aina tuottaa voittoa osakkeenomistajille. On selvää, että osingoille haluavat yksityiset terveysalan yritykset, mutta vain silloin, kun toiminta on kannattavaa. Julkisen sektorin kontolle jäisivät kuitenkin ne osat palveluista, jotka eivät yrityksiä kiinnosta, koska niiden tuotto on olematonta tai jopa miinusmerkkistä. Markkinalogiikkaan liittyy olennaisesti voitto. Perustava kysymys onkin, tuleeko julkisesti verovaroin tuotetuilla palveluilla tuottaa voittoa yksityiselle yritykselle.

Sote-uudistuksella on selkeitä tavoitteita: terveyserojen kaventaminen, integraation toteuttaminen, ylikansallisten yhtiöitten suitsiminen sekä kustannusten kasvun taittuminen. Tällä hetkellä hyvätuloinen, koulutettu, hyvällä asuinalueella asuva mies elää 12 vuotta pidempään kuin pienillä tuloilla kituuttava ja alhaisen koulutustason omaava mies. Nämä terveyserot ovat siis totta tämän päivän Suomessa. Keskeinen keino hyvinvointi- ja terveyserojen kaventamiseen on sosiaali- ja terveyspalveluiden integroiminen, mutta esitetty malli kuitenkin pirstaloi palvelut lukuisten eri tuottajien vastuulle ja toisaalta järjestämisvastuiselle maakunnalle, jonka pitää kilpailuttaa kaikki perustason ja erityistason palvelunsa. Esitys korostaa tuottajien vastuuta palveluiden integroinnissa mutta jättää kuitenkin auki sen käytännön toteuttamisen. On myös hyvin ongelmallista arvioida integraation käytännön toteutumista, kun valinnanvapauteen liittyvästä kokonaisuudesta ei ole tarkempaa tietoa.

Asiantuntija-arvioiden mukaan esitetty sote-malli voi lisätä kustannuksia. Samaan aikaan mallille on asetettu huomattava 3 miljardin säästötavoite. Päinvastoin kulut uhkaavat kasvaa, kun hallintoon tarvitaan uutta henkilöstöä, osaamista ja tekniikkaa valvomaan tuottajia. Lisäksi Kansaneläkelaitoksessa aikaisemmin työskennellyt Liisa Hyssälä arvioi, että valinnanvapauden toteuttamiseksi rahaa puuttuu noin miljardi euroa. Tämä väistämättä tulee johtamaan asiakasmaksujen nousuun ja palveluvalikoiman karsimiseen. Jos näin käy, hyvinvointi- ja terveyserot tulevat entisestään lisääntymään, ja se johtaa esimerkiksi yksityisten terveysvakuutusten räjähtävään kasvuun.

Toivon, että hallitus suitsii intoaan terveyspalveluiden osakeyhtiöittämisen osalta ja malttaa rakentaa toimivan ratkaisun pitkälle tulevaisuuteen julkiseen palveluntuotantoon nojaten.

20.26 **Ulla Parviainen kesk:** Arvoisa puhemies! Me olemme tänään käsittelemässä tätä historiallista lakiesitystä maakuntien perustamiseksi ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiseksi. Kokonaisuuden tarkoituksena on nykyaikaistaa palveluja ja parantaa julkisen talouden kestävyyttä, saada sosiaali- ja terveyspalvelut kohtuullisella hinnalla ja hillitä kustannusten kasvua.

Päivän keskustelun kuuntelun jälkeen korostan, että palvelut ovat jatkossakin julkisen sektorin vastuulla. Tuottajina voivat olla julkisen sektorin rinnalla myös yksityisen ja kolmannen sektorin toimijat. Uudistuksen keskeinen tavoite on, että ihmiset pääsevät palveluihin ja hoitoon eivätkä joudu odottamaan hoitojonossa niin pitkään kuin nykyisin ja että heillä on mahdollisuus valita, mistä he haluavat palvelunsa ottaa. Mielestäni uudistus on oikea ja se on vain nyt tehtävä.

Tärkeää on huolehtia siitä, että erityisesti pienten ja keskisuurten yritysten ja kolmannen sektorin järjestöjen mahdollisuus toimia tuottajina on jatkossa hyvä. Kilpailu haastaa kaikki sote-palveluiden tuottajat pitämään palveluiden laadun ja hinnan kilpailukykyisinä. Monopoliasema ei välttämättä siihen kannusta. Kyse on viime kädessä yhteisten verovarojemme käytöstä. Samalla rahalla pitää saada enemmän palveluita. Yhtiöittäminen selkeyttää toimintaa ja tuo yksityiset ja julkiset toimijat samalle viivalle. Yksityiset sote-valinnanvapaudessa toimivat yritykset joutuvat toimimaan samoilla säännöillä kuin julkiset yhtiöt ja kantamaan myös vastuun tekemisistään, esimerkiksi jälkihoidosta. Tämä uudistus tuo ihmisen palveluiden käyttäjänä ja oman terveystiedon haltijana keskiöön. Tämä uudistus tehdään ihmisiä varten.

Arvoisa puhemies! Moni sosiaali- ja terveydenhuoltoalan kuntatyöntekijä kantaa huolta omasta tulevaisuudestaan tällä hetkellä. Uudistuksessa on sovittu, että henkilöstö siirtyy maakuntien palvelukseen liikkeenluovutusperiaatteella. Huoli siitä, että jatkossa ei olisi ammattilaisille töitä, on mielestäni turhaa. Suomen väestö ikääntyy, joten jatkossa tarvitaan yhä enemmän osaavia ja itsenäiseen toimintaan kykeneviä ammattilaisia eri puolilla Suomea — uskon, että myös reuna-alueilla kaukana keskuksista.

Mielestäni nyt on viisasta ottaa jokaisessa maakunnassa henkilöstö mukaan suunnittelemaan palveluja, jotta integraatio saadaan todellakin asiakaslähtöiseksi. Ammattilaisilla, jotka tekevät työtään asiakasrajapinnassa, on paljon tietoa, joka nyt kannattaa hyödyntää suunnittelussa.

Nyt on tulossa uudistus, joka edistää myös demokratiaa ja kansalaisvaikuttamista. Maakuntahallinto kokoaa yhteen tällä hetkellä hajanaiset eri organisaatioiden hoitamat tehtävät, ja vaaleilla valitut maakuntavaltuutetut huolehtivat jatkossa koko maakunnan palvelujen saatavuudesta ja laadusta.

Kuntien rooli hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä on jatkossakin merkittävä. Onnistuakseen se vaatii kunnan eri toimijoitten tiivistä yhteistyötä. Se pitää muistaa, että kolmannen sektorin toimijoilla on kunnissa edelleenkin tärkeä ennalta ehkäisevä rooli. Ennalta ehkäisevän työn avulla on saatavissa yhteiskunnalle isoja säästöjä.

Arvoisa puhemies! Tämänkin uudistuksen tekevät ihmiset. Tehdään tästä mallista mahdollisimman hyvä, tällä hetkellä suomalaisille paras. Mutta hyväksytään jo tässä vaiheessa ajatus, että niitä yksityiskohtia, jotka eivät toimi, tullaan korjaamaan.

20.30 **Aila Paloniemi kesk:** Arvoisa puhemies! Ensiksi on annettava lämpimät kiitokset ministereille Rehula ja Vehviläinen. Te olette tehneet jo tässä vaiheessa valtavan työn, kun

ajattelee tätä lakikokonaisuutta, mistä nyt puhumme. Olen iloinen, että olemme jo tässä vaiheessa.

Yhtiöittäminen, josta on täällä puhuttu paljon, ei ole yksityistämistä. Yhtiöittäminen ei myöskään ole sote-uudistuksen tarkoitus. Sillä halutaan varmistaa, että uudistus ei törmäisi EU:n lainsäädännön seinään vaan uudistus voisi edetä maaliin saakka — sitä varmasti nyt kuitenkin useimmat tässä salissa toivovat. Tämä on oppositiolle tuttua asiaa, koska viime vaalikaudella säädettiin markkinoilla toimiville kunnallisille liikelaitoksille yhtiöittämisvelvoite. Pitääkö siis yhtiöittää, sitä varmasti punnitaan valiokuntakäsittelyssä huolellisesti.

Sote-uudistuksessa järjestämisvastuu säilyy edelleen julkisella vallalla yhtiöittämisestä huolimatta. Kuka tahansa sote-toimija — ja korostan tätä — ei voi saada osuutta julkisesta rahoituksesta niin kuin manulle illallista, vaan tiukat kriteerit ovat tulossa siihen, millä ehdoin palveluita tuotetaan ja paljonko siihen voi käyttää julkista rahaa. Eli ohjakset ovat julkisella järjestäjällä, maakunnalla, ja vaikka toisin väitetään, piikki ei siis ole auki.

Arvoisa puhemies! 18 maakuntaa ovat kutakuinkin samoja kuin nykyiset sairaanhoitopiirin alueet. Tällä varmistetaan perustason ja erikoistason sote-palveluiden integraatio, muun muassa. Viime vaalikaudella silloinen hallitus pyrki samaan päämäärään 70 suurkunnalla, ja kaikki muistamme, miten siinä kävi: siinä epäonnistuttiin.

Kansanvaltaan kuuluvat ilman muuta vaalit, keskusta kannattaa kansanvaltaa.

Täällä on todettu moneen kertaan — täällä on käytetty muuten erittäin hyviä puheenvuoroja sekä hallitus- että oppositiopuolella — että raamit uudistukselle luotiin viime vaalikaudella [Puhemies koputtaa] ja ne luotiin eduskunnan perustuslakivaliokunnan avustuksella. Silloin vallitsi yksimielisyys, ja minä toivon, että se yhteistyön henki heräisi nytkin.

20.33 **Jari Myllykoski vas:** Arvoisa herra puhemies! Ministeri Rehulalle täytyy sanoa tässä noin alkuunsa, että sitä raamattua en kyllä ole lukenut, mutta katekismusta sen verran selailtuani uskoisin, että sen rippikoulun läpäisen, kun on se tullut tässä aiemminkin jo läpäistyä.

Työ on mittava, ja on alkuunsa todettava, että tätä sote-uudistusta tarvitaan, sillä elämme perustuslain vastaisessa tilassa tällä hetkellä, perustuslaki kun edellyttää kuitenkin meiltä, että ihmisten sosiaalisia etuuksia — ja jos ei etuuksia, niin terveyttä — on edistettävä. Ja tällä hetkellä Suomessa eletään siinä tilassa, että meillä terveyserot ovat lisääntyneet. Meillä töissä oleva ihminen saa paremmat terveyden- ja sairaudenhoitopalvelut kuin työtön. Meillä köyhä mies elää vähemmän aikaa kuin rikas mies. Meillä on selkeästi terveyden- ja sosiaalihuollon palveluissa eriarvoisuutta, ja sitä meidän perustuslain 19 § ei hyväksy. Voidaan siis sanoa, että tämän hankkeen valmistelua tuskin kukaan haluaisi nyt keskeyttää.

Harkintaa tarvitaan, sillä on aivan varmasti asioita, joita korjataan tämänkin valmistelun jälkeen, kun tämä lainsäätämisjärjestyksessä näyttää menevän ja hallitus tätä tahtonsa mukaan vie eteenpäin. Mutta toivoisin, että ennen sitä lopullista päätöstä voitaisiin nopearytmisesti kuitenkin koota se parlamentaarinen joukkue yhteen pöytään ja katsoa siinä vaiheessa, kun hallitus on selvittänyt, mitä kaikkea asiantuntijat ovat merkille pistäneet. Positiivista on ollutkin se, että pääministeri Sipilä on jo ilmoittanut, että asioita tullaan vielä tarkasti pohtimaan, ja uskon, että paikalla olevat ministerit ovat yhtä mieltä, että totta kai tässä vaiheessa vielä, jos selviä puutteita on, asioita tarkastellaan.

Mutta vasemmistoliitto haluaa, että sosiaali- ja terveyspalvelujen sekä maakuntauudistuksen järjestämislait korjataan parlamentaarisella yhteistyöllä. Rahoituksen tulee olla pääosin progressiivisen tulo- ja omaisuusverotuksen kautta, ja myös maakunnilla tulee olla oma verotusoikeus niiden itsenäisen päätösvallan mahdollistamiseksi. Laaditaan tarvittavat lait asiakasmaksujen kohtuullistamiseksi. Hyvä lähtökohta, ja en usko, että hallituspuolueitten laajalla kansanedustajajoukolla on mitään tätä peruslähtökohtaa vastaan.

Olisi väärin olla sanomatta, etteikö tässä ole omat riskinsä, kun annamme tämmöistä osittain luonnollistakin monopolia, jota toki pitää kehittää, yksityisten haltijoiden käsiin. Meillä on tästä valitettavan hyviä esimerkkejä: Digita ja Caruna. Emme voi tietysti näitä asioita verrata toisiinsa, sillä olemme maanneet tämän asian kanssa vuosikymmeniä, kohta voidaan näin sanoa. Meillä on liian jäykkiä rakenteita, meidän perus- ja erikoissairaanhoidon palveluketju on liian byrokraattinen, ja se edellyttää kyllä hallitusvallalta toimia, jotta tämä rapistunut jo todellakin neulasensa kohta kellastuneena pudottaa. Mutta ravistellaan tätä asiaa yhdessä, ja toivonkin, että vielä voitaisiin pohtia sitä mahdollisuutta, että kokoonnutaan vaikka nopearytmisesti ja käydään se parlamentaarinen kierros niin, että saamme oikaistua tämän ja olla yhtä mieltä asiasta.

20.39 **Jani Mäkelä ps:** Arvoisa puhemies! Sen verran on vielä tarpeen kommentoida aiemmin keskusteltuun, kun monet täällä ovat sanoneet uudistuksen antavan kokoomukselle valinnanvapautensa ja keskustalle maakuntamallinsa, että voi olla, että kokoomusta kiinnostaa eniten valinnanvapaus ainakin jos puheenvuoroja kuuntelee, mutta on todettava, että sisällöllisesti maakuntamallin kaltainen malli on ollut perussuomalaisten agendalla jo pari vaalikautta. Siinä ei myöskään lähtökohtaisesti ole mitään väärää, että puolueet noin yleisesti ottaen pyrkivät edistämään omia näkemyksiään siitä, miten asiat maassamme hoidetaan. Eikö meidät ole tänne eduskuntaan sen edistämisen takia äänestetty?

Tästä sote-mallista on tuolla internetissä levityksessä kaikenlaisia himmelikuvia, joille naureskellaan, että kuvassa ei ole asiakasta. Täytyy todeta, että näistä molemmista haasteista on otettava pallo vastaan. Sen, mitä maakuntaan rakennetaan, täytyy olla jostain pois. Jollain aikavälillä joko kunnalta tai valtiolta niiden tehtävien pitää poistua, mitä maakunnalle tulee. Emme voi rakentaa päällekkäisiä rakenteita, toimintoja tai kustannuksia. Tämä koskee myöskin maakuntaveroa, jos ja kun se aikanaan tulee säädettyä. Ei voi olla niin, että verorasitusta kasvatetaan enää. Myöskin se asiakas eli kansalainen täytyy sinne kuvioon löytää. Luotan vahvasti valiokuntaan tässä.

20.40 **Juha Pylväs kesk:** Arvoisa puhemies! Tämän esityksen tavoitteena on turvata ihmisten palvelut. Kasvukeskuksista varsin kaukana asuvana pidän tätä esitystä varsin odotettuna. Vuosien vatkaaminen ja huopaaminen on vihdoin menossa maaliinsa. Tätä ihmiset ovat jo odottaneet.

Tulevassa uudistuksessa on hyvä, että maakunnat saavat aidosti palveluidensa järjestämisestä päättää. Toivon, että näin aidosti tapahtuu ilman voimakasta keskusjohtoista ohjailua. Kunnissa erikoissairaanhoidon kustannuskehitys on ollut monessa tapauksessa varsin hankala talouden kokonaisuuden kannalta. Tällä uudistuksella kuntien taloutta voimakkaasti heiluttelevat erikoissairaanhoidon kustannukset siirtyvät nyt leveämmille hartioille. Tämä esitys on monen pienen kunnan tulevaisuuden pelastus. Jatkossa näissä kunnissa voidaan aidosti keskittyä kehittämään niitä asioita, joihin kunnan asukkaat voivat ja haluavat vaikuttaa.

Arvoisa puhemies! Mikään iso uudistus ei ole kerralla täydellisen valmis. Tuskin tämäkään, vaan tätäkin kehitetään muun yhteiskunnan tavoin myös jatkossa. Mutta tämä esitys on hyvä, ja maakunnat ovat vahvalla kehitysasenteella tätä uudistusta jo toteutukseen viemässä.

20.41 **Hannu Hoskonen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Vielä muutama asia tästä soteuudistuksesta.

Siitä olen huolissani, että kun jokainen suomalainen maksaa veroja veronmaksukyvyn mukaan, niin tämä johtaa kuitenkin verorahojen keskittämiseen keskuksiin. Se on vääjäämätön tosiasia, jolle minä en mahda mitään. Minun heikoilla voimillani sitä ei pysty estämään. Ja kun katsoo näiden maaseutukuntien kohtaloa tänä päivänä, niin pyrkii olemaan niinpäin, että kaikki ne valtion palvelut, mitä tähän asti meillä on ollut, ovat jo lähteneet käytännössä: työvoimatoimisto, Kansaneläkelaitos — poliisi saatiin jäämään Ilomantsiin kovan taistelun jälkeen. Rajavartiosto on supistunut todella rajusti, ennen meillä oli 140 rajamiestä, nyt on jäljellä henkitoreisiin ammuttu joukkue, vajaat 20 miestä. Elikkä mitä tulee valtion haluun pitää maaseutukuntia yllä, niin lienee totta, että sitä halua ei ole.

Sitten tähän kiinteistöongelmaan. Kunnilla on erilaisia sote-kiinteistöjä eri puolilla Suomea. Vuoden 2021 jälkeen maakunnat vuokraavat niitä, jos asiakseen katsovat, ja sitten nämä maakunnalliset kiinteistöt ovat valtion kiinteistöyhtiön hallussa. Tuleeko niistä sitten supistuksia, vai rakennetaanko lisää? En tiedä, mutta joka tapauksessa keskitetyssä päätöksenteossa ainakin kotikuntani on oppinut kantapään kautta Senaatti-kiinteistöjen käyttäytymisestä, että se ei tunne mitään sääliä. Voisin kertoa karmean tarinan siitä, miten viimeinen kalevalainen runonlauluperinteen kehto, ainoa Suomessa, hapatettiin melkein pystyyn, mutta Ilomantsin kunta pelasti sen. Valtiolla ei ollut intressiä hoitaa sitä, mutta ärhäkkäästi oltiin kuntaa arvostelemassa, miten se pitää hoitaa. Mutta se nyt saatiin pelastettua, ja olen siitä iloinen ja ylpeä, että Kalevala-kunta pelasti suomalaisen runonlauluperinteen ainoan kehdon tästä maasta.

Vanhuspalvelujen suhteen olen huolissani sen takia, että meillä Ilomantsissa esimerkiksi on vanhuspalvelut järjestetty hyvin: meillä on riittävä palvelutarjonta, meillä on osaaminen ja ennen kaikkea inhimillinen hoito ja jokainen ihminen saadaan hoidettua kotikunnassa viimeiseen elonpäivään asti ja sitten arvokkaasti siirrettyä tuonilmaisiin, niin kuin sanonta kuuluu. Mutta viime aikoina on Suomessa ilmeisesti tullut vallalle sellainen menettely, jossa vanhuspalveluja kilpailutetaan monen monen kunnan osalta, ja sitten kun joku kunta voittaa sen kilpailutuksen, esimerkiksi joku iso yhtiö tai joku toimija, niin vanhuksia siirrellään maakunnan sisällä paikasta toiseen. Muistakaa, hyvät Suomen kansan edustajat: kuinka moni Suomen kansanedustaja haluaa vanhoilla päivillään siirtyä semmoiseen ympäristöön, missä ei ole koskaan käynyt? Kun ne voimat ovat menneet, niin silloin siirretään tämmöiseen kylmettämöön jonnekin maakunnan toiselle laidalle, jossa sitten hiljaisella kyydillä jonain sumuisena iltana siirretään hautausmaan kylmiöön sen jälkeen, kun henki on lähtenyt.

Kyllä minun mielestäni suomalainen yhteiskunta on velvollinen pitämään huolen siitä, että jokainen ihminen saa viettää viimeiset elinpäivänsä omassa kotikunnassaan. Meillä tällä hetkellä Suomessa löytyy tietotaito siihen, ja osaaminen riittää ihan varmasti esimerkiksi kotikunnassani siihen, että jokainen vanhus pystytään hoitamaan ja arvokkaasti ja vielä hänen viimeisiin päiviinsä saakka. Tämän takia se päivystyspalvelujen ylläpito koko maassa on äärimmäisen tärkeää, tämän vanhustenhoidon takia. Esimerkiksi vanhusten lää-

kehoidon oikea taso ja sen jatkuva päivittäminen on aivan äärimmäisen tärkeää. Pienikin väärä liike siinä vaiheessa voi johtaa vuodeosastopotilaaksi tämän vanhuksen, ja se johtaa sitten valtaviin kustannuksiin.

Jos me menemme keskittävään järjestelmään, se mielestäni on epäinhimillistä, ja sitä ei tässä sote-lain uudistuksessa saa tulla. Tämä pitää ministerien nyt painaa mieleen, ja myös valiokuntien, että tällaiseen ei mentäisi. Minä en ainakaan halua olla se kansanedustaja, jolle sanotaan sitten kymmenen vuoden kuluttua, että sinähän se määräsit, että ilomantsilaiset vanhukset viedään vaikka nyt esimerkiksi Pyhäselkään hoidettavaksi sitten, kun jalat eivät enää kanna. Tämä on semmoinen juttu, että tämä saattaa herättää jonkun mielessä vähän hymähtelyä, mutta ajatelkaa itseänne siinä tilanteessa: joudutte ympäristöön, jossa teitä ei kukaan tunne — ei minkäännäköisiä sosiaalisia suhteita eikä siteitä. Toivon, että kukaan meistä ei siihen kierteeseen joudu.

Arvoisa puhemies! Lopuksi sitten tästä yleisestä tilanteesta, että uskonko siihen, saadaanko tässä maassa keskittämällä mitään hyvää. Siihen minä en usko. Meillä puhutaan tänä päivänä kauniita sanoja biotaloudesta ja monesta muusta valtavan hienosta asiasta, mitä tämä maa pitää yllään, mutta jos meillä tuhotaan... Tai en sano "tuhotaan", vaan sanon, että jos meillä vähenevät palvelut ja ne viedään maaseutukunnista pois, niin se johtaa siihen, että myös elinkeinotoiminnan intensiteetti vähenee. Mitä tässä pääkaupunkiseudulla tapahtuu? Me maksamme vuosittain 2—3 miljardia pelkkiä asumistukia sen takia, että täällä asuminen maksaa niin valtavasti, ja se ei tunnu ketään haittaavan. Me taas ensi budjettia laatiessamme tämän asian [Puhemies koputtaa] teemme ja olemme siitä iloisia — toivottavasti emme ole.

20.47 **Arto Pirttilahti kesk:** Arvoisa puhemies! Kiitos ensin ministereille, ministeri Vehviläiselle ja ministeri Rehulalle, tästä esityksestä ja tietenkin jaksamisesta. Tässä on kohta seitsemän tuntia tai ylikin käyty tätä asiaa lävitse, ja te olette olleet läsnä koko ajan kuulemassa meidän kansanedustajien huolenaiheita, mitä olemme esittäneet tässä. Kiitos myös tästä uudistuksesta, minkä olette saaneet hyvin aikaan yhteistyössä ministeriöitten ja muitten kanssa. Tässä on semmoista alkiolaista uudistushenkeä. Taisi olla vuosi 2004, kun Hannes Manninen kävi kertomassa meille kunnissa ilosanomaa, että nyt se uudistus tulee ja kohta ovat kunnat järjestyksessä ja Parasta pukkaa, ja näin ollen onkin hyvä aika, että tämä asia saadaan maaliin. Tokikin meillä on nyt aikamoinen paketti, yli tuhannen sivua, siinä luettavana ja tehtävänä siitä hyviä päätöksiä.

Sotesta ensin. Tässä on suurimmaksi osaksi varmaan käyty sote-keskustelua, ja se on todellakin tärkeää, millä tavalla me saamme näissä kaupunkikeskusten kaupunkikunnissa mutta myös sitten reuna-alueilla hyvät palvelut ja myös — sanotaan — tuloihin katsomatta ja ikäänkin katsomatta. Tämä soten ja terveydenhuollon integraatio: on erittäin tärkeää, että meillä on hoitoketjut ja myös sitten tämä hoitoonohjaus käy luontevasti. Meillä on monessa kunnassa tehty varmaan töitä tämän Paras-hankkeen puitteissa ja erilaisia toimintamalleja on jo kehitetty Suomeen, ja kuten aikaisemminkin sanoin, ei meidän kannattaisi lähteä ihan merta edemmäs kalaan vaan katsoa myös nämä meidän toimivat mallit. Toivottavasti myös sitten sosiaali- ja terveysvaliokunta katsoo, millä tavalla esimerkiksi Kainuu on menestynyt, miten Eksote on mennyt.

Nostan myös vielä hännän pystyyn tämän meidän Mänttä-Vilppulan yhteiskunnallisen yrityksen puitteissa, missä on hyvässä yhteistyössä ollut julkinen toimija ja yksityinen toimija. Tämä yhteiskunnallinen yrityspohja on syntynyt oikeastaan Englannissa, ja sitä on

aika paljon maahan viljelty. Kun tällä hetkellä esimerkiksi nämä toveripopulistit tuolta syyttävät meidän hallituksemme jäseniä kaverikapitalismista, niin jos tässä yhteiskunnallisessa yrityksessä tulee voittoa, puolet voitosta palautetaan välittömästi sinne toiminnan kehittämiseen ja loppupuolikas jaetaan osakkaitten suhteessa. Se olisi hyvä toimintamalli, jos näihin elementteihin näissä eri yhtiöissä päästäisiin, eli näen tämän hyvänä, ja minun mielestäni on ihan turha sanoa, että kaikki rahat virtaavat jonnekin ulkomaille.

Tokihan toiminta on tehostunut meilläkin. Me olemme saaneet 3 miljoonan säästöt siellä meidän omassa pienessä pitäjässä, 10 000 asukkaan pitäjässä. Jos se vertoarvo laitettaisiin Suomen tasolle, niin Suomessa me olisimme tehneet näillä toimenpiteillä puolentoista miljardin säästöt. Sitten kun tähän lasketaan vielä kaikki nämä hallinnon ja muiden toiminnat, niin uskon siihen, että tällä paketilla, mikä meillä on käsissä, me pääsemme ensi vuosikymmenen aikana näihin 3 miljardin euron julkisten kulujen säästöihin ja tehostamiseen, mutta minun mielestäni se ei ole pois palveluista, koska ainakin meillä on hyvät palvelut tällä hetkellä.

Erittäin tärkeä asia varmaan, mihin on puututtukin tänään, on johtaminen, se, miten tätä prosessia johdetaan ja millä tavalla nyt saadaan tämä koko harjoitus maaliin. Meillä on paljon ihmisiä tällä hetkellä liikkeellä, ja kiitos siitä ministereille, että olette kaikki maakunnat virittäneet hyvälle toimintakyvylle tällä hetkellä. Pirkanmaallakin meillä on 500 ihmistä kiinni tässä, joko virkamiehiä tai sitten luottamushenkilöitä, ja siellä on niin kuin täysi pöhinä päällä. Me vain odotamme tuota lainsäädännön pohjaa, mihin me voimme perustaa sitten ne loput päätökset, mitä lähdetään tarkemmin tekemään. Eli nyt ei mielestäni saa tätä pöhinää, mikä tässä nyt on, missään mielessä katkaista. Tämähän käsittää meillä sen 23 000 ihmistä vähintään, mitä sitten tulee siihen sote-alueeseen. Mutta viestinä, että otetaan erilaisia toimintamalleja huomioon ja pidetään vauhti päällä.

Voisi tähän vielä tämmöisen aforismin sanoa kuten monessa muussakin prosessissa: jos miettii Hanneksen aikaa, silloin aikaa oli alussa enemmän kuin lopussa. Nyt meillä on pikkuisen kiire, mutta toivotaan tästäkin salista hyvää yhteistyötä siihen, että me saamme tämän maaliin.

20.52 **Sirpa Paatero sd:** Arvoisa herra puhemies! Äsken sanoin, että tämä kuntapuoli jäi kokonaan käsittelemättä, kun 5 minuuttia oli niin lyhyt aika. Aloitan sen siitä, kun katsoin selvitystä, mikä oli se syy, miksi ihmiset eivät lähteneet kuntavaaleihin ehdokkaaksi. Suurin syy on tietenkin henkilökohtaiset syyt, ihmisillä on perhetilanteita. Toinen syy oli sote. Kolmas syy oli muuttunut ilmapiiri kuntien valtuustoissa. Se sote tarkoittaa sitä, että tämä epävarmuus tästä mallista ei vakuuta ihmisiä lähtemään kuntapolitiikkaan.

Iso huoli tällä hetkellä on rahoitusasema. Kunnilta ollaan siis leikkaamassa se 12,47 prosenttiyksikköä pois — riippumatta siitä, kuinka paljon kunta on käyttänyt siihen soteen omista verotuloistaan — kaikilta saman verran. Samoin yhteisöveron puolen miljardin leikkaus tehdään koko Suomesta. Kuntien valtionosuustaso on luvattu turvata niin, että muutoksia ei tule enempää kuin sata euroa plussaa tai miinusta per asukas, mikä tarkoittaa, että väliaikaisesti se on perusteltu. Ymmärrän hyvin, että mikään kunta ei keikahda ihan mahdottomaksi, mutta kyllähän se tarkoittaa sitä, että kuntien valtionosuudesta kaikki kriteerit peruutetaan. Tämä valtionosuus on ensimmäinen ongelma tähän kuntien rahoitusasemaan, ja sitten ovat nämä leikkaukset näistä.

Toisena, mihin toivon, että vielä saataisiin jotenkin muutosta, ovat nämä kiinteistöt. Sairaanhoitopiirit ovat siis kuntien omistuksessa, ja sieltä siirretään nyt kiinteistöt kaikkine

välineineen suoraan maakunnalle — peruste on ollut se, että veronmaksajat ovat ne kerran maksaneet, mutta siitä huolimatta ne ovat yhä edelleen olleet siis kuntien, kuntayhtymien. Sen lisäksi on päätetty vuokrata nämä sote-kiinteistöt kolmeksi vuodeksi, ja sekin on erittäin hyvä, mutta kolme vuotta on aika lyhyt aika. Ja siinä samalla, kun kunnilta viedään pois puolet rahoista ja tietenkin soten valtionosuudet, viedään siitä taseesta siis puolet pois mutta veloista ei. Kunnillehan jäävät ne kaikki velat. Ja kun me tiedämme, mistä kunnat tällä hetkellä saavat rahoitusta, se on kuntarahoituksen kautta, ja kun ne maakuntien tulevat kiinteistöt tulevat menemään sinne Senaatti kakkoseen elikkä siihen yhtiöön, jonka omistavat maakunnat ja valtio yhdessä, niin maakunnille ei tule olemaan kuin se lyhytaikaisen lainan otto, jotenka maakunnilla ei tule olemaan sitä asemaa, että ne tarvitsisivat hirveästi lainaa muuta kuin siihen päivittäiseen palvelutuotantoon. Mutta kunnille yhä edelleen jäävät elinvoimatehtävät, mikä tarkoittaa esimerkiksi infran luomista, työpaikkojen luomista tai homekoulujen ja päiväkotien korjaamista, ja tämän rahoittamiseksi kuntien rahoitusasema heikkenee. Niitten luottoluokitus laskee, ja muutenkin rahoitusasema heikkenee, koska tällä mallilla kunnat eivät tule saamaan enää samalla hinnalla sitä rahaa. Se on ihan selvä.

Sitten näihin muihin asioihin.

Mistä jo äsken mainitsinkin, ongelma on se, että kunnilla ei ole mahdollisuutta tehdä yhteistä sopimusta maakuntien kanssa, miten tehtäviä ja töitä jaetaan. Tällä hetkellä on siis ymmärtääkseni pääkaupunkiseudulle myönnetty mahdollisuus järjestää kasvupalveluita elikkä työllistämispalveluita, mutta muille alueille ei. Se on ainut jousto tässä kaikissa tehtävissä, mitä on tällä hetkellä ainakin minulla tiedossa.

Sitten meillä on kysymys, mitenkä henkilöstö, se sote-henkilöstö ja sitten se tukipalveluhenkilöstö, joista siis vähintäänkin puolet hoitaa näitä tehtäviä. Olen ymmärtänyt — ja se on erittäin hyvä ajatus — että siirretään kaikki henkilöstö liikkeenluovutuksella maakunnalle. Mutta mitä tapahtuu sen jälkeen, kun se henkilöstö siirretään yhtiöille? Siirtyvätkö kaikki työehdot? Harmonisoidaanko palkat uudelleen vai pysyttäydytäänkö siinä samassa? Tietenkin työtehtävätkin siirtyvät.

Siihen liittyy myöskin eläkkeet. Kun kerran yksityiset yhtiöt tietenkin päättävät minkä tahansa eläkeyhtiön, niin myöskin nämä julkiset yhtiöt, ne maakunnan yhtiöt, tämän lakipaketin mukaan päättävät minkä tahansa eläkeyhtiön, [Puhemies koputtaa] minkä jälkeen ymmärtääkseni se myöskin heikentää meidän tulevaisuuden eläkkeiden maksua. Siihen on olemassa Kevan puolelta malli, mitenkä sitä voitaisiin tasata, mutta en ole vielä ihan varma, suostuvatko yksityiset eläkeyhtiöt osallistumaan julkisten eläkkeiden tulevaisuuden maksamiseen. [Jari Myllykoski: Eivät suostu!] Elikkä aika monta auki olevaa asiaa tai isoa asiaa, jotka vaikuttavat suoraan — ajatelkaa, 60 miljardia — kuntien tuleviin eläkkeisiin. Mutta se on nyt tässä pienellä kysymysmerkillä, miten niille käy.

20.58 **Jari Leppä kesk:** Herra puhemies! Sote- ja maakuntauudistus on tähän mennessä, ennen tätä vaalikautta, edennyt koko lailla nihkeästi. Se nihkeä edistyminen, jos mikä, on aiheuttanut erittäin paljon kunnissa sitä epävarmuutta, mitä äskeinen puhuja sanoi nyt tapahtuvan. Olen eri mieltä. Nythän on selkiinnytty, meillä on selkeä malli. Pallo on nyt maakunnilla tulevaisuuden rakentamisessa, sekä palvelutuotannon että myöskin elinvoiman rakentamisessa. Sitähän nyt on odotettu, että tiedetään, millekä linjalle lähdetään — vihdoin viimein. Nyt on löytynyt riittävän sitkeät ministerit, Rehula ja Vehviläinen, jotka lienevät viemässä tätä asiaa maaliin. Tätähän me olemme odottaneet jo toistakymmentä vuotta, ja

nyt se toteutuu. Kaikkien toteamus on se, että uudistuksia tarvitaan, ilman niitä Suomi ei pärjää eivätkä kuntalaiset, ennen kaikkea suomalaiset, palveluita saa eikä myöskään toteudu se, että me pystymme taloudellista toimintaa harjoittamaan niin, että meidän kustannuksemme eivät jatkuvasti nouse ja karkaa ulottumattomiin.

Puhemies! Muutama iso asia, joka tähän liittyy. Työnjako maakuntien, soten ja kuntien välillä on mielestäni ihan toimiva ja ihan hyvä. On selvää — kun sanoin, ja niin kuin täällä ministerit ovat myöskin sanoneet — että pallo on kunnilla siinä, miten ne rakentavat palveluverkostonsa niin, että lähipalvelut jokaisessa kunnassa toimivat, ja miten ne ottavat käyttöön uutta teknologiaa, miten tieto kulkee, miten johtamista kohennetaan ja parannetaan, ja kaikki tämä niin, että kuntalaisen ja potilaan kannalta mennään hyvään suuntaan eli tiedonsiirrot toimivat ja ovat juohevampia kuin mitä ne tällä hetkellä ovat. Elikkä sujuvampaa palvelua, sujuvampaa arkea tällä tavoitellaan, ja tuo lakiesitys vie ehdottomasti oikeaan suuntaan.

Samalla on myöskin erva-alueen ison toiminta-alueen osalta työnjakoa selkiinnytettävä, ja se keskustelu, se neuvottelu käydään jokaisella alueella tietenkin erikseen. Siinä pitää aito yhteisymmärrys löytyä maakuntien ja ervan välille, niin että kaikki näkevät sen kokonaisuuden, että mikä se on. Myös ne uudet toimintamuodot, toimintamallit, hoitomuodot, jotka nyt, kun hartiat ovat leveämmät, on mahdollista ottaa käyttöön ensihoidon osalta, kotiin tuotavien palvelujen osalta ja niin edelleen, täytyy ottaa, ja ne on nyt mahdollista aikaansaada, ja ne sitten vähän pidemmässä juoksussa tuovat myöskin merkittävästi sitä taloudellista hyötyä ja sitä taloudellista säästöä, jota tässä ollaan hakemassa — tai ei niinkään säästöä vaan sitä, että kustannusten nousua ja sen kulmakerrointa lievennetään.

Puhemies! Yhden asian haluan ottaa maakuntajaosta myöskin esille. Kun meillä on kaikilla se halu, että maakunnat menestyvät ja ne ovat keskeisessä roolissa luomassa niitä edellytyksiä kuntien elinvoimatyölle myöskin, niin on tärkeää, että ne ovat kohtuullisen tasapainossa. Siksi en näe kyllä kaikilta osin hyvänä sitä, että näitä kuntien siirtoja toisiin maakuntiin tehtiin. Osa on ihan luontevia. Omassa maakunnassanikin aivan luontevana pidän sitä, että Heinävesi siirtyy Pohjois-Karjalan maakuntaan. Se on monella tavalla integroinut kaiken toimintansa jo pitkän pitkän aikaa Pohjois-Karjalan ja Joensuun suuntaan. Mutta sen sijaan Joroinen, joka on käytännössä kaiken palvelutuotantonsa integroinut Etelä-Savoon ja on Etelä-Savon kunta, siirtyy nyt sitten Pohjois-Savon puolelle. Tätä en kyllä pidä hyvänä ratkaisuna, se tuohon esitykseen sisältyy, mutta omasta mielestäni, kun Eteläe-Savo kuitenkin on pieni maakunta jo olemassa olevana ja siitä vielä kaksi kuntaa lähtee, niin se pienenee entisestään. Se ei mielestäni ole kaikkein järkevintä, vaan olisi pitänyt Joroinen säilyttää myöskin Etelä-Savon osana.

21.03 **Jari Myllykoski vas:** Arvoisa herra puhemies! Ensinnäkin ministereille täytyisi varmaan tuolta naapurista, entisestä ajasta hakea nämä työn sankarin mitalit. Täytyy henkilökohtaisesti kyllä arvostuksen osoitus antaa ihan näin, kun se mahdollista on. Olette kyllä sitkeästi hoitaneet tämän ja olette edelleen täällä kuuntelemassa. Arvostan sitä suuresti. Tunnen tyydytystä kansanedustajatyöhöni siihen nähden, että ministerit ovat paikalla vielä kello 21.04.

Täytyy sanoa, että tämä digitalisaatio olisi kuitenkin ollut pakko tehdä. Jotta me voimme edistää palveluiden toimivuutta niin kuin tässä edellä on kuvattu, mitä pitää tehdä, se prosessi olisi joka tapauksessa tarvinnut tehdä, on tehty sotea taikka ei. Meillä on hyviä esimerkkejä siitä, että se maksaa paljon, mutta luotan kyllä tähän digitalisaation etenemiseen.

Kanta toimii ainakin edustaja Myllykosken kohdalla. Olen saanut niitä palveluita eri paikoista, joihinka olen oikeudet antanut. E-resepti toimii mallikkaasti ainakin omalla kohdallani. Toki aina jossain on korjattavaa, mutta nämä ovat niitä esimerkkejä, mitä me voimme saada digitalisaation avulla, ja se myös pakottaa tähän integraatioon, entistä enemmän tiivistämään luonnollista yhteistyötä, ja poistaa niitä perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon ontuvasti toimivia järjestelmiä. Ja täytyy sanoa, edustaja Pirttilahti, että kyllä meillä Satakunnassa on myös noin 500 ihmistä ahkerasti tekemässä tätä työtä eteenpäin.

Mutta lopuksi edustaja Mäkelälle: Meidän täytyy lisätä verovaroja, jos meidän vanhempi väestö on jäämässä vaille hoivaa ja sosiaalipalveluja. Se on meidän kunniavelkamme, että tämän maan rakentajat saavat arvokkaan vanhuuden.

21.05 **Tuula Haatainen sd:** Arvoisa herra puhemies! On ollut mielenkiintoinen keskustelu tänä päivänä tästä, ja olen pannut merkille, että sosiaali- ja terveydenhuollon ympärilläkin tätä on vahvasti käyty, mutta toinen iso asia tässä on tietenkin tämä maakuntauudistus ja maakuntahallinto. Nyt kun tämä sosiaali- ja terveysvaliokuntaan sitten tulee, niin tämä keskustelu siivittää tietenkin sitä valmistelua, mikä sitten valiokunnissa tehdään, kun perehdytään näihin asioihin. Perustuslakivaliokunta on tietenkin oma kenttänsä ja tulee lausuntonsa antamaan. Mutta sitten hallintovaliokunnasta odotetaan tästä maakuntarakennelaista lausuntoa, ja siinä on paljon isoja kokonaisuuksia, jotka tulee siellä tarkastella. On hyvä, että tämä menee myös työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan, koska tässä nyt käsitellään yli 200 000:ta työntekijää, heidän palkkaus- ja työehtoasioitaan ja vielä siirrot maakunnasta yhtiöihin, miten siinä vaiheessa turvataan sitten ihmisten työsuhdeturva. Ne ovat isoja asioita. Ja valtiovarainvaliokunta tietenkin verotusta ainakin tarkastelee.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta kokoaa sitten tämän kokonaisuuden, ja aikataulu sinne kesäkuun puoleenväliin teettää meillä kaikilla ihan taatusti töitä tämän urakan kanssa. Jäämme odottamaan sitten, että se valinnanvapauslaki tulee ajoissa, jotta saadaan pidettyä aikatauluista kiinni.

Mutta sen sanon, että riittävä käsittelyaika pitää olla näin isolle asialle, oli mikä tahansa.

21.06 **Jani Mäkelä ps:** Arvoisa puhemies! Edustaja Myllykoskelle kommenttina, että hän on aivan oikeassa: verotuloja täytyy lisätä. Näen kuitenkin niin, että verotuloja on lisättävä sitä kautta, että tulee lisää kansantalouden kasvua — ei siten, että lisätään verorasitusta, koska se myös heikentää sitä kansantalouden kasvua.

Mitä taas tulee edustaja Paateron puheenvuoroon, mieleeni tuli, että meillä ainakin kotikaupungissa oman puolueen kuntavaalien ehdokaslista venähti viime vaaleihin verrattuna puolitoistakertaiseksi eikä kukaan mukaan lähtenyt tai pois jäänyt sanonut syyksi sotea, ettei tekisi mieli lähteä kuntavaaleihin. Enemmänkin ihmiset haluavat lähteä mukaan vaikuttamaan tähän muutosvaiheeseen ja toisaalta valmistautumaan maakuntavaaleihin. Kukin tyylillään — toiset katsovat eteenpäin.

21.07 **Arto Pirttilahti kesk:** Arvoisa herra puhemies! Tuosta maakuntauudistuksen sisällöstä jäi ehkä vielä muutama sana mieleen.

On erittäin tärkeä asia, millä tavalla nämä kasvupalvelut, mitkä siihen liittyvät, saadaan johdettua ja rakennettua: millä tavalla me esimerkiksi saamme nämä ely-keskuksen toimesta vapautuvat resurssit — 85 prosenttia heidän toiminnastaan — yritystoimintaan, erilaisiin yhteisöihin, esimerkiksi neuvontaan ja muihin tehtäviin. Toivon, että maakunnissa

olisi hyvin aktiivisia, myös kuntapohjaisia toimijoita eli elinkeinoyhtiöitten yhteistyö olisi tiiviimpää myös sitten näitten kasvupalvelujen kanssa. On erittäin tärkeää jatkossa kuntien elinvoimapalveluitten kautta — jos puhutaan, että sinne jää kaavoitus, koulutus, kehittäminen — saada uutta elinvoimaa ja uutta yritystoimintaa.

Tässä paketissa nyt ei vielä sitten ollut maaseutuhallintoa. Toki siellä oli jo ympäristöhallinto, ympäristöterveydenhuolto, mutta tässä on tietenkin huolenaiheita: mitenkä maakuntien eri reuna-alueiden ja varsinkin maaseutuyrittäjien osalta tämä tullaan järjestämään, ja onko siellä tutut neuvojat, tai ainakin se, saadaanko siellä hyvää palvelua.

Jollain tavalla varmaan tähän koko kuvioon yhtyvät myös aikanaan TE-toimistopalvelut. Tällä hetkellä TE-toimistopalvelut ovat lähestulkoot loppuneet tai näivettyneet maakuntien reuna-alueilta ja kunnat ovat itse joutuneet ottamaan vastuuta niitten toiminnasta. Olisi erittäin tärkeätä, että siellä olisi kuitenkin koordinaatio koulutuksen, rekrytoinnin ja yrityspinnan kanssa, ja niin kuin työvoimatoimisto aikanaan teki: opasti yrityksiä ja hankki työväkeä. Toivottavasti tämä jonkintyyppinen vahva toimintamalli tulee siihen suuntaan, että siinä on myös nämä eri toiminnat integroitu.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Ja sitten ministereiden puheenvuorot. — Ministeri Vehviläinen.

21.09 **Kunta- ja uudistusministeri Anu Vehviläinen:** Arvoisa puhemies! Aivan lyhyesti haluan vielä kiittää lämpimästi tästä hyvästä keskustelusta, tässä on tullut paljon eväitä.

Näiden asioiden osalta, mitä tuli ehkä tässä ihan jälkimmäisellä puoliskolla liittyen maakuntauudistuksen osalta kuntien tulevaisuuteen rahoituksen osalta, maakuntarahoituksen riittävyyteen, omaisuusjärjestelyihin ja näihin palvelukeskuksiin, minä jaan niitä huolia. Mutta sitten minä ajattelen niin, että kun valiokunnassa tutustutaan myös tarkemmin siihen, mitä nämä kolme valtakunnallista palvelukeskusta myös todellakin tekevät ja miten on ajateltu, että ne toimivat — esimerkiksi kun täällä salissa on käyty keskusteltua pikku-Senaatista — niin täytyy kyllä huomauttaa: se on maakuntien yhteisesti omistama osakeyhtiö, ja maakuntien äänen pitää kyllä kuulua siinä, miten sitä kiinteistö- ja tilahallintaa siinä tehdään.

Sitten ehkä vielä toistan sen asian tähän rahoituspuoleen, että kuten siinä alkupuheenvuorossani totesin, niin tämä kokonaisuus, joka nyt on eduskunnan käsittelyssä, maakuntarahoitus, maakuntien rahoituslaki ja sitten kuntien valtionosuusasia, on yli 20 miljardin euron kokonaisuus julkisesta taloudesta, valtavan suuri, kun ajattelee, että valtion budjetin koko on se yli 50 miljardia euroa. Sitten tähän liittyy se maakunnille siirtyvien muiden tehtävien rahoitusosuus, joka on vähän toista miljardia. Siitä on todellakin se käsittely juuri nyt käynnissä, ja se tulee tänä keväänä. Se lähtee lausuntokierrokselle todennäköisesti tällä viikolla ja tulee tänne eduskuntaan käsiteltäväksi tänä keväänä, joten koko tämä maakuntien rahoitus, kaikkien tehtävien rahoitus, on yhtä aikaa täällä käsittelyssä.

Arvoisa puhemies! Näitten sanojen myötä kiitän tästä keskustelusta ja toivon todellakin, että voidaan valiokuntien kanssa hyvässä yhteistyössä viedä tätä asiaa yhdessä eteenpäin. — Kiitos.

21.12 **Perhe- ja peruspalveluministeri Juha Rehula:** Arvoisa herra puhemies! Moneenkin asiaan voisi vielä tässä vaiheessa iltaa kommentoida, mutta asia-asioitten osalta kolme pointtia:

Ensinnäkin hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen tulee olemaan asia, jossa mitataan se, miten kunnat ja maakunnat kykenevät yhteistyöhön. Kuntien valtionosuusjärjestelmään ollaan tekemässä yksi muutos, ja se on se, että sinne tulee hyvinvointielementti. Toisekseen maakuntien rahoituslaissa on 1 prosentin kokoinen osuus, joka jaetaan asukaslukuperusteella hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen, ennalta ehkäisevään työhön. Nämä eivät ole korvamerkittyjä, mutta sillä, että meillä on ensimmäistä kertaa nyt rahoituslaeissa yhteensä 250 miljoonan euron potti, on kuitenkin erittäin iso periaatteellinen merkitys. Miten yhteistyö, miten liikunta, miten kulttuuri, miten kunnilla näiltä osin olevat tehtävät ja maakunnat kohtaavat ja löydetään sen ihmisen näkökulmasta paras mahdollinen malli, se vaatii varmasti työtä, niin kuin moni muukin asia siinä rajapinnassa, missä ollaan maakuntien ja kuntien rajoilla. Mutta tämä rahoitusratkaisu on yksi periaatteellinen asia.

Toinen kommentti liittyy aiemmin sanottuun: Ollaan luomassa lainsäädäntöä, joka antaa raamit. Maakunnat, alueet tekevät omannäköisiään sote-ratkaisuja. Tämä on yksi semmoinen kysymys, jonka voi hyvin asettaa kritiikin alle. On niitä, jotka ovat sitä mieltä, että pitäisi olla aivan yksi yhteen -malli koko maassa, mutta on lähdetty siitä, että lainsäädäntö antaa raamit ja puitteet. No, valtion ohjauksella on tässä merkitystä, ja sen valtion ohjauksen merkitys ei ole vähäinen siksi, että perustuslain 19 §:n yhdenvertaisuuden pitää toteutua tämän ratkaisun edetessä siihen vaiheeseen, kun palvelutuotantoa ihan oikeasti arjessa toimeenpannaan. Alueellisella valmistelulla on aivan avainmerkitys siinä, minkälaisen soten, minkälaiset palvelut ihmiset lopun perin saavat.

Kolmas kommentti: Meillä on jatkossakin vanhuspalvelulaki, terveydenhuoltolaki, vammaispalvelulaki, omaishoitolaki, lastensuojelulaki ja niin edelleen ja niin edelleen ja niin edelleen. Niin sanottu substanssilainsäädäntö ohjaa sitä tekemistä, jota maakuntien palveluntuottajien pitää toimeenpanna.

Tästä eteenpäin, arvoisa puhemies, tarvitaan henkilöitä, naisia ja miehiä, jotka ratkaisevat ongelmia. Ongelmia on. Tämä esitys, mikä on nyt eduskunnan lähetekeskustelun loppupuolella, ei ole ongelmaton, mutta he, jotka ratkovat näitä ongelmia, tulevat pärjäämään niin maakunnissa kuin täällä valtakunnan tasollakin. Nyt tarvitaan muutosjohtajia. Muutosvastarinnanjohtajille ei majatalossa pitäisi olla sijaa.

Sitten aivan loppuviimeksi: Yksi suuri huolenaihe matkan varrella on ollut, mihin on unohtunut soten so-osuus. Kyllä se vain minun korvieni kuullen tämäkin keskustelu on ollut sitä, että niitten sosiaalipalveluiden, jotka ovat ihan yhtä tärkeitä ja jatkossa yhä tärkeämpiä väestön ikääntyessä, pitää olla integroituna tähän terveydenhuollon malliin. On vain niin paljon helpompi puhua terveydenhuollosta ja lääkäriin pääsystä. Se on hyvä asia, se on konkreettinen. Mutta jotta meillä on so-te, se vaatii myös meillä päätöksentekijöillä, kansanedustajilla ja kaikilla meillä, jotka olemme toimeenpanoa eteenpäinviemässä, sen korvienvälimuutoksen, että muistamme joka käänteessä: so-te.

Omalta osaltani kiitoksia käydystä keskustelusta. Tämä päivä muuten vei so-tea eteenpäin.

Riksdagen avslutade debatten.

Riksdagen remitterade ärendet till social- och hälsovårdsutskottet, som grundlagsutskottet, finansutskottet, förvaltningsutskottet och arbetslivs- och jämställdhetsutskottet ska lämna utlåtande till.